

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
2019-YL-250

KYME DOĞU NEKROPOLÜ (HABAŞ KURTARMA KAZISI
2010-2011 YILI) FİGÜRİNLERİ

HAZIRLAYAN
Pınar TAŞPINAR

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ

AYDIN - 2019

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Pınar TAŞPINAR tarafından hazırlanan “Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010-2011 Yılı) Figürinleri” başlıklı tez 06.12.2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan			
Üye			
Üye			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun tarihsayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdür

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2019

Pınar TAŞPINAR

ÖZET

KYME DOĞU NEKROPOLÜ (HABAŞ KURTARMA KAZISI 2010-2011 YILI) FIGÜRİNLERİ

Pınar TAŞPINAR

Yüksek Lisans Tezi, Arkeoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ

2019, XXX+242 sayfa

Tez çalışması kapsamında incelenen figürinler, antik dönemde Aiolis olarak adlandırılan bölgenin sınırları içerisinde yer alan Kyme antik kentinin 2 km doğusundan bulunmuştur. İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından 2010 – 2011 yılları arasında HABAŞ Demir - Çelik Saç Fabrikası arazisi, 207 numaralı parselde yürütülen kurtarma kazıları sırasında alanın nekropol alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmalar sırasında 145 adet mezar tespit edilmiştir. Açığa çıkarılan mezarların bir kısmı antik dönemde soyulmuş, bir kısmı ise taban suyunun yükselmesiyle tahrip olmuştur. Nekropol alanı mezar tipolojisi içerisinde geniş bir yelpaze sunmaktadır. Alanda mezarların dışında konut, işlik ve depo olarak kullanıldığı düşünülen üç yapı kalıntısı tespit edilmiştir.

Çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin bir bölümü, **M. 20, M. 21, M. 23, M. 33, M. 72, M. 92, M. 93 ve M. 105** numaralı mezarlara ölü hediyesi olarak bırakılmıştır. İncelenen figürinlerin diğer bölümü ise taban suyunun yükselmesi ile alana dağılan mezar dışı buluntular ve tespit edilen yapı kalıntılarında ele geçmiştir. Farklı kontektlerden bulunmuş, farklı dönem ve tipolojiye sahip 47 figürin çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. İncelenen figürinlerin teknik incelemeleri, tipolojik sınıflandırılmaları, stil özellikleri, ikonografileri ve dönem özellikle çalışma kapsamında detaylı olarak sunulmuştur.

Tez çalışması kapsamında incelenen figürinlere daha geniş bir perspektiften bakabilmek adına, Kyme antik kentinde yürütülen çalışmalarda tespit edilen ve yayınlanan tüm figürinler incelenmiştir. Böylelikle Kyme kentinin koroplastik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konuyla bağlantılı olarak incelenen çalışmalarda yerel üretim ve atölye konuları üzerinde durulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, tez çalışması kapsamında incelenen figürinler konusunda atölye saptamaları yapılmış, beş yeni atölye ve Myrina

kökenli Artemonos adlı bir koroplasta ait bir figürin tespit edilmiştir. Bu tespit edilen atölyelerden üçü Myrina kökenlidir. Kyme antik kentinin Myrina ile coğrafi yakınlığı düşünüldüğünde bu etki yadsınamaz bir gerçektir.

Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010- 2011) figürinlerinin incelendiği çalışmada, kentte Arkaik ve Klasik Dönem’de Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı tipinde üretim yapan uzman bir atölyenin veya atölyelerin var olduğu düşünülmektedir. Hellenistik Dönem’de ise Myrina antik kentine yakınlığından dolayı üretimin azaldığı düşünülse de devam ettiğine dair en önemli kanıt çalışma kapsamında ele alınan, MÖ 2. yüzyıla tarihlenen Ana Tanrıça/Kybele’ye ait plaka kalıbıdır.

Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin ait oldukları dönem, stil özellikleri, buluntu konteksti, ikonografik gelişimleri ve farklı merkezlerden bulunan benzer örneklerin karşılaştırılmasıyla belirlenmiştir. Değerlendirilen figürinler MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısından, MS 2. yüzyıl başlarına kadar geniş bir tarih aralığı sunmaktadır. En yoğun dönemin % 52 oranında Hellenistik Dönem olduğu tespit edilmiştir. Bu yoğunluğu % 30 oranından Klasik Dönem takip etmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi özellikleri gösteren %11 oranında figürin bulunurken, Arkaik Döneme tarihli figürinler ise % 7 oranıyla temsil edilmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Arkeoloji, Anadolu, Aiolis, Kyme, Figürin.

ABSTRACT

TITLE: FIGURINS OF KYME EAST NEKROPOLIS FROM HABAŞ RESCUE EXCAVATION (2010-2011)

Pınar TAŞPINAR

MSc Thesis at Archaeology

Supervisor: Assoc. Prof. Murat ÇEKİLMEZ

2019, XXX+242 pages

The figurines examined in this thesis were found 2 km east of the ancient city of Kyme, which was located within the borders of the region that was named Aeolis in ancient times. It was determined that this was a necropolis area during the rescue excavations carried out by Directorate of İzmir Archeology Museum on the parcel numbered 207 in the land belonging to the HABAŞ iron-steel factory, between 2010 and 2011. 145 graves were located in the course of excavations. Some of the uncovered graves were robbed in ancient times and some of them were damaged or destroyed by the effect of risen groundwater. The necropolis area offers a wide range of grave typology. Apart from the graves, structural remains of three buildings that are thought to be used as either houses, workshops or warehouses were detected.

Some of the figurines that constitute the subject of this thesis were left as offerings to the deceased in the graves numbered **M. 20, M. 21, M. 23, M. 33, M. 72, M. 92, M. 93** and **M. 105**. The remaining are non-grave findings that were scattered in the area by the risen groundwater and retrieved from the located structural remains. 47 figurines that were found in different contexts, belong to different periods and have different typologies, have been examined within this study. The technical analysis, typological sorting, stylistic characteristics, iconography and the period of the figurines are presented in detail in this study.

Every figurine that was detected and published during the archaeological studies in Kyme was analysed in order to be able to look at the examined figurines in this thesis from a wider perspective. Thus, the coroplastic properties of Kyme were tried to be determined. It was observed that in the reviewed related studies the subjects of local production and workshop were not emphasized. Therefore, the workshops of the figurines that are the

subject of this study were determined, five new workshops and a figurine belonging to a Myrina based coroplast, named Artemenos were discovered. Three of the discovered workshops were also Myrina based. Given the geographical proximity of the ancient city of Kyme with Myrina, the influence is undeniable.

In this study where the figurines from Eastern Necropolis of Kyme (Habaş Rescue Excavation 2010-2011) are examined, it is thought that there was a specialised workshop or multiple workshops in the city that were producing Kourotrophos and Temple Boy type figurines during Archaic and Classical Periods. Although it is thought that production was reduced in the Hellenistic Period due to its proximity to the ancient city of Myrina, the most important evidence of its continuation is the plaque mold of Mother Goddess/Kybele dating to 2nd century.

The period of the figurines examined in the study was determined by comparing the stylistic characteristics, their context, iconographic development and similar examples found in different centres. The examined figurines have a wide date range beginning from the second half of 6th century BC to the early 2nd century AD. The period with the most yield is determined to be the Hellenistic Period with 52% of the figurines. This is followed by the Classical Period by 30%. 11% of the figurines show Roman Imperial Period characteristics and 7% of them are dated to the Archaic Period.

KEYWORDS: Archaeology, Anatolia, Aeolis, Kyme, Figurine.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini benden esirgemeyen, çalışmamı her aşamasında yoluma ışık olan, değerli zamanımı öğrencilerine ayırmaktan asla çekinmeyen, her kelimeyi sabırla okuyan, gerekli uyarıları ve yönlendirmeleriyle farklı açılardan bakmamı sağlayan, öğrencisi olmanın büyük bir şans olduğunu düşündüğüm ve hayatım boyunca öğrencisi olmaktan gurur duyacağım değerli hocam Doç. Dr. Murat Çekilmez'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin incelenmesi ve yayınlanması için gerekli izinleri uygun gören İzmir Müzesi Müdürlüğüne, söz konusu eserlerin tespit edilmesine katkı sağlayan, kurtarma kazılarında görevli Arkeolog Erdal Korkmaz'a, Sanat tarihçi Beyhan Gürman'a ve alanda çalışan tüm ekibe, figürinlerin incelenmesi sırasında yardımlarını esirgemeyen, pişmiş toprak depo sorumlusu Arkeolog Yeşim Ozan'a teşekkürlerimi sunarım.

"*Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010-2011 Yılı) Figürinleri*" adlı yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından FEF- 18012 numaralı proje ile desteklenmiştir. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi rektörlüğüne, BAP projesi koordinatörlüğü personellerine yardım ve destekleri için çok teşekkür ederim.

Çatısı altından bulunmaktan mutluluk duyduğum, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Arkeoloji bölümü öğretim üyelerinden, Prof. Dr. Suat Ateşlier, Doç. Dr. Murat Aydaş ve Dr. Öğr. Üyesi Emre Erdan başta olmak üzere bu süreçte eğitimime katkı sağlayan tüm bölüm hocalarıma teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Lisans eğitimim boyunca arkeolojiye duyduğum ilginin günden güne artmasını sağlayan sevgili hocam Doç. Dr. Fikret Özcan'a şükranlarımı sunarım.

İzmir Müzesi deposunda gerçekleştirilen inceleme çalışmaları sırasında destekleri ve yardımları için sevgili arkadaşım Arkeolog Merve Arınç ve Kemal Ersavaş'a teşekkür ederim.

Son olarak tüm eğitim hayatım boyunca maddi, manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Pınar TAŞPINAR

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
RESİMLER DİZİNİ	xix
GRAFİKLER DİZİNİ	xxi
KATALOGLAR DİZİNİ.....	xxiii
HARİTALAR DİZİNİ.....	xxv
LEVHALAR DİZİNİ	xxvii
KISALTMALAR LİSTESİ	xxxı
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	6
1. AIOLIS BÖLGESİ VE KYME ARAŞTIRMALARI	6
1.1. Aiolis Bölgesi ve Kyme Antik Kenti	6
1.2. Kyme Antik Kenti Araştırma Tarihçesi	9
1.3. Kyme Antik Kenti Yapıları.....	11
1.4. Kyme Antik Kenti Nekropol Alanları	13
2. BÖLÜM	18
2. KYME ANTİK KENTİ KOROPLASTİK ARAŞTIRMALARI	18
2.1. Aliğa, Bozköy Ilıca Mevkii Kurtarma Kazısı Figürinleri	18
2.2. Ege Gübre Fabrikası Kazısı Figürinleri	20
2.3. İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolü Kurtarma Kazısı Figürinleri.....	22
2.4. Batı Liman 1205 Parsel Kurtarma Kazısı Figürinleri	26
2.5. Samurlu Nekropolü 877 ve 879 Parsel Kurtarma Kazısı Figürinleri.....	26

2.6. 2015 Yılı Nempport Limanı, 1021 Ada, 1 Parsel Kurtarma Kazısı Figürinleri	28
2.7. Kyme Antik Kenti Kazı Heyeti Tarafından Gerçekleştirilen Kazılarda Bulunan Figürinler.....	28
3. BÖLÜM.....	35
3. KYME DOĞU NEKROPOLÜ - HABAŞ DEMİR ÇELİK SAC FABRİKASI 2010-2011 YILI KURTARMA KAZISI VE FİGÜRİNLERİN BULUNTU DURUMU	35
3.1. Figürinlerin Buluntu Konteksti.....	38
3.1.1. M. 20 (Mezar 20).....	38
3.1.2. M. 21 (Mezar 21).....	39
3.1.3. M.23 (Mezar 23).....	39
3.1.4. M.33 (Mezar 33).....	40
3.1.5. M.72 (Mezar 72).....	41
3.1.6. M.92 (Mezar 92).....	41
3.1.7. M.93 (Mezar 93).....	41
3.1.8. M. 105 (Mezar 105).....	42
3.1.9. Nekropol Alanı Mezar Dışı Figürinleri	43
3.1.10. Nekropol Alanı Sondaj Çalışmaları Figürinleri	43
3.1.11. Yapı 1, Yapı 2 ve Yapı 3 Figürinleri	44
4. BÖLÜM.....	46
4. FİGÜRİNLERİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ	46
4.1. Kil ve Katkı Özellikleri	46
4.2. Yapım Tekniği.....	48
4.2.1. Buhar Deliği ve Kaide.....	51
4.2.2. Astar ve Boya	54
5. BÖLÜM.....	57
5. ATÖLYE ÖZELLİKLERİ VE KENTLER ARASI ÜRETİM İLİŞKİLERİ.....	57
5.1. Atölye 1	57
5.2. Atölye 2	58

5.3. Atölye 3.....	59
5.4. Atölye 4.....	60
5.5. Atölye 5.....	61
5.6. Koroplast Artemonos	62
6. BÖLÜM	65
6. FİĞÜRİN TİPLERİ, İKONOĞRAFİ VE TARİHLEME	65
6.1. Tanrıça Tipleri	67
6.1.1. Aphrodite Tipleri	67
6.1.2. Ephedrismos Grubu	75
6.2. Dinsel Kimlikli Figürinler	76
6.2.1. Kore – Genç Kız Figürini	76
6.2.2. Kourotrophos Tipleri	78
6.2.3. Oturan Tanrıça Figürini	80
6.2.4. Oturan Tanrı - Tanrıça Figürini	82
6.2.5. Tapınak Oğlanı Figürini	83
6.3. Tanrı Tipleri	86
6.3.1. Eros Figürini	86
6.4. Kadın Tipleri.....	88
6.4.1. Ayakta Giyimli Kadın Figürinleri	88
6.4.2. Oturan, Giyimli Kadın Figürinleri	92
6.4.3. Kadın Figürin Başları	95
6.5. Erkek Tipleri	98
6.6. Çocuk Tipleri	100
6.7. Grotesk, Kukla ve Mask Tipleri	103
6.8. Hayvan Tipleri	106
6.9. Diğer Figürin Tipleri.....	112
7. BÖLÜM	114

7. TARTIŞMA VE SONUÇ	114
8. BÖLÜM.....	122
8. KATALOG	122
9. KAYNAKLAR.....	175
10. TABLOLAR	187
11. HARİTALAR	189
12. LEVHALAR	191
ÖZGEÇMİŞ.....	241

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Kyme Antik Kenti Nekropol Alanları..... 187

Tablo 2: Kyme Antik Kenti Figürinlerinin Buluntu Alanı, Figürin Tipleri ve Tarihi..... 188

RESİMLER DİZİNİ

Fig. 3. 1. M. 20 Figürin Buluntuları	39
Fig. 3. 2. M. 21 Figürin Buluntuları.	39
Fig. 3. 3. M. 23 Figürin Buluntusu.	40
Fig. 3. 4. M. 33 Figürin Buluntuları.	40
Fig. 3. 5. M. 72 Kuş Figürini.	41
Fig. 3. 6. M. 92 Kuş Figürini.	41
Fig. 3. 7. M. 93 Figürin Buluntuları.	42
Fig. 3. 8. M. 105 Figürin Buluntuları.	42
Fig. 3. 9. Nekropol Alanı Mezar Dışı Figürinleri.	43
Fig. 3. 10. Nekropol Alanı Sondaj Buluntuları.	44
Fig. 3. 11. Yapı 1 - Yapı 2 - Yapı 3 Figürinleri.	45
Fig. 4. 12. Arkaik Döneme Tarihlenen Figürinlerin Kil Görüntüleri.	48
Fig. 4. 13. Klasik Döneme Tarihlenen Figürinlerin Kil Görüntüleri.	48
Fig. 4. 14. Roma İmparatorluk Dönemine Tarihlenen Figürinlerin Kil Görüntüleri.	48
Fig. 4. 15. Kaide Formları.	54
Fig. 5. 16. Atölye 1.	58
Fig. 5. 17. Atölye 2.	59
Fig. 5. 18. Atölye 3.	60
Fig. 5. 19. Atölye 4.	61
Fig. 5. 20. Atölye 5.	62
Fig. 5. 21. Koroplast Artemonos.	64

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4. 1: Kil Rengi Yoğunlukları.....	47
Grafik 4. 2: Kyme Doğu Nekropolü Figürinleri'nin Üretim Tekniği Dağılımı.	51
Grafik 4. 3: Buhar Deliği Formlarının Dağılımı.....	52
Grafik 4. 4: Kaide Form Dağılımı.	53
Grafik 4. 5: Figürinlerin Astar Dağılımları.	55
Grafik 6. 6: Figürin Tiplerini Genel Dağılımı.	65
Grafik 6. 7: Dinsel Kimlik Figürinlerin Tipolojik Dağılımı.....	66
Grafik 6. 8: Kadın Figürin Tiplerinin Sayısal Dağılımı.	66
Grafik 6. 9: Erkek, Çocuk ve Grotesk-Kukla Tiplerinin Sayısal Dağılımı.	66
Grafik 6. 10: Hayvan Tiplerinin Sayısal Dağılımları.	67

KATALOGLAR DİZİNİ

K. 1 Aphrodite Figürini (Lev.7-8)	122
K. 2 Aphrodite Figürini (Lev.9-10)	124
K. 3 Aphrodite Figürini (Lev.11-12)	125
K. 4 Ephedrismos Grubu (Lev.13-14)	127
K. 5 Kore (Lev.15-16)	128
K. 6 Kourotrophos Figürini Parçası (Lev. 17-18)	129
K. 7 Kourotrophos/Tanrıça Figürini (Lev.19-20).....	130
K. 8 Oturan Tanrıça/Kadın Figürini (Lev.21-22)	131
K. 9 Tanrıça ve Tanrı Figürini (Lev. 23-24.).....	132
K. 10 Tapınak Oğlanı/Temple Boy Figürini (Lev. 25-26)	133
K. 11 Eros Figürini Başı (Lev. 27-28).....	135
K. 12 Giyimli Kadın Figürini (Lev. 29-30)	136
K. 13 Giyimli Kadın Figürini (Lev. 31-32)	137
K. 14 Giyimli Kadın Figürini (Lev. 33-34)	138
K. 15 Giyimli Kadın Figürini (Lev. 35-36)	140
K. 16 Giyimli Kadın Figürini (Lev. 37-38)	142
K. 17 Giyimli Kadın Figürini (Lev. 39-40)	143
K. 18 Oturan Kadın Figürini (Lev. 41-42)	144
K. 19. Oturan Kadın Figürini (Lev. 43-44)	145
K. 20 Oturan Kadın Figürini (Lev. 45-46)	146
K. 21 Kadın Figürin Başı (Lev. 47- 48)	147
K. 22 Kadın Figürin Başı (Lev. 49-50)	148
K. 23 Kadın Figürin Başı (Lev. 51-52)	149
K. 24 Kadın Figürin Başı (Lev. 53-54)	150
K. 25 Kadın Figürin Başı (Lev. 55-56)	151
K. 26 Erkek Figürin Parçası (Lev. 57-58)	152

K. 27 Erkek Figürin Başı (Lev. 59-60)	153
K. 28 Erkek Çocuk Figürini (Lev. 61-62).....	154
K. 29 Erkek Çocuk Figürin Başı (Lev. 63-64).....	155
K. 30 Erkek Çocuk Figürin Başı (Lev. 65 -66).....	156
K. 31 Grotesk Kukla Figürini (Lev. 67-68)	157
K. 32 Grotesk Figürini (Lev. 69- 70)	158
K. 33 Mask Parçası (Lev. 71-72)	159
K. 34 Güvercin Figürini (Lev. 73-74).....	160
K. 35 Güvercin Figürini (Lev.75-76).....	161
K. 36 Güvercin Figürini (Lev. 77-78).....	162
K. 37 Güvercin Figürini (Lev. 79-80).....	163
K. 38 Kaplumbağa Figürini (Lev. 81- 82)	164
K. 39 Kaplumbağa Figürini (Lev. 83-84)	165
K. 40 Domuz Figürini (Lev. 85-86).....	166
K. 41 Horoz Figürini (Lev. 87-88).....	167
K. 42 Koç Figürini (Lev. 89-90).....	168
K. 43 Aslan Figürini Parçası (Lev. 91-92).....	169
K. 44 Plaka Kalıp Parçası (Lev. 93).....	170
K. 45 Figürin Kanat Parçası (Lev. 94)	171
K. 46 Koltuk/Taht (Lev. 95-96)	172
K. 47 Phallos (Lev. 97)	173

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1: Aiolis Bölgesi ve Kyme Antik Kentinin Konumu.	189
Harita 2: Kyme Doğu Nekropolü, Habaş Kurtarma Kazıları Figürinlerinin Bulunduğu Alan.....	190

LEVHALAR DİZİNİ

LEVHA 1.....	191
LEVHA 2.....	192
LEVHA 3.....	193
LEVHA 4.....	194
LEVHA 5.....	195
LEVHA 6.....	196
LEVHA 7.....	197
LEVHA 8.....	198
LEVHA 9.....	199
LEVHA 10.....	200
LEVHA 11.....	201
LEVHA 12.....	202
LEVHA 13.....	203
LEVHA 14.....	204
LEVHA 15.....	205
LEVHA 16.....	206
LEVHA 17.....	207
LEVHA 18.....	208
LEVHA 19.....	209
LEVHA 20.....	210
LEVHA 21.....	211
LEVHA 22.....	212
LEVHA 23.....	213
LEVHA 24.....	214
LEVHA 25.....	215
LEVHA 26.....	216

LEVHA 27	217
LEVHA 28	218
LEVHA 29	219
LEVHA 30	220
LEVHA 31	221
LEVHA 32	222
LEVHA 33	223
LEVHA 34	224
LEVHA 35	225
LEVHA 36	226
LEVHA 37	227
LEVHA 38	228
LEVHA 39	229
LEVHA 40	230
LEVHA 41	231
LEVHA 42	232
LEVHA 43	233
LEVHA 44	234
LEVHA 45	235
LEVHA 46	236
LEVHA 47	237
LEVHA 48	238
LEVHA 49	239
LEVHA 50	240

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e	Adı Geçen Eser
Bkz.	Bakınız
cm.	Santimetre
Çev.	Çeviren
Çiz.	Çizim
Edt.	Editör
Fig.	Resim
Gen.	Genişlik
H	Yükseklik
K.	Katalog Numarası
Kal.	Kalınlık
Lev.	Levha
m.	Metre
M.	Mezar
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra
PL.	Levha
s.	Sayfa
Taf.	Levha
vd.	Ve diğerleri
Yük.	Yükseklik
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Çalışmanın konusunu oluşturan figürinler, antik dönemde Aiolis Bölgesi sınırları içerisinde yer alan Kyme antik kentinin 2 km doğusundaki HABAŞ Demir Çelik Fabrikası sınırları içerisinde İzmir Müzesi tarafından yapılan kurtarma kazılarında bulunmuştur. Kyme antik kentinin lokalizasyonu ve kentte yapılan ilk araştırmalar 1429-30 ve 1446'da İtalyan tüccar Ciriaco de Pizziccoli d'Ancona tarafından yapılmıştır¹. Bu tarihten itibaren günümüze kadar farklı dönemlerde pek çok araştırmacı tarafından Kyme antik kentinde çalışmalar yürütülmüştür. Kentte yürütülen sistemli arkeolojik kazıların dışında, ne yazık ki Kyme antik kentinin çevresinde yer alan ağır sanayi kuruluşlarının tahribatını en aza indirmek amacıyla İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından kurtarma kazıları da yürütülmektedir.

Tez çalışması kapsamında ele alınan figürinler, HABAŞ Demir Çelik Saç Fabrikası arazinde², III. Derece Arkeolojik Sit alanına yapılması planlanan saç-hanenin kurulabilmesi için İzmir Müze Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazıları sırasında tespit edilmiştir. Çalışmalar sırasında alanın Kyme antik kentinin nekropol alanlarından biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kurtarma kazılarında alanda 145 adet mezar ve bunun dışında, konut, işlik ve depo olarak kullanılmış üç yapı kalıntısı saptanmıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan figürinler, mezar içerisine armağan olarak bırakılan buluntular, taban suyunun yükselmesi ile alana dağılan mezar dışı buluntular ve tespit edilen yapılardan saptanmıştır. Tez çalışması kapsamında farklı dönem ve tipolojilere sahip 47 figürin değerlendirilmiştir.

Çalışmanın başlıca amacı, çevresinde yer alan ağır sanayi kuruluşları nedeniyle gündün güne tahrip olmaya devam eden Kyme antik kentinin, Doğu Nekropol alanında bulunmuş figürinlerin arkeoloji literatürüne kazandırılmasıdır. Bu doğrultuda, öncelikle T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı İzmir Müzesi Müdürlüğü'nden eserlerin incelenmesi için gerekli izinler alınmıştır. Bu alınan izinlerle birlikte müze envanter defterleri taranmış ve eserler hakkında detaylı bilgiler elde edilmiştir. Bunun dışında eserlerin buluntu yeri, konteksti ve buluntu durumları konusundaki tüm bilgiler kayıt altına alınmıştır. İzmir Müzesi uzmanları gözetiminde tez

¹ Ragone 1990,16; Texier 1865,11.

² İzmir İli, Aliağa İlçesi, Bozköy, Biçerova Mevkii, Urla K 17-C2-2A pafta, 207 parsel.

çalışması kapsamında değerlendirilen figürinlerin belgeleme işlemleri yürütülmüştür. Bu çalışmalarda, figürinlerin üretim teknikleri, hamur ve astar renkleri, kil katkıları ve ölçüleri incelenmiştir. Bu bilgiler çalışmanın katalog bölümünde detaylı olarak sunulmuştur.

Figürinler üzerine sürdürülen teknik incelemelerin sona ermesiyle birlikte literatür çalışmaları yapılmıştır. Söz konusu çalışmada ulaşılan kaynaklar yardımıyla Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinin tipoloji ve stil özellikleri tespit edilmiştir. Tipolojik sınıflandırmaları yapılan figürinler farklı kent ve bölgelerde bulunan benzer tipolojideki örneklerle karşılaştırılmıştır. Bu çalışma sonucunda kentler ve bölgeler arası etkileşim saptanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı ise Kyme antik kentinden bulunmuş ve yayınlanmış figürinlerle, Doğu Nekropolü figürinlerinin karşılaştırılması ve bu doğrultuda Kyme koroplastiğinin özelliklerinin belirlenmesidir. Bu çalışma için izlenen yöntem farklı araştırmacılar tarafından farklı yıllarda yayınlanan Kyme figürinlerine ait kaynakların taranması ve edinilen bilgiler doğrultusunda, çalışma kapsamında değerlendirilen figürinlerle ortak özelliklerin sentezlenmesi ile oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin mezar hediyesi olarak bırakılması ile dönemin ölüm ve diğer dünya inancı irdelenmiştir. Bu doğrultuda figürin tipleri üzerinde ikonografik yorumlamalar yapılmış ve mezar - figürin ilişkisi değerlendirilmiştir. İkonografik veriler göz önüne alındığında antropolojik incelemelerin yapılmadığı bireyler üzerine mezar hediyelerinden yola çıkarak cinsiyet tayini yorumlamaları yapılmıştır. Her ne kadar bu yöntem geleneksel ve kesin veri sunmasa da bazı figürinlerin çocuk, kadın ve erkek mezarlarına bırakılması bu saptamayı yapmamıza neden olmuştur.

İncelenen figürinlerin stil özellikleri ve buluntu kontekstleri göz önüne alınarak figürinlerin hangi dönemde üretildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada izlenen yöntem benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar, stil özellikleri, üretim teknikleri, ikonografik gelişimler ve kontekst içerisindeki diğer buluntular değerlendirilerek yapılmıştır. Bu bağlamda çalışma kapsamında ele alınan Kyme Doğu Nekropolü figürinleri MÖ 6. yüzyılın ortalarından - MS 2. yüzyıla uzanan geniş kronolojik bir yelpaze sunmaktadır.

Çalışma kapsamında, **1. Bölüm**'de Aiolis Bölgesi ve Kyme Araştırmaları'na yer verilmiştir. Bu bölüm içerisinde alt başlık halinde Kyme kentinin araştırma tarihçesi, yapıları ve nekropol alanları değerlendirilmiştir. Bu konu üzerinde durulmasının nedeni uzun yıllar boyunca araştırılan ve çalışmalar yürütülen Kyme kenti hakkında ulaşılan

sonuçların bütüncül bir kaynakta sunulmamasıdır. Bu nedenle söz konusu bölümde Kyme antik kentinde yapılan sistematik kazılar ve kurtarma kazılarında tespit edilen veriler özet niteliğinde sunulmuştur. Kente yürütülen kurtarma kazılarında tespit edilen nekropol alanlarının bağlı bulunduğu sanayi kuruluşunun adı ile isimlendirilmesi Kyme'nin nekropol alanlarına bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu doğrultuda kurtarma kazıları raporları ve yayınlar incelenmiş, nekropol alanlarının kente göre konumları, mezar tipleri ve dönemleri çalışma içerisinde tespit edilmiştir.

2. Bölüm'de "*Kyme Antik Kent Koroplastik Araştırmaları*" başlığı altında kentte yapılan çalışmalarda tespit edilen ve yayınlanan pişmiş toprak figürinler ele alınmıştır. İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmaların yoğunlukla nekropol alanlarında olması nedeniyle mezar hediyesi olarak sıklıkla karşımıza çıkan buluntu grubunu figürinler oluşturmaktadır. Bu sebeple öncelikle kentte yapılan kurtarma kazılarında tespit edilen eserler, yayınların kronolojik sıralaması ile alt başlıklar halinde sunulmuştur. Daha sonra kazı heyetleri tarafından yürütülen çalışmalarda tespit edilen ve yayınlanan figürinler, yine yayınların kronolojik sıralaması göz önünde bulundurularak ele alınmıştır. Bu çalışma sonucunda Kyme'nin figürin tipleri ve yerel özellikleri saptanmıştır.

Çalışmanın **3. Bölümü**'nde "*Kyme Doğu Nekropolü - Habaş Demir Çelik Sac Fabrikası (2010-2011 Yılı) Kurtarma Kazısı ve Figürinlerin Buluntu Durumu*" başlığı altında kurtarma kazıları raporlarından edinilen bilgiler doğrultusunda figürinlerin buluntu kontekstleri belirlenmiştir. Aynı mezar kontekstinde bulunan figürinler mezar numarası ile birlikte tablo formatıyla sunulmuştur. Nekropol alanında doğal olaylar ya da mezarların soyulması sırasında dağılmış durumda bulunan buluntular mezar dışı figürinler olarak değerlendirmiştir. Bunun dışında alanda yapılan sondaj çalışmalarında tespit edilen buluntular da belli bir kontekste sahip olmadıkları için birlikte sınıflandırılmışlardır. Nekropol alanı territoryumunda farklı dönemlere ait evreleri olduğu saptanan ve Yapı 1-2-3 olarak adlandırılan alandan bulunan figürinler de bölüm içerisinde bir arada değerlendirilmiştir. Bunun dışında söz konusu bölümde, nekropol alanının mezar tipleri ve ölü gömme gelenekleri üzerinde durulmuştur.

4. Bölüm'de İzmir Arkeoloji Müzesi deposunda korunan ve çalışmanın konusunu oluşturan kırk yedi figürinin teknik özellikleri değerlendirilmiştir. İncelenen figürinlerin hamur renkleri, kil katkıları, yapım teknikleri, astar, boya özellikleri ve pişirme teknikleri detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Dönemler arası değişen katkı maddeleri, kil renkleri, kaide

ve buhar deliği uygulamaları ve üretim teknikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca teknik özelliklerin dağılım oranları grafikler ile desteklenmiştir.

5. Bölüm'de çalışma kapsamında ele alınan figürinlerin "*Atölye Özellikleri ve Kentler Arası Üretim İlişkileri*" incelenmiştir. Atölye özellikleri ve üretim konusu, Kyme antik kentnin figürinleri özelinde daha önce yayınlanmış olan çalışmalarda üzerinde durulmamış konulardan biridir. Kentte yapılan bilimsel kazılar ve kurtarma kazılarında pişmiş toprak figürin üretimine yönelik herhangi bir atölyenin varlığı ve yeterli miktarda kalıbın bulunmaması bu duruma etkindir. Bu nedenle, bu bölümde yerel üretim unsurları ve kentler arası etkileşim ilişkileri göz önüne alınarak atölye saptamaları yapılmıştır. Atölye özelliklerinin belirlenmesindeki en önemli etken teknik özellikler, koroplast ya da atölye imzalarıdır. İncelenen figürinlerden koroplast imzası taşıyan tek bir örnek bulunmaktadır. Bu nedenle, atölye saptaması kil özellikleri, hamur rengi, astar ve boya özellikleri, kalıplama yöntemleri ve stil özellikleri göz önüne alınarak gözlem yoluyla yapılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin tipolojisi, ikonografisi ve tarihleme önerisi **6. Bölüm**'de ele alınmıştır. İncelenen figürinler, farklı tip ve ikonografilere sahiptir. Figürin tiplerinin genel dağılımı, dinsel kimlikli, kadın, erkek, çocuk, hayvan ve diğer figürinler olarak sınıflandırılmış, bu sınıflandırma içerisinde alt tipleri ile birlikte değerlendirilmiştir. Nekropol alanında bulunan figürin tiplerinin içerisinde en yoğun grubunu kadın figürinleri oluşturmakta, daha sonra dinsel kimlikli figürinler ve hayvan figürinleri bu dağılımı takip etmektedir.

Figürin tipleri başlığı altında değerlendirilen ilk grup tanrıça figürinlerinden oluşturmaktadır. Tanrıça figürinleri içerisinde Aphrodite (**K. 1-3**) ve Ephedrismos Grubu (**K. 4**) yer almaktadır (**K.1-5**). Dinsel kimlikli figürin tipleri başlığı altında değerlendirilen ve farklı tip ve ikonografiğe sahip beş figürin bulunmaktadır. Bu grup içerisinde, Kore (**K.5**), Oturan Tanrıça/Ana Tanrıça? (**K.8**), Oturan Tanrı- Tanrıça (**K. 9**), Kourotrophos (**K. 6-7**) ve Tapınak Oğlanı (**K.10**) figürinleri yer almaktadır. Tanrı tiplerinde ise bir Eros figürinine ait baş parçası (**K.11**) grubun tek örneğini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında değerlendirilen en yoğun grup kadın figürinlerinden oluşmaktadır. Kadın figürinleri, ayakta giyimli kadınlar (**K.12-17**), oturan giyimli kadınlar (**K.18-20**) ve kadın figürinlerine ait baş parçaları (**K.21-25**) olarak alt gruplar halinde sınıflandırılmıştır. Erkek figürinleri ise çalışma kapsamında **K. 26** ve **K. 27** numaralı figürinlerden oluşmaktadır. Kithara çalan çocuk (**K. 28**) ve iki adet çocuk figürinine ait baş parçası (**K. 29, K. 30**) çocuk tipleri

sınıflandırmasında değerlendirilmiştir. Tiyatral figürin tiplerinde ise **K.31** numaralı grotesk kukla figürini, **K. 32** numaralı grotesk figürini ve **K.33** numaralı bir seramik formunun applike parçasına ait komedi maskı yer almaktadır. Çalışma kapsamında değerlendirilen 47 figürinin %21'ini hayvan tipleri oluşturmaktadır. Hayvan tipleri, güvercin (**K. 34-37**), kaplumbağa (**K. 38-39**), domuz (**K.40**), horoz (**K.41**), koç (**K. 42**) ve aslan (**K.43**) figürinlerinden oluşmaktadır. Figürin tiplerinin son sınıflandırması diğer figürinler başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu grup içerisinde **K. 44** numaralı Kybele figürinine ait bir plaka kalıbı, kanat parçası (**K. 45**), taht/koltuk (**K.46**) ve Phallos (**K. 47**) yer almaktadır.

Tipolojik olarak sınıflandırılan figürinlerin ikonografik özellikleri ve karşılaştırmalı benzer örnekleri bölüm içerisinde detaylıca sunulmuştur. Tarihleme önerisi figürinlerin buluntu konteksti, stil özellikleri ve benzer örneklerin karşılaştırılmasıyla analogi yöntemiyle yapılmıştır.

Tartışma, sonuç ve önerilerin yer aldığı **7. Bölüm**'de çalışma kapsamında elde edilen bulguların tümü bir araya toplanarak bütüncül bir yaklaşımla sunulmuştur.

Çalışmanın **8. Bölümü**'nü katalog kısmı oluşturmaktadır. Katalog numaralandırılması tipolojik sınıflandırma göz önüne alınarak yapılmıştır. İncelenen figürinlerin buluntu yerleri, müze envanter/etüt numaraları, buluntu tarihleri, buluntu seviyeleri ve ölçülerine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra arkeolojik çalışmalarda yoğunlukla kullanılan *Munsell Toprak Rengi Kataloğu* (*Munsell Soil Colour Chart*,) yardımıyla kil, astar ve boya renkleri saptanmıştır. Yapım teknikleri, tanımları ve farklı merkezlerden bulunmuş benzer örnekleri de katalog bölümünde sunulmuştur.

Çalışmada kullanılan ve atıf yapılan kaynaklar ile kısaltmaların tümü **Kaynakça** bölümünde detaylı olarak yer almaktadır.

Kaynakça bölümünden sonra çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin dört yönlü fotoğraf ve çizimlerinin bulunduğu **Levhalar** bölümü sunulmuştur.

“*Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010-2011 Yılı) Figürinleri*” adlı yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından FEF- 18012 numaralı proje ile desteklenmiştir.

1. BÖLÜM

1. AIOLIS BÖLGESİ VE KYME ARAŞTIRMALARI

1.1. Aiolis Bölgesi ve Kyme Antik Kenti

Aiolis Bölgesi, antik dönemde Hermos (Gediz) vadisi ile Kaikos (Bakırçay) Nehri arasında kalan alanı ve Lesbos (Midilli) adasını kapsamaktadır³. Bölge adını Kıta Yunanistan'ın Thessalia, Boeotia ve Akhaia Bölgeleri'nden⁴, kuzeybatı Anadolu topraklarına göç eden Aiol halkından alır. Günümüzde hala tartışmalı olan Aiol göçleri hakkında⁵ en kapsamlı bilgiyi Strabon'un aktarımlarından edinmekteyiz. Strabon'a göre; *"Gerçekten Aiol kolonizasyonunun Ion kolonizasyonundan dört kuşak önce olduğunu fakat geciktirmelerden ötürü daha uzun sürdüğünü çünkü Orestes'in göç seferinin ilk lideri olduğunu, fakat onun Arkadia'da öldüğünü ve oğlu Penthilos'un onun yerine geçtiğini ve Thrakia'ya aşağı yukarı Heraklidlerin Peleponnesos'a dönüş tarihi olan Troia Savaşları'ndan altmış yıl sonra vardığını ve sonra Penthilos'un oğlu Arkhelaos'un Aiol seferini Daskyleion yakınında şimdiki Kyzikene'ye yönelttiğini ve Arkhelaos'un küçük oğlu Gras'ın Granikos Çayına kadar ilerlediğini ve daha iyi silahlanarak ordusunun büyük kısmını Lesbos'a geçirip burayı işgal ettiğini söylerler ve şöyle ilave ederler; Doros oğlu Kleues ve keza Agamemnon'un soyundan gelen Malaos hemen hemen Penthilos'la aynı zamanda ordularını toplamışlar; fakat Penthilos'un donanması hemen Trakya'dan Asia'ya geçmiş, Kleues ve Malaos ise uzun süre Lokris ve Phrikios Dağı dolaylarında oyalandıktan sonra karşıya geçerek Lokris Dağı'na izafeten adlandırılan Phrikios Kyme'sini kurmuşlardır⁶".* Strabon'un aktarımlarından yola çıkan Arseven, Aiol göçünü MÖ 1140-1050 yılları arasında farklı kollar ve önderler tarafından uzun süreli bir göç hareketi olarak yorumlamıştır⁷.

Aioller ve daha sonrasında bölgenin kentleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan diğer bir antik dönem yazarı MÖ 5. yüzyılda yaşamış Herodotos'dur. Öncelikle Aiol halklarının kökenlerine ilişkin ayrıntılı bilgi sağlamasa da bölgeye göç etmeden önce

³ Sevin 2001,73-80.

⁴ Rose 2008, 399.

⁵ Aiol Göçü hakkında bkz. Rose 2008, 399-430; Erdan- Gür 2018,358-420.

⁶ Strab. XIII. 1. 2.

⁷ Arseven 2013, 7.

Thessalia’da yaşadıklarını aktarmıştır⁸. Herodotos’dan bölge hakkında edindiğimiz diğer önemli bilgi ise on iki kentten oluşan dinsel bir birliğe sahip olduklarıdır. Bu pasaj sayesinde günümüzde hala lokalizasyonu saptanamamış kentler olmasına rağmen bölgede var olan kentlerin adlarının günümüze aktarılmış olması⁹ arkeoloji bilimi açısından oldukça önemlidir.

Strabon’un Aiolis kentlerin en büyüğü ve en güzeli olarak tanımladığı, Aiollerin karaya ilk ayak bastıkları¹⁰ ve bölgenin başkenti konumundaki Kyme antik kenti, İzmir ili, Aliğa ilçesi sınırlarında, Çandarlı Körfezi’nin güneyinde, Nemrut Limanı mevkinde yer alır.

Aiollerin bölgeye göçleri sırasında Larisa ve çevresinde yerli halkın Pelasglar olduğu bilinmektedir. Göç ile gelen Aiol halkı önce Neonteikhos’a bir kule yerleşimi kurar, daha sonra Pelasgların egemenliğindeki Larisa’ya hâkim olmayı başarır ve Kyme kentini bu başarıdan sonra kurular¹¹. Kentin kuruluş tarihi MÖ 1120 olarak aktarılsa da¹² şu ana kadar yapılan çalışmalarda en erken tarihli arkeolojik veri MÖ 8. yüzyıla aittir. Kentin isim kökeninin kurucusu olduğu düşünülen Amazon Kyme’den geldiği Strabon tarafından aktarılan bilgilerdendir¹³. Antik kaynaklarda “*Kyme Phrikonis*” olarak da anılan kentin bu şekilde adlandırılmasının nedeni olasılıkla Aiol liderlerinden Kleues ve Malous’un Lokris’deki Phirikios dağından gelmiş olmalarıdır.

MÖ 2. Binyıl sonlarında kurulduğu düşünülen Kyme kentine ilişkin en erken veri Nikolaos Damaskus’un, Phokaia kentinin kuruluşuna ilişkin anlatımında geçmektedir. Kıta Yunanistan’da Phokis kentinde yaşayan gayrimeşru çocuklar kentlerinden kovulur ve Ionlarla birlikte Batı Anadolu’ya göç ederler. O dönemde Kyme Tiranı olan Menes bölgeye yerleşmelerine karşı çıkar. Menes ve kardeşi Ouatias iktidar çekişmesi içerisindedir. Menes’in tutumunun aksine Ouatias, Phokis’den gelenleri kendi safına geçip Menes’in iktidarlığına son verir ve Phokis halkının kent kurmasına izin verir, böylelikle Phokaia kenti

⁸ Hdt. VII,176.

⁹Hdt. I.149. “*Aiol’ların kentlerine gelince, onlar da şunlardır: Phrikon’un kenti denilen Kyme, Larissa, Neonteikhos, Temnos, Killa, Notion, Aigirossa, Pitane, Aigaia, Myrina, Gryneia; eski onbir Aiol sitesi bunlardır; on ikinci olan İzmir’i, Ionlar konfederasyondan ayırmışlar; zira bu siteler de, anakarada hepsi on iki taneydiler. Aiollar toprağı Ionlarınkinden daha bereketli, ama havası onun kadar güzel olmayan bir ülkeye yerleşmişlerdir*”

¹⁰ Doğer 2017,56.

¹¹ Texier 2002,11.

¹² Doğer 2017,56.

¹³ Strab. XIII.3. 6.

kurulur¹⁴. Anlatılan olayın tarihi net olarak bilmese de E. Doğer'e göre MÖ 10. yüzyıl ortalarında olmalıdır¹⁵.

Kentte, MÖ 8. yüzyıla ait açığa çıkarılan arkeolojik buluntuların dışında, antik dönem şairi Hesiodos'un babasının Kyme'den Boeotia'ya geri dönmesi üzerine yazdığı diziler Kyme'nin bu dönemine ait varlığını kanıtlayan başka bir veridir¹⁶. Bu pasaj aynı zamanda Kıta Yunanistan'dan Batı Anadolu'ya göç ettiği düşünülen halkın iki kent arasında gerçekte bir bağ olup olmadığını düşündürmektedir. Bu yüzyıla ait diğer bir önemli veri ise MÖ 738 - MÖ 696 yılları arasında Friglere krallık yapmış Midas'ın Kyme prensesi Hermodike/Demodike ile evlenmesidir¹⁷. Diplomatik bir evlilik olarak değerlendirilen bu olay Aiolis Bölgesi'nin Frig kültürü ile kurduğu bağa örnektir ve bölgenin dini ve sanatında bu etki göze çarpmaktadır¹⁸.

Birçok Batı Anadolu kenti gibi Kyme de MÖ 6. yüzyılın ortalarında Pers hâkimiyeti altına girmiştir¹⁹. Bu döneme ilişkin Herotodos'un aktarımlarından Pers Kralı Kyros'un Lydia hazinesini Paktyas isimli bir Lydialıya teslim ettiğini, daha sonra Paktyas'ın Kyros'a isyan etmesi ve Kyros'un ordusunu Paktyas üzerine göndermesiyle, Paktyas, Kyme topraklarına sığınır. Kymeliler, Didyma'da bulunan Apollon bilicilik merkezi kâhinlerine bu konuyu danışır ve Paktyas'ın Perslere verilmesi cevabını alırlar fakat Herakleides oğlu Aristodikos kâhine ikinci kez danışmak ister ve *“efendimiz, Lydialı Paktyas yalvararak bize geldi. Perslerin orada kendisini bekleyen acı bir ölümden kaçıyor. Persler Kymelilerden onun kendilerine verilmesini istiyorlar. Biz, Perslerin şerrinden korkmakla beraber, bugüne kadar böyle bir cürette bulunmadık; ne yapmamız gerektiğini önce sizin ağzınızdan ve açıkça duymak istiyoruz”*²⁰ sorusunu sorar, fakat aldıkları cevap değişmez. Bunun üzerine Paktyas Kyme topraklarından Mytilene'ye (Lesbos/Midilli) gönderilir.

Miletos Tiranı Aristagoras önderliğinde MÖ 5. yüzyılın başında başlayan Ionia ayaklanmasına Kyme kenti de katılmış fakat kısa süre içerisinde Sardeis satrabı Artaphernes'e boyun eğmiştir²¹. MÖ 478 yılında Attika - Delos Birliğine üye olan Kyme

¹⁴ Doğer 2017,59; Paus. VII.3.10.

¹⁵ Doğer 2017,59.

¹⁶ Hes. WD 634-640.

¹⁷ Huxley, 1959, 4-95; Muscarella 1989, 334.

¹⁸ Erdan- Gür 2018, 409.

¹⁹ Akurgal 2003, 287.

²⁰ Hdt. I.158-159-160.

²¹ Hdt. V,123.

ödediği dokuz talentlik verginin Miletos ve Ephesos gibi kendisinden büyük kentlerden fazla olması ise oldukça dikkat çekicidir²².

MÖ 4. yüzyılda Kyme ve Klazomenai arasında Leukai kenti üzerine egemenlik kurmak için bir mücadele yaşanmış ve bunun üzerine Delphi Apollon Tapınağı kâhinlerine kentin kimin olması gerektiği hususunda danışılmıştır. Apollon kâhini; Leukai'da ilk kurbanı kesenin kente egemen olacağını aktarır. Kyme coğrafi konum olarak Leukai'ye yakın olması avantajı ile harekete geçse de Klazomenai kent yakınlarında yer alan başka bir koloni kentine haber vermesiyle ilk kurban Klazomenai adına akıtılmış, Kyme ise bölge sınırlarında önemli bir toprak parçasını kaybetmiştir²³.

MÖ 334 yılıyla Makedon egemenliğine giren kent, İskenderin ölümünün ardından MÖ 305 yılında Antigonos, MÖ 301 yılında Lysimakhos, MÖ 281 yılında Seleukos hâkimiyetinde varlığına devam etmiştir²⁴. MÖ 129 yılında Roma İmparatorluğu himayesine girmiştir. Yaşlı Plinius'un, MS 17 yılında, Batı Anadolu kentlerine ciddi hasar veren on iki büyük kenti bir gecede yıkan felaket olarak yorumladığı depremde, Kyme kenti de etkilenmiş ve dönemin imparatoru Tiberius kentin onarılması için Kyme'ye de destekte bulunmuştur²⁵. Hıristiyanlığın resmi olarak kabulüyle birlikte, kent bölgenin piskoposluk merkezi olmuştur. Kentte yapılan araştırmalarda MS 13. yüzyıla kadar yaşamın devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır²⁶.

1.2. Kyme Antik Kenti Araştırma Tarihçesi

Kyme antik kentinin lokalizasyonu ve ilk araştırması 1429-30 yılında Ciriaco de Pizziccolli d'Ancona tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancona daha sonra 1446 yılında kentte tekrar araştırmalar yürütmüştür²⁷. Kentte ilk kazı çalışmaları ise 1874 yılında İzmir'de yaşayan, Venedik kökenli D. Baltazzi tarafından başlatılmıştır. D. Baltazzi, dönemin arkeoloji alanında önemli isimlerinden biridir. Batı Anadolu'da pek çok kentte çalışmalar yürütmüş, 1880 yılında bir süre müfettişlik yaptığı Asar-ı Atika'ya fahri müdür olarak atanmış, 1883 yılında Assos antik kentinde Amerikan Enstitüsü tarafından yürütülen

²² Doğer 2017, 74.

²³ Strab. XIV, 646.

²⁴ Doğer 1998, 31.

²⁵ Doğer 2017, 85-106.

²⁶ Doğer 2017, 85-106.

²⁷ Poulain 2017, 45; Texier 1865,11.

kazılara Osmanlı hükümeti tarafından denetleyici olarak görevlendirilmiştir²⁸. Batı Anadolu kentlerinde 1881-1895 yılları arasında yürütülen çalışmaları S. Reinach ve E. Pottier'e mektuplamasıyla S. Reinach ve E. Pottier'in ilgisini çekmeyi başarmış ve Kyme nekropolünde söz konusu kişilerin çalışmaları da D. Baltazzi sayesinde gerçekleşmiştir.

Prag Üniversitesi öğretim üyesi A. Salac başkanlığındaki kazı heyeti 1925 yılında Kyme antik kentinde bir sezon çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmanın Cumhuriyet tarihimiz açısından önemi Mustafa Kemal Atatürk imzalı ilk arkeolojik çalışma izni olmasıdır²⁹. Araştırma başkanının ani vefatı üzerine çalışmalara devam edilememiş fakat kazı sırasında tutulan raporlar 1974 yılında yayınlanmıştır³⁰.

E. Akurgal, 1953 yılında Phokaia ve Kyme'de çalışmalar yürütmüştür. Kyme antik kentinin Güney Tepe olarak adlandırılan alanına yapılan sondajlarda Geç Geometrik ve Arkaik Döneme ait seramik buluntuları tespit etmiştir³¹. 1970'li yılları başlarında Kyme antik kenti territoryumunda kurulan ağır sanayi kuruluşlarının kente tahribatını azaltmak amacıyla, 1979 yılında İzmir Müze Müdürü olan H. T. Uçankuş kentte kurtarma kazılarına başlamıştır. 1981 yılına kadar devam edilen kazılar Güney Tepe alanında devam etmiştir. Bu çalışmalarda, MÖ 2. yüzyıla ait bir tarafı Attik, diğer tarafı ise Aiolik lehçe ile yazılmış ve Archippes yazıtı olarak adlandırılan yazıtta Kymeli hayırsever Archippe'nin yeni bir bouleterion yaptırdığı yazmaktadır³².

Ankara Üniversitesi, Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi V. İdil başkanlığında 1982 yılından 1984 yılına kadar Kyme antik kentinde çalışmalar sürdürülmüştür. Bu çalışmalarda sütunlu caddenin güney kısmında çalışmalar yürütülmüş ve kentin planının açığa çıkarılması amaçlanmıştır³³.

1986 yılından 2007 yılına kadar Catania Üniversitesi, öğretim üyesi S. Lagona başkanlığında yürütülen çalışmalarda, kentin liman alanı çevresinde gelişim gösterdiği ve yerleşimin kesintiye uğramadan devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. İtalyan kazı heyeti tarafından, Kuzey Tepe olarak adlandırılan alanda kare formlu iki kutsal alan, liman, tiyatro,

²⁸ Baltazzi 2002, 340-341.

²⁹ Koşay vd. 2013,579.

³⁰ Bkz. Bouzek 1974, 1 vd.

³¹ Akurgal 1956, 40-41.

³² Uçankuş 1980,146.

³³ İdil 1984, 415-416.

güney tepe konut alanları, sütunlu portiko ve Roma Dönemi hamamı üzerine çalışmalar yürütülmüştür³⁴.

2008 yılında Calabria Üniversitesi, öğretim üyesi A. La Marca başkanlığında kentin kazıları 2016 yılına kadar sürdürülmüştür. Bu çalışmalar sırasında, kent surunun büyük bir kısmı açığa çıkarılmış, tiyatro üzerinde restitüsyon denemeleri yapılmış, Agoranın genişletme çalışmaları ve Ortaçağ Kalesi olarak adlandırılan yapıda restorasyon faaliyetleri yürütülmüştür³⁵.

Ağır sanayi kuruluşları arasında kalan ve ülkemizin şanssız kentlerinden biri olan Kyme antik kentinde yıl boyunca üçüncü derece sit alanlarında İzmir Müze Müdürlüğü uzmanları tarafından kurtarma kazıları yürütülmektedir. Yürütülen kazılarda kentin nekropol alanları, işlikleri, antik dönem yolları saptanmış ve tespit edilmeye devam edilmektedir.

1.3. Kyme Antik Kenti Yapıları

Kyme antik kentinde yürütülen çalışmalarda kente yaşamın Geometrik Dönem'den başlayarak MS 13. yüzyıla kadar kesintisiz devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır³⁶. Kuzey ve Güney Tepe olarak adlandırılan iki tepede ve arasında yer alan düz alana konumlandırılan kent, güney tepe yerleşim alanı, kuzey tepe ise kamusal ve dinsel yapıların bulunduğu alan olarak tanımlanmıştır³⁷.

Kentin günümüzde olduğu gibi antik dönemde de liman kent olması ticaret alanında gelişmesine katkı sağlamıştır. Kyme limanına ait kalıntıların bir bölümü sular altında olmasına rağmen korunan iskele 190 m. uzunluğundadır³⁸. İzmir Müze Müdürlüğü tarafından 1979 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda şu an İzmir Müzesi koleksiyonunda korunan bronzdan yapılmış Koşan Atlet Heykeli bu alanda tespit edilmiştir³⁹.

³⁴ Lagona 1987, 89-95; Lagona 1988, 53-59; Lagona 1989, 69-77; Lagona 1991, 201-219; Lagona 1992, 91-99; Lagona 1993, 309-315; Lagona 1995, 1-11; Lagona 1998, 837; Lagona 2000, 217-227; Lagona 2007, 9-15.

³⁵ Marca 2010, 397-417; Marca 2011, 368-382; Marca 2013, 307-319; Marca 2014, 203-216, Marca 2015, 113-135; Marca 2016, 237-253; Marca 2017, 215-233.

³⁶ Marca 2016, 237.

³⁷ Marca 2016, 237.

³⁸ Esposito vd. 2003, 2-3.

³⁹ Uçankuş 1980,146.

MÖ 4. yüzyıl sonu - MÖ 3. yüzyıl başına tarihlendirilen sur sistemi, liman alanından başlayarak kuzey ve güney doğrultuda ilerlemektedir⁴⁰. Yapıya ait blok taşları üzerine yapılan arkeometrik analizler sonucunda, taşların bir kısmının kentin 15 km. güneyinde bulunan andezit ocağından ve Phokaia kenti yakınlarından getirildiği tespit edilmiştir⁴¹.

Temel seviyede korunmuş 125 m. uzunluğunda, 15 m. genişliğinde dörtgen formlu blok taşlardan oluşan stoa, MÖ 4. yüzyıl sonu - MÖ 3. yüzyıl başına tarihlenmektedir⁴². Stoda yürütülen kazı çalışmalarında yapının temel seviyesi altında yangın tabakası tespit edilmiş ve aynı alanda MÖ 8. yüzyıl sonu – MÖ 7. yüzyıl başına tarihlenen seramik buluntularına rastlanılmıştır⁴³.

Tiyatro, Kyme antik kentinin kamusal ve dini yapılarının konumlandırıldığı Kuzey Tepe alanının güney batısında, caveası yamaca yaslandırılarak inşa edilmiştir. Hellenistik Dönem tiyatro özelliği yansıtan yapı, Roma Dönemi'nde ikinci bir inşa evresi geçirmiş ve orkestra alanı su oyunlarının oynanabilmesi amacıyla genişletilmiştir⁴⁴. Bizans Dönemi'nde ise kireç ocağı olarak kullanılmıştır⁴⁵.

Kyme Agorası, kaideler, eksedralar ve portikolar gibi Roma Dönemi agoralarının karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Agoranın kuzeydoğusunda, doğu - batı yönünde ilerleyen cadde de yapılan çalışmalarda MS 5-7 yüzyıl aralığına tarihlenen 44 mezar açığa çıkarılmıştır⁴⁶. Geç Bizans Dönemi'ne kadar kullanım gören yapıda, bu döneme ilişkin tek nefli, apsisli bir kilise tespit edilmiştir⁴⁷.

Küçük Tapınak olarak adlandırılan yapı, Kuzey Tepe'de yer alan tiyatronun güneydoğusunda yer almaktadır. 1984 yılında alanda Serapis'e adandığı tespit edilen mermer bir heykelin kaide kısmı bulunmuştur. MÖ 1. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen eser, Kyme'de mısır kültürünün varlığının sorgulanmasına neden olmuştur. Çalışmalarda tapınağın, MÖ 4-3. yüzyıla ait konut üzerine inşa edildiği, MS 2. yüzyıla kadar kullanım

⁴⁰ Marca 2013, 302-303; Marca 2016, 240.

⁴¹ Miriello vd. 2011.

⁴² Marca 2016, 241.

⁴³ Marca 2010, 370.

⁴⁴ Mancuso 2011,4.

⁴⁵ Lagona 2002, 486.

⁴⁶ Marca 2012, 207-208.

⁴⁷ Belgiovine-Capuzzo-Pace 2011, 3.

gördüğü, MS 5-6. yüzyıllar arasında ise kullanım dışı kaldığı ve yağmalandığına dair verilere ulaşılmıştır⁴⁸.

Kybele/Kourotrophos/İsis Tapınağı, Kuzey Tepe akropol alanında, ilk olarak 1925 yılında A. Salac başkanlığında yürütülen çalışmalarda tespit edilmiştir. Alanda daha sonra sürdürülen çalışmalarda tapınağın, Arkaik Dönem'de Kybele'ye, Geç Klasik- Erken Hellenistik Dönem'de ' Kourotrophos'a, Geç Hellenistik Dönem'de ise İsis'e ait olduğu ele geçen arkeolojik materyaller aracılığıyla açıklanmıştır⁴⁹.

M. Frasca tarafından kentin Güney Tepe yerleşim alanında yürütülen çalışmalarda, MÖ 8. yüzyıldan, MS 7. yüzyıla kadar alanın kullanım gördüğü ele geçen seramik buluntuların değerlendirilmesiyle tespit edilmiştir. Yerleşim alanında konut mimarisine dair erken yapı ise MÖ 4. yüzyıla tarihlenmektedir⁵⁰.

Liman alanı mevkisinde, MS 12. yüzyıla tarihlenen kale, düzensiz beşgen formlu, dörtgen avlulu ve avlu etrafına sıralanan mekânlardan oluşmaktadır. Devşirme taşlar kullanılarak oluşturulan yapının girişi kuzeydoğu köşededir. 1415 yılında Osmanlı Padişahı I. Mehmet'in fethine kadar kalede yaşam devam etmiştir⁵¹.

1.4. Kyme Antik Kenti Nekropol Alanları

Kyme antik kenti her geçen gün sayısı artan sanayi kuruluşlarının arasında sıkışmış durumdadır. III. Derece Arkeolojik Sit Alanı üzerine inşa edilen kuruluşlar, fabrikalar ve sanayi tesislerinin arazilerinde bulunan korunması gerekli kültür varlıklarının belgelenmesi amacıyla İzmir Müze Müdürlüğü tarafından kurtarma kazıları yürütülmüş ve yürütülmeye de devam edilmektedir. Yapılan çalışmalara göre antik kentin nekropol alanı, Çandarlı Körfezi'nin güneyinden başlar ve Kyme kentinin etrafını çevreleyerek kuzeyinde son bulur⁵². İtalyan Kazı Heyeti (MAIKE) ve İzmir Müze Müdürlüğü'nün yaptığı çalışmalarda tespit edilen nekropol alanları; Güney Nekropolü, İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolü, Batı Liman Nekropolü, Ayaz Nekropolü, Dört Yıldız Nekropolü, Habaş Nekropolü ve Samurlu

⁴⁸ Höricht – Giovanni-Landi 2011,6; Marca 2009, 402-403.

⁴⁹ Marca 2015, 215 vd; Garsso 2008, 31; Lagona 2000,143-148.

⁵⁰ Frasca vd 2011,7.

⁵¹ Marca 2017, 245.

⁵² Lagona 2013, 339-352.

Nekropolü'dür. Nekropol alanları dışında kentin kuzeyinde iki tümülüs mezar tespit edilmiştir⁵³.

Kyme antik kentinin güneyinde, 2000 yılında İzmir Müze Müdürlüğü tarafından yapılan kurtarma kazılarında 19 adet mezar tespit edilmiştir. K. İren tarafından 2008 yılında “ *Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı*” yayınında “*The Necropolis of Kyme Unveiled: Some Observations on the New Finds*” adlı bildiri ile alanın mezar tipleri ve beraberinde bulunan seramik buluntuları değerlendirilmiştir⁵⁴. Arazinin tarım alanı olması nedeniyle mezarlar ve buluntular yoğun tahribata maruz kalmıştır. Tespit edilen mezarlar; taş sanduka, pişmiş toprak lahit, pithos, urne ve basit toprak tipindedir. MÖ 7. yüzyılın son çeyreği – MÖ 6. yüzyılın ortalarına tarihlenen Klazomenai tipi lahit Kyme ile Kuzey Ionia arasındaki ticari ilişkinin bir kanıtı olarak değerlendirilmiştir. Çalışma seramikler özelinde ele alınmıştır. Alabastron, amphora, askos, kotyle, krater, pyxis, skyphos ve üçayak gibi farklı formlarda seramik buluntuları yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir. Alanın Geometrik Dönem'den, Klasik Dönem'e kadar kullanım gördüğü saptanmıştır⁵⁵.

İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolü, Kyme antik kentinin yaklaşık 1 km. güneyinde yer almaktadır. Nekropole adını veren fabrikanın arazisinde 2007 yılında 613 ve 68 numaralı parselde kurtarma kazılarını İzmir Müze Müdürlüğü başkanlığında, Arkeolog Z. Küçükgüney ve Arkeolog P. Tunç Altun yürütmüştür⁵⁶. 2008 - 2009 yılı çalışmalarına 68. parselde Arkeolog N. Çırak ve Arkeolog S. Kaya tarafından devam edilmiştir⁵⁷. 2007 yılındaki çalışmalarda 48 adet mezar tespit edilmiştir. Mezarlarda yön birliği olmamakla birlikte çoğunluğu kuzeydoğu ve güneybatı yönündedir. Mezarlarda ikincil gömü uygulaması yapılmıştır. İkincil gömü yapılırken iskeletler ve mezar hediyeleri mezar içinde bir kenara itilmiş ve gömü gerçekleştirilmiştir⁵⁸. 2008 ve 2009 yıllarında ise 68 numaralı parselde kurtarma kazılarına devam edilmiş, 263 adet mezar saptanmıştır. Yapılan araştırmalara göre bireylerin 73'ü erkek, 52'si kadın, 26'sı çocuk iken 64 bireyin cinsiyeti saptanamamıştır⁵⁹. Tespit edilen mezarların 112'si kireçtaşı plaka, 43'ü kiremit, 40'ı basit toprak gömü, 9'u taş sanduka, 9'u urne ve 2'si lahit mezar geleneğindedir. Gömüler

⁵³ Verger-Pace-Jolivet 2013, 245-247.

⁵⁴ İren 2008, 613-638.

⁵⁵ İren 2008, 623-624.

⁵⁶ Küçükgüney- Altun 2008, 217-224.

⁵⁷ Çırak- Kaya 2010, 217-224.

⁵⁸ Küçükgüney- Altun 2008, 53-65.

⁵⁹ Çırak- Kaya 2010, 217.

yoğunlukla inhumasyon olarak yapılmış olup urne tipi mezarlarda kremasyon gömülere de rastlanmıştır. Mezar hediyeleri, kadın bireylere ait olduğu düşünülen mezarlarda yoğunlukla altın takı (diadem, yüzük, kolye vb.) ve bronz aynalardan oluşurken, erkek birey mezarlarında striglis, çocuk mezarlarında ise pişmiş topraktan yapılmış olasılıkla oyuncak olarak kullanım gören hayvan figürinleridir. Mezar hediyelerinin yoğunluğu ve buluntuların zenginlik durumu mezar tipine göre değişiklik göstermemektedir. Bu durum antik dönemde yapılan mezar soygunculuğuna karşı alınmış bir önlem olarak düşünülmüştür. İDÇ Nekropolü'nün buluntuları değerlendirildiğinde en erken buluntunun MÖ 625 - 550 yıllarına ait olduğu fakat alanın yoğunlukla Hellenistik Dönem'de kullanım gördüğü saptanmıştır⁶⁰.

Kyme antik kentinin güneybatısında, Batı Liman Çimento Sanayi Anonim Şirketi'nin 1205 numaralı parselinde, 2010-2011 yılında İzmir Müze Müdürlüğü uzmanları tarafından kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir⁶¹. Kurtarma kazıları ile tespit edilen nekropol alanlarına arazi sahibi kuruluşların isimlerinin verilmesi farklı bir nekropol alanı olarak yorumlanmasına neden olsa da aslında kentin güney nekropolünün bir uzantısını oluşturmaktadır. Alanda yapılan çalışmalar sonucunda 66 mezar açığa çıkarılmıştır. İskeletler üzerine cinsiyet analizleri yapılmamış olup mezar hediyelerinin değerlendirilmesiyle cinsiyet tayini yorumlamaları yapılmıştır. İskeletlerin birçoğu doğu - batı yönlü gömülmüş olsa da nekropolde kuzey - güney yönlü mezarların da tespit edilmesi mezarlarda yön birliği olmadığını göstermektedir. Açığa çıkarılan mezarlarda yapılan tipolojik incelemelerde en yoğun grubu (35 mezar) ana kayaya oyularak yapılmış ve üzeri birden fazla taş plaka ile örtülen mezarlar oluşturmaktadır. Basit toprak gömü üzerine taş plakalar ile kapatılarak oluşturulan 17 mezar ise alanda kullanılan diğer bir mezar tipini oluşturur. Diğer mezar tipleri ise çatı kiremitli, taş sanduka ve urne tipolojisinde değerlendirilmiştir. İDÇ Nekropolü mezar hediyeleri ile karşılaştırıldığında eserlerin niteliklerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nekropol alanının tarihlendirilmesi mezar hediyelerinden yola çıkılarak yapılmış, MÖ geç 5. yüzyıldan, erken 2. yüzyıla kadar alanın kullanıldığı tespit edilmiştir⁶².

Kyme antik kentinin güneydoğusunda, Dört Yıldızlar Fabrikası sınırlarında, Kyme İtalyan Kazı Heyeti (*MAIKE*) tarafından yürütülen çalışmalarda tespit edilen nekropol alanı,

⁶⁰ Çırak - Kaya 2012, 24-25; Çırak- Kaya 2010, 217-224; Küçükgüney- Altun 2008, 53-65.

⁶¹ Tarakçı - Selçuk 2012, 185.

⁶² Tarakçı - Selçuk 2012, 185-191.

Dört Yıldızlar Nekropolisi olarak adlandırılmıştır. Alanda yapılan kısa süreli kazılarda lahit, taş sanduka ve urne mezarlara rastlanılmıştır. Mezar hediyeleri İDÇ ve Batı Liman Nekropol alanı ile benzerlik göstermektedir. Mezar hediyelerinin değerlendirilmesiyle nekropol alanının MÖ 7. yüzyıldan başlayarak MS 7. yüzyıla kadar kullanım gördüğü tespit edilmiştir⁶³.

Ayaz Nekropolü olarak adlandırılan diğer alan ise güney nekropolün devamını oluşturur. Alanda, 2007 ve 2008 yıllarında kısa süreli çalışmalar yapılmış, bu çalışmalarda en erken buluntunun Geometrik Dönem'e ait olduğu tespit edilmiştir⁶⁴.

Samurlu 877 ve 879 olarak isimlendirilen nekropol, kentin 1 km. doğusunda İzmir Demir Çelik A.Ş arazisi sınırlarında yer almaktadır. Parseller arasında 100 m. olmasına rağmen farklı alanlar olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sebebi, parseller arasında yapılan sondaj çalışmalarında mezarlara rastlanılmamış olmasıdır. Bu durum, Ö. Ürkmez tarafından parselizasyon uygulaması olarak yorumlanmıştır⁶⁵. 2012 yılında İzmir Müze Müdürlüğü tarafından 877 numaralı parselde gerçekleştirilen kurtarma kazılarında 74 adet mezar tespit edilmiştir. Mezarların yoğunluğu kiremit çatılı mezar tipini oluşturmaktadır. Bu tipin yanında taş kaplama, taş sanduka, basit toprak, urne, pithos, lahit ve kremasyon olmak üzere sekiz mezar tipi saptanmıştır⁶⁶. İskelet üzerinde cinsiyet analizleri yapılmamıştır. Mezar hediyeleri göz önüne alınarak cinsiyet tayini yapılmıştır. Kadın bireylere ait olduğu düşünülen mezarlarda Kıyme'nin diğer nekropollerinde de karşımıza çıkan benzer hediyelere (ayna, takı, kozmetik koku kapları vb.) rastlanılırken, erkek bireylerde bu durum farklılık göstermektedir⁶⁷. En sık rastlanan ve farklı dönemlere ait mezarlarda da sürekliliği devam eden buluntu grubunu unguaneria ve koku kapları oluşturmaktadır. Nekropol alanının tarihlendirilmesi buluntuların değerlendirilmesi ile yapılmış ve MÖ 4. yüzyıl ortalarından MS 1. yüzyıl sonlarına kadar süreklilik gösterdiği tespit edilmiştir⁶⁸.

Samurlu 879 Nekropolü kentin doğu nekropolünün uzantısını oluşturmaktadır. 2012 yılında yapılan çalışmalarda 88 adet mezara ulaşılmış, bu mezarların 39'ü kiremit, 15'i basit

⁶³ Marca 2018, 233; Marca 2010, 404-407, res. 9-13; Marca 2015, 633-640.

⁶⁴ Sudano 2015, 431-433.

⁶⁵ Ürkmez 2014, 337.

⁶⁶ Atıcı – Karakaş 2013, 234.

⁶⁷ Ürkmez 2014, 355. Kentin diğer nekropolislerinde sıklıkla erkek bireylere ait olduğu düşünülen mezarlarda rastlanılan strigilislere Samurlu 877 Nekropolünde rastlanılmamıştır.

⁶⁸ Atıcı – Karakaş 2013, 229-234; Ürkmez 2014, 354-355.

toprak gömü, 11'i pithos, 10'u kireçtaşı plaka kapaklı, 7'si urne, 2'si kremasyon ve 1 adet lahit mezardan oluşmaktadır⁶⁹. Samurlu 877 Nekropolü ile hem konum olarak hem de dönem olarak oldukça yakın olan nekropol alanı mezar tipleri ile birbirinden ayrılmaktadır. Söz konusu nekropolü, Kyme antik kentinin diğer nekropollerinden ayıran özellik çömlek ve pithosa gömünün yoğunluğudur. Mezar hediyeleri karşılaştırıldığında Samurlu 879 Nekropol alanında erkek bireylere ait olduğu düşünülen mezarlarda, Samurlu 877'nin aksine bronz striglisler ile karşılaşılmıştır. Diğer mezarlarda ise Samurlu 877 Nekropolünden farklı olarak yoğunlukla pişmiş toprak figürinlerin mezar hediyesi olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Samurlu 879 Nekropolünün MÖ 4. yüzyıldan, MS 100 yılına kadar kullanım gördüğü saptanmıştır. Her iki nekropolün de mezar hediyeleri ve mezar tipleri değerlendirildiğinde alt ve orta sınıfa ait aileler tarafından kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır⁷⁰.

Çalışmanın konusunu oluşturan ve 2010 ve 2011 yıllarında HABAŞ Demir-Çelik A.Ş arazinde yapılan kurtarma kazıları sonucunda ulaşılan nekropol alanı, üçüncü bölümde "*Kyme Doğu Nekropolü - Habaş Fabrikası 2010-2011 Yılı Kurtarma Kazısı ve Figürinlerin Buluntu Durumu*" başlığı altında değerlendirilecektir.

⁶⁹ Atıcı – Karakaş 2013, 235.

⁷⁰ Ürkmez 2016, 158-182.

2. BÖLÜM

2. KYME ANTİK KENTİ KOROPLASTİK ARAŞTIRMALARI

“*Kyme Antik Kent Koroplastik Araştırmaları*” başlığı altında kentte yapılan çalışmalarda tespit edilen ve yayınlanan pişmiş toprak figürinlere değinilmiştir. İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmaların yoğunlukla nekropol alanlarında olması nedeniyle mezar hediyesi olarak sıklıkla karşımıza çıkan buluntu grubunu figürinler oluşturmaktadır. Bu sebeple öncelikle kentte yapılan kurtarma kazılarında tespit edilen eserler, yayınların kronolojik sıralaması ile alt başlıklar halinde sunulacaktır. Daha sonra kazı heyetleri tarafından yürütülen çalışmalarda tespit edilen ve yayınlanan figürinler, yayınların kronolojik sıralaması göz önünde bulundurularak ele alınacaktır.

2.1. Aliğa, Bozköy Ilıca Mevkii Kurtarma Kazısı Figürinleri

İzmir Müze Müdürlüğü tarafından Aliğa ilçesi, Bozköy Ilıca Mevkii'nde yürütülen kurtarma kazılarında tespit edilen figürinler, M. Fırat tarafından 2004 yılında “*Aliğa Kurtarma Kazısından Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinleri*” adlı yüksek lisans tezi kapsamında ele alınmıştır⁷¹. Çalışmada incelenen toplam 27 pişmiş toprak figürinin, 15'i Kourotrophos, 12'si ise Tapınak Oğlanı/Temple Boy tipindedir. İki tipi, ayrı bölümler olarak değerlendiren araştırmacı, figürinleri teknik, gelişim ve yayılım konusunda incelemiştir.

Kourotrophos kelimesi emziren anne anlamına gelmektedir. Bu tipteki figürinler pek çok tanrıça ve tanrı ile ilişkilendirilir. M. Fırat farklı kültürlerde ritüel olarak farklılık göstermelerine rağmen bu figürinleri ana tanrıça kültü ile bağdaştırmıştır⁷². Çalışma kapsamında Kourotrophos figürinlerinin buluntu konteksleri hakkında yeterli veriye ulaşamayan M. Fırat, eserleri stil yoluyla tarihlendirmiştir. Bunun sonucunda MÖ 5. yüzyılın ortalarına ait olabileceklerini ortaya koymuştur. Figürinlerin tümü khiton ve himation giyimlidir. Tahtta (?) oturan ve başları manto ile örtülü olan figürinlerin ayakları alçak bir kaide üzerinde durmaktadır. Bu ortak özelliklerin yanı sıra kucağında oturan çocukların duruş pozisyonlarıyla bir eser diğer 14 eserden ayrılmaktadır. Tip 1 olarak adlandırılan ve tez kapsamında tek örnekle temsil edilen eserde bir bebek/çocuk, tahta

⁷¹ Fırat 2004, 1 vd.

⁷² Fırat 2004, 28.

oturan kadın/tanrıçanın kucağına yatay şekilde uzanır ve göğsünden süt emer. Tip 2 olarak sınıflandırılan ve 14 eserlerle temsil edilen diğer grupta ise ilk gruptan farklı olarak oturan kadın/tanrıçanın kucağında dikey şekilde oturan bebek/çocuk yer alır. Kourotrophos başlığı altında ele alınan eserlerin tümünde arka yüz kabaca işlenmiş ve pişirme deliği kaidenin altında yer alan açıklıkta verilmiştir. Araştırmacı, değerlendirdiği figürinleri, J. Bouzek tarafından yayınlanan *Kyme I* cildindeki benzer örnekler ve Myrina buluntularıyla karşılaştırmış ve sonuç olarak stil açısından büyük benzerliklere sahip olduklarını belirlemiştir⁷³.

Çalışma kapsamında ele alınan diğer grup Temple Boy/Tapınak Oğlanı/Çömelen Oğlan olarak adlandırılan grubu oluşturmaktadır. M. Fırat tezinin ikinci bölümünde figürinlerin gelişimi, yayılımı ve değerlendirmesi üzerinde durur. Bu tipteki figürinlerin, MÖ 2. Bin'de Mısır'da ortaya çıktığı daha sonra Fenikelilerin taklitlerini ürettikleri, ticari ilişkiler sayesinde Kıbrıs ve Rhodos'a, oradan da Batı Anadolu'ya yayıldığını aktarmıştır⁷⁴. Figürinlerin anlamları ve kullanımları hakkında farklı görüşler üzerinde durulmakta, neden olarak ise farklı yapı ve kontektler gösterilmektedir. Bu tipin genel özellikleri; çocuklar bağdaş kurar şekilde oturur ve çoğunlukla başlarında pilos adı verilen üçgen bir başlık bulunmaktadır. Bunun dışında tapınak oğlanlarının giyimli, çıplak ve sadece omuzlardan vücudun arkasını örtecek şekilde yarı giyimli tipler de vardır. Bir parmağı ağzında veya elini çenesine dayayan ve diğer eli ile meyve benzeri bir obje tutan tiplere de rastlanılmıştır. M. Fırat'ın çalışmasında incelediği Kat. No. III - 6 numaralı eser bu gruba örnek olarak verilmiştir. Araştırmacı, Temple Boy tipinde incelediği eserlerin konteksti hakkında yeterli veriye ulaşamamıştır. Bu nedenle figürinleri benzer örnekler ile karşılaştırmış ve MÖ 5. yüzyıla tarihlemiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise Kyme figürinlerinin atölye sorununa değinilmiş, ele alınan eserlerin üretim merkezlerinin Kyme veya Myrina olabileceği görüşü üzerinde durulmuştur⁷⁵.

Aliağa, Bozköy Ilıca Mevkii 130, 209, 210 ve 617 numaralı parsellerde İzmir Müze Müdürlüğü tarafından 2000 yılında yürütülen çalışmalar sırasında tespit edilen figürinler, M. Fırat tarafından *Colloquium Anatolicum* süreli yayınında “*İzmir Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin*” adlı çalışma ile bilim dünyasına sunulmuştur⁷⁶. Çalışma

⁷³ Fırat 2004, 23-41.

⁷⁴ Fırat 2004, 43.

⁷⁵ Fırat 2004, 42-62.

⁷⁶ Fırat 2009, 171-198.

kapsamında iki grup halinde incelenen eserlerin 8'i kourotrophos, 6'sı ise tapınak oğlanı tipindedir. Araştırmacı, Kourotrophos figürinlerini iki ayrı alt tipte ele alır. Tip 1 olarak adlandırılan grup tek bir örnekle temsil edilir ve Tip 2'den farklılığı kucağında yer alan çocuğun tanrıça/kadının sol göğsünü emmesidir. Tip 2 içerisinde değerlendirilen figürinler oturur durumda ve kucağında yer alan çocuk da aynı duruş pozisyonuna sahiptir. Figürinlerin ortak özellikleri taht (?) benzeri bir obje üzerinde oturur pozisyonda, khiton ve himation giyimli, ayakları altında alçak bir taburenin(?) yer alıyor olmasıdır. Figürinlerin nekropol alanına mezar hediyesi olarak bırakılması araştırmacıya göre, çocuk sahibi bir anneyi veya doğumu ve bereketi sembolize eden bir tanrıçaya atfedilmiş olabileceğini düşündürmüştür. Çalışma kapsamında ele alınan ikinci grubu tapınak oğlanı figürinleri oluşturmaktadır. 6 eser üzerinde yapılan incelemeler sonucunda araştırmacı bunların yerel bir atölyeden ve aynı kalıptan üretilmiş oldukları sonucuna ulaşmıştır⁷⁷. İncelenen 14 figürin benzer örnekler ve dönem özellikleri dikkate alındığında araştırmacı tarafından MÖ 5. yüzyılın başı ile MÖ 5. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir⁷⁸.

2.2. Ege Gübre Fabrikası Kazısı Figürinleri

Kyme antik kentinin 1200 m. güneyinde yer alan Ege Gübre Fabrikası arazinde yürütülen çalışmalarda tespit edilen figürinler, 2007 yılında S. Çokoğullu tarafından "*Ege Gübre Kazı Alanından Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinler*" adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında ele alınmıştır⁷⁹. Alanın antik kente yakın bir konumda bulunması MÖ 1. Binyıl ve sonrasında Kyme ile bağlantılı bir yer olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Çalışma kapsamında ele alınan 49 figürin, kütle ilişkili heykelcikler, kadın heykelcikleri, erkek heykelcik başları ve diğer heykelcik parçaları olarak sınıflandırılmıştır.

Kütle ilgili heykelcikler başlığı altında 3 figürin ile temsil edilen çömelen erkek çocuk heykelciklerinin kökeni ve gelişimi üzerinde durulmuş ve benzer örneklerle karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu grupta yer alan 2 figürün tam, diğer figürin kırık ve eksik olarak ele geçse de birbirleri ile oldukça benzerdir. Bir önceki başlıkta da değinildiği gibi bu tipin kullanım amacı ve kimi sembolize ettiği konusunda araştırmalar devam etmektedir, bu sebeple genellikle buldukları kontekt göz önüne alınarak değerlendirme yapılmaktadır. Fakat çalışma kapsamında ele alınan çömelen oğlan/tapınak oğlanı figürinleri olasılıkla

⁷⁷ Fırat 2009, 176.

⁷⁸ Fırat 2009, 181.

⁷⁹ Çokoğullu 2007, 1-vd.

alanın doğusunda yer alan akarsu akıntısı ile bulunduğu alana sürüklenmiş, araştırmacı bu nedenle kullanım amaçlarını saptayamamıştır⁸⁰.

Kültle ilgili heykelcikler başlığı altında değerlendirilen diğer grup ise 12 figürin ile temsil edilen Kourotrophos grubunu oluşturur. Araştırmacı, bu grubu kucağında tuttıkları çocuğun oturuş pozisyonuna göre Tip 1 ve Tip 2 olarak değerlendirmiştir. Tip 1'e ait figürinlerde oturan kadın/tanrıçanın kucağında yer alan çocuk frontal duruşa sahipken, Tip 2'de çocuk annesinin sol göğsünü emer. S. Çokoğullu, Kourotrophos tipindeki figürinleri Larisa, Kyme ve Myrina gibi merkezlerden ele geçen örnekler ile karşılaştırmış ve olasılıkla Kyme'nin yerel atölyeleri tarafından üretilmiş olabileceği görüşü üzerinde durmuştur⁸¹.

Kült ile ilişkilendirilen figürinler başlığı altında değerlendirilen bir diğer eser Kat. No. 13 numaralı kabartmalı adak plakasıdır. Bu plakaların işlevsel olarak genellikle tapınak duvarlarına asıldıkları ya da kült heykeli etrafına bırakıldıkları bilinmektedir. Araştırmacıya göre Louvre Müzesi'nde yer alan Kyme buluntusu koşan at ve üzerindeki binicinin yer aldığı levha ile Ege Gübre kazı alanında tespit edilen adak levhası benzerlik göstermektedir. Kente konum olarak oldukça yakın olan Larisa'da bulunmuş başka bir adak levhası ise kabartma ve ikonografi olarak söz konusu eserle benzer görülmüştür. Araştırmacı, Kyme ve Larisa buluntularını, Ege Gübre adak levhası ile karşılaştırmış ve tarihi kesin olarak saptayamamıştır, bu nedenle en erken MÖ 4. yüzyıl, en geç MÖ 2. yüzyıl aralığında üretilmiş olabileceğini aktarmıştır⁸². Çalışma kapsamında ele alınan ve phiale taşıyan bir kadın olarak tanımlanan Kat. No. 14 numaralı figürin peplos giyimli olup göğsünün bir kısmı korunmuştur. Sağ kolunu öne uzatan figürin elinde phiale taşımaktadır. S. Çokoğullu eseri Myrina, Atina ve Keramaikos'da bulunan benzer örneklerle karşılaştırmıştır. Atina Agorası'ndan ele geçen ve libasyon yapan tanrıça olarak tanımlanan figürin ile giysi ve duruş açısından benzerlikler görülmüştür. Araştırmacı, figürinin olasılıkla Kybele'ye ait olduğu kanısı üzerinde durmakta ve Kyme'nin yerel üretimi olduğu düşünmektedir. Karşılaştırmalı benzer örneklerden yola çıkarak eserin Geç Hellenistik Dönem'e ait olduğu sonucuna ulaşmıştır⁸³.

Sınıflandırmanın ikinci bölümünde kadın heykelcikler başlığı altında gövde parçaları ve başlar değerlendirilmiştir. Gövde parçalarından ilki figürinin boynu ile kalça arasında

⁸⁰ Çokoğullu 2007, 5-11.

⁸¹ Çokoğullu 2007, 11-20.

⁸² Çokoğullu 2007, 20-23.

⁸³ Çokoğullu,2007, 23-26.

oluşan kabartmalı plaka, ikincisi ise ayakta, giyimli kadının başı ve boynunun bir kısmından oluşmaktadır. Kadın başlarının değerlendirildiği başlıkta saç tiplerine ayrıntılı olarak değinilmiştir. Kat. No. 17 numaralı eser salyangoz kabuğu saç tipine örnek oluşturmaktadır. Kat. No. 18 numaralı kadın başı ise “*Knidian Coiffure*” olarak isimlendirilen saç tipine örnektir. Çalışmanın diğer bölümlerinde erkek başları, kaide parçaları, kanat parçaları ve giysi parçaları değerlendirilmiş fakat ele geçen parçaların korunan kısımlarının yetersizliği nedeniyle birçoğu tarihlendirilememiştir. Araştırmacı, eserleri Myrina, Phokaia, Pergamon, Troia, Atina ve Korinth örnekleri ile karşılaştırmış ve buluntuların olasılıkla Kyme'nin yerel üretimi olduğu görüşü üzerinde durmuştur⁸⁴.

2.3. İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolü Kurtarma Kazısı Figürinleri

Kyme antik kentinin güneyinde yer alan İzmir Demir Çelik Fabrikası arazisinde, İzmir Müze Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmalarda kentin güney nekropolisi tespit edilmiştir. Bu alanda, 2007 yılında yapılan kurtarma kazıları raporu 17. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu'nda “*İDÇ Kurtarma Kazısı (İzmir İli, Aliğa İlçesi, Çakmaklı Köyü, Kendirci Mevkii 613 ve 68 Parsellere Ait)*” adlı bildiri ile sunulmuştur. 2008 ve 2009 yıllarında devam eden çalışmalar, 19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu'nda, “*2009 İDÇ Nekropolü Kurtarma Kazısı*” adlı bildiri ile yayınlanmıştır. Söz konusu alanda yapılan çalışmalar sonucu tespit edilen figürinlerin bir bölümü 2011 yılında S. Foça tarafından “*İzmir ili, Aliğa ilçesindeki Kendirci Mevkii İDÇ Liman Kurtarma Kazısında Ortaya Çıkarılan Bir Grup Mezarın İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezi ile ele alınmıştır. Aynı alanda 2009 - 2011 yılları arasında gerçekleştirilen kurtarma kazılarından ele geçen mezar dışı figürinler, F. Lebe tarafından 2013 yılında “*İDÇ Nekropol'ünde 2009-2011 Yılları Arasında Mezar Dışından Gelen Figürinler*” adlı yüksek lisans teziyle incelenmiştir.

Kurtarma kazıları raporları incelendiğinde 2007 yılı çalışmalarında 68 numaralı parselde tespit edilen taş sanduka mezarda 4 bireyden oluşan toplu gömüye rastlanılmış, mezarda olasılıkla çocuk bireyin mezar hediyesi olarak bırakılan pişmiş topraktan horoz figürini ve biberon ele geçmiştir. Söz konusu mezarın konteksti göz önünde bulundurularak MÖ 4 - 3. yüzyıla ait olabileceği görüşü üzerinde durulmuştur.⁸⁵ 68 numaralı parselde kireçtaşı plaka kapaklı mezarda 1 adet Kourotrophos figürini ile birlikte hozor figürini tespit

⁸⁴ Çokoğlulu,2007, 27-54.

⁸⁵ Küçükgüney – Tunç Altun 2008, 53.

edilmiş ve mezarın çocuk bireye ait olduğu düşünülmüştür. Figürinlerin MÖ 5. yüzyıl ortaları ile MÖ 4. yüzyıl başlarına ait olduğuna değinilmiştir⁸⁶. A6 olarak adlandırılan açmada tespit edilen mezarda tapınak oğlanı tipinde bir figürin başı⁸⁷ ve M3 olarak adlandırılan kireçtaşı plaka kapaklı mezarda 1 adet pişmiş toprak kadın figürine ait baş parçası ve kırık olarak ele geçmiş olasılıkla at(?) olduğu düşünülen hayvan figürinine rastlanmıştır⁸⁸.

2008 ve 2009 yıllarında aynı alanda devam çalışmalarda 263 adet mezar tespit edilmiştir⁸⁹. Kurtarma kazısı raporu incelendiğinde mezar hediyesi olarak bırakılan figürinler hakkında ayrıntılı bilgi verilmediği görülmüştür. N. Çırak ve S. Kaya tarafından sunulan raporda 2008 yılının aksine 2009 yılında açılan mezarlarda özellikle çocuk bireye ait gömülerde sıklıkla pişmiş toprak hayvan figürinlerinin ele geçtiği aktarılmıştır⁹⁰.

Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'nda, 2011 yılında, S. Foça tarafından hazırlanan “İzmir ili, Aliğa ilçesindeki Kendirci Mevkii İDÇ Liman Kurtarma Kazısında Ortaya Çıkarılan Bir Grup Mezarın İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi, alanda tespit edilen 435 mezar içerisinde 35 mezarın incelenmesini oluşturmaktadır⁹¹. Çalışma kapsamında 2008, 2009 ve 2010 yılları arasında açığa çıkarılan mezarların ölü gömme gelenekleri, mezar tipleri ve mezar buluntuları değerlendirilmiştir. İncelenen mezarın tipolojileri oluşturulmuş ve araştırmacı mezar hediyesi olarak bırakılan buluntuları; pişmiş toprak buluntular, cam buluntular, metal buluntular ve sikkeler olarak değerlendirmiştir. Mezar 12 olarak adlandırılan kireçtaşı plaka kapaklı mezar tipinde bir adet horoz figürini bulunmuştur. Horoz figürinlerinin genellikle erkek çocuk mezarlarına bırakıldığına değinen S. Foça, aynı zamanda erkek çocuklar dışında kız çocuk mezarlarında da mezar hediyesi olarak bırakıldıklarını aktarmıştır⁹². Figürini mezar kontekstine göre tarihleyen araştırmacı, eserin MÖ 350-300 yılına ait olduğunu tespit etmiştir⁹³. M-17 numaralı basit toprak gömü tipindeki mezarda, ayakta ve giyimli kadın figürini bulunmuştur. Üst gövdesi korunan figürinin saçları Knidoslu Aphrodite saç tipindedir. Bunun yanında figürin dolgun yüz hatları, küçük gözler, sivri burun ve kapalı ağız yapısına

⁸⁶ Küçüküney – Tunç Altun 2008, 57.

⁸⁷ Küçüküney – Tunç Altun 2008, 72, Res. 6d.

⁸⁸ Küçüküney – Tunç Altun 2008, 63-64.

⁸⁹ Çırak – Kaya 2010, 217 – 232.

⁹⁰ Çırak – Kaya 2010, 223.

⁹¹ Foça 2011, 1 vd.

⁹² Foça 2011, 41-42, Lev. 27.

⁹³ Foça 2011, EK5- Tablo1.

sahiptir. Khiton üzerine himation giyimli kadın figürünün her iki kolu elbise içerindedir. Sağ kol dirsekten bükülür ve vücuduna çapraz şekilde mantonun kıvrımlarını tutar, sol el vücuttan ayırık, dirsekten bükülür ve belinin soluna dayanır. Elbise kıvrımları tipin MÖ 4. yüzyıldaki örneklerine oranla şematik olarak değerlendirilmiştir. Saç, yüz, duruş ve kıvrımlar göz önüne alınarak S. Foça figürünü MÖ 2. yüzyıla tarihlemektedir⁹⁴. Tez kapsamında bu iki buluntu dışında mezar hediyesi olarak başka pişmiş toprak figürin ele alınmamıştır.

2013 yılında F. Lebe tarafından “*İDÇ Nekropol’ünde 2009-2011 Yılları Arasında Mezar Dışından Gelen Figürinler*” adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında 101 adet figürin ele alınmıştır⁹⁵. Figürinlerin öncelikle üretim teknikleri ve kil özelliklerine değinilmiş, daha sonra tipolojik sınıflandırmaları yapılmıştır. Bu sınıflandırma; dinsel kimlikli figürinler, kadın figürinleri, erkek figürinleri, tiyatral figürinler, hayvan figürinleri ve diğer figürinlerden oluşmaktadır. İDÇ Nekropolü mezar dışı figürinlerin kil renklerinde ve katkı maddelerinde farklılıklar göze çarpmaktadır. Hamur rengi yoğunlukla kırmızımsı sarı ve açık kırmızı tonundadır. Bunun dışında çok açık kahverengi ve pembe hamur renklerine de rastlanılmıştır⁹⁶. Eserlerin iki ayrı kalıpla üretildiği ve çoğunlukla arka yüzün işlenmeden bırakıldığı gözlemlenmiştir. Arka yüzün işlendiği buluntular ise kadın figürinlerin başları ve Eros figürünün saç detaylarının işlenmesi ile örneklendirilmiştir. Buluntuların pişirme delikleri büyük oranda arka yüzde yer alırken Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı tipindeki eserlerin buhar delikleri kaide altında yer almaktadır⁹⁷. Figürinlerin tümünde beyaz veya krem astar izleri görülmekle birlikte birkaç örnekte kırmızı ek boya izlerine rastlanmıştır.

Dinsel kimlikli figürinler başlığı altında değerlendirilen ilk tipte Aphrodite figürinleri ele alınmıştır. Aphrodite Genetrixs tipindeki eser sağ omzuna dökülen mantonun ucunu yukarı doğru kaldırmaktadır. F. Lebe bu tipin kökenine değinmiş ve Kyme yakınlarında Myrina ve Aigai’da kentlerinde bu tipe benzer eserler ve Boeotia örnekleri ile karşılaştırmış, Aphrodite Genetrixs tipindeki figürünü MÖ 4. yüzyıla tarihlemiştir⁹⁸. Dinsel kimlik figürinler başlığı altında değerlendirilen ikinci grubu Eros figürinleri

⁹⁴ Foça 2011, 41-43, Lev. 36.

⁹⁵ Lebe 2013, 1 vd.

⁹⁶ Lebe 2013, 5.

⁹⁷ Lebe 2013, 5-7.

⁹⁸ Lebe 2013, 10; Myrina ve Aigai örnekleri için bkz. Mollard-Besques 1963, 15-16, Pl.12.a-b (MYR 28) ; Pl.13.a-d (MYR 26; MYR 27) ; Pl.14.a-d (LY 1587; MYRINA 964; MYRINA 925; MYRINA 672); Dereboylu 2012, 111-112, lev.24, kat.17.

oluşturmaktadır. 5 örnekle temsil edilen figürinlerin yüz hatları ve saç detayları üzerinde duran F. Lebe, Erosların Geç Hellenistik Dönem’de yaygın bir şekilde üretildiklerine değinmiştir⁹⁹. Kourotrophos tipinde 26 eser değerlendirilmiş ve tip çocukların duruş pozisyonlarına göre Tip 1 ve Tip 2 olarak sınıflandırılmıştır. Tip 1’de kadın/tanrıçanın kucagında oturan çocuk tanrıça ile aynı duruşa sahipken, Tip 2’de çocuk kadın/tanrıçanın göğsünü emer. Tip 1 içerisinde 23 örnek, Tip 2 içerisinde 3 örnek yer almaktadır. F. Lebe Kourotrophosların kökeni, gelişimi ve kim oldukları konusunda farklı görüşleri değerlendirmiştir. Tip, stil ve kilin Kyme’den daha önceki yıllarda tespit edilip yayınlanan eserler ile büyük benzerlikler gösterdiklerine değinmiş ve Kyme’nin yerel üretimi olduğu sonucuna ulaşmıştır¹⁰⁰.

İDÇ Nekropolü mezar dışı figürlerinden 17 adet Tapınak Oğlanı tipindedir. F. Lebe bu tipin gelişimi ve kökeni konusunda bilgi verdikten sonra figürinlerin Kyme antik kenti kutsal alanında Kourotrophoslar ile birlikte bulunmasını, buluntuların Kourotrophos kültürüyle ilişkili olabileceği görüşü üzerinde durmaktadır¹⁰¹. Kadın Tipleri başlığı altında 17 eser ayakta giyimli kadın, Tanagra tipi kadın figürinleri, oturan giyimli kadınlar ve kadın başları ele alınmıştır¹⁰². F. Lebe, erkek tiplerini, giyimli çocuk ve erkek figürin başı olarak iki ayrı sınıflandırmada ele almıştır. Kadın ve erkek tiplerinin Hellenistik Dönem’e ait olduğunu belirten araştırmacı, erkek tiplerinin sayısal azlığına dikkat çeker¹⁰³. Tiyatral figürinler kapsamında mask, aktör ve groteskler değerlendirilmiş, mask ve aktörlerin Dionysos kültü ile ilişkisi üzerinde durulmuş fakat Kyme antik kentinde bu kültle ilgili yeterli veri bulunmaması nedeniyle ikonografik yorumlama yetersiz kalmıştır¹⁰⁴. Değerlendirilen diğer grupları hayvan figürinleri, pişmiş toprak plakalar ve diğer figürinler başlığı altında, atlı binici, klineli figürin, gövde ve kaide parçaları oluşturmaktadır¹⁰⁵. Tezin sonuç kısmında F. Lebe, Kyme antik kentinin ölü gömme geleneklerinde figürinlerin yoğun olarak kullanım gördüğüne, dönemin sosyal yapısı ve inanç sistemini anlamamıza yardımcı olduğuna değinmiştir.

⁹⁹ Lebe 2013,12-13.

¹⁰⁰ Lebe 2013,13-21.

¹⁰¹ Lebe 2013,21-28.

¹⁰² Lebe 2013,29-34.

¹⁰³ Lebe 2013,42-44.

¹⁰⁴ Lebe 2013,46-50.

¹⁰⁵ Lebe 2013,53-67.

2.4. Batı Liman 1205 Parsel Kurtarma Kazısı Figürinleri

Kyme antik kentinin 1200 m. güneybatısında Batı Liman Çimento Sanayi Anonim Şirketine ait arazide, 2010 yılında başlayan sondaj çalışmaları 2011 yılında kurtarma kazılarına dönüşmüş ve yapılan çalışmalarda 66 adet mezara ulaşılmıştır¹⁰⁶. İzmir Müze Müdürlüğü tarafından yürütülen kazılar, 21. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu'nda "*Batı Liman 1205 Parsel Kurtarma Kazısı 2011*" adlı bildiri S. K. Tarakcı ve T. Selçuk tarafından sunulmuştur. 54 numaralı mezarda mezar hediyesi olarak Kyme antik kenti nekropollerinde sıklıkla rastlanılan Kourotrophos figürini tespit edilmiştir. Mezar konteksti göz önünde bulundurularak MÖ 325-265 yıllarına tarihlenmiştir. Mezar 46 olarak adlandırılan kiremit sanduka mezarda, iskeletin sağına ve soluna bırakılmış pişmiş topraktan koç, domuz, horoz ve kline benzeri bir obje üzerinde yatan bir çocuk figürini bulunmuştur¹⁰⁷. Domuz figürinin çingirak olarak kullanıldığı, İDÇ ve Habaş nekropollerinde de benzerlerine rastlandığına değinilmiştir. Sunulan raporda söz konusu eserler dışında başka bir figürin buluntusuna değinilmemiştir¹⁰⁸.

2.5. Samurlu Nekropolü 877 ve 879 Parsel Kurtarma Kazısı Figürinleri

İzmir Müze Müdürlüğü tarafından alanda yapılan kurtarma kazıları, 2013 yılında 22. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu'nda "*Kyme Doğu Nekropolü (İzmir İli, Aliğa İlçesi, Samurlu Köyü, 877 ve 879 Parsel)*" adlı bildiriyle, M. Atıcı ve G. Karakaş tarafından sunulmuştur¹⁰⁹. 877 numaralı parselde yapılan çalışmalarda mezar dışında yoğun olarak pişmiş toprak figürinler ele geçmiş olup bu bilgi dışında figürinler hakkında ayrıntılı bilgi sunulmamıştır¹¹⁰.

2016 yılında, *Colloquium Anatolicum*'un 15. sayısında, Ö. Ürkmez tarafından "*Aiolis Kymesi'nden Samurlu 879 Nekropolisi*" adlı makale yayınlanmıştır. Araştırmacı, çalışmada nekropol alanı, mezar tipleri, ölü gömme gelenekleri ve mezar hediyelerini değerlendirmiştir. Çalışma kapsamında mezar hediyesi olarak bırakılan pişmiş toprak figürinlerden ilki, M. 83 olarak adlandırılan çömlek mezarda bulunmuş, bir oyuncuğa ait olduğu düşünülen eserdir. Kolları ve bacakları vücudundan ayrı, açılan küçük delikler

¹⁰⁶ Konak – Selçuk 2012, 186.

¹⁰⁷ Konak – Selçuk 2012, 190.

¹⁰⁸ Konak – Selçuk 2012, 186-198.

¹⁰⁹ Atıcı – Karakaş 2013, 229-242.

¹¹⁰ Atıcı – Karakaş 2013, 234.

yardımıyla bir tel/ip ile tutturulan kukla figürini, olasılıkla antik dönemde bebek olarak kullanılmıştır. Figürin beraberinde bulunan diğer eserlerle birlikte değerlendirilmiş ve MÖ 4. yüzyıl ikinci yarısına tarihlenmiştir. Çömlek içerisinde hocker pozisyonda gömülmüş bireyin cinsiyet tayini, kemiklerin büyük oranda erimiş olması ve bırakılan mezar hediyelerinden (kukla bebek gibi) olasılıkla kız çocuğa ait olabileceğini düşündürmüştür¹¹¹.

M. 14 olarak adlandırılan mezarda 2 adet mask figürini ele geçmiştir. Ö. Ürkmez, figürinleri Dionysos kültü ile ilişkilendirmiştir. Figürinlerle birlikte bulunan unguanterium ve lagynos formundaki kapların değerlendirilmesiyle mezar MÖ 250 yılına tarihlenmiş ve cista adı verilen ahşap mücevher kutusunun kontekste bulunması ölen bireyin kadın olabileceğini düşündürmüştür¹¹².

M. 76 olarak adlandırılan pithos mezarda 6 adet figürin ele geçmiştir. Ayakta giyimli kadın tipindeki figürin tam, diğer beş figürin kırık parçalardan oluşmaktadır. Ayakta giyimli kadın figürini sağ kolunu hafif yana açar ve elinde phiale tutmaktadır, sol kol dirsekten bükülür ve sol göğüs üzerinde durur, sol bacağın yanında kalkan ya da tympanon durmaktadır. Araştırmacı, bu eseri Kybele olarak değerlendirmiştir. Aynı mezar içerisinde üst gövdenin bir kısmı korunmuş başlarında yüksek bir başlık bulunan iki adet kadın figürini, bir adet kadın figürinine ait baş parçası, oturan çıplak Aphrodite figürini ve olasılıkla Aphrodite figürinin parçası olan yunusa ait kuyruk parçasına rastlanmıştır. M 76, figürinleri ve diğer mezar buluntularının incelenmesiyle MÖ 225-200 yılları arasında tarihlenmiştir¹¹³.

M. 82 içerisinde Eros'a ait olduğu düşünülen, çıplak bir erkek figürin parçası bulunmuş, mezar hediyeleri dikkate alınarak bireyin olasılıkla erkek olduğu görüşü üzerinde durulmuştur. Ö. Ürkmez, Samurlu Nekropolü'nde stroter (kiremit) mezarlara bırakılan mezar hediyelerinin diğer tiplerden daha az olduğuna değinmektedir, buna karşın M. 21 numaralı stoter mezarda büyük boyutta iki adet figürinin bulunmasını şaşırtıcı bir veri olarak değerlendirmiştir. Figürinlerden biri birçok kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulan ayakta giyimli kadın, diğeri ise yüksek ve süslü stephaneli bir başa sahip, oturan çıplak bir kadın/tanrıçadır. Araştırmacı, bu figürini kukla/oyuncak bebek olarak

¹¹¹ Ürkmez 2016, 168-169, Fig.9.

¹¹² Ürkmez 2016, 171-172, Fig 11.

¹¹³ Ürkmez 2016, 174-177, Fig 14.

değerlendirmiştir¹¹⁴. Ö. Ürkmez çalışmasının değerlendirme bölümünde Samurlu 879 Nekropolisi'nde mezar hediyesi olarak bırakılan figürinlerin bireylerin yaş ve cinsiyetleri göz önünde bulundurularak bırakıldıklarını belirlemiştir.

2.6. 2015 Yılı Nempört Limanı, 1021 Ada, 1 Parsel Kurtarma Kazısı Figürinleri

2019 yılında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı'nda, H. Topuz tarafından “İzmir ili, Aliğa ilçesi, 2015 yılı Nempört Limanı kurtarma kazısı terrakotta figürinleri” adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında 39 adet figürin incelenmiştir. Figürinler, Kyme antik kentinin yaklaşık 1 km kuzeydoğusunda yer alan ve MÖ 4. yüzyıldan- MS 5. yüzyıla kadar kesintisiz kullanıldığı tespit edilen yaşam alanından bulunmuştur. Araştırmacının çalışma kapsamında incelediği figürinlerin büyük çoğunluğunu Tapınak Oğlanı ve Kourotrophos figürinleri oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında bir diğer yoğun grup ise kadın başlarından oluşmaktadır. Tanrı ve tanrıça tipolojisi içerisinde ise tekil örneklerle temsil edilen Aphrodite, Eros ve Bes figürinleri bulunmaktadır. Nempört Limanı arazisi içerisinde yer alan ve antik dönemde küçük bir mahalle olarak tanımlanan alanda oyuncak olarak kullanıldığı düşünülen hayvan figürinleri, bir süvariye ait olduğu düşünülen atlı figürin ve aktör tipinde bir figürin de araştırmacı tarafından incelenmiştir. H. Topuz eserleri tipolojik ve üslup açısından Kyme antik kentinde daha önceden bulunmuş diğer figürinler ile karşılaştırmış ve söz konusu figürinlerin Kyme kenti çıkışlı olduğu sonucuna ulaşmıştır¹¹⁵.

2.7. Kyme Antik Kenti Kazı Heyeti Tarafından Gerçekleştirilen Kazılarda Bulunan Figürinler

1908 yılında G. Mendel tarafından yayınlanan “*Figurines Greques De Terre Cuite*” adlı çalışma farklı merkezlere ait figürinlerin katalog çalışmasından oluşmaktadır. Kyme figürinlerine ayrılan bölüm katalog numarası 2978'den 3048'e kadar devam etmektedir¹¹⁶. G. Mendel'in değerlendirdiği Kyme figürinleri, Aphrodite Anadyomene, Eros, Nike, Kourotrophos, kadın ve erkek figürinlere ait baş parçalarından oluşmaktadır. 2978 katalog numaralı Aphrodite Anadyomene tipindeki figürinin, tip ve teknik özellikleri bakımından Myrina figürinlerine benzer olduğuna değinir. Bunun dışında Eros, Dionysos ve bazı kadın

¹¹⁴ Ürkmez 2016, 178-180, Fig 17.

¹¹⁵ Topuz 2019, 125- 128.

¹¹⁶ Mendel 1908, 441- 455.

başlarının da Myrina figürinleriyle oldukça benzer stil özelliklerine sahip olduğunu aktarmaktadır¹¹⁷.

1972 yılında S. Besques tarafından Louvre Müzesi'nde yer alan farklı merkezlere ait figürinlerin katalog çalışması yayınlanmıştır¹¹⁸. Kyme figürinleri D 594- D 605 katalog numaraları arasında değerlendirilmiştir¹¹⁹. Değerlendirilen figürinler yoğunlukla Kourotrophos tipini oluşturmaktadır¹²⁰. S. Besques, Kourotrophos figürinlerini Tip A ve Tip B olarak sınıflandırmıştır. Tip A'da oturan kadın/tanrıçanın kucağında tuttuğu çocuk/bebek dikey bir biçimde kucağında otururken, Tip B'de bebek/çocuk, kadın/tanrıçanın göğsünü emer. Araştırmacı, oturan kadın/tanrıça tipinin Anadolu'da Arkaik Dönem'den, Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar devam ettiğini aktarmaktadır¹²¹. Kourotrophos figürinleri dışında katalogta yer alan diğer eserler, Aphrodite, Nike, trajedi maskı, Herakles başı, atlı plakalardan oluşmaktadır¹²².

1974 yılında, J. Bouzek editörlüğünde "*Anatolian Collection of Charles University (Kyme I)*" adlı çalışma yayınlanmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, megara kaseleri, seramik buluntuları, figürinler, kandiller ve cam bir skyphos değerlendirilmiştir. İkinci bölümde ise Kyme antik kentinin araştırma tarihçesi, topoğrafyası, mitolojisi ve Klasik Dönem'den, Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar tarihsel süreç ele alınmıştır. Çalışmada her bölüm farklı uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. M. Dufkova tarafından incelenen figürinler, 1925 yılında A. Salac başkanlığında yürütülen kazılardan ele geçen koleksiyonun bir bölümünü oluşturmaktadır¹²³. Çalışma kapsamında 130 figürin incelenmiş, birçoğu kırık parçalı olmasına rağmen M. Dufkova, Hellenistik Dönem koroplastiği için detaylar sunduklarına değinmiştir. İncelenen figürinlerin bir grubunun Smyrna ve Erythrai buluntusu olduğunu tespit etmiştir. Çalışmanın birinci bölümde teknik özellikler, kil ve tip özellikleri, stil ve yüz detaylarına yer verirken, ikinci bölüm figürinlerin katalog kısmından oluşmaktadır.

¹¹⁷ Mendel 1908, 441. Kat. No. 2978, 2980, 2983-2987, 2991, 2992, 2995-2999, 3001, 3004, 3005, 3017, 3020, 3028, 3035 eserler Myrina figürinlerine stil ve tip olarak benzer eserler olarak değerlendirilmiştir.

¹¹⁸ Besques 1972, Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre cuite grecs, étrusques et romains du musée du Louvre, III: Epoques hellénistique et romaine. Grèce et Asie Mineure (Paris).

¹¹⁹ Besques 1972, 100-101.

¹²⁰ Besques 1972, PL. 126 - PL. 127.

¹²¹ Besques 1972, 102.

¹²² Besques 1972, 100-102, PL. 126 - 127.

¹²³ Dufkova 1974, 103-162.

M. Dufkova, üretim başlığı altında figürinlerin, Kyme antik kenti yakınlarında bulunan diğer kentlerle etkileşim halinde olduğunu fakat atölyelerin yerel özellikler barındıklarını aktarmıştır. Kil renklerinin yoğunlukla turuncumsu kahverengi ve mika katkılı olduğuna değinmiş, bunun dışından Erken İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen figürinlerde koyu kırmızımsı kahverengi tonunun yoğun olduğu gözlemlenmiştir. İncelenen figürinlerin bir kaçının pembe hamur rengine sahip olduğuna değinen araştırmacı, bu rengin Myrina eserleri ile benzer kil özellikleri gösterdiğini aktarmıştır. Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı figürinlerinin aynı kil özelliklerine sahip olmaları kesin olmamakla birlikte yerel üretim olabileceklerini düşündürmüştür¹²⁴. Kyme antik kenti figürinleri üzerine yeterli çalışmaların yapılmadığına değinen araştırmacı, kil rengi üzerinden yerel üretim yorumlamalarının sadece bir hipotez olduğu vurgulamaktadır.

İncelenen figürinlerden iki örnek dışında geri kalanlar kalıp üretimidir. At ve üzerindeki biniciden oluşan ve elle biçimlendirilen figürin söz konusu grubun erken örneklerinden birini oluşturmaktadır. M. Dufkova, büyük boyutlu figürinlerde birden fazla kalıp kullanıldığından söz eder. Hellenistik Dönem'e tarihlenen figürinlerin kalıplarının kaliteli olduğunu ve detayların keskin bir alet ile şekillendirildiğine değinir¹²⁵. Figürinlerin iç kısımlarının keskin bir alet veya el ile düzeltildiği hatta bazı eserler üzerinde koroplastın parmak izlerinin gözlemlendiğini aktarmıştır. Kaide kısmı korunan figürinlerin sayısı oldukça azdır. Araştırmacı, yüksek, dörtgen formlu kaideye sahip olanları Arkaik ve Klasik Dönem'in karakteristik özelliği olarak değerlendirmiştir¹²⁶.

Çalışma kapsamında ele alınan figürinlerden küçük boyutlu olanlarda ve hayvan figürinlerinde buhar deliği kullanılmamıştır. Arkaik ve Klasik Dönem'e tarihlenen figürinlerin dikdörtgen ya da kare formlu buhar deliğine sahip olduğu, Hellenistik Dönem figürinlerinde ise oval formun yaygınlığına değinmiştir. Bu formların dışında *cat.no. T8*. numaralı figürin üçgen formlu buhar deliğiyle diğerlerinden farklıdır. Araştırmacı, figürinlerin yüzeylerinde rastladığı ek boyaları çok renklilik başlığı altında değerlendirmiş ve sadece birkaç eser üzerinde gözlemlendiğini aktarmıştır. Bu eserlerin giysi, saç ve

¹²⁴ Dufkova 1974, 105.

¹²⁵ Dufkova 1974, 107.

¹²⁶ Dufkova 1974, 108.

stephanelerinde koyu gri, kırmızımsı kahve ve kahverengi tonlarında boya izlerinin varlığına değinmiştir¹²⁷.

Stilistik sınıflandırma başlığı altında figürinleri öncelikle çıplak ve giyimli olarak sınıflandıran araştırmacı, çıplak figürinler başlığında altında Ephep (?) figürinlerinin gövde parçalarını ele almıştır. M. Dufkova, giyimli kadın tipindeki figürinleri Tanagra ve Myrina figürinleriyle karşılaştırmıştır. Değerlendirilen figürinler içerisinde en yoğun grubu Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı figürinleri oluşturmaktadır. Araştırmacı, bu tipteki figürinlerin Kyme'nin olasılıkla yerel üretimi olduğuna değinmektedir. Figürinlerin yüz tiplerini, yüz detaylarını ve saç stillerine ayrıntılı olarak değinmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan figürinlerin birçoğunun kırık parçalardan oluşması nedeniyle eserin tümü tarihlenememiştir. En erken buluntu grubunu Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı tipindeki figürinler oluşturmakta, geriye kalan eserlerin ise büyük çoğunluğu Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir¹²⁸. Çalışmanın son bölümünde “*Amphilochos*” adlı atölye ya da koroplastta ait iki imzalı parça değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, eserlerin katalog çalışması tip ve kronoloji sıralamasına uygun olarak buluntu yerleri, ölçüleri, tanımlamaları ve karşılaştırmalı benzer örneklerine yer verilmiştir. Myrina, Troia, Larisa, Smyrna ve Tarsus'da bulunmuş benzer tipteki figürinler ile karşılaştırmaları yapılmıştır¹²⁹.

1980 yılında “*The Result Of The Czechoslovak Expedition, Kyme II*” adlı yayın J. Bouzek editörlüğünde Prag'da yayınlanmıştır. Yayının üçüncü bölümünde, M. Dufkova tarafından 1976 yılında “*Anatolian Collection of Charles University (Kyme I)*” cildinde incelenen 130 eserin devamı niteliğindeki 10 figürin değerlendirilmiştir¹³⁰. Çalışma, figürinlerin hamur renkleri, teknik özellikleri, tanımı ve tarihlenmesinden oluşmakta, tipoloji ve stil gelişimi hakkında ayrıntılı bilgiler vermemektedir. İncelenen figürinlerin hepsi figürinlere ait baş, gövde, kol, el, bacak ve kanat parçalarından oluşmaktadır. Bu kapsamda tip ve stil konusunda değerlendirme yapılamamış ve koleksiyonun bu bölümü katalog çalışması olarak sunulmuştur.

Söz konusu yayının üçüncü bölümünde J. Bouzek tarafından “*Findings From Kyme in Turkish Museums and Present State Of The Ruins*” adlı makale sunulmuştur. Çalışma 19. yüzyılda Kyme antik kentinde gerçekleştirilen kazılarda bulunmuş ve İstanbul Arkeoloji

¹²⁷ Dufkova 1974, 109.

¹²⁸ Dufkova 1974, 110-121.

¹²⁹ Dufkova 1974, 121- 162.

¹³⁰ Dufkova 1980, 121-123.

Müzesi'ne götürülmüş buluntuların bir bölümünün değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Araştırmacı buluntuları heykel, seramik, figürin, cam ve metal objeler olarak alt başlıklarda değerlendirmiştir¹³¹. Çalışmada değerlendirilen figürinler, Mendel tarafından 1908 yılında yayınlanan “*Catalogue des Figurines Grecques de Terre cuite*” adlı yayın referans alınarak oluşturulmuştur. J. Bouzek en yoğun grubun Kyme'nin karakteristik tipleri olarak değerlendirdiği Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı tiplerinden oluştuğunu belirtmiştir¹³². İncelenen diğer figürinler, Aphrodite, Eros, Nike, mask, kadın figürinlere ait baş parçaları, giyimli kadınlar ve hayvanlardan oluşmaktadır. Bu figürinler dışında Galatlı savaşçı olarak tanımlanan figürini ünik bir buluntu olarak değerlendirmiş ve stil olarak Myrina ve Pergamon figürinlerine benzerliğini aktarmıştır. Çalışmada eserlerin buluntu yerlerinin Kyme mi yoksa Myrina mı olduğu tartışma konusudur. Araştırmacı, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde yer alan figürinlerin, Kyme antik kenti koroplastlığı açısından zengin örnekler sunduğuna değinmiştir¹³³.

1983 yılında V. İdil ve O. Bingöl tarafından 5. Kazı Sonuçları Toplantısı'nda “*Kyme Kazısı 1982 Yılı Çalışmaları*” adlı bildiri yayınlanmıştır. Sütunlu yapı olarak adlandırılan alanda yapılan çalışmalarda, Hellenistik Dönem'e tarihlenen figürin parçaları tespit edilmiş fakat figürinler hakkında ayrıntılı bilgi sunulmamıştır¹³⁴. Aynı alanda 1983 yılında yürütülen çalışmalarda iki adet figürin parçası bulunmuştur. Bu figürinler, bir kadın figürine ait baş ve gövde parçasında oluşmaktadır¹³⁵.

1992 yılında Kyme antik kentinde yürütülen çalışmalar, 15. Kazı Sonuçları Toplantısı'nda “*1992 Yılı Kyme Arkeolojik Kazıları*” adlı bildiriyle S. Lagona tarafından sunulmuştur¹³⁶. Çalışmalarda, batı sektörü olarak adlandırılan alanda bir adak çukuru tespit edilmiş ve Kourotrophos figürinlerine rastlanılmıştır. Figürinler hakkında ayrıntılı bilgi sunulmamıştır¹³⁷.

1993 yılı çalışmaları, 16. Kazı Sonuçları Toplantısı'nda “*1993 Yılı Arkeolojik Kazıları*” adlı bildiri ile S. Lagona tarafından sunulmuştur. Alan VI olarak adlandırılan

¹³¹ Bouzek 1980, 131-147.

¹³² Bouzek 1980, 133.

¹³³ Bouzek 1980, 135.

¹³⁴ İdil- Bingöl 1983, 269- 273.

¹³⁵ İdil 1984, 415 – 418.

¹³⁶ Lagona 1993, 1-10.

¹³⁷ Lagona 1993, 5.

kuzey tepe, tapınak alanında devam edilen çalışmalarda birden fazla Kourotrophos figürinin ele geçtiği aktarılmakta fakat figürinler hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir.

1996 yılı çalışmaları, 19. Kazı Sonuçları Toplantısı'nda "1996 Yılında Aiolis Kymesi Arkeolojik Kazı ve Araştırmaları" adlı bildiriyle S. Lagona tarafından sunulmuştur. Kuzey Tepe tapınak alanında çalışmalara devam edilmiştir. Alanda yapılan sondajlarda adak çukuru ve sarnıç tespit edilmiştir. Sarnıçta bulunan Kourotrophos figürinleri ve beraberinde bulunan eserler Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir. S. Lagona, Hellenistik Dönem'de kentte İsis kültünün varlığını aktarmıştır. Figürinler hakkında ayrıntılı bilgi sunulmamıştır¹³⁸.

1997 ve 1998 yılı çalışmaları, 21. Kazı Sonuçları Toplantısı'nda " Aiolis Kymesi 1997 Yılı Arkeolojik Kazıları" ve "Aiolis Kymesi 1998 Yılı Kazı Ve İnceleme" adlı bildirimler ile S. Lagona tarafından sunulmuştur. 1997 yılında yapılan sondaj çalışmalarında, yarı uzanmış pozisyonda çıplak bir çocuk olarak tanımlanan bir figürin tespit edilmiştir¹³⁹. Aynı yıl Kuzey Tepe, B odası olarak adlandırılan alanda Kourotrophos figürinlerine rastlanılmış ve araştırmacılar tarafından alanda Kourotrophos kültünün somut veriler ile desteklendiği bir kez daha dile getirilmiştir¹⁴⁰. 1998 yılı çalışmalarında Ortaçağ Kalesi olarak adlandırılan alanda parlak sofrakapları olarak tanımlanan seramik buluntular ile birlikte figürinlerin tespit edildiği aktarılmış fakat buluntular hakkında ayrıntılı bilgi sunulmamıştır¹⁴¹.

2008 yılında Catania Üniversitesi'nde yayınlanan "Il santuario dello kourotrophos a Kyme eolice" adlı çalışma A. T. Grasso tarafından sunulmuştur¹⁴². Çalışmanın ilk bölümünde Kuzey Tepe alanında 1925 yılında Çekoslovak arkeologlar tarafından yürütülen çalışmalar ele alınmıştır. İkinci bölüm İtalyan Kazı Heyeti (MAIKE) tarafından alanda sürdürülen çalışmalardan oluşmaktadır. A ve B adak çukuru olarak adlandırılan alanda yapılan çalışmalarda çok sayıda Kourotrophos figürininin tespit edildiği aktarılmıştır. Figürinlerin 5 ile 9 cm arasında yüksekliğinde, kil ve katkı maddelerinin benzer özelliklere sahip olduğuna değinilmiştir. Figürinler ile birlikte bulunan sikke ve kandillerin tarihlendirilmesiyle, Kourotrophos figürinlerinin MÖ 350-190 yılları arasına ait olabileceği düşünülmüştür¹⁴³. Kourotrophos figürinleri ile aynı kontekste çok sayıda kandile rastlanması nedeniyle, araştırmacı tarafından Tanrıça Demeter'in, kızı Persephone'yi

¹³⁸ Lagona 1996, 840.

¹³⁹ Lagona 1999, 218.

¹⁴⁰ Lagona 1999, 218.

¹⁴¹ Lagona 1999, 220.

¹⁴² Grasso 2008, 8-55.

¹⁴³ Grasso 2008, 19.

aramasına ilişkin bir ritüel olarak ya da gece yapılan dini bir ayin olarak yorumlanmıştır¹⁴⁴. Çalışmada figürinler hakkında başka bir detaya yer verilmemiştir.

2015 yılında 37. Kazı Sonuçları Toplantısı'nda "*Kyme'deki Kültler ve Kutsal Alanlar*" adlı çalışma A. La Marca tarafından sunulmuştur. Kyme antik kentinde uzun süredir devam eden çalışmalarda elde edilen kült ile ilişkili veriler değerlendirilmiştir. Kyme antik kenti Kuzey Tepe Akropol alanında yoğunlukla rastlanılan Kourotrophos ve Tapınak oğlanı figürinlerinin aynı zamanda kentin nekropollerinde de rastlanıldığına değinmektedir. Tapınak alanı adak çöplüklerinde bulunan figürinlerin, buluntu alanına yakın bir konumda su sisteminin tespit edilmesi kironik bir kültün varlığı olarak yorumlanmıştır¹⁴⁵. Kentteki diğer kültleri sikkeler, yazıtlar ve antik kaynaklar doğrultusunda değerlendirmiştir¹⁴⁶.

¹⁴⁴ Grasso 2008, 26.

¹⁴⁵ Marca 2015, 216.

¹⁴⁶ Marca 2015, 215 – 220.

3. BÖLÜM

3. KYME DOĞU NEKROPOLÜ - HABAŞ DEMİR ÇELİK SAC FABRİKASI 2010-2011 YILI KURTARMA KAZISI VE FİGÜRİNLERİN BULUNTU DURUMU

İzmir ili, Aliğa ilçesi, Bozköy, Biçerova mevkii, 207 numaralı parselde, 2010 ve 2011 yıllarında İzmir Müze Müdürlüğü tarafından kurtarma kazıları yürütülmüştür. Habaş Demir – Çelik - Saç Fabrikası arazi içerisinde yer alan parselin üzerine saç haddehanesi kurulması planlanmış, bu alanın III. Derece Arkeolojik Sit alanı olması sebebiyle alanda İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından sondaj çalışmaları yapılmıştır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 158438 sayılı izni ile Uzman Arkeolog E. Korkmaz ve Sanat Tarihçisi B. Gürman denetimindeki ekip, 2010 ve 2011 yıllarında alanda çalışmalar yürütmüş ve arkeolojik buluntulara rastlanmıştır.¹⁴⁷

Nekropol alanı, Kyme antik kentinin yaklaşık 2 km. doğusunda yer almaktadır. 2009 yılı kış aylarında sondaj çalışmaları yapılmış fakat mevsim şartlarından dolayı yükselen taban suyu sebebiyle çalışmalara son verilmiştir. 2010 yılında taban suyunun düşmesiyle yapılan sondajlarda olasılıkla yol döşemesine ait olduğu düşünülen taş döşemeli zemin ve farklı tiplerde mezarlara rastlanmıştır¹⁴⁸. Mezarların yoğunluğu nedeniyle sondaj çalışmaları kurtarma kazısına dönüştürülmüş ve taş döşemeli yolun 96 m. boyunda, 8 m. genişliğinde kente doğudan ulaşımı sağlayan antik dönem yol ağının bir parçası olduğu sonucuna varılmıştır¹⁴⁹. Söz konusu yol döşemesinin her iki kenarında rastlanan mezarlar, Kyme antik kentinin Doğu Nekropolü'nün devamını oluşturmaktadır. Kyme nekropolleri farklı yıllarda, farklı sanayi kuruluşlarının arazilerinde yapılan kurtarma kazıları sonucuyla tespit edilmiştir. Bu sebeple her bir alan ait olduğu sanayi kuruluşunun adıyla anılmaktadır. Habaş Nekropolü olarak değerlendirilen alan, Samurlu 877 - 879 parselde yapılan çalışmalarda tespit edilen nekropol ile birlikte kentin doğu nekropolünü oluşturmaktadır. Alanda, mezarlar ve yol döşemesi dışında, Yapı 1, 2 ve 3 olarak adlandırılan işlik, depo ve konut amacıyla kullanıldığı düşünülen alanlar da tespit edilmiştir.

¹⁴⁷ Korkmaz- Gürman 2011,69.

¹⁴⁸ Korkmaz- Gürman 2011,72.

¹⁴⁹ Korkmaz- Gürman 2011,73; G. Bean'nin " *Eski Çağda Ege Bölgesi*" adlı yayınında bahsi geçen Smyrna-Pergamon yol ağının bir parçası olduğu E. Korkmaz ve B. Gürman tarafından düşünülmektedir.

2010 ve 2011 yılı kurtarma kazılarında alanda toplam 145 adet mezar tespit edilmiştir¹⁵⁰. Açığa çıkarılan mezarların bir kısmı antik dönemde soyulmuş, bir kısmı ise taban suyunun yükselmesiyle tahrip olmuştur¹⁵¹. Korunan mezarlarda, inhumasyon gömülerin yanı sıra kremasyon mezarlara rastlanmıştır. Mezar 143 olarak adlandırılan Khytra tipindeki urne mezarın kremasyon gömü geleneğine örnek oluşturduğu düşünülmektedir. Khytra tipindeki urne içerisinden mezar hediyesi olarak küresel gövdeli, düz dipli bir aryballos ele geçmiştir. Aryballos'un tipolojik gelişimi göz önünde bulundurularak M. 143, MÖ 7. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmiştir¹⁵². Nekropol alanında yaygın gelenek inhumasyondur. İnhumasyon gömü farklı mezar tiplerinde uygulanmıştır. Mezar 78 olarak adlandırılan urne mezar, pyksis içerisine yakılmadan cesetin gömülmüş olmasıyla dikkat çekicidir¹⁵³. Nekropolde tespit edilen diğer mezar tipleri; amphora mezarlar, basit toprak mezarlar, taş kapaklı basit toprak mezarlar, çatı kiremit kapaklı basit toprak mezarlar, taş sanduka mezarlar, taş lahit ve pişmiş toprak lahit mezarlardan oluşmaktadır¹⁵⁴.

Kyme Doğu Nekropolü'nde (Habaş Kurtarma Kazısı 2010 ve 2011) 8 adet amphora mezar tespit edilmiştir. Bu mezar tipinin en erken örneği M17 olarak adlandırılan Lesbos tipi amphoradır¹⁵⁵. M. 12, M. 16, M. 31 ve M. 87 ise Khios amphorası tipindedir.

Nekropol alanında basit toprak gömülerde yön birliği olmadığı ve iskeletlerin yatırılış pozisyonlarının dorsal olduğu gözlemlenmiştir. Basit toprak mezarlara bırakılan mezar hediyeleri değerlendirildiğinde, bazı mezarlarda buluntuya rastlanmazken, bazı mezarların yoğun buluntu sunması ölen kişi ile mezar tipinin maddiyatla bağlantılı olmadığını göstermektedir¹⁵⁶.

Taş lahit tipindeki mezarların iskeletlerin boyutlarına göre yapıldığı fakat birbirine benzer işçiliğe sahip oldukları göze çarpmaktadır. Taş lahit mezarlarda iskeletlerin yatırılış pozisyonlarında yön birliği yoktur. Bu tipteki mezarlardan M. 6, M. 7 ve M. 20 mezar hediyeleri ile dikkat çekmektedir. M. 20 bu tipin nekropol alanı içerisindeki en geç örneğini oluşturmaktadır. Uzun boyunlu, soğan gövdeli ve düz dipli unguentarium ve beraberinde

¹⁵⁰ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 13.

¹⁵¹ Korkmaz- Gürman 2011,74.

¹⁵² Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 14.

¹⁵³ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 15.

¹⁵⁴ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 15-19.

¹⁵⁵ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 16; M17 MÖ 520-490 yıllarına tarihlenmektedir.

¹⁵⁶ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 16.

bulunan 4 adet pişmiş toprak figürin birlikte değerlendirilmiştir¹⁵⁷. Figürinlerin incelenmesi mezarda ikincil kullanım tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, ilk evresi MÖ 170-160 yıllarına, ikinci evresi ise MS 1. yüzyıl başına tarihlenmektedir.

M. 21, M. 33 ve M. 112 olarak adlandırılan mezarlar pişmiş toprak lahit mezar tipine örnek oluşturmaktadır. Mezarların boyutlarını göz önüne alan araştırmacılar, M. 21 ve M. 33'ün bebek/çocuğa, M. 112'in ise yetişkin bireye ait olduğu sonucuna ulaşmıştır. M. 21 ve M. 33 pişmiş toprak lahitle basit geometrik bezekli, M. 112 ise ahşap sandık taklidi ve bezemesizdir¹⁵⁸.

207 numaralı parselin doğusunda yürütülen çalışmalarda pithos parçaları ve duvar temellerine rastlanmıştır. Yapılan çalışmaların genişletilmesiyle 3 mekandan oluştuğu tespit edilen alan, Yapı 1 olarak adlandırılmıştır. Yapı 1 içerisinde kalker kaplı bir çukur ve künk sistemi, çapları ortalama 140 cm olan pithos kaplar, çok sayıda ağırlık, demir çapalar ve amorf camlar tespit edilmiştir. Yapının üç kullanım evresi geçirdiği, ikinci evresine ait üçgen alınlıklı, naiskoslu bir mezar steli, üçüncü evresine ait iki mezar steli devşirme olarak kullanılmıştır. Araştırmacılar, Yapı 1'in olasılıkla zeytin yağı işliği olarak kullanıldığını sonucuna ulaşmışlardır¹⁵⁹.

207 numaralı parselin kuzeybatısında yapılan çalışmalarda kiremit çatı örgüsüne sahip depremle çökmüş ikinci bir yapıya rastlanmıştır. Yapı 2 olarak adlandırılan alan 5 odadan oluşmaktadır. Hellenistik Dönem'den, Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar kullanım görmüştür. Tarımsal faaliyetlerle uğraşan bir aileye ait konut olarak düşünülmüştür. Oda 4 olarak adlandırılan alanda yanık Megara Kaseleri, kalıp parçaları bulunmuş ve bu alan konut içerisinde küçük bir seramik atölyesi olarak yorumlanmıştır¹⁶⁰.

207 numaralı parselin kuzeyinde yürütülen çalışmalarda tarımsal depo veya konut amacıyla kullanıldığı düşünülen üçüncü bir yapı tespit edilmiştir. Yapı 3 olarak adlandırılan alanın giriş kısmı Kyme Agorası'ndan getirilen andezit taş blokların devşirme olarak kullanılmasıyla inşa edilmiştir. Yapı 3'de bulunan seramik kaplar, sikkeler ve figürinler, bu yapının MÖ 3. yüzyıldan - MS 2. yüzyıla kadar kullanıldığını göstermektedir¹⁶¹.

¹⁵⁷ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 18.

¹⁵⁸ Atilla- Korkmaz- Gürman 2015, 19.

¹⁵⁹ Korkmaz- Gürman 2011,75-78.

¹⁶⁰ Korkmaz- Gürman 2011, 80-81.

¹⁶¹ Korkmaz- Gürman 2011, 81-82.

2010 ve 2011 yılı Habaş Demir – Çelik - Saç Fabrikası mülkiyetine ait 207 numaralı parselde yürütülen çalışmalarda tespit edilen ve çalışmanın konusunu oluşturan figürinler, M. 20, M. 21, M. 23, M. 33, M. 72, M. 92, M. 93 ve M. 105 olarak adlandırılan mezarlara armağan olarak bırakılan eserler, nekropol alanı mezar dışı figürinleri ve Yapı 1, 2 ve 3'te saptanan buluntulardan oluşmaktadır.

3.1. Figürinlerin Buluntu Konteksti

3.1.1. M. 20 (Mezar 20)

M. 20, 207 numaralı parselde yapılan 11 numaralı sondajın D12-Y37/i-e karesinde tespit edilmiştir. Mezar, taş lahit tipindedir. Mezarın üst seviyesi 6.87 cm, alt seviyesi ise 6.52 cmdir. Lahit, 117 cm. uzunluğunda, 73 cm genişliğinde, 43 cm derinliğinde ve 8 cm kalınlığındadır. Mezar çevresinden bitkisel bezemeli fresko parçaları ve bitkisel bezemeli adak levhası parçaları ele geçmiştir. Mezar içi buluntuları, **K. 1** Aphrodite, **K. 2** Aphrodite, **K. 3** Aphodite, **K. 46** yüksek arkalıklı taht ile birlikte 3 adet yumurta gövdeli, düz dipli unguentarium, 1 adet iç bükey kase, 1 adet yonca ağızlı cam şise ve strigilis parçalarından oluşmaktadır. **K. 1** ve **K. 2** numaralı figürinler MÖ 170-160, **K. 3** numaralı figürin ise MÖ 30 - MS 30 yılı dönem özelliklerini taşımaktadır. **K. 3** numaralı figürinin daha geç özellikler göstermesi mezarın ikinci kez kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir. Kurtarma kazısı raporları göz önüne alındığında **M. 20**'de iskeletin sadece birkaç parmak kemiği ve bir adet kaval kemiğinin korunduğu gözlenmiştir. Bu sebeple ikincil gömü düşüncesi somut olarak desteklenememesine rağmen ele alınan figürinlerin farklı dönem özellikleri göstermesi nedeniyle, **M. 20** numaralı mezarın ilk evresi MÖ 170-160 yıllarına tarihlenmektedir. İkincil gömü ise MÖ 30- MS 30 yıllarında ait olmalıdır.

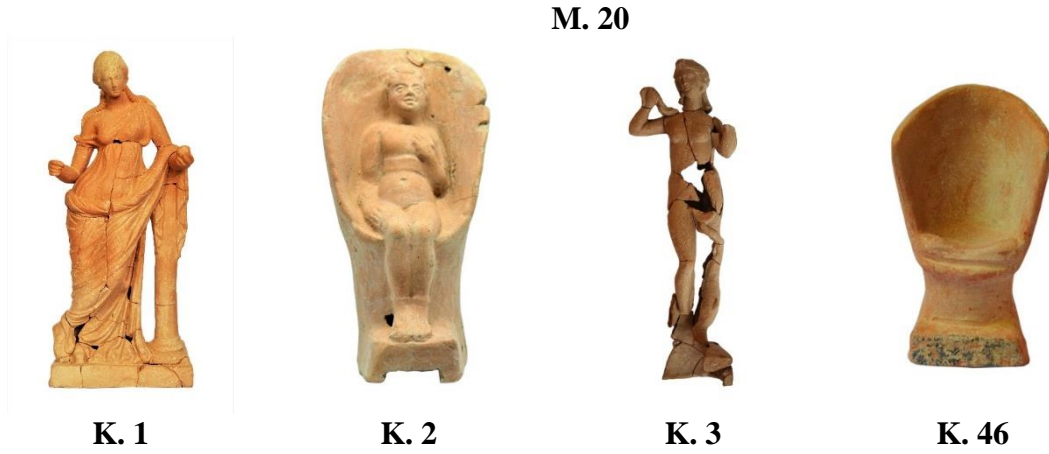

Fig. 3. 1. M. 20 Figürin Buluntuları

3.1.2. M. 21 (Mezar 21)

M. 21, 207 numaralı parselde yapılan 3 numaralı sondajın D13-Y38/j karesinde tespit edilmiştir. Pişmiş toprak lahit tipindedir. Mezarın üst seviyesi 7.09 cm, alt seviyesi ise 6.78 cm'dir. Pişmiş toprak lahit, 72 cm. uzunluğunda, 36 cm genişliğinde, 17 cm derinliğinde ve 4 cm kalınlığındadır. Üzeri taş plaka ile örtülüdür. Plaka 79 cm uzunluğunda, 43.5 cm genişliğinde, 4 cm kalınlığındadır. Lahitin boyutları göz önüne alındığında olasılıkla bebek ya da çocuğa ait olduğu düşünülmektedir. **M. 21**'in dış cephesi krem astar üzerine kahverengi, siyah ve kırmızı ek boyalar ile yapılmış geometrik bezemelerle süslüdür. Mezar içi buluntuları, **K.32** oturan grotesk, **K.42** koç ve **K.36** kuş figürinlerinden oluşmaktadır. **M. 21**'de tespit edilen figürinler dışında başka bir mezar hediyesine rastlanılmamıştır. Mezar MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

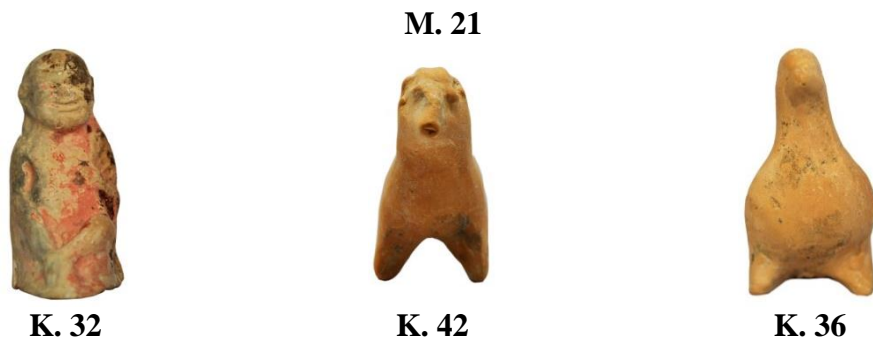

Fig 3 .2. M. 21 Figürin Buluntuları.

3.1.3. M.23 (Mezar 23)

M. 23, 207 numaralı parselde yapılan 3 numaralı sondajın D12-Y38/n karesinde tespit edilmiştir. Mezar, taş kapaklı basit toprak tipindedir. Mezarın üst seviyesi 7.77 cm, alt

seviyesi ise 6.99 cm, 175 cm uzunluğunda, 103 cm genişliğindedir. Üzeri 55 cm uzunluğunda, 108 cm genişliğinde, 9 cm kalınlığında taş plaka ile örtülüdür. İskelet, 1.75 cm uzunluğunda, 40 cm genişliğindedir. Mezar çevresinden çok sayıda kırık seramik parçaları bulunmuştur. **M. 23**'ün mezar içi buluntuları, **K.41** horoz figürünü, bir adet pişmiş toprak unguentarium ve boncuklardan oluşmaktadır. Mezar MÖ 5. yüzyıla tarihlenmektedir.

M. 23

K.41

Fig. 3. 3. M. 23 Figürin Buluntusu.

3.1.4. M.33 (Mezar 33)

M. 33, 207 numaralı parselde yapılan 3 numaralı sondajın D12-Y38/ş-n ve D13-Y38/b karesinde tespit edilmiştir. Pişmiş toprak lahit tipindedir. Mezarın üst seviyesi 7.11 cm, alt seviyesi ise 6.83 cm'dir. Lahit, 97 cm uzunluğunda, 40 cm genişliğinde, 20 cm derinliğindedir. Üzeri 116 cm uzunluğunda, 47 cm genişliğinde, 4.5 cm kalınlığındaki plaka ile örtülüdür. Mezar çevresinden ve mezar üzerinden çok sayıda kırık seramik parçaları bulunmuştur. **M. 33**'ün mezar içi buluntuları, **K.10** tapınak oğlanı ve **K.38** kaplumbağa figürininden oluşmaktadır. Figürinler dışında kontekstte başka bir buluntu ele geçmemiştir. Mezar MÖ 350-300 yıllarına tarihlenmektedir.

M. 33

K.10

K.38

Fig. 3. 4. M. 33 Figürin Buluntuları.

3.1.5. M.72 (Mezar 72)

M. 72, 207 numaralı parselde yapılan 3 numaralı sondajın D13-Y38/t karesinde tespit edilmiştir. Mezar, çatı kiremiti kapaklı basit toprak tiptedir. Mezarın üst seviyesi 7.57 cm, alt seviyesi ise 6.85 cm'dir. İskelet, 160 cm cm uzunluğunda, 40 cm genişliğindedir. İskeletin leğen kemiği üzerinden altın yıldızlı boncuklar, 6.89 cm seviyesinde kafatasının altından **K. 34** kuş figürini bulunmuştur. Mezar MÖ 5. yüzyıla tarihlenmektedir.

M. 72

K.34

Fig. 3. 5. M. 72 Kuş Figürini.

3.1.6. M.92 (Mezar 92)

M. 92, 207 numaralı parselde yapılan 4 numaralı sondajın D12-Y38/n karesinde tespit edilmiştir. Taş kapaklı basit toprak tipindedir. Mezarın üst seviyesi 7.02 cm, alt seviyesi ise 6.83 cm'dir. İskeletin sağ elinin yanında **K.35** kuş figürünü, kafatası yakınlarından ise bir adet bronz obje mezar içi buluntularını oluşturmaktadır.

M. 92

K.35

Fig. 3. 6. M. 92 Kuş Figürini.

3.1.7. M.93 (Mezar 93)

M. 93, 207 numaralı parselde yapılan 3 numaralı sondajın D13-Y38/t karesinde tespit edilmiştir. Taş kapaklı basit toprak tipindedir. Mezarın üst seviyesi 6.10 cm, alt seviyesi ise 6.39 cm'dir. Mezar çevresinden ve mezar üzerinden çok sayıda kırık seramik parçaları bulunmuştur. **M. 93**'ün mezar içi buluntuları, **K.9** Tanrıça ve Tanrı Figürünü, **K.12** giyimli kadın figürünü, **K.13** giyimli kadın figürünü, **K.18** oturan kadın figürünü, **K.19** oturan

kadın figürini, **K.37** güvercin figürini, **K.39** kaplumbağa figürinden oluşmaktadır. Figürinler dışında kontekstte bir adet pişmiş toprak tek kulplu kap, iki adet amphora kulbu ve bronz parçalar bulunmuştur. Mezar MÖ 420-400 yıllarına tarihlenmektedir.

Fig. 3. 7. M. 93 Figürin Buluntuları.

3.1.8. M. 105 (Mezar 105)

M. 105, 207 numaralı parselde D12-Y38/z karesinde tespit edilmiştir. Çatı kiremit kapaklı basit toprak tipindedir. Mezarın üst seviyesi 6.75 cm, alt seviyesi ise 6.72 cm'dir. **M. 105**'ün mezar içi buluntuları, **K.4** Ephedrismos Grubu, **K.14** giyimli kadın figürini, **K.15** giyimli kadın figürini, iki adet lekythos, bir adet emzikli kap, bir adet bronz bilezik, bir adet bronz yüzük ve cam boncuklardan oluşmaktadır. Mezar MÖ 4. yüzyıla tarihlenmektedir.

Fig. 3. 8. M. 105 Figürin Buluntuları.

3.1.9. Nekropol Alanı Mezar Dışı Figürinleri

Kyme Doğu Nekropolü (Habaş 2010-2011 Kurtarma Kazıları) çalışmalarında tespit edilen altı figürin (**Fig. 9**) mezar dışı buluntu grubunu oluşturmaktadır. Figürinler, 207 numaralı parselde yapılan çalışmalarda farklı plankarelerde tespit edilmiştir. Olasılıkla tahribat veya taban suyunun yükselmesi ile alana dağılmış durumda ele geçtikleri için figürinlere ait kontekst belirli değildir.

Nekropol Alanı Mezar Dışı Figürinleri

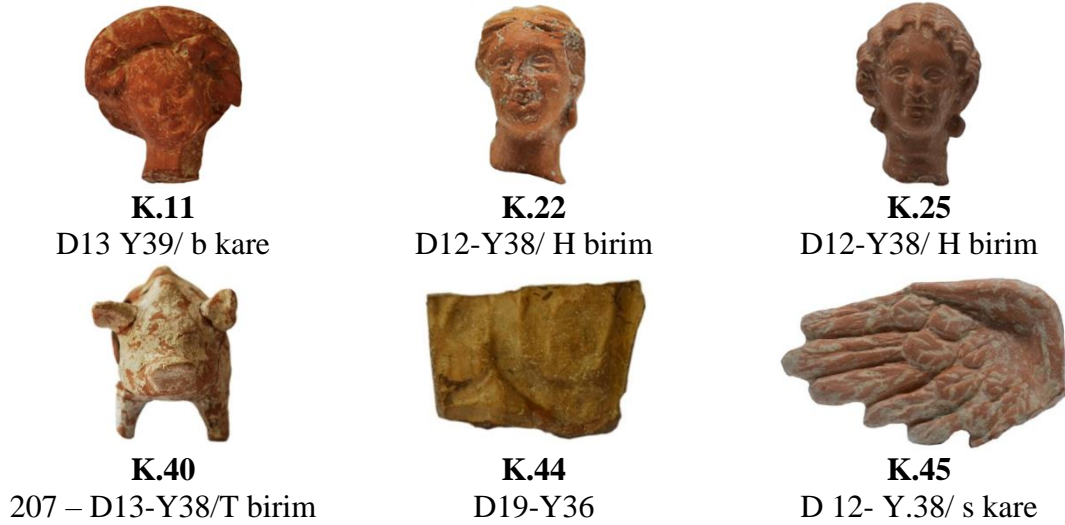

Fig. 3. 9. Nekropol Alanı Mezar Dışı Figürinleri.

3.1.10. Nekropol Alanı Sondaj Çalışmaları Figürinleri

Kyme Doğu Nekropolü, 207 numaralı parselde 2010 yılı çalışmaları sondaj kazıları ile başlamış, bu çalışmalarda tespit edilen mezarların yoğunluğu nedeniyle çalışma iki sezon süren kurtarma kazılarına dönüştürülmüştür. Alanda yapılan sondaj çalışmalarında sekiz adet figürin (**Fig. 10**) tespit edilmiştir. Figürinlerin buluntu durumları ve kontekstleri hakkında yeterli bilgi yoktur.

Nekropol Alanı Sondaj Buluntuları

K.6

326 Numaralı Sondaj

K.7

72 Numaralı Sondaj

K.8

35 - 75 Numaralı Sondaj

K.20

337 Numaralı Sondaj

K.21

96 Numaralı Sondaj

K.27

75 Numaralı Sondaj

K.30

131 Numaralı Sondaj

K.47

301 Numaralı Sondaj

Fig. 3. 10. Nekropol Alanı Sondaj Buluntuları.

3.1.11. Yapı 1, Yapı 2 ve Yapı 3 Figürinleri

207 numaralı parselde yürütülen çalışmalarda zeytinyağı işliği olarak kullanıldığı tespit edilen ve Yapı 1 olarak adlandırılan alanda **K. 16** numaralı giyimli kadın figürinine ait gövde parçası, **K. 17** numaralı giyimli kadın figürinine ait gövde parçası ve **K. 31** numaralı kukla figürini bulunmuştur. Yapı 2 olarak adlandırılan 207 numaralı parselin kuzeybatısındaki kısmın olasılıkla konut amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapı 2'den **K. 24** numaralı kadın figürinine ait baş parçası, **K. 28** numaralı kithara çalan erkek çocuk figürini, **K. 44** numaralı stilize edilmiş aslan figürini parçası ele geçmiştir. 207 numaralı parselin kuzeyinde tespit edilen ve Yapı 3 olarak adlandırılan konutta, **K. 29** numaralı erkek

figürinine ait baş parçası tespit edilmiştir. Yapı 1, 2 ve 3'ten bulunan figürinler dışında alanda yüzeyden bulunan **K. 33** aplike mask parçası bu grup içerisinde değerlendirilmiştir (Fig. 11).

Yapı 1 - Yapı 2 - Yapı 3 Figürinleri

K.16
Yapı 1

K.17
Yapı 1

K.31
Yapı 1

K.24
Yapı 2

K.28
Yapı 2

K.44
Yapı 2

K.29
Yapı 3

K.33
Yüzey Buluntusu

Fig. 3. 11. Yapı 1 - Yapı 2 - Yapı 3 Figürinleri.

4. BÖLÜM

4. FIGÜRİNLERİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Çalışma kapsamında İzmir Arkeoloji Müzesi deposunda korunan ve çalışmanın konusunu oluşturan kırk yedi figürinin teknik özellikleri bu bölümde değerlendirilmiştir. İncelenen figürinlerin hamur renkleri, kil katkıları, yapım teknikleri, astar, boya özellikleri ve pişirme teknikleri ele alınacaktır. İzmir Arkeoloji Müzesi deposunda korunan figürinler üzerinde yapılan incelemeler sonucunda kil, katkı, pişirme ve teknik özelliklerin birbirinden farklı olduğu tespit edilmiştir.

4.1. Kil ve Katkı Özellikleri

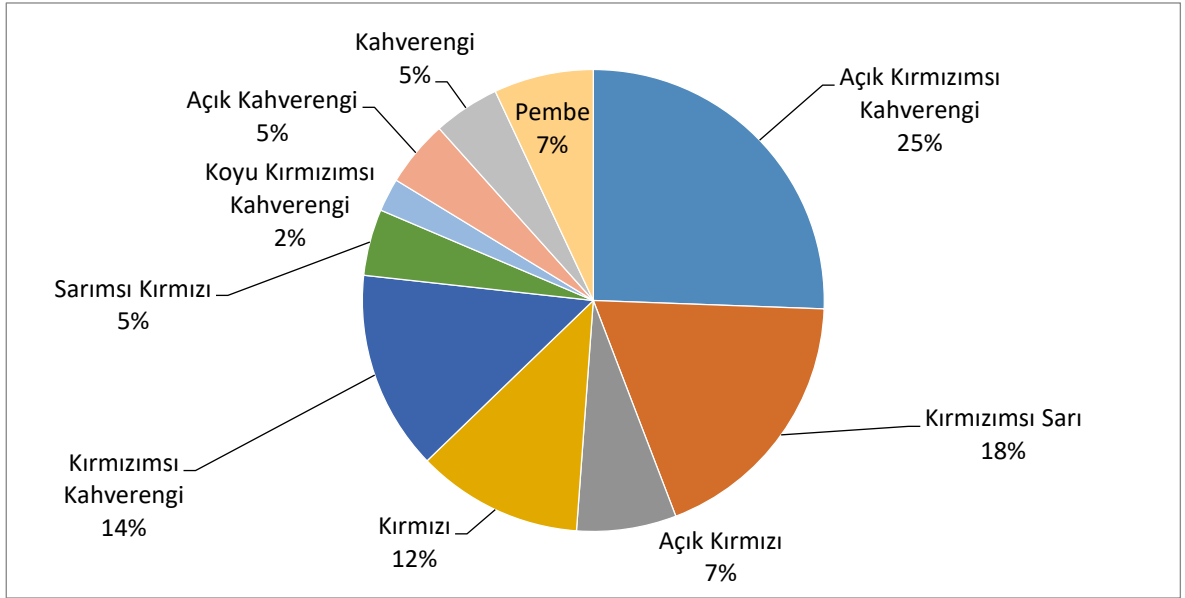
Pişmiş toprak figürinlerin üretilmesi için gerekli hammadde kildir. Antik Dönem’de seramik üretiminde de olduğu gibi dere ve çay yataklarından elde edinilen kil öncelikle içerisinde bulunan katkılardan arındırılmak için elenir, dinlendirme havuzlarında su ile karıştırılır ve bir süre bekletilir. Bekletilen çözeltilinin tabanına biriken çökelti astar ve yapıştırma işlemi için başka bir alana ayrılır. Bekleme havuzunda biriken kil güneşte kurutulur ve üretim aşamasına kadar depolanır ve şekillendirilmeyi beklemektedir¹⁶².

Çalışma kapsamında incelenen figürinler İzmir Müze Müdürlüğü’nün envanterlik ve etütlük listesine kayıt olup, birçoğu tüm ve tüme yakındır. Bu sebeple son yıllarda arkeoloji biliminde yaygın kullanılan arkeometrik kil analizi için uygun şartlara sahip değillerdir. Figürinlerin kil renkleri uluslararası standartlarda kabul gören “*Munsell Toprak Rengi Katalogu*” ile belirlenmiş, katkı maddeleri ise dijital mikroskop aracılığıyla tespit edilmiştir.

Tez kapsamında ele alınan kırk yedi figürinin kil renkleri incelendiğinde en yoğun grubu % 25 oranında açık kırmızımsı kahverengi tonu oluşturmaktadır. Açık kırmızımsı kahverengi kil rengine sahip figürinler olasılıkla pişirme derecesindeki farklılıktan kaynaklı olarak iki gruba ayrılmaktadır. **K. 2, K. 12, K. 13, K. 37, K. 47** numaralı figürinler 2.5 YR 6/4 tonuna sahip iken, **K. 9, K. 16, K. 22, K. 28, K. 37, K. 43** numaralı figürinler ise 5 YR 6/4 rengindedir. Kil rengi incelenen eserlerde ikinci grubu % 18 oranında kırmızımsı sarı kil rengi oluşturmaktadır. Bu grupta değerlendirilen eserler, 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı kil rengine sahiptir (**K. 1, K. 5, K. 7, K. 35, K. 38, K. 41, K. 46**). Aynı grup içerisinde

¹⁶² Tavukçu 1997, 25.

değerlendirilen **K. 17** numaralı figürin ise 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı tonundadır. % 14 oranındaki kırmızımsı kahverengi kil rengi grubu üç ayrı tondan oluşmaktadır. Olasılıkla pişirme derecesi ve kil içerisindeki katkı maddeleri bu ton farklılıklarının oluşmasına etkindir. Bu grup içerisinde değerlendirilen figürinler, 5 YR 5/4 (**K. 15, K. 26, K. 40**), 5 YR 4/4 (**K. 29, K. 39**) ve 2.5 YR 5/4 (**K. 20**) kırmızımsı kahverengi kil rengindedir. Kırmızı kil rengi % 12 orana sahiptir, 2.5 YR 4/6 (**K. 15**), 2.5 YR 5/6 (**K. 21, K. 24**), 2.5 YR 5/8 (**K.11**), 5 YR 5/6 (**K. 8, K. 30, K. 31, K.34**), 10 R 5/6 (**K. 25**) tonlarından oluşmaktadır. Açık kırmızı kil rengi %7 oranında 2.5 YR 6/6 (**K. 6, K. 10**) ve 2.5 YR 6/8 (**K. 45**) tonlarına sahiptir. % 7 oranında pembe kil rengine sahip figürinler **K. 3, K. 19** ve **K. 42**'den oluşmaktadır. Daha sonra % 5 oranında sarımsı kırmızı (**K. 4, K. 25**), kahverengi (**K. 18, K. 23**), açık kahverengi (**K. 36, K. 44**) ve % 2 oranında koyu kırmızımsı kahverengi (**K. 33**) renkler incelenen figürinlerin kil renklerini oluşturmaktadır. Figürinlerin kil rengi yoğunluğu aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 4. 1: Kil Rengi Yoğunlukları.

Kil içerisinde yer alan katkı maddeleri figürinlerin üretim merkezlerinin toprak özelliklerini yansıtması açısından önemlidir. Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010- 2011) figürin buluntularının katkı maddeleri incelendiğinde figürinlerin üretildikleri dönem ile katkı maddeleri arasında bir bağlantı saptanmıştır. Bu durum kronolojik olarak değerlendirildiğinde Arkaik Dönem'e tarihlenen **K. 5, K. 7** ve **K. 8** numaralı figürinlerin kil katkılarında yoğun kum, mika ve kireç göze çarpmaktadır (**Fig. 12**). Klasik Dönem'e tarihlenen **K. 12, K. 14, K. 15** ve **K. 19** numaralı figürin kil katkıları

incelendiğinde az miktarda mika katkısı içerdiği tespit edilmiştir (**Fig. 13.**). Tez çalışması kapsamında incelenen figürinlerin en yoğun tarih aralığı Hellenistik Dönemi kapsamaktadır. Bu döneme tarihlenen figürinlerin kil katkıları irdelendiğinde iyi arındırılmış bir kil yapısına sahip, mika ve kum katkılı oldukları gözlenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi örneklerinde ise yoğun kum katkısı göze çarpmaktadır (**Fig. 14.**).

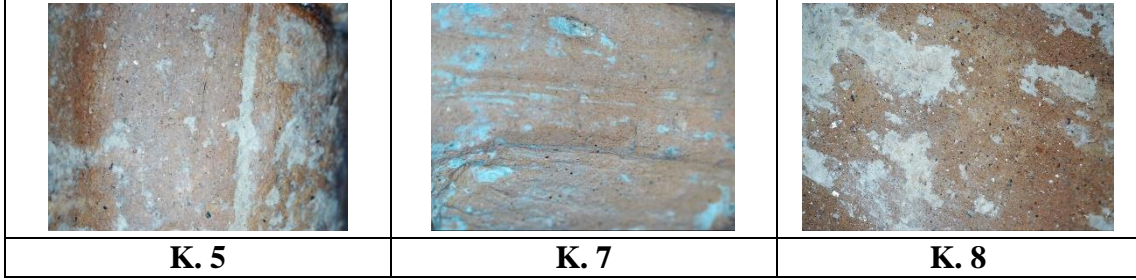

Fig. 4. 12. Arkaik Döneme Tarihlenen Figürinlerin Kil Görüntüleri.

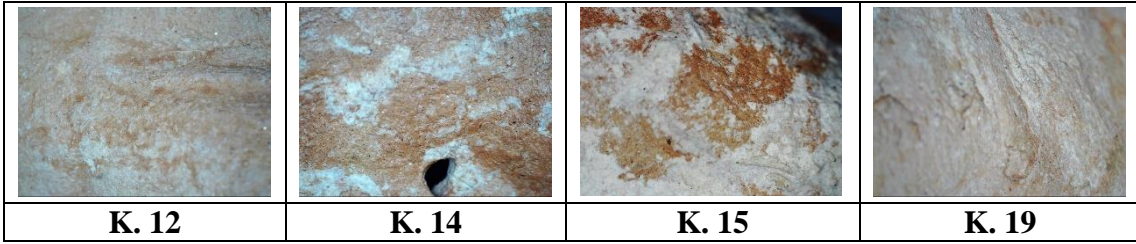

Fig. 4. 13. Klasik Döneme tarihlenen figürinlerin kil görüntüleri.

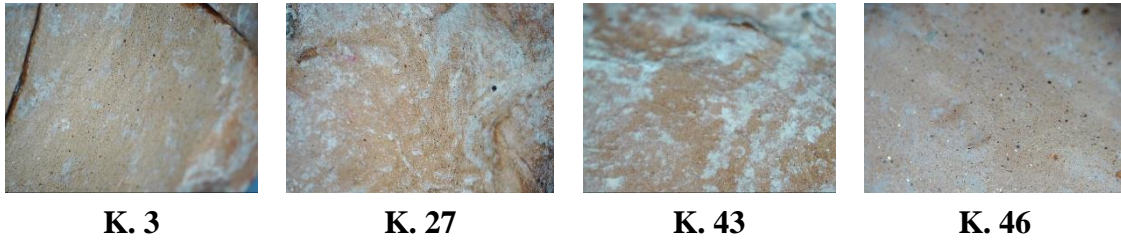

Fig. 4. 14. Roma İmparatorluk Dönemine Tarihlenen Figürinlerin Kil Görüntüleri.

4.2. Yapım Tekniği

Pişmiş toprak figürin üretimi Antik Dönem’de, Geç Neolitik Dönem’den başlayarak yüzyıllar boyunca devam eden bir gelenektir. Tarihsel süreci içerisinde figürinlerin yapım teknikleri el, çark ve kalıp yapımı olarak üçe ayrılmaktadır¹⁶³. Çalışma kapsamında incelenen Kyme Doğu Nekropolü figürin buluntularının tümü kalıp yapımıdır. El ile şekillendirilen

¹⁶³ Higgins 1969, 10.

veya çarkta çekilmiş hiçbir örneğin bulunmaması nedeniyle söz konusu üretim tekniklerinin detayları sunulmamıştır¹⁶⁴.

Figürinlerin üretilmesinde kullanılan kalıp tekniği, MÖ 3. Bin sonlarında Mezopotamya'da¹⁶⁵, MÖ 2. Bin ortalarında Girit'de yaygın olarak kullanılmıştır¹⁶⁶. Daha sonra MÖ 2. Bin yılın ikinci yarısında Kuzey Suriye'de kullanılan teknik, MÖ 1. Bin yılda olasılıkla ticari etkileşim sayesinde Fenikeliler aracılığıyla Kıbrıs, Anadolu ve Kıta Yunanistan'a ulaşmıştır¹⁶⁷. MÖ 7. yüzyılda yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanılan kalıp yöntemi, MÖ 5. yüzyılda giderek gelişmiştir. Klasik Dönem'de iki ayrı kalıp ile oluşturulan figürinler, Hellenistik Dönem'de birden fazla kalıbın kullanılmasıyla büyük boyutlu ve hareketli figürinlerin üretilmesini sağlamıştır¹⁶⁸. Kalıp üretimindeki bu gelişim Roma İmparatorluk Dönemi'nde tekrar iki kalıp ile üretilen forma geri dönüş yapmıştır¹⁶⁹.

Kalıp ile üretilen figürinlerde döküm, yarı döküm ve baskı olmak üzere üç ayrı teknik kullanılmaktaydı. Kyme Doğu Nekropolü (Habaş 2010 – 2011 Kurtarma Kazısı) figürinlerinde yaygın kullanım iki ayrı kalıptan yarı döküm tekniği ile üretilen eserlerden oluşmaktadır. Bu teknik ile oluşturulan figürinlerde izlenen yöntem; ön ve arka kısımdan oluşan iki farklı kalıp içerisine akışkan kilin dökülmesi ile oluşturulmaktadır. Deri sertliğine ulaşan kalıp içerisindeki kil kalıptan ayrılır ve elde edinilen figürine ait ön ve arka yüz inceltilmiş kil ile birleştirilir.¹⁷⁰ Bu yöntem ile oluşturulan figürinlerin taban kısmında bir boşluk bulunmaktadır.

Tez çalışması kapsamında incelenen kırk yedi figürinin % 77'si yarı döküm tekniği ile üretilmiştir (**K. 2, K. 4, K. 6, K. 7, K. 10, K. 12, K. 13, K. 14, K. 15, K. 16, K. 18, K. 19, K. 18, K. 30, K. 32, K. 33**). Bu grup içerisinde değerlendirilen figürinlerin birçoğunda arka yüz detaylandırılmamış sadece kil yaş iken yüzeyde düzeltmeler yapılmıştır. Arka yüzün detaylandırılmadığı eserlerin birçoğunun Klasik Dönem'e tarih olduğu tespit edilmiştir (**K. 12, K. 13, K. 14, K. 15, K. 18, K. 19**), bu durumu Klasik Dönem figürin üretiminin bir özelliği olarak değerlendirebiliriz. Yarı döküm tekniğinde üretilen ve arka yüzlerin detaylı olarak işlendiği örnekler ise **K. 3, K. 17, K. 20, K. 23, K. 25, K. 26, K. 31**

¹⁶⁴ Üretim teknikleri için bkz. Higgins 1954, 3-7.

¹⁶⁵ Tahberer 2006, 46.

¹⁶⁶ Higgins 1954, 13.

¹⁶⁷ Çekilmez 2014, 27.

¹⁶⁸ Higgins 1969,14-19.

¹⁶⁹ Çekilmez 2014,28.

¹⁷⁰ Higgins 1967,3.

numaralı eserlerden oluşmaktadır. **K. 23** ve **K. 25** numaralı kadın figürinine ait baş parçalarında kalıptan çıkarıldıktan sonra hamur yaş iken ince uçlu bir alet yardımıyla saçların detaylandırıldığı ve her iki figürinin de küpelerinin applike olarak kalıptan çıkarıldıktan sonra eklendiği tespit edilmiştir. **K. 31** numaralı kukla figürinin de ise iki ayrı kalıptan, yarı döküm tekniği ile üretildikten sonra kil kurumadan yuvarlak uçlu, 0.6 cm çapındaki bir cisim ile kukla deliği açılmıştır. Yarı döküm tekniği içerisinde değerlendirilen **K. 35, K. 36, K. 37** güvercin figürinleri, **K. 40** domuz figürünü, **K. 41** horoz figürünü ve **K. 42** koç figürünü iki ayrı kalıp ile oluşturulmuştur, fakat ön ve arka kalıp yerine sağ ve sol yan yüzlerin birleştirilmesi yöntemi uygulanmıştır. Olasılıkla gaga, boyun ve kuyruk kısımlarında bulunan girinti yan yüz kalıbı kullanarak daha kolay oluşturulmuş, bu sebeple bu yöntem tercih edilmiştir. **K. 35, K. 36** ve **K. 37** numaralı güvercin figürinlerinin yan yüzleri birleştirildikten sonra kil kurumadan applike olarak yuvarlatılmış formlu ayaklar eklenmiştir.

Hellenistik Dönem’de figürin üretiminde birden fazla kalıp kullanılarak daha büyük boyutlu ve hareketli figürinler oluşturulmuştur¹⁷¹. Kyme Doğu Nekropolü figürinleri incelendiğinde, çoklu kalıp uygulaması **K. 1** numaralı eserde uygulanmıştır. **K. 1** numaralı Aphrodite figürinin başı döküm tekniğinde üretilmiş ve daha sonra ön ve arka kısımdan oluşan gövdeye ile birleştirilmiştir. Figürinin solunda bulunan sütun ise iki ayrı kalıptan oluşturulmuş ve kil yaş iken Aphrodite figürinine eklenmiştir. Çalışma kapsamında bu örnek dışında çoklu kalıp uygulaması ile üretilen başka bir figürin bulunmamaktadır.

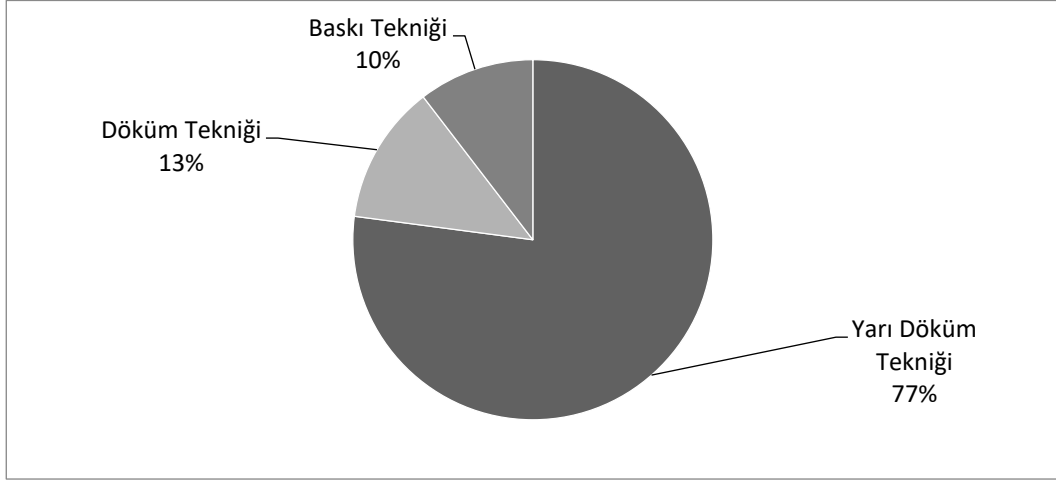
Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinin % 13’ü iki ayrı kalıp ile döküm tekniğinde üretilmiştir. Bu teknikte uygulanan yöntem kalıp içerisine akışkan kıvamdaki kilin dökülmesi ile oluşturulmaktadır¹⁷². **K.1, K. 5, K. 11, K. 32, K. 42** ve **K. 47** numaralı figürinler döküm tekniğinde üretilmiştir. **K.1** ve **K. 32** numaralı figürinin baş kısmı döküm tekniğinde üretilmiş olup, gövde de ise yarı döküm tekniği kullanılmıştır. **K. 11** numaralı Eros figürinine ait başta alın üzerinde yer alan çelenk el ile şekillendirildikten sonra kil yaş iken başa eklenmiş ve arka yüzde ince uçlu bir alet yardımıyla çentikler oluşturulmuştur. Döküm tekniği uygulanan figürinlerin iç kısımları masiftir.

K. 22, K. 28, K. 34, K.38 ve **K. 45** numaralı figürinler baskı tekniği kullanılarak üretilmiştir. Baskı tekniği kullanılarak üretilen figürinlerde koroplastın parmak izlerine

¹⁷¹ Çekilmez 2014, 27.

¹⁷² Higgins 1969, 10.

rastlamak mümkündür. **K. 22** numaralı eser bir kadına ait baş parçasının ön yüzünden oluşmaktadır, arka yüz kırık ve eksiktir. Bu sebeple koroplastın parmak izleri eserin arkasında gözlenmektedir. **K. 45** numaralı kanat parçası ise tek kalıptan baskı tekniği ile üretilmiş olup arka yüzünde koroplastın parmak izleri görülmektedir. Kyme Doğu Nekropolü figürin buluntularının üretim tekniklerinin yoğunluğu aşağıda yer alan grafikte özetlenmiştir.

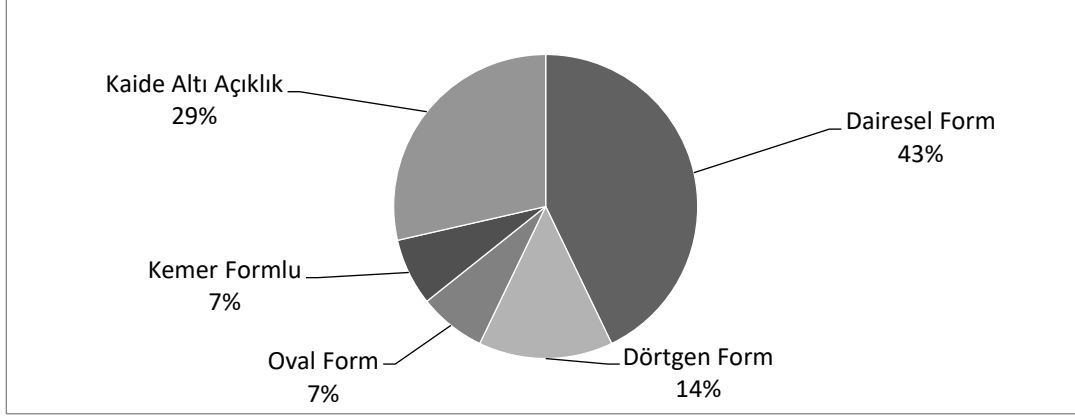
Grafik 4. 2: Kyme Doğu Nekropolü Figürinleri'nin Üretim Tekniği Dağılımı.

4.2.1. Buhar Deliği ve Kaide

Figürin üretiminin önemli aşamalarından biri, genellikle eserlerin arka yüzlerine farklı formlarda ve büyüklüklerde açılan ve fırınlama esnasında kil içerisinde kalan su buharının dışarıya çıkışı sağlayan buhar ya da pişirme delikleridir. Figürin kalıptan çıkarıldıktan sonra kil henüz kurumamış durumdayken sivri uçlu bir alet yardımıyla buhar deliği oluşturulur¹⁷³. Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinde dört farklı formda pişirme deliğine rastlanılmıştır (**Grafik 3**). **K. 1** numaralı Aphrodite figürinin arka yüzünde bel hizasında 3.2 cm çapında oval formlu bir pişirme deliği bulunmaktadır. **K. 4** numaralı Kanatlı Tanrıça figürinin arka yüzünün bir kısmı kırıktır, bu sebeple pişirme deliğinin ölçüleri alınamamıştır, fakat form olarak olasılıkla kemer formlu bir yapıya sahiptir. Dörtgen formlu buhar deliğine sahip iki örnek (**K. 18- K. 19**) bulunmaktadır. Dairesel formlu buhar deliği çalışma kapsamında incelenen en yoğun grubu oluşturmaktadır (**K. 3, K. 12, K. 14, K. 15, K. 16, K. 28**). Bu forma sahip figürinlerin buhar deliği çapları, 1.6 cm ile 2.1 cm arasında değişmektedir. İncelenen figürinlerde buhar deliği açılmamış fakat kaide

¹⁷³ Higgins 1969, 11.

altında yer alan kalıp birleşim boşluğunun olasılıkla bu amaç için kullanıldığı örnekler de mevcuttur. **K. 7, K. 13, K. 32** ve **K. 46** numaralı figürinlerin kaide altında yer alan açıklık buhar deliği amacıyla kullanılmıştır. **K.5** numaralı Kore figürininde ise buhar deliği açılmamış olmasına rağmen olasılıkla kontrolü bir ısıda fırınlandığı için çatlak veya deforme oluşmamıştır.

Grafik 4. 3: Buhar Deliği Formlarının Dağılımı.

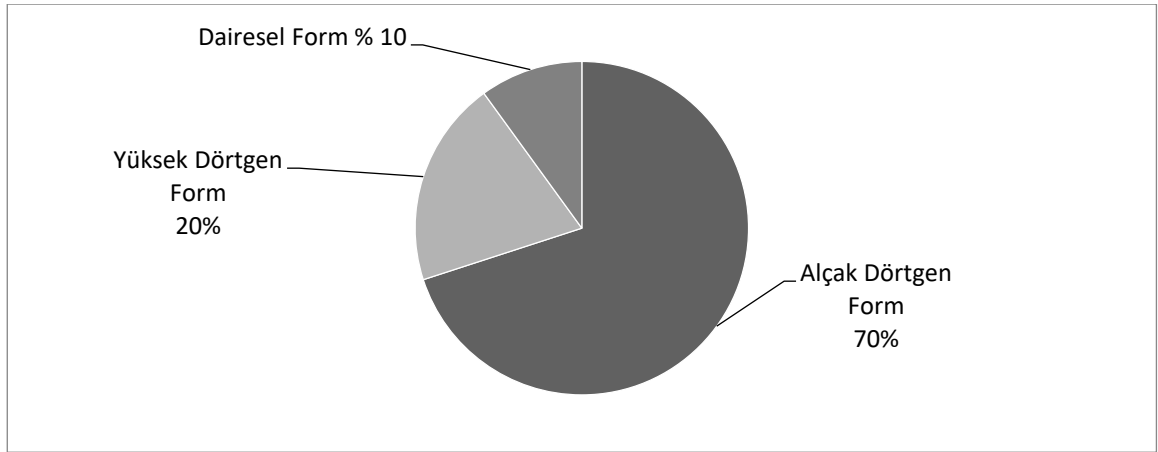
Kyme Doğu Nekropolü (Habaş 2010 – 2011 Kurtarma Kazısı) figürinlerinde dörtgen ve dairesel formlu kaide tipleri kullanılmıştır. Dörtgen formlu kaideler alçak ve yüksek formlu olarak iki grupta değerlendirilmiştir. Alçak formlu, dörtgen kaideye sahip figürinler, **K. 1, K. 5, K. 12, K. 13, K. 14, K. 15** ve **K. 18** numaralı eserlerden oluşmaktadır. **K. 12, K. 13, K. 14, K. 15** ve **K. 18** numaralı figürinler incelendiğinde eserlerin kaidelerinin figürin ile birlikte kalıplandığı ve arka yüzlerinin önemsenmeden sadece düzeltildiği tespit edilmiştir. Bu durum, söz konusu figürinlerin MÖ 4. yüzyıla tarihlenmesi, Klasik Dönem figürinlerinin iki ayrı kalıptan oluşturulması ve arka yüzlerinin genelde işlenmemesi ile bağlantılı olmalıdır¹⁷⁴. Bu grupta değerlendirilen **K. 14** numaralı eserin kaidesi kalıptan çıkarıldıktan sonra düzeltilmiş ve kaide formunun kenarları yuvarlatılmıştır. Alçak, dörtgen formlu kaide grubu içerisinde değerlendirilen **K. 1** numaralı Aphrodite figürini ince platformlu bir kaideye sahiptir. Kaide olasılıkla figürden ayrı kalıplanmış ve kil yaş iken figürine eklenmiştir. Kaidenin ön yüzü düzgün bir platforma sahip olmasına rağmen, arka yüz sadece düzeltilmiş ve giysi kıvrımları kaideye doğru sarkmıştır. Bu grup içerisinde değerlendirilen **K.5** numaralı Kore figürünü kaide ile birlikte kalıplanmış ve kaide kısmı kalıptan çıkarıldıktan sonra el ile düzeltilmiştir. Tez çalışması kapsamında incelenen **K. 3** ve **K. 17** numaralı figürinler yüksek dörtgen formlu kaide tipine örnek oluşturmaktadır.

¹⁷⁴ Kaplan 2009, 163.

Figürinlerin kaideleri Geç Hellenistik Dönem ile birlikte yükselmeye başlamıştır¹⁷⁵. **K. 3** numaralı Aphrodite figürini MÖ 30 – MS 30 yıllarına tarihlenmektedir **K. 17** numaralı ayakta, giyimli kadın figürinine ait gövde parçası MS 1 - MS 2. yüzyıllara tarihlenmektedir, Bu iki örnek ile kaide formlarının Roma Dönemi'nde daralıp yükselmeye devam ettiğini söyleyebiliriz.

Boeotia'da MÖ 4-3. yüzyıllarda kullanılan dairesel formlu kaide tipine¹⁷⁶ sahip tez çalışması kapsamında tek bir örnek yer almaktadır. **K.16** numaralı figürin iki ayrı kalıptan oluşturulmuştur. Arka yüz işlenmemiş, sadece düzeltilmiştir. Kaidenin ön yüzü yarım daire formlu, yüksek bir platforma sahiptir. Elbise kıvrımlarının hemen altında kaide ile birlikte değerlendirilen ince yuvarlak bir bant yer almaktadır.

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 7** numaralı Kourotrophos figürinin ön yüzünde, yuvarlatılmış formlu figürin ayaklarını koyduğu platform kaide amacıyla kullanılmış olmalıdır. **K. 32** numaralı Grotesk figürinin ise oturduğu platform **K.7**'de de olduğu gibi kaide amacıyla kullanılmıştır. **K. 41** numaralı eserde ise el ile şekillendirilmiş yüksek dairesel formlu kaide figürine kil henüz kurumamışken eklenmiştir, bu özelliği ile çalışma kapsamında değerlendirilen diğer kaide uygulamalarından farklıdır. Kyme Doğu Nekropolü (Habaş 2010-2011 Kurtarma Kazısı) figürinlerinin kaide formlarının dağılımı aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 4. 4: Kaide Form Dağılımı.

¹⁷⁵ Töpperwein 1976,11.

¹⁷⁶ Çekilmez 2014, 34.

Fig. 4. 15. Kaide Formları.

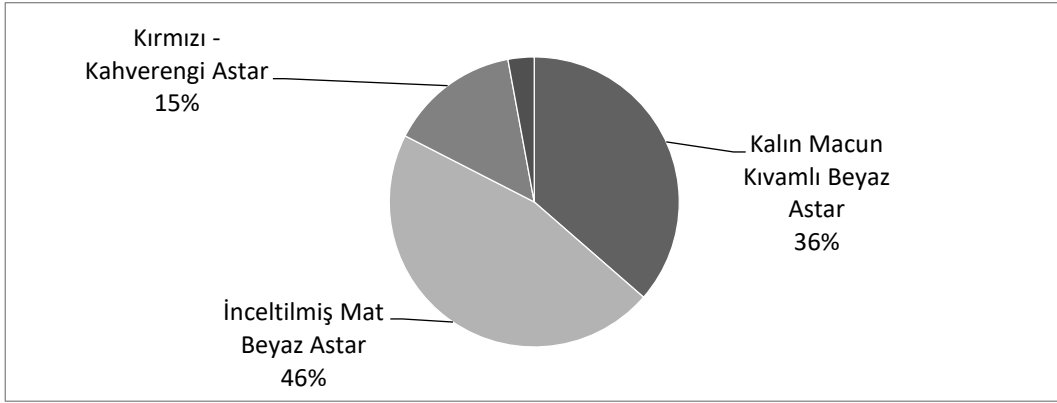
4.2.2. Astar ve Boya

Astar uygulaması figürinlere fırınlanmadan önce yapılan son işlemdir. Bu uygulama, kalıptan çıkarılan figürine kil kurumadan yapılan düzeltme ve yapıştırma işlemlerinin ardından bir süre güneşte kurutulduktan sonra, kireçtaşı veya alçı taşından oluşturulmuş sıvı kıvamındaki karışıma eserin batırılması ile yapılmaktaydı. Astar uygulamasının temel amacı figürinlerin sağlamlığını artırmak ve pişirildikten sonra saç, yüz, vücut, kıyafet kıvrımlarına uygulanacak olan bitki köklerinden elde edilen farklı tonlardaki boyanın kalıcılığı ve canlılığını artırmaktır¹⁷⁷. Yoğunlukla beyaz astar kullanılmakta fakat kil renginin inceltmesi ile oluşturulan kırmızı ve kahverengi tonları da astar olarak kullanılmıştır. Kyme Doğu Nekropolü (Habaş 2010 – 2011 Kurtarma Kazısı) figürinlerinde üç tip astar uygulaması tespit edilmiştir. Söz konusu astar tipleri; kalın ve macun kıvamına sahip beyaz astar, inceltmiş mat kireç astar ve olasılıkla kilin seyreltilmesi ile oluşturulan kırmızı ve kahverengi tonlarındaki astardan oluşmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerden beş eserde astar korunmamıştır (**K. 8, K. 14, K. 16, K. 44, K. 47**).

Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinde **K. 4, K. 5, K. 7, K. 8, K. 9, K. 12, K. 13, K. 14, K. 15, K. 18, K. 19, K. 21, K. 34 K. 38 ve K. 40** numaralı figürinlerin kalın macun kıvamındaki astara sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu grup içerisinde değerlendirilen figürinlerden sadece **K. 21** numaralı figürinin Hellenistik Dönem'e ait olduğu, diğer figürinlerin Arkaik Dönem sonu ve Klasik Dönem içlerine tarihlendiği göze çarpmaktadır. Bu durum, figürinler için her ne kadar tarihleyici bir ölçüt olarak değerlendirilemese de Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinde erken dönemlerde beyaz astarın seyreltilmeden kullanıldığını göstermektedir. İnceltmiş mat beyaz astar uygulaması tez çalışması kapsamında kullanılan en yoğun astar uygulamasıdır. Bu durum, olasılıkla çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin yoğunluğunun Hellenistik Dönem'e ait olması ile ilgili olmalıdır. **K. 1, K. 2, K.3, K. 11, K. 17, K. 20, K. 22, K. 24, K. 26, K. 27, K. 28, K. 30, K.**

¹⁷⁷ Higgins 1969, 272-274.

K. 32, K. 35, K. 36, K. 37, K. 39, K. 41 ve K. 42 inceltilmiş mat beyaz astar uygulaması kullanılmıştır. Beyaz astar dışından kullanılan diğer bir astar uygulaması ise olasılıkla kilin hazırlık evresinde arındırılması için kullanılan çözeltiden elde edilen sıvının kullanılmasıyla oluşturulmuştur. **K. 6, K. 10, K. 23, K. 25, K. 29 ve K. 43** numaralı figürinlerde kil renginin birkaç ton açığı olarak gözlemlenen kırmızı ve kahverengi tonlarında astar uygulanmıştır. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerde kullanılan astar uygulamasının yoğunluğu aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 4. 5: Figürinlerin Astar Dağılımları.

Astarlanan figürinlerin pişirildikten sonra bitki köklerinden ve çeşitli minerallerden elde edilen boya ile vücut, saç ve kıyafet gibi detaylarının boyandıklarını bilmekteyiz. Higgins'e göre MÖ 7. yüzyılda koroplastlar figürinler üzerinde çok renkli dekorasyonu kullanmaya başlamışlardır¹⁷⁸. Figürinler üzerinde uygulanan boyama işlemi MÖ 7. yüzyıldan, MÖ 4. yüzyıla kadar canlı renklerin kullanılması ile uygulanmaktaydı. Örneğin, erkek figürinlerin vücutlarında koyu kırmızı boya kullanılmaktaydı. Bu durum, MÖ 4. yüzyılda daha doğal ve soluk tonların kullanılmaya başlanması ile değişmiştir¹⁷⁹.

Kyme Doğu Nekropolü figürinleri incelendiğinde eserlerin birçoğunda boya kalıntıları tespit edilmiş¹⁸⁰, fakat **K. 10** ve **K. 32** numaralı eserler bu grup içerisinde değerlendirilen en korunmuş buluntulardır. Bir sonraki bölümde detaylandıracağımız atölye konusunda tekrar ele alınacak olan eserler, olasılıkla aynı atölye veya aynı koroplastın üretimi olmalıdır. Beyaz astar üzerine her iki figürinde de vücudun çıplak olan bölümlerinde

¹⁷⁸ Higgins 1969, 272.

¹⁷⁹ Higgins 1969, 272.

¹⁸⁰ **K.1, K. 2, K. 3, K. 5, K. 7, K. 9, K. 10, K. 11, K. 13, K. 15, K. 17, K. 18, K. 19, K. 20, K. 26, K. 28, K. 32, K. 34 ve K. 35** numaralı figürinlerde boya kalıntılarına rastlanılmıştır. Fakat söz konusu eserlerin üzerinde yer alan boya çok az miktarda korunmuştur. Bu sebeple metin içerisinde yer verilmemiştir. Ayrıntılı bilgi çalışmanın katalog bölümünde yer almaktadır.

kırmızı boya kullanılmıştır. Omuzları örten ve her iki eserde de kullanılan mantoda yeşil boya izleri görülmektedir. Bu ortak özelliklerin dışında **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürinin başında bulunan pilosta beyaz astar üzerine ince uçlu fırça ile çizilmiş kırmızı ve yeşil şerit dekorasyon yer almaktadır. Bu eserlerin dışında **K. 1** numaralı figürinin solunda bulunan sütun üzerinde sarımsı kırmızı boya izleri gözlemlenmiştir. **K. 3** ve **K. 5** numaralı figürinlerin saçlarında siyah boya izleri tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerde kıyafet ve manto detaylarının yoğunlukla kırmızı ve kırmızının tonlarında boyandığı tespit edilmiştir (**K. 5, K. 7, K. 13, K. 15, K. 18** ve **K. 20**). Hayvan figürinlerinde ise gaga, kanat ve kuyruklarının koyu kırmızı ve gri tonlarında boyandığı gözlemlenmiştir.

5. BÖLÜM

5. ATÖLYE ÖZELLİKLERİ VE KENTLER ARASI ÜRETİM İLİŞKİLERİ

Çalışma kapsamında ele alınan atölye özellikleri ve üretim konusu, Kyme antik kentinin figürinleri özelinde daha önce yayınlanmış olan çalışmalarda üzerinde durulmamış konulardan biridir. Kentte yapılan bilimsel kazılar ve kurtarma kazılarında pişmiş toprak figürin üretimine yönelik herhangi bir atölyenin varlığı ve yeterli miktarda kalıbın bulunmaması bu duruma etkindir. Bu faktörlerin dışında konum itibarıyla Myrina antik kentine yakınlığı Kyme’de üretim konusunun özellikle Hellenistik Dönem’de geri planda kalmasına neden olmuştur. Çalışma kapsamında incelenen eserlerden üretim hakkında veri sunan figürinler bu bölümde değerlendirilecektir.

5.1. Atölye 1

Kyme antik kentinin figürin üretimi hakkında şu ana kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir atölyenin varlığı tespit edilmemiştir. Fakat Kuzey Tepe’de bulunan tapınağın adak çöplüğünde ve nekropollerde mezar hediyesi olarak sıklıkla karşımıza çıkan Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı figürinlerinin kente ait yerel özellikler taşıması Arkaik ve Klasik Dönem’de bu tip figürinlerin üretiminde uzmanlaşmış bir atölyenin varlığını düşündürmektedir¹⁸¹. Çalışma kapsamında **K. 7** numaralı Kourotrophos figürini ve **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürini olasılıkla Kyme’nin yerel üretimine örnek oluşturmaktadır. **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürinin kil, katkı, astar, boya ve stil özellikleri değerlendirildiğinde, **K. 32** numaralı oturan grotesk figürini ile benzer özellikler taşıması olasılıkla bu iki eserin aynı atölyenin üretimi olduğu sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Atölye 1 olarak adlandırdığımız söz konusu atölyenin ürettiği olduğunu düşündüğümüz bir başka figürin, İDÇ nekropolünde mezar dışı buluntusu olarak 2011 yılı kurtarma kazılarında tespit edilen Tapınak Oğlanı figürinidir¹⁸². Kat. No. 46 numaralı Tapınak Oğlanı figürininin başı ve arka kısmı kırık, ön yüzü ise oldukça aşınmıştır, fakat duruş olarak **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürini ile oldukça benzerdir. Bu özellikler dışında kil rengi ve katkı maddelerini ele aldığımız **K. 10** ve **K. 32** numaralı eserler ile aynı

¹⁸¹ Dufkova 1974, 125.

¹⁸² Lebe 2014, 98.

özellikleri taşımaktadır. Eserlerde kullanılan beyaz astar üzerine canlı renklerdeki kırmızı, turuncu, sarı ve yeşil boya Atölye 1'in üretim özelliklerindedir.

Atölye 1

K. 10

İDÇ Buluntusu¹⁸³

K. 32

Aktif Olduğu Dönem: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı

Hamur, Kil ve Astar Özellikleri: Kırmızımsı sarı, mika, az kireç ve taşçık katkılı, kırmızı, sarı, turuncu ve koyu yeşil boya kullanılmıştır.

Fig. 5. 16. Atölye 1.

5.2. Atölye 2

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 14** ve **K. 15** numaralı giyimli kadın figürinlerinin aynı kalıp üretimi olduğu saptanmıştır. Söz konusu eserlerin Kyme'nin yerel üretimi olup olmadığı konusunda bir sonuca varmak oldukça güçtür, fakat her iki eserin de aynı kalıptan çıkmış olması MÖ 4. yüzyılda giyimli kadın tipinde üretim yapan bir atölyenin varlığını göstermektedir. Atölye 2 olarak adlandırdığımız söz konusu atölyenin özellikleri hakkında her ne kadar iki eserden yola çıkarak genelleme yapmak doğru olmasa da, **K. 14** ve **K. 15** numaralı figürinlerin farklı kil renklerinde üretildiği tespit edilmiştir. Her iki eserde de kullanılan astar kalın macun kıvamındadır. Bunun yanı sıra, pişirme deliklerinin çaplarının eşit olması ve bunun yanında form olarak benzerliği atölyenin figürinlerin arka yüzünde, bel hizasında oval formlu pişirme deliği kullandığını göstermektedir. Pişirme deliğinin formu ve boyutu aynı zamanda eserin yapıldığı dönemin de bir göstergesidir. Kaide formu da atölyenin geleneğini yansıtmaktadır. Dikdörtgen alçak kaide kullanılmış ve kalıptan çıkarıldıktan sonra düzeltilmeden fırınlanmıştır, bu sebeple kaide formunda bozulmalar göze çarpmaktadır. **K. 14** ve **K. 15** numaralı figürinlerin aynı mezarda bulunmuş olmasına rağmen üzerinde korunan astarın **K. 15**'de daha iyi durumda olması, eserlerin pişirme derecelerinin birbirinden farklı olduğunu göstermektedir. Olasılıkla astarın korunma durumu ile ilişkili olarak **K. 15** numaralı figürinin manto kıvrımları üzerinde koyu kırmızı tonunda boya izleri görülmektedir. Tez çalışması kapsamında Atölye 2'nin elimizdeki

¹⁸³ Lebe 2014, 98, Levha 7, Kat. No.46.

veriler doğrultusunda özellikleri yorumlanmış, fakat üretim merkezinin belirlenmesi için daha fazla örneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Atölye 2
K. 14

K. 15

Aktif Olduğu Dönem: MÖ 4. yüzyıl

Hamur, Kil ve Astar Özellikleri: Koyu ve açık kahverengi tonlarında, mika ve kum katkılı, koyu macun kıvamlı beyaz astar.

Buhar Deliği ve Kaide Formu: Oval buhar deliği, alçak dikdörtgen kaide.

Fig. 5. 17. Atölye 2.

5.3. Atölye 3

Çalışma kapsamına incelenen eserlerden Kyme antik kentinde figürin üretimine dair en önemli buluntu bir plaka kalıbı parçasıdır (**K. 44**). Habaş Nekropolü olarak adlandırılan alanda yapılan kazılarda, nekropol alanı sınırları içerisinde bulunan bu eser, bir Kybele figürinin gövde parçasından oluşmaktadır. Plaka kalıbı olarak değerlendirdiğimiz eserin bir kısmı korunmuştur. Korunan alan, figürin sağ kolu, sağ göğsü ve gövdesinin bir bölümünden oluşmaktadır. Sağ eli dirsekten dışa açılmakta ve elinde phiale tutmaktadır. MÖ 2. yüzyıla tarihlenen plaka kalıbının çalışma içerisinde değerlendirilmesi, Kyme antik kentinde, bu dönemde üretimin varlığını göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Atölye 3

K. 44 Plaka Kalıbı
Ön Yüz

K. 44 Plaka Kalıbı
Arka Yüz

K. 44 Ön Yüz

Aktif Olduğu Dönem: MÖ 2. yüzyıl

Hamur, Kil ve Astar Özellikleri: Açık kahverengi kil rengi, yoğun kum ve az miktarda taşçık katkıdır.

Fig. 5. 18. Atölye 3.

5.4. Atölye 4

Çalışma kapsamında **K. 1** numaralı Aphrodite figürünü ile aynı kalıptan üretilmiş ve daha önce Myrina'daki Nekropol alanı kazılardan bulunmuş bir figürün tespit edilmiştir. Bu durum, iki kent arasındaki etkileşim açısından oldukça önemlidir. Bouzek, Hellenistik Dönem'de Myrina ve Kyme'de üretilen figürlerin kil renklerinin yakınlığından dolayı üretim merkezi konusunda ayırım yapmanın oldukça güç olduğuna değinmekte ve Kyme'nin yerel üretimi olan figürlerinin, Myrina figürlerine göre daha kaba işçiliğe sahip olduğunu aktarmaktadır¹⁸⁴. **K. 1** numaralı Aphrodite figürünü ile aynı kalıptan üretildiğini düşündüğümüz günümüzde Louvre Müzesi'nde korunan Myrina buluntusu LY 1606 numaralı eser aynı stil özelliklerine sahip ve aynı ölçülerdedir. Figürinler arasındaki farklılık sol kolun dayandığı sütunda ve kaidede göze çarpmaktadır. Bu durum, birden fazla kalıp kullanılarak üretilmiş olan figürin için oldukça doğaldır. Mollard-Besques, Myrina'dan bulunmuş olan ve **K. 1** numaralı Aphrodite ile aynı kalıptan üretilen figürünün Koroplast/Atölye Diphilos tarafından üretildiğini belirlemiştir¹⁸⁵. Atölye saptamasını, eserin arka yüzünde bulunan koroplast imzası yoluyla yapmış, fakat yayında bu imzanın görseline yer vermemiştir¹⁸⁶. Ayrıca figürünün başının hareketi, yüz hatları ve duruşunun da atölye özelliği yansıttığını aktarmaktadır. Tüm bu veriler değerlendirildiğinde, her ne kadar **K. 1** numaralı figürünün üzerinde koroplast imzası yer almasa da iki figürünün aynı kalıp üretimi olması, **K. 1** numaralı Aphrodite figürünün de Myrina'da üretildiğini göstermektedir. Bu

¹⁸⁴ Dufkova1974, 125.

¹⁸⁵ Mollard-Besques 1963, 24.

¹⁸⁶ Mollard-Besques 1963, PL 25, a-LY 1606.

nedenle çalışmada ele aldığımız Habaş Nekropolü buluntusu olan **K. 1** numaralı figürinin Myrina’da üretildiği tespit edilmiştir.

Atölye 4

K. 1

LY 1606- Myrina

Hamur, Kil ve Astar Özellikleri: Kırmızımsı sarı hamur, beyaz astar, mika, kum ve az miktarda kireç katkılıdır.

Buhar Deliği ve Kaide Formu: Oval buhar deliği, alçak platformlu dikdörtgen kaide.

Fig. 5. 19. Atölye 4.

5.5. Atölye 5

Çalışma kapsamında Myrina antik kenti ile etkileşimin göstergesini kanıtlayan bir figürin daha tespit edilmiştir. **K. 2** numaralı Aphrodite figürünü ile aynı kalıptan üretilmiş ve Myrina’ da bulunmuş günümüzde Louvre Müzesi’nde korunan MYR 7 numaralı eser bu duruma örnek oluşturmaktadır¹⁸⁷. Aynı atölyenin ve aynı kalıbın üretimi olduğunu tespit ettiğimiz bu iki eser olasılıkla Myrina’da üretilmiş olmalıdır. Kil rengi her ne kadar da üretim merkezi hakkında kesin sonuçlar vermese de açık kırmızı hamur rengi Myrina figürinlerinde yaygın kullanılan kil renklerindedir.

Myrina ve Kyme arasındaki etkileşimin göstergesi olan bir başka figürin çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 3** numaralı Anadyomene tipindeki Aphrodite figürinidir. Myrina’da bulunan günümüzde Louvre Müzesi’nde korunan MYR 36¹⁸⁸ numaralı Aphrodite Anadyomene tipindeki figürin ile stil açısından benzerlikleri dikkat çekicidir. Olasılıkla aynı atölyenin veya koroplastın ürünleridir. Fakat **K. 3** numaralı figürinin kırık parçaların birleştirilmesiyle oluşturulması ve eserin bir bölümünün eksikliği nedeniyle karşılaştırma yapılması uygun görülmemiştir. Fakat iki eser arasındaki saç detayları, yüz

¹⁸⁷ Mollard-Besques 1963, PL 16, c- MYR 7.

¹⁸⁸ Mollard-Besques 1963, 19, PL 19, a- MYR 36.

hatları, figürin duruşu, hareketi ve kaide formu gibi benzerliklerden yola çıkarak bu iki eserin aynı atölyenin üretimi olduğu düşünülmektedir. Eldeki yetersiz veriler neticesinde üretim merkezi ve atölye saptaması hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır. Bu nedenle atölye saptaması yapılamamış, ancak iki kent arasındaki etkileşimin varlığını gösteren bir bulgu olması nedeniyle konuya değinilmiştir. Bu kapsamda, MÖ 1. yüzyılın sonunda Myrina veya Kyme’de Aphrodite Anadyomene tipinde üretim yapan bir atölyenin varlığından söz edebiliriz.

Atölye 5

Aktif Olduğu Dönem: MÖ 170-160

Hamur, Kil ve Astar Özellikleri: Açık kırmızı hamur rengi, beyaz astar, kum ve mika katkıdır.

Fig. 5. 20. Atölye 5.

5.6. Koroplast Artemonos

Myrina antik kentinde MÖ geç 2. yüzyıldan itibaren figürinlerin arka yüzlerinde koroplastların isimlerinin yazılmaya başlandığını bilmekteyiz¹⁸⁹. Koroplast imzaları veya monogramları atölye ve üretim merkezi hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinde koroplast imzası yer alan tek bir örnek bulunmaktadır. **K. 17** numaralı giyimli kadın figürinin kaidesinin korunan arka yüzünde “**A P T**” harflerinin kil ıslak iken kazıma ile oluşturulduğu tespit edilmiştir. Harf karakterlerinden yola çıkarak koroplastın isminin tamamlanması ve üretim merkezi hakkında bilgi edinmek için Kyme ve çevresindeki kentlerden bulunmuş ve yayınlanmış figürinler üzerindeki imzalar hakkında yürüttüğümüz çalışmalarda¹⁹⁰, yazı karakteri, harf yüksekliği ve teknik özellikler değerlendirildiğinde, Artemonos isimli bir koroplastın imzasına ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. D. Burr’un Boston Güzel Sanatlar Müzesi’nde bulunan Myrina figürinleri üzerinde yaptığı çalışmada ayakta, giyimli bir Nike figürinin kaide kısmında Artemonos

¹⁸⁹ Çekilmez 2014, 141.

¹⁹⁰ Pottier- Reinach 1883, 229, 207; Burr 1934, 61, PL XXXI,71; Mollard- Besques 1963, PL 237 a-f, Bouzek 1974, 156, PL 42, 109 a- 109 b. ; Kassab 1988, 28.

isimli koroplastın imzası yer almaktadır¹⁹¹. Nike'nin sağ kolu öne doğru uzatılmış olasılıkla kırık olan sağ elinde bir çelenk tutmaktadır. Kıyafet kıvrımları ve bacak hareketi göz önüne alındığında **K. 17** numaralı figürin ile benzer özellikler taşımaktadır. D. Burr, taçlandırılan Nike figürünün yozlaşmış bir örneği olarak değerlendirmekte ve figürünün başını Diphilos Atölyesi'nin üretmiş olduğu Aphrotide figürinleri ile benzerlik taşıdığına değinmektedir. Söz konusu eserde kullanılan imza ile **K. 17** numaralı figürünün harf karakterleri ve harf boyutları aynıdır.

S. Mollard - Besques tarafından Louvre Müzesi'nde bulunan Myrina figürinleri 1963 yılında değerlendirilmiş ve söz konusu yayında Artemonos isimli koroplasta ait figürinler tespit edilmiştir¹⁹². Daha sonra, 1988 yılında D. Kassab tarafından Myrina'da bulunan figürinler üzerindeki koroplast imzaları ve monogramlarının değerlendirildiği yayında tespit edilen eserlerden de söz edilmektedir¹⁹³. Figürinlerin yazı karakterleri incelendiğinde **K. 17** numaralı figürin ile oldukça benzer karakterlere ve ölçülere sahip oldukları göze çarpmaktadır. S. Mollard – Besques, Artemonos isimli koroplastın Myrina'da A monogramı kullanan bir atölyede çalıştığını, fakat iyi bir sanatçı olmadığını aktarmaktadır¹⁹⁴. Aphrodite Pandemos¹⁹⁵, ikili ziyafet sahnesi¹⁹⁶, kithara üzerinde oturan Musa¹⁹⁷ ve kaide kısmı korunmuş ayak figürinleri¹⁹⁸, **K. 17** numaralı figürin ile aynı sanatçının eserleridir.

Artemonos isimli koroplasta ait bir başka figürin parçası Kyme'de 1925 yıllarında A. Salac başkanlığında yürütülen çalışmalarda tespit edilmiştir. Bir figürünün arka kısmının bir bölümünden oluşan eser, kırık olmasına rağmen “ **A P T E M** ” harfleri okunmaktadır. Söz konusu koroplasta ait yayınlanan diğer figürinlerden farklı olarak bu eserde koroplast imzası küçük yuvarlak formulu buhar deliğinin hemen altında bulunmaktadır¹⁹⁹. Fakat harf karakteri ve ölçüleri dikkate alındığında **K. 17** numaralı figürin ile aynı sanatçıya ait olduğu tespit edilmiştir. M. Dufkova kil kalitesini ve üretim tekniğini değerlendirmiş ve Myrina'da üretildiğini saptamıştır²⁰⁰. Sonuç olarak, Myrina'da MS 1. yüzyılın sonu - MS 2. yüzyıl

¹⁹¹ Burr 1934,61, PL XXXI,71.

¹⁹² Mollard-Besques 1963, 32, 88, 127, 203, PL 237 a-f, env. no: MYR 39, MYR 205, MYR 270, MYRINA 1697.

¹⁹³ Kassab 1988, 28-29, PL 59-60, 309,310, 311, 313.

¹⁹⁴ Mollard-Besques 1963, 203.

¹⁹⁵ Mollard-Besques 1963, 32, MYR 39, PL 36,b- PL 236-e.

¹⁹⁶ Mollard-Besques 1963, 127, MYR 270, PL 253,c, PL 236,f.

¹⁹⁷ Mollard-Besques 1963, 88, MYR 205, PL 107,f, PL 237, a-b.

¹⁹⁸ Mollard-Besques 1963, 203, MYRINA 1697, PL, 237 c-d.

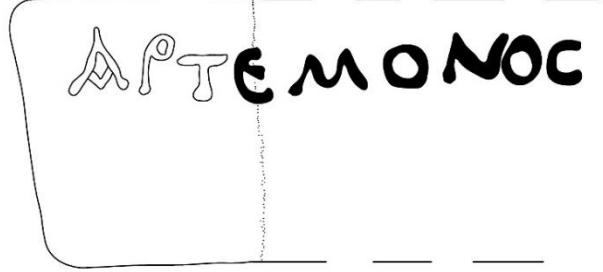
¹⁹⁹ Dufkova 1974, PL 42, 109a-109b.

²⁰⁰ Dufkova 1974, 156.

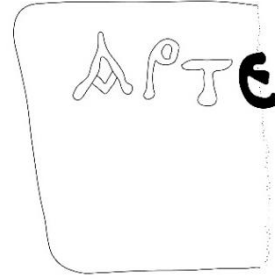
başlarında üretim yapan Artemonos isimli koroplastın eserlerinin Kyme’de de satın alındığı ve iki kent arası etkileşim olduğunun göstergesidir.

Koroplast Artemonos

kaide genişliği: 7.9 cm

Tamamlama önerisi

K. 17 – Giyimli Kadın Figürini Parçası

Aktif Olduğu Dönem: MS 1. yüzyıl sonu- MS 2. yüzyıl başı

Hamur, Kil ve Astar Özellikleri: Kırmızımsı sarı hamur rengi, inceltilmiş beyaz astar, yoğun mika ve kum katkılıdır.

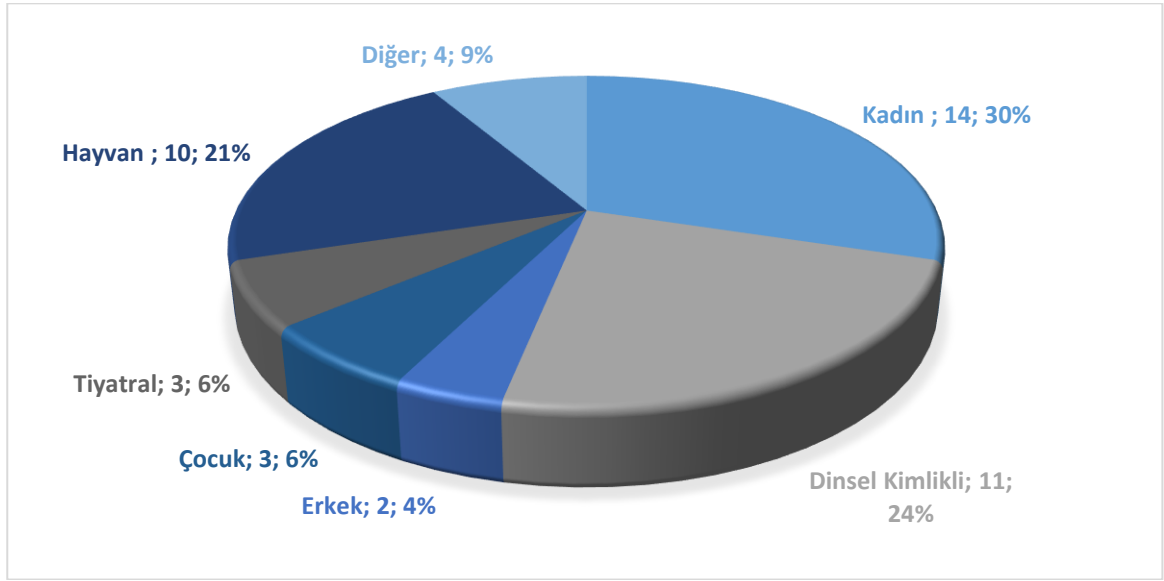
Kaide Formu, Kaide – Eser Oranı: Pofilli geniş, yüksek, dörtgen kaide, oval buhar deliği.

Fig. 5. 21. Koroplast Artemonos.

6. BÖLÜM

6. FİGÜRİN TIPLERİ, İKONOĞRAFI VE TARİHLEME

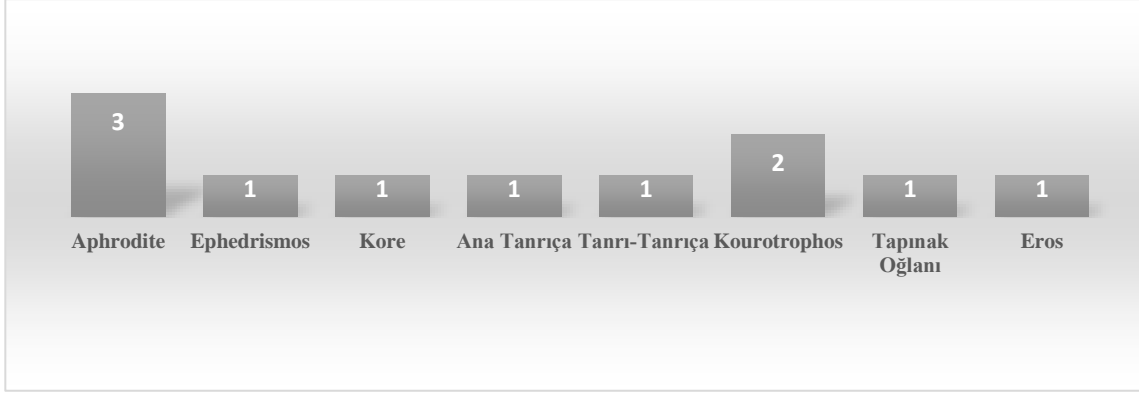
Çalışma kapsamında değerlendirilen Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010-2011) figürin buluntularının tipleri, ikonoğrafları ve tarihleri bu bölümde değerlendirilecektir. İncelenen figürinler, farklı tip ve ikonoğraflara sahiptir. Figürin tiplerinin genel dağılımı; dinsel kimlikli, kadın, erkek, çocuk, hayvan ve diğer figürinler olarak sınıflandırılmış, bu sınıflandırma içerisinde alt tipleri ile birlikte değerlendirilmiştir. Figürin tiplerinin genel dağılımı aşağıda bulunan grafikte özetlenmiştir.

Grafik 6. 6: Figürin Tiplerini Genel Dağılımı.

Figürin tipleri başlığı altında değerlendirilen ilk grup tanrıça figürinlerinden oluşturmaktadır. Tanrıça figürinleri içerisinde Aphrodite (**K. 1-3**), Ephedrismos Grubu (**K. 4**) yer almaktadır (**K.1-5**).

Dinsel kimlikli figürin tipleri başlığı altında değerlendirilen ve farklı tip ve ikonoğrafiye sahip 5 figürin bulunmaktadır. Bu grup içerisinde, Kore (**K.5**), oturan tanrıça/ana tanrıça? (**K.8**), Oturan Tanrı- Tanrıça (**K. 9**), Kourotrophos (**K. 6-7**) ve Tapınak Oğlanı (**K.10**) figürinleri yer almaktadır. Tanrı tiplerinde ise bir Eros figürinine ait baş parçası (**K.11**) grubun tek örneğini oluşturmaktadır.

Grafik 6. 7: Dinsel Kimlik Figürinlerin Tipolojik Dağılımı.

Çalışma kapsamında değerlendirilen en yoğun grup kadın figürinlerinden oluşmaktadır. Kadın figürinleri; ayakta giyimli kadınlar (**K.12-17**), oturan giyimli kadınlar (**K.18-20**) ve kadın figürinlerine ait baş parçaları (**K.21-25**) olarak alt gruplar halinde sınıflandırılmıştır.

Grafik 6. 8: Kadın Figürin Tiplerinin Sayısal Dağılımı.

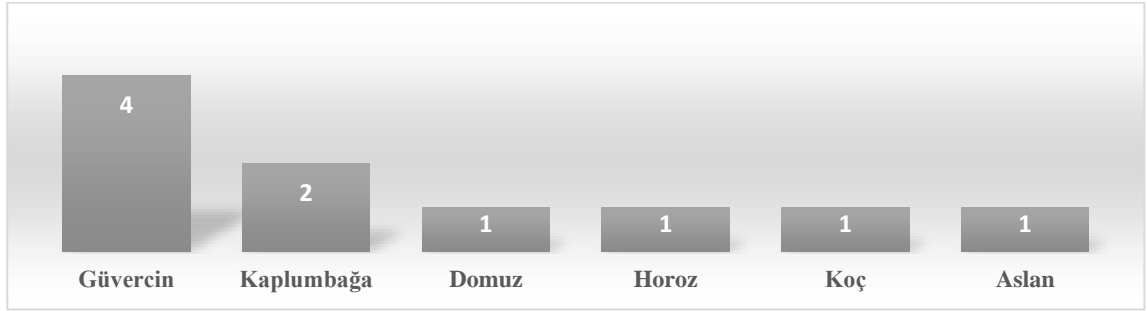
Erkek figürinleri ise çalışma kapsamında **K. 26** ve **K. 27** numaralı figürinlerden oluşmaktadır. Kithara çalan çocuk (**K. 28**) ve iki adet çocuk figürinine ait baş parçası (**K. 29, K. 30**) çocuk tipleri sınıflandırmasında değerlendirilmiştir. Tiyatral figürin tiplerinde ise **K.31** numaralı grotesk kukla figürini, **K. 32** numaralı grotesk figürini ve **K. 33** numaralı bir seramik formunun aplike parçasına ait komedi maskı yer almaktadır. Figürinlerin sayısal dağılımları aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 6. 9: Erkek, Çocuk ve Grotesk-Kukla Tiplerinin Sayısal Dağılımı.

Çalışma kapsamında değerlendirilen 47 figürinin %21'ini hayvan tipleri oluşturmaktadır. Hayvan tipleri, güvercin (**K. 34-37**), kaplumbağa (**K. 38-39**), domuz (**K.**

40), horoz (K. 41), koç (K. 42) ve aslan (K. 43) figürinlerinden oluşmaktadır. Hayvan tiplerinin sayısal dağılımları aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 6. 10: Hayvan Tiplerinin Sayısal Dağılımları.

Figürin tiplerinin son sınıflandırması diğer figürinler başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu grup içerisinde; K. 44 numaralı Kybele figürinine ait bir plaka kalıbı, kanat parçası (K. 45), taht/koltuk (K. 46) ve Phallos'tan (K. 47) oluşmaktadır.

6.1. Tanrıça Tipleri

6.1.1. Aphrodite Tipleri

Çalışma kapsamında K. 1, K. 2 ve K. 3 numaralı üç Aphrodite figürini farklı tip ve ikonografileriyle birlikte değerlendirilmiştir. Aphrodite figürinlerinin ikonografileri ve tiplerini anlamak adına tanrıçanın kimliği ve doğuşuna kısaca değinilmiştir.

Aphrodite, Yunan pantheonunda aşk ve güzellik kavramlarının tanrıçası olarak karşımıza çıkar²⁰¹. Tanrıçanın bu kavramlar dışında doğumlarda yardımcı, devlet yönetiminde halkın bütünlüğünü sağlamak (Aphrodite Pandemos) ve özellikle Karia bölgesinde benimsenen “*Aphrodite Euploia*” epiteti ile denizlere hâkim olması gibi farklı yönleri bulunmaktadır²⁰². Birçok araştırmacı Aphrodite'nin bu çok yönlülüğünü, kökeninin doğu kültürüne, İhtar ya da Astate'ye dayanmasıyla açıklamaktadır.

Aphrodite'nin doğuşu üzerine iki farklı mit aktarılmıştır. Hesiodos, *Thegonia* adlı eserinde, Kronos'un, babası Uronus'un hayâlarını kesmesi sonucunda denize düşen uzuvlardan ak köpükler içinde doğduğunu, Homeros ise Zeus ve Dione'nin kızı olduğunu aktarmaktadır²⁰³. İki farklı doğuş efsanesine sahip olan Aphrodite'nin köpüklerden doğma

²⁰¹ Erhat 2012, 42-43.

²⁰² Ersin-Durna 2002, 261.

²⁰³ Hom. II. V. 30.

efsanesi kabul görüş olmalı ki tanrıçanın sanata yansıyan tasvirlerinde sıklıkla denizden doğuşu ile ilintili ikonografiler karşımıza çıkmaktadır. Bu mitleri, Yunan panteonuna doğu kültüründen dâhil olması nedeniyle Yunan toplumu tarafından kabul görülmesi için yaratılmış efsaneler olarak değerlendirebiliriz.

K. 1 numaralı Aphrodite figürini, ayakta, khiton üzerine himation giyimli ve sütuna dayalıdır. Birden fazla kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuş, gövde üzerinde yer yer küçük kırıklar ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar oluşmuştur. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış, yanlara doğru uzun ve dalgalı formda taranmış, kulakların üst kısmını örterek arkada hafif dalgalı kütleler halinde toplanmıştır. Topuzun iki yanından omuzlara kadar sarkan saç bukleleri yuvarlak boğumlar halindedir. Baş hafif soluna dönük ve sol elinde tuttuğu objeye bakar. Yüz oval ve ince formu, alın dışa çıkık, kaşlar ince, göz boşluğu badem formu, göz kapakları şişkin ve göz bebekleri belirgindir. Üst kısmı saçlar tarafından kapanan kulaklarda dairesel formu küpeleri vardır. Elmacık kemikleri şişkin, yanaklar yağlı, burun uzun ve kemerli, ağız ise küçük ve kapalıdır. Belirgin verilen çene oval formudur. Boyun başa göre uzun ve kalın, sağ omzu sağ elinin hareketinden dolayı sol omza göre aşağıdadır. İnce kumaştan khiton giyimlidir. Omuzlardaki askılı elbise sağ göğsü açıkta bırakır ve khitonun sağ askısı, sağ kol üzerine dökülür. Sağ kol bel hizasında, dirsekten bükülüp öne doğru uzanarak elinde bir obje tutar. Vücuttan ayrı verilen solundaki desteğe dayanan sol kolunu öne uzatır ve elinde elma tutmaktadır. Hareketsiz verilen basen kalındır. Sol bacağın hareketi nedeniyle bel soluna eğik işlenmiş ve bu nedenle belin sağ tarafı dışa çıkıktır. Sağ bacak dik şekilde ve hareketsiz vücudun ağırlığını taşıırken, sol bacak dizinden kırılarak çapraz şekilde sağ bacağın önüne uzanır. Elbise, alttaki geniş dörtgen formu kaideye kadar vücudu sıkıca sarmaktadır. Khiton kıvrımları göğsün alt kısmından bele kadar dikey dalgalı kıvrımlar halinde aşağı dökülür. Solundaki desteğin üzerinden başlayarak devam eden mantonun bir ucu, belin arkasından dolanarak belin sağına uzanır, oradan yatay ve çapraz şekilde tomar öndeki hareketli sol kola uzanır, sol kola dolandıktan sonra destekle birlikte açılarak aşağı dökülür. Benzer biçimde sol bacak üzerinden, sol kola uzanan kalın bant formu kıvrımlar yer alır.

K. 1 numaralı Aphrodite figürininin tipolojisi konusunda farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sol elinde tuttuğu elmanın üç güzellerle ilgili mitosa bir gönderme olduğu ve bu sebeple “*zafer kazanan Aphrodite (Venire Vincitrice)*” olarak

tanımlanmasıdır²⁰⁴. Diğer bir tipolojik tanımlama ise **K. 1** numaralı Aphrodite figürünü ile benzerlik gösteren fakat daha geç özellikler yansıtan Aigai buluntusunun “*Aphrodite Genetrix*” olarak sınıflandırılmasıdır²⁰⁵. Benzer tipte Priene’de bulunmuş olan başka bir eser, Rumscheid tarafından “*stephaneli tanrıça/ Aphrodite?*” olarak tanımlanmıştır²⁰⁶. Her ne kadar duruş olarak benzerlikler gösterse de **K. 1** numaralı örneğimizde stephane bulunmamaktadır. Bu durum, tiplerin duruş ve ikonografilerinin üretildikleri kente göre farklılıklar göstermesinden kaynaklı olmalıdır. Tralleis antik kentinin güney nekropol alanında bulunmuş olan ve **K. 1** numaralı Aphrodite ile benzerlik gösteren K. 17 numaralı figürün ise “diğer Aphrodite tipleri” sınıflandırılmasında değerlendirilmiştir²⁰⁷. Başka bir tipolojik sınıflandırma, Aphrodite’nin birçok merkezden bulunmuş sütuna dayalı mermer heykelleri üzerine çalışmalar yürüten Koçak tarafından “*Aphrodite am Pfeiler (destekli Aphrodite)*” olarak nitelendirmiştir²⁰⁸. Çalışma kapsamında ele alınan Kyme Doğu Nekropolü buluntusu, **K. 1** numaralı Aphrodite figürünü “*sütuna dayalı Aphrodite*” tipinde değerlendirilmiştir.

Figürinlerin sütuna yaslanması veya dayanması ilk olarak erken Klasik Dönem vazosu resim sanatında görülmektedir. Plastik sanatlarda ise MÖ 4. yüzyıldan sonra yaygınlaşır. Özellikle geç Hellenistik Dönem’de sütuna dayalı figürler plastik sanatlarda sıkça kullanılan bir duruş halini almıştır²⁰⁹. Sütuna dayalı Aphrodite olarak değerlendirdiğimiz **K. 1** numaralı eserin benzer örnekleri; Myrina²¹⁰, Aigai²¹¹ (sol elinde tuttuğu elma ve kıyafet nedeniyle benzer), Kyme²¹², Klaros²¹³, Amathonte (Kıbrıs)²¹⁴, Priene²¹⁵, Tralleis²¹⁶, Knidos ve İtalya’da tespit edilmiştir.

²⁰⁴ Vantrelli 2004,35.

²⁰⁵ Dereboylu 2012, 95-96, Levha 18, K.16.

²⁰⁶ Rumscheid 2006, Taf. 27, 1-4 Kat. Nr. 59.

²⁰⁷ Çekilmez 2014, 43-45, Levha 26-27, K.17.

²⁰⁸ Koçak 2013, 7-131.

²⁰⁹ Koçak 2013, 131-133.

²¹⁰ Burr 1934, PL. XXXIII,83. Baudat 1953, PL. IX,17; Mollard- Besques 1963, PL 25, LY 1606, e-629, c- B 147.

²¹¹ Dereboylu 2012, Levha 18, K.16.

²¹² Winter 1903, 86,1.

²¹³ Doğan- Gürbüzler 2012, Levha 5, Kat. No. 11.

²¹⁴ Queyrel 1988,PL.5,19, 21, 24, 25, 32, 34, PL.19, 77.

²¹⁵ Winter 1903, 64,1; Rumscheid 2006, Taf. 10,3, Kat. No. 24, Taf. 47, 3-4 Kat. Nr. 11, Taf 61, Kat. Nr. 140 141.

²¹⁶ Çekilmez 2014, Levha 26-27, K.17.

K. 1 numaralı sütuna dayalı Aphrodite figürinin erken örneklerinden biri Klaros antik kentinde bulunmuştur²¹⁷. MÖ 4. yüzyıla tarihlenen eser²¹⁸ ile **K. 1** numaralı figürini karşılaştırıldığımızda duruş ve tipoloji konusunda benzerlikler olmasına rağmen Klaros figürindeki hareketsiz yapı, himation kıvrımlardaki sadelik, iki ayrı kalıptan oluşturulmuş ve küçük boyutlu olması, **K. 1** numaralı esere göre daha erken özellikler sergilediğinin göstergesidir. Myrina nekropolünde bulunmuş ve atölyeler başlığı altında değerlendirdiğimiz LY 1606 numaralı figürin ile **K. 1** numaralı Aphrodite duruş, kıyafet ve hareket konusunda benzer özellikler taşımaktadır. Fakat Myrina buluntusunda yer alan Livia modasına ait nodus olarak adlandırılan saç yapısı ile söz konusu eserin Kyme buluntusundan daha geç bir döneme ait olduğunu göstermektedir²¹⁹. Bunun yanı sıra, Tralleis'te güney nekropol alanından bulunmuş K. 17 numaralı figürin ile vücut hareketi, khiton ve himation kıvrımlarının çok parçalı derin yapısı, Kyme Doğu Nekropolü buluntusu ile çağdaş bir figürin olduğunu düşündürmektedir. **K.1** numaralı Aphrodite figürini duruş, hareket, kıyafet kıvrımları, buhar deliği ve kaide formu değerlendirildiğinde MÖ 170-160 yıllarından olmalıdır.

Aphrodite tipleri bölümünde değerlendirilen **K. 2** numaralı figürin, tahta oturan çıplak Aphrodite tipindedir. Yüksek arkalıklı, oval formlu tahta oturan figürin, başını hafifçe soluna ve yukarı doğru çevirmiştir. Saçlar kavun dilimi biçimindedir. Yüz yuvarlak formlu ve dolgun, alın dışa çıkık, kaşlar kemer şeklinde ve kalın, göz boşluğu büyük, göz kapakları etli ve göz bebeği belirgindir. Burun basık ve alt kısmı geniş, yanaklar yağlı ve dolgun, hafif açık olan dudaklarla birlikte ağız küçüktür. Başa göre boyun kısa ve kalındır. Sol kolunun hareketi nedeniyle sağ omzu diğerine göre hafif yukarıda, omuzlar kalın ve güçlüdür. Dirseğinden bükerek sol göğsü üzerine uzattığı sol eliyle göğsünü tutar. Dirsekten bükülen sağ kol, taht boyunca sağ bacağına paralel olarak yanda yer alır. Göğüslerin alt kısmında verilen strophion göğüsleri açıkta bırakmıştır. Göğüsler küçük, göbek hafif şişkin ve göbek deliği belirgindir. Birbirine bitişik verilen bacaklar kalın ve dolgundur. Tahtın önünde yer alan dörtgen formlu kaideye parmak uçlarıyla basar. Ayak bileklerinde ise halhallar yer alır.

K.2 numaralı figürinin tipolojik sınıflandırması ve kimliği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu farklılıklar, farklı merkezlerden bulunmuş figürinlerin, araştırmacılar

²¹⁷ Doğan- Gürbüzer 2012, Levha 5, Kat. No. 11.

²¹⁸ Doğan- Gürbüzer 2012, 20-24.

²¹⁹ Mollard-Besques 1963, PL 25, a-LY 1606.

tarafından hierodouloi (tapınak fahişesi)²²⁰, Oriental Aphrodite²²¹ veya oyuncak²²² olarak tanımlanmalarından kaynaklanmaktadır. Öncelikle oyuncak olarak sınıflandırılan figürinlerini değerlendirdiğimizde²²³, figürinlerin çıplak oluşu, oturuş biçimi ve bacakların bitişik olması, **K. 2** numaralı eser ile benzerlikler gösterse de, oyuncak olarak sınıflandırılan figürinlerin büyük bir kısmı kolsuz olarak bulunmuştur. Bu durum, figürinlere elbise giydirildiği ve bu sebeple kolsuz üretilmiş olabileceklerini düşündürmüştür²²⁴. Kolsuz üretilmiş olanların dışında, bu tip figürinlerin bazılarında omuz kısmında bulunan deliklerden, kolların vücuda ip ile eklendiği örnekler de bulunmaktadır²²⁵. Bu görüş değerlendirildiğinde, bu tipte üretilmiş figürinleri oyuncak Aphrodite tipolojinde değerlendirmenin doğru olamayacağı düşünülmektedir. Muhtemelen figürinlerin çıplak olmaları bazı araştırmacılar tarafından Aphrodite olarak tanımlanmasına neden olmuştur. **K. 2** numaralı figürin ile oyuncak olarak değerlendirilen eserler karşılaştırıldığında²²⁶, benzerliğin sadece çıplaklık, oturuş ve bacakların işlenişi olduğu gözlenmiş, bu sebeple tipolojik ve ikonografik olarak oyuncak sınıflandırılmasına dâhil edilmemiştir.

K. 2 numaralı eser ile benzer Hierodolus olarak tanımlanan figürinler karşılaştırıldığında, kolların vücuda yapışık olması, bir elin dirsekten bükülüp göğsünü kapatması, bacakların birbirine yapışık formu, karnın şişkin duruşu, göğüslerin yumru gibi işlenmesi ve en önemlisi çıplaklık olgusu gibi benzerlikler göstermektedir²²⁷. Fakat Kyme Doğu Nekropolü'nde bulunan ve çalışmamızın konusunu oluşturan **K. 2** numaralı figürinin yüksek arkalıklı bir tahta oturuyor oluşu, bu eserin Aphrodite olması gerektiğini düşündürmektedir. Bu sebeple, “*tahta oturan Aphrodite*” olarak değerlendirilmiştir.

K. 2 numaralı tahta oturan Aphrodite figürini ile benzer tipte figürinler, Kyme²²⁸, Myrina²²⁹, Aigai²³⁰ Priene²³¹, Pergamon²³², Parion²³³, Assos²³⁴ Klaros²³⁵, Korinth²³⁶,

²²⁰ Burr- Thompson 1963, 87.

²²¹ Higgins 1967, 105-106.

²²² Chesterman 1974, 73.

²²³ Winter 1903, I, 166 (Smyrna), Klein 1932, PL. XVI d-e (Pergamon), Higgins 1967, 108, 50B (Delos), Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 49, 295 (Samos).

²²⁴ Chesterman 1974, 73.

²²⁵ Kaplan 2009, 231, Kat No 42.

²²⁶ Winter 1903, I, 166 (Smyrna), Klein 1932, PL. XVI d-e (Pergamon), Higgins 1967, 108, 50B (Delos), Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 49, 295 (Samos).

²²⁷ Ürkmez 2016,175, Fig. 14; Dereboylu 2012, Levha 33, K. 98- 103;Töpperwein 1976, Taf. 228-230; Besques 1972, 157, Pl. 215; Burr 1963, PL. XVII, 58.

²²⁸ Ürkmez 2016,175, Fig. 14.

²²⁹ Mollard-Besques 1963, Pl. 10, c-MYR 7, d- LY 1577, e-IHA 170, f-MYR 12, g- MY R66; Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 99, 695, 697, 698; Schürmann 1989, Taf. 72, 409; Schmidt 1994, Taf 30, 156.

²³⁰ Dereboylu 2012, Levha 33, K. 98- 103.

Tavolia²³⁷, Delos²³⁸, Samos²³⁹ ve Atina²⁴⁰, da bulunmuştur. Söz konusu merkezlerden bulunan figürinler Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir. Bu durum Hellenistik Dönem ile birlikte Aphrodite figürinlerindeki çıplaklık olgusunun ön plana çıkması olarak yorumlanmıştır²⁴¹. **K. 2** numaralı figürin ile Kyme antik kentine yakın merkezlerde bulunmuş benzer örnekler karşılaştırıldığında, Myrina Nekropolü'nden bulunmuş bir figürin²⁴² ile Pergamon antik kentinde bulunmuş bir başka figürin²⁴³ stil olarak benzerlikler göstermektedir. Çalışma kapsamında, Atölyeler başlığı altında **K. 2** numaralı figürinin Myrina üretimi olduğu tespit edilmişti, Pergamon'da bulunan, **K. 2** numaralı Aphrodite ve Myrina buluntusu ile benzerlik gösteren figürin de olasılıkla Myrina'da üretilmiş olmalıdır. Bu üç farklı merkezden saptanan ve aynı stil özelliğini yansıtan eserler olasılıkla çağdaştır. **K. 2** numaralı eserin kavun dilimi olarak tanımlanan saç yapısı, yüz formunun dolgu ve yuvarlak olması, figürinin birden fazla kalıp kullanılarak oluşturulması ve mezar konteksti içerisinde bulunan diğer buluntular değerlendirildiğinde²⁴⁴ MÖ 170-160 yıllarına ait olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada ele alınan **K. 3** numaralı figürin Aphrodite Anadyomene tipindedir. Birçok kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen gövde üzerinde, sol bacağında ve sağ ayakla birlikte kaidede kırık ve eksikler yer alır. Yüz oval formlu zayıf, alın üzerinde bir nodusla birlikte saçlar ortadan ikiye ayrılmış, yanlara doğru taranan dalgalı ve uzun saçlar kulakların üst kısmını kapatarak arkada topuzla toplanır. Geri kalanlar ise enseye döküldükten sonra boynun her iki yanından ellerle kavranmaktadır. Baş sağına ve yukarı dönük, boyun uzun ve sağına doğru hareketlidir. Alın dışa çıkık, göz boşluğu derinde, göz kapakları ince, burun uzun ve kemerli, yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalı, çene ise sivridir. Omuzlar dar, hareket nedeniyle sağ omuz yukarıda, solu daha aşağıdadır. Kollarını dirseğinden büktükten sonra yukarı doğru uzatıp her iki yanda saç tutamlarını

²³¹ Rumscheid 2006, Taf. 32, 1-2 Kat. Nr. 79, 3 – 4 Kat. Nr. 80, 5 Kat. Nr. 81.

²³²Boehring-Krauss 1937, Taf. 52, c-8; Leyenaar-Plaisier 1979, PL 130, 1013,1014,1015.

²³³ Tavukçu 2006, Levha 29, Kat. No. 43.

²³⁴ Busse 2006, Taf. 23,1, Taf. 24,1-5.

²³⁵ Doğan-Gürbüz 2012, Levha 5, Kat. No. 16.

²³⁶ Corinth XII, PL.19, 224,225,226.

²³⁷ Kaplan 2009, Kat No 39.

²³⁸ Higgins 1967, 108, 50B.

²³⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 49, 295.

²⁴⁰ Burr 1934, Fig.2, 2.T-57.

²⁴¹ Doğan-Gürbüz 2012,27.

²⁴² Schmidt 1994, 105-106, Taf 30, 156.

²⁴³ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 130, 1013.

²⁴⁴ K. 1 numaralı sütuna dayalı Aphrodite ile aynı mezardan bulunmuştur.

kavrayarak saçlarındaki köpükleri aşağı sıyırmaktadır. Göğüsler küçük ve yukarıda, bele kadar vücudun üst kısmı dikey şekilde aşağı doğru genişler. Basen kalın ve sağ bacağına hareketi nedeniyle beli sağına eğiktir. Bacaklar kalın ve birbirinden ayrık ve hareketli olan sağ bacak önde, gerideki sol bacak vücudun ağırlığını taşır. Figürinin yanında yer alan ve bacakları boyunca uzanan yunus, kuyruğuyla figürinin genital kısmını kapatır.

Aphrodite'nin Anadyomene sıfatı olasılıkla dalgalardan doğuş mitosundan kaynaklanmaktadır. Çünkü Anadyomene “*su yüzüne çıkan, dalgalardan doğan*” anlamı taşır²⁴⁵. Her iki el ile saçlarındaki köpükleri sıyırması Aphrodite Anadyomene tipinin genel özelliğini oluşturmaktadır. Aphrodite Anadyomene tipinin farklı varyasyonları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, tamamen çıplak olan tanrıçanın her iki eliyle saçlarındaki köpükleri silmesidir. İkinci varyasyon çıplak ve ayakta duran Aphrodite'nin sağ veya sol bacağına yanında bir yunus ile betimlenmesidir. Yunusun kuyruk kısmı genellikle tanrıçanın genital bölgesini kapatmaktadır. **K. 3** numaralı figürin bu alt tipin örneğidir. Diğer varyasyon ise Aphrodite'nin kalçasını açıkta bırakacak şekilde figürinin arka yüzünden ön yüzüne dolanan khitonun ön yüzde düğüm atılarak bacaklardan aşağıya dökülmesidir²⁴⁶. Tralleis buluntusu Aphrodite Anadyomene tipindeki figürinlerde ise sol ayağın yanında hydria ve louterion formlu kaplar yer almaktadır²⁴⁷.

Anadyomene tipinin ilk olarak MÖ 4. yüzyılda Kos Asklepios Tapınağına Ressam Apelles tarafından yapılan bir duvar resminden türediği düşünülmektedir²⁴⁸. Hellenistik Dönem'de tipin yaygınlaşmaya başladığı ve Roma Dönemi'nde de Aphrodite Anadyomene tipinde figürinler üretildiğini birçok merkezden saptanan eserler aracılığıyla bilmekteyiz.

Myrina²⁴⁹, Ionia (hangi kenten bulunduğu tespit edilememiş)²⁵⁰, Smyrna²⁵¹, Pergamon²⁵², Ephesos²⁵³, Tralleis²⁵⁴, Assos²⁵⁵, Stratonikeia²⁵⁶, Patara²⁵⁷, Tarsus²⁵⁸, Delos²⁵⁹ ve Mısır²⁶⁰, da tipin benzer örnekleri bulunmuştur.

²⁴⁵ Çekilmez 2014, 41.

²⁴⁶ Öztürk 2007, 3-4.

²⁴⁷ Çekilmez 2014, K.8-K.12, Levha 21-23.

²⁴⁸ Havelock 1995, 86-90.

²⁴⁹ Winter 1903, 211,8; Mollard-Besques 1963, PL 19, a- MYR36, b- MYRINA 1035, c-MYR 37, d- LY 1554; Leyenaar-Plaisier 1979, PL 94, 673, PL. 149, 1145.

²⁵⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 148, 1144; PL 149, 1145.

²⁵¹ Winter 1903, 211,9.

²⁵² Kielau 2009, Taf. 8B,72.

²⁵³ Öztürk 2007, 30-32, K.1- K.2, LEV.1.

²⁵⁴ Çekilmez 2014, K.8-K.12, Levha 21-23.

K. 3 numaralı Aphrodite Anadyomene figürinin en yakın benzeri Myrina Nekropolü'nde yapılan kazılarda ele geçmiştir. Mollard-Besques tarafından MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen MYR 36 numaralı eserin, Diphilos Atöyesi üretimi olduğu saptanmıştır²⁶¹. **K. 3** numaralı figürin ile söz konusu eser karşılaştırıldığında saç yapısı, alın üzerindeki nodus, yüzün dolgun hatları, belin hareketten dolayı oluşan "S" kıvrımı ve genetal bölgeyi örten yunus figürinin duruşu ve kaide formu benzerlikler göstermektedir. Olasılıkla Kyme Doğu Nekropolü'nden bulunan Aphrodite Anadyomene ile Myrina Nekropolü buluntusu çağdaştır. **K. 3** numaralı eser birçok kırık parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmuş ve figürinin bir bölümü hala kırık ve eksiktir. Fakat tarihlendirme konusunda bize net veri sağlayan en önemli detay alın üzerinde yer alan nodustur. Erken İmparatorluk Dönemi saç stilini yansıtan nodus nedeniyle, **K. 3** numaralı figürin, MÖ 30- MS 30 yıllarına tarihlenmektedir²⁶².

Aphrodite figürinleri, nekropol alanlarında mezar hediyesi olarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, bazı araştırmacılar tarafından aşk, evlilik, cinsellik gibi kavramlar ile ilişkilendirilen tanrıçanın özellikle evli kadınların mezarlarına, ölümden sonra Aphrodite tarafından korunmasını sağlamak amacıyla bırakıldıkları görüşü üzerinde durulmuştur²⁶³. Fakat Aphrodite'nin "*Androphonos* (insanların katili)", "*Tymbaryhos* (mezarıcı)" ve "*Persephoessos* (ölüler âleminin kraliçesi)" sıfatları, tanrıçanın sadece aşk ve evlilik kimliğinin olmadığını, bunun yanı sıra ölümlerle ilişkilendirilen yönlerinin varlığını göstermektedir²⁶⁴. Bu sıfatlar ile ilişkilendirilebilecek tek bir mitolojik anlatı yer almaktadır. Adonis'in Persephone tarafından kaçırılması ve bunun üzerine Aphrodite'nin yer altına inme mitosudur²⁶⁵. Olasılıkla tanrıçanın yaşam ve ölüm arasında bir bağlantı sağladığı ve söz konusu sıfatların kökenlerinin bu mitostan kaynaklandığını düşünmekteyiz. Kyme Doğu Nekropolü figürinleri kapsamında ele alınan **K. 1**, **K. 2** ve **K. 3** numaralı Aphrodite figürinlerinin aynı mezardan bulunmuş olması, bireyin cinsiyeti konusunda geleneksel

²⁵⁵ Busse 2006, Taf. 26,2.

²⁵⁶ Tamsu- Polat 2013, Levha 100,c.

²⁵⁷ Işın 1998, 50-53, K.15, Levha 13b.

²⁵⁸ Goldman 1950, fig.211, 10,4, fig. 212,9; Higgins 1969, PL. 157, 2967.

²⁵⁹ Laumonier 1956, PL. 51, 485- 487.

²⁶⁰ Kaufmann 1915, Taf. 30, 228,231, 232, 234.

²⁶¹ Mollard-Besques 1963, 19.

²⁶² Benzer saç yapısı için bkz: Mollard-Besques 1963, Pl. 216 i-LY 1567, Pl. 217 a-MYRINA 1405, b-MYRINA 1422, c-MYRINA 1392, d-MYRINA 1403, e-MYRINA 1396, f-MYRINA 1395b, f-LY 1510, h-MYRINA 1415, i-MYRINA 901; Töpperwein 1976, Taf. 37 Nr. 226, 227, Taf. 52 Nr. 371, 372

²⁶³ Rumscheid 2011, 445.

²⁶⁴ Leick 1996, 88.

²⁶⁵ Eliade 2003, 85-88.

olarak kadınla ilişkilendirmek yerine, figürinler ile mezar ilişkisinin tanrıçanın çok yönlü kimliği ile bağdaştırmanın doğru olacağını düşünülmektedir.

6.1.2. Ephedrismos Grubu

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 4** numaralı başındaki polos nedeniyle tanrıça olduğunu düşündüğümüz figürin tipolojik olarak farklılıklar göstermektedir. Öncelikle eseri tanımlamak gerekirse; ayakta, giyimli, kanatlı tanrıça figürünü iki kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Fakat sağ bacak ve kaide kısmı kırık ve eksiktir. Başında yüksek bir polos bulunmaktadır. Kanatlar polos ile aynı hizada yukarıda ve açıktır. Baş önüne eğik, göğüs hizasında figürüne sarılan ikinci bir figür yer alır. Tanrıça sağ kolu ile ikinci figürün sağ kolundan tutmaktadır. İkinci figürün başı sağ profilden verilmiştir. Yüzü kanatlı tanrıçaya bakmaktadır. İkinci figür peplos giyimlidir.

Söz konusu figürünün tipolojik sınıflandırmasını tespit etmek adına benzer örnekler taranmıştır. Boeotia'dan **K. 4** numaralı figürün ile aynı tip ve ikonografiye sahip bir figürün tespit edilmiştir²⁶⁶. Boeotia buluntusu figürün de **K. 4** numaralı eser gibi, kanatları baş hizasında ve açık, başında bir başlık bulunmaktadır. Figürünün sağ kolu, göğüs hizasında duran ikinci figürünün sağ kolu tutmaktadır. Sol kolu ise ikinci figürünün başına dokunmaktadır. İkinci figürün başı **K. 4** numaralı eserde olduğu gibi sağ profilden kanatlı figüre bakar biçimde işlenmiştir. Leyenaar - Plaisier tarafından söz konusu figürün "*Ephedrismos*" grubu olarak tanımlanmıştır²⁶⁷. Ephedrismos Antik Dönem'de oynanan bir oyun türüdür. Bu oyun, ellerindeki bir top ile taşı vurmaya çalışan iki kişi arasında oynanır ve kaybeden kazananı sırtına alıp taşın bulunduğu yere kadar taşımak zorundadır²⁶⁸. Bu tema figürinlerde sıklıkla kullanılmıştır²⁶⁹. Fakat yaygın ikonografi iki genç kızın birbirlerini taşıdığı tiplerden oluşmaktadır. Anadolu özeline baktığımızda bir tanrıçanın veya tanrının bu tipoloji içerisindeki betimlemelerine yaygın değildir. Fakat Boeotia'da kanatlı tanrıça veya Eros ile birlikte tasvir edilmiş Ephedrismos grupları bulunmaktadır. Louvre Müzesi'nde sergilenen Boeotia'dan bulunmuş başka bir figürün yine aynı tipte kanatlı bir tanrıça taşımakta fakat taşıyıcının yüzü cepheden işlenmesi ile **K. 4** numaralı figürün ile farklılık göstermektedir²⁷⁰. Louvre Müzesi'nde korunan buluntu merkezi tespit

²⁶⁶ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 14, 69.

²⁶⁷ Leyenaar- Plaisier 1979, 42.

²⁶⁸ Çokay Kepece- Özden Gerçeker 2011, 54.

²⁶⁹ Besques 1972, 54, Lev. 62c, Besques 1986, 49, Lev. 39-f, Higgins 1986, 146, K. 176.

²⁷⁰ [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ephedrismos_\(Louvre,_CA_465\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ephedrismos_(Louvre,_CA_465).jpg)

edilememiş kırmızı figürlü bir amphoranın üzerinde ise Ephedrismos oynayan iki genç kız bulunmakta ve kızlardan biri sırtında Eros taşımaktadır²⁷¹. Bu ikonografi sadece figürinler de değil seramikler üzerinde de kullanılmıştır. Özellikle kanatlı figürlerin tercih edilmiş olması ise başka bir araştırmanın konusudur.

K. 4 numaralı figürin Boeotia'dan bulunmuş benzer örneği ile karşılaştırılmış ve stil ve tip konusunda benzerlikler gösterdiği tespit edilmiştir. Leyenaar-Plaisier, Boeotia buluntusunu MÖ 4. yüzyıla tarihlemektedir²⁷². **K. 4** numaralı figürinin stili, buhar deliğinin formu ve mezar konteksti değerlendirildiğinde, MÖ 4. yüzyıl ilk yarısına ait olduğu düşünülmektedir.

6.2. Dinsel Kimlikli Figürinler

6.2.1. Kore – Genç Kız Figürini

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 5** numaralı Kore – genç kız figürini, ayakta, khiton üzerine himation giyimli genç kız/kore tipindedir. Belin alt kısmından kırılarak ikiye ayrılan gövde sonradan birleştirilmiş bunun dışında sağlamdır. Saçları önde kalın kütleler halinde, arka yüzünde ise omuzlara mısır peruğu biçimde dökülür. Yüz oval ve dolgun, gözler badem formu, burun uzun ve kemikli, dudaklar kapalı ve arkaik gülümseme ile verilmiştir. Elmacık kemikleri belirgindir. Boyun kalın ve bodur. Başa göre omuzlar dardır. Dirseğinden bükülen sağ kol vücuda paralel aşağı uzanır, sağ eliyle mantonun kıvrımlarını belinin sağ tarafında tutmaktadır. Dirsekten bükülen sol kol çapraz şekilde göğüslerin arasına uzanarak elinde kuş tutmaktadır. Frontal bir duruşla birlikte üst kısmı geniş verilen gövde ayaklara kadar giderek daralır. Göğüsler küçük ve belirgin, bel kısmı dar ve hareketsiz, elbise içindeki hareketsiz bacaklar bitişiktir. Arka yüzde kalça belirgin şekilde dışa çıkık işlenmiştir. Parmak uçları elbiseden sıyrılırken elbise aşağıdaki alçak dörtgen kaideye kadar vücudu sıkıca sarmaktadır. Sağ elinin hareketi nedeniyle elbise üzerinde belin sağından yukarıya çapraz uzanan kıvrımlar yer alır. Onun dışında elbise belinden aşağı, kaideye kadar uzanan dikey hareketsiz kıvrımlar bulunmaktadır.

Bu tipin, Ionia kökenli olduğu, taş eserlerden etkilenecek Arkaik Dönem'de pişmiş toprak figürin üretimi yapan birçok Batı Anadolu kentinde de üretilmeye ve yaygınlaşmaya

²⁷¹ https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ephedrismos_game_Louvre_CA3202.jpg

²⁷² Leyenaar- Plaisier 1979, 42, PL. 14, 69.

başladığı düşünülmektedir²⁷³. Daha sonra Rhodos, Kıta Yunanistan ve Güney İtalya’da üretilmeye başlamıştır²⁷⁴. Kore tipinin genç bir kızı mı betimlediği yoksa bir tanrıçaya mı ait olduğu konusunda soru işaretleri bulunmaktadır. Higgins benzer tipteki figürinleri “*Aphrodite*” tipleri olarak değerlendirmiştir²⁷⁵. Mollard - Besques ise “*Post Aphrodite*” olarak tanımlamıştır²⁷⁶. Birçok merkezde farklı tanrıçalara ait kutsal alanlarda bulunmuş olması²⁷⁷, Kore figürinlerinin tanrıça mı yoksa ona adakta bulunan kadını mı simgeliyor olduğu sorusunu cevaplamasa da, Arkaik Dönem’de adak hediyesi olarak bırakılan kültürel bir nesneyi işaret ediyor olmalıdır. Kült ile ilişkilendirilen bir diğer özelliği ise **K. 5** numaralı figürinde de olduğu gibi sol eliyle göğüs hizasında kuş tutmasıdır. Bu durum tanrısal bir epifani olarak yorumlanmıştır²⁷⁸. Olasılıkla bazı araştırmacılar tarafından Aphrodite olarak adlandırılması elinde tuttuğu kuştan kaynaklı olmalıdır.

K. 5 numaralı figürinin benzer örnekleri, Erythrai²⁷⁹, Klaros²⁸⁰ İonia(?)²⁸¹, Trakya (Eleus)²⁸², Atina²⁸³, Attika²⁸⁴, Rhodos²⁸⁵, Delos²⁸⁶, da bulunmuştur. Erythrai’da bulunmuş olan Kat. No. 17 numaralı figürin ile karşılaştırıldığında, **K. 5** numaralı eserin henüz ayakların bitişik verilmesi, sağ kolun vücuda yapışık formu dikkate alındığında, Erythrai buluntusuna göre daha erken özellikler taşıdığı saptanmıştır. Benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda, **K. 5** numaralı Kore figürininin MÖ 560-550 yıllarına ait olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan, Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinin en erken buluntusu **K. 5** numaralı Kore figürinidir. Bu durum, nekropol alanının Arkaik Dönem’den itibaren kullanım gördüğünü göstermiştir.

²⁷³ Boardman 2001, 73.

²⁷⁴ Mendel 1908, lev.2, K.8; Blinkenberg 1931, 2146-2151; Higgins 1967, Lev.24a.

²⁷⁵ Higgins 1967, 32.

²⁷⁶ Mollard-Besques 1963, 56, Lev. IX.I.

²⁷⁷ Eleusis’ Demeter’e, Atina ve Miletos’da Athena’ya, Samos’da Hera’ya Klaros ve Samos’da Artemis’e adak hediyesi olarak bırakılmıştır. Boardman 2001,30.

²⁷⁸ Doğan-Gürbüz 2012, 189.

²⁷⁹ Bayburtluoğlu 1977, PL. IX, Kat. No. 17, PL. X, Kat. No. 18, PL. XI, Kat. No.9, PL. XII, Kat. No. 20, PL. XXIX, Kat. No. 53.

²⁸⁰ Doğan- Gürbüz 2012, Lev. 9-10, K. 29-38.

²⁸¹ Mollard-Besques 1986, PL. XXV,B179.

²⁸² Mollard-Besques 1986, PL. XXXI, B225

²⁸³ Mollard-Besques 1986, PL. II, 2-4, Pisani 2006, PL. 27,B.

²⁸⁴ Mollard-Besques 1986, PL. III, B15.

²⁸⁵ Higgins 1954, PL. 10, 49, PL. 13,57.

²⁸⁶ Laumonier 1956, PL.4, 52, 55.

6.2.2. Kourotrophos Tipleri

Çalışma kapsamında Kourotrophos tipleri başlığı altında iki figürin (**K. 6** ve **K. 7**) değerlendirilmiştir. **K. 6** numaralı örnek bir Kourotrophos figürininin baş parçasıdır. Başın boyuna kadar olan kısmı korunmuş, diğer bölümleri ise kırık ve eksiktir. Eserin yüzeyi aşınmış olduğu için ayrıntılar gözlemlenememiştir. Yüz oval formulu ve zayıf, alın üzerinde bant şeklinde saç detayı ve tüm başı kaplayan manto görünmektedir. Başın manto ile sarılışı ve yüzün aşağı bakışı ile Kourotrophos figürinine ait olduğu tespit edilmiştir.

K. 7 numaralı diğer figürin tahtta oturan, khiton üzerine himation giyimli, Kourotrophos figürinidir. Yüzeydeki aşınmalar dışında sağlamdır. Üstteki manto baştan itibaren vücudu sıkıca sarmaktadır. Yüz yuvarlak formulu ve dolgun, boyun kalın ve uzun, omuzlar dar ve güçsüz, elleriyle kucağındaki çocuk/bebeği tutar. Bacaklar dizden bükülüp aşağı uzanır ve kaideye dökülen elbise kıvrımları görülmektedir. Dikey kıvrımlar kalın ve hareketsizdir.

K. 6 ve **K. 7** numaralı Kourotrophos figürinlerine benzer örnekler, Kyme²⁸⁷, Aiolis (?)²⁸⁸, Aigai²⁸⁹, Myrina²⁹⁰, Larisa²⁹¹, Neotheikos²⁹², Pergamon²⁹³, Troas²⁹⁴, Ephesos²⁹⁵, Kıbrıs²⁹⁶, Boeotia²⁹⁷, Lindos²⁹⁸, Kamiros²⁹⁹ ve İtalya'da³⁰⁰ bulunmuştur.

Kourotrophos, Demeter, Artemis, Aphrodite ve Hekate gibi tanrıçaların da taşıdıkları bilinen “*sütannelik, koruyucu anne*” anlamına sahip bir sıfattır³⁰¹. Kökeninin Mısır'a ait olduğu düşünülmekte, Kıbrıs ve Girit'de de Bronz Çağı'ndan itibaren görülmeye başlayan bir figürin tipi olduğu kabul edilmektedir³⁰². Batı Anadolu'da ise Arkaik Dönem'den itibaren yaygınlaştığı, özellikle Hellenistik Dönem'de sevilen bir tema olduğu ve Roma

²⁸⁷ Dufkova 1974, PL. 27, 9-17. Fırat 2004, Lev. I- Lev. XIV, Kat. No. 1-14.

²⁸⁸ Leyenaar- Plaisier 1979, PL.20,108-111.

²⁸⁹ Dereboylu 2012, Lev. 32, K. 93-95,

²⁹⁰ Mollard- Besques 1963, Pl, 5, MYR 195.

²⁹¹ Boehlau-Schefold 1942, taf.6, Nr. 4-5.

²⁹² Uysal 1994, 14, Lev. X, Kat. No. IIC.1- IIC.2.

²⁹³ Leyenaar-Plaisier 1979, 364, PL. 130, 1009.

²⁹⁴ Kaplan 2009, Lev. 43, Kat.No.149.

²⁹⁵ Soykal-Alanyalı 2002, 169-176, res. 3-6.

²⁹⁶ Winter 1903, I,155, Fig.2.

²⁹⁷ Nicholson 1968, 23, PL. 30,68.

²⁹⁸ Blinkenberg 1931, 545, PL. 104, 2256.

²⁹⁹ Higgins 1954, 87, PL. 39, 230.

³⁰⁰ Fridh-Haneson 1987, 67.

³⁰¹ RE, XI-2,2215-2216.

³⁰² Hadzistelio-Price 1978, 211.

İmparatorluk Dönemi içlerine kadar tipin devam ettiği gözlenmiştir³⁰³. Hadzistelio-Price bu tipi, Ionia'daki oturan tanrıça figürinlerinin Aiol varyasyonu olarak yorumlamıştır³⁰⁴. Bu yorum olasılıkla özellikle Kyme antik kentinde yapılmış olan bilimsel kazılarda, Kuzey Tepe'de yer alan tapınağın adak çöplüğünden ve nekropol alanlarından sayısı oldukça fazla bulunmuş olmalarından kaynaklanmaktadır. Dufkova, Kourotrophos tipinin Kyme'de MÖ 6. yüzyıldan, MÖ 4. yüzyıla kadar devam ettiğini söylemektedir. Bu görüşü, Kyme ve çevresinde yer alan nekropol alanlarında yapılan kazı ve kurtarma kazılarından bulunmuş figürinler desteklemektedir. Hadzistelio-Price'm yorumuna katılmakla birlikte, diğer Aiol kentlerinden bulunmuş Kourotrophos figürinlerinin sayısal dağılımı göze alındığında - Aigai³⁰⁵, Myrina³⁰⁶, Larisa³⁰⁷, Neontheikos³⁰⁸ - bu tipin Kyme'nin yerel üretimi ve tipi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kourotrophos figürinleri oturan tanrıça/kadının kucığında tutmuş olduğu bebeğin duruş pozisyonuna göre araştırmacılar tarafından iki farklı tipte sınıflandırılmıştır. Mollard-Besques, Tip A ve Tip B³⁰⁹, Dufkova ise Tip 1 ve Tip 2 olarak sınıflandırmaktadır³¹⁰. Bu sınıflandırmalarda **K. 7** figürini, bebeğin annesinin göğsünü emer pozisyonda duruşu nedeniyle Tip 2/ Tip B kategorisinde değerlendirilmektedir. Leyenaar- Plaisier'in Tip 2 sınıflandırılmasına dâhil ettiği ve buluntu yeri Aiolis olarak tanımlanan Kourotrophos figürinleri ile **K. 7** numaralı eser benzer özellikler göstermekte ve bu nedenle iki figürin olasılıkla çağdaş olmalıdır³¹¹. Myrina'dan bulunmuş ve Mollard-Besques'e göre olasılıkla Kyme üretimi olan MYR 195 numaralı figürin ile **K. 7** numara eser karşılaştırıldığında, Myrina buluntusunun daha geç özellikler gösterdiği tespit edilmiştir. MYR 195 numaralı Kourotrophos figürinin oturduğu tabunenin figürinin vücudundan ayrılmış olması, bacakların bitişik olmaması, kucığında tuttuğu çocuğun fizyonomisinin belirgin olması gibi özellikler göz önüne alındığında **K. 7** numaralı figürine göre daha geç özellikler gösterdiği saptanmıştır³¹². Buluntu merkezlerindeki diğer örneklerle yapılan karşılaştırmalar sonucunda, **K. 6** ve **K. 7** numaralı figürinlerin yüzeylerindeki aşınmadan dolayı tam tarih verememekle birlikte, MÖ 5. yüzyıla ait oldukları düşünülmektedir.

³⁰³ Hadzistelio-Price 1978, 211.

³⁰⁴ Hadzistelio-Price 1978, 159.

³⁰⁵ Dereboylu 2012, Lev. 32, K. 93-95,

³⁰⁶ Mollard- Besques 1963, Pl, 5, MYRINA 1138.

³⁰⁷ Boehlau-Schefold 1942, taf.6, Nr. 4-5.

³⁰⁸ Uysal 1994, 14, Lev. X, Kat. No. IIC.1- IIC.2.

³⁰⁹ Besques 1972, 100-102, PL. 126 - 127.

³¹⁰ Dufkova 1976, 136.

³¹¹ Leyenaar- Plaisier 1979, 60-62, PL.20,108-111.

³¹² Mollard- Besques 1963, Pl, 5, MYR 195.

6.2.3. Oturan Tanrıça Figürini

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 8** numaralı figürin oturan tanrıça tipolojisi içerisinde ele alınmıştır. Khiton üzerine himation giyimli, tahtta oturan tanrıça/kadın figürini dizin üst kısmından kaideye kadar korunmuş, üst gövdesine ait parçası kırık ve eksiktir. Dizleri üzerindeki elleri aşağı doğru uzanır. Elbise içindeki bacaklar kalın ve hareketsizdir. Elbise tüm vücudu sıkıca sarar, sadece ayaklar elbiseden sıyrılarak kaide üzerine basar. Dizleri üzerinden aşağı dökülen manto kıvrımlarının uç kısmı kırılğıçkuyruğu motifi şeklindedir.

Oturan tanrıça tipi, MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmış ve MÖ 450 yıllarına kadar devam etmiştir, MÖ 530-510 yılları tipin en yoğun görüldüğü dönemdir³¹³. Poloslu ve polossuz olarak iki farklı alt tip içerisinde değerlendirilmektedir. **K. 8** numaralı figürinin üst gövdesinin kırık olması nedeniyle bu konuda yorum yapılamamaktadır. Tipin genel özelliği, arkalıklı bir taht ya da '*klismos*' adı verilen tabure benzeri bir mobilyada oturur, tamamen giyimli ve başları örtülüdür. Eller diz üzerinde, ayaklar ise bitişik durmaktadır. Poloslu tiplerde manto polosun üzerinden omuzlara sarkarken, polos olmayan tiplerde manto başı sarıp omuzlara dökülmektedir. Erken örneklerde arka yüz işlenmemiş sadece düzeltilmiştir³¹⁴. Poloslu örneklerin bir tanrıçayı olasılıkla Kybele'yi (?) temsil ettiği düşünülmektedir. Fakat polos olmayan örneklerde tanrısal bir atribütün bulunmaması nedeniyle farklı görüşler bulunmaktadır. Blinkenberg, bu tipin sıradan insanları temsil ettiğini aktarmaktadır³¹⁵. Laumonier ise tahta oturmaları ile bağlantılı olarak bir tanrıçayı veya rahibe statüsünde birini temsil ettikleri görüşü üzerinde durmuştur³¹⁶. Kyme kazılarında bulunmuş bir başka figürin ise S. Reinach tarafından Kybele olarak sınıflandırılmıştır³¹⁷. Higgins, poloslu örnekleri Hera olarak yorumlamakta, polos olmayan örnekleri ise buluntu kontekstine göre kimliği ve kullanım amacının değişkenlik gösterebileceğine değinmektedir³¹⁸. Söz konusu tipin kimi temsil ettiği konusunda farklı görüşler bulunmasına rağmen **K. 8** numaralı figürinin nekropol alanı buluntusu olması ve tahtta oturması tipin dinsel bir sembol olarak yorumlanmasına ve kimliği net olamasa da bir tanrıçayı temsil ettiği düşünülmektedir.

³¹³ Higgins 1986, 94.

³¹⁴ Vierneisel-Schlörb 1997, 30-34.

³¹⁵ Blinkenberg 1931, 510.

³¹⁶ Laumonier 1956, 67.

³¹⁷ Reinach 1889, 543, Lev. 8.

³¹⁸ Higgins 1967, 36.

Oturan tanrıça tipinin ortaya çıkışı ve nerede üretildiği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Buluntu yoğunluğuna göre öncelikle Rhodos'ta üretilmeye başlandığı düşünülmüştür. Fakat pek çok araştırmacı tipin Miletos kökenli olduğunu³¹⁹ ve Brankhidlerin erken örneklerinin taklidi olarak yapılmaya başlandığı görüşünü desteklemektedir³²⁰. Rhodos ve Samos'ta yoğun olarak bulunması sonucunda üretim merkezinin öncelikle Rhodos olduğu düşünülmüştür³²¹. Higgins, bu tipin Miletos kökenli olduğu ve Rhodos'a ticari etkileşim sayesinde yayıldığını aktarmaktadır³²². Blinkenberg ise tipin kökenin Ionia olduğunu ve tek bir atölyenin üretimi olduklarını düşünmektedir³²³. Birçok merkezde bulunmuş olması bu tipin Arkaik Dönem'de sevilen bir tema olduğunu ve tek bir çıkış noktası olsa da zaman içerisinde bölgeler arası etkileşim ile yaygınlaştığı düşünülmektedir.

K. 8 numaralı figürin ile benzer tipteki buluntular, Pitane³²⁴, Miletos³²⁵, Erythrai³²⁶, Klazomenai³²⁷, Gergis³²⁸, Neandria³²⁹, Trakya (Eleaus)³³⁰, Halikarnassos³³¹, Rhodos³³², Lindos³³³, Iasos³³⁴, Kos³³⁵, Delos³³⁶, Boeotia³³⁷, Yunanistan³³⁸, Melos Adası³³⁹, Attika³⁴⁰, Halae Nekropolü³⁴¹ ve Sicilya'da³⁴² bulunmuştur.

K. 8 numaralı figürin ile Erythrai'den bulunmuş Kat. No. 7 numaralı eser³⁴³ ellerin dizler üzerindeki stilistik duruşu, bacakların birbirine yapışık formu ve tabure üzerinde ayakların duruşu ile oldukça benzerdir. Bayburtluoğlu, söz konusu eseri MÖ 560-550

³¹⁹ Higgins 1986,94; Blinberg 1931,509.

³²⁰ Baybutluoğlu 1977, 12-14.

³²¹ Pisani 2006, 277.

³²² Higgins 1986,94.

³²³ Blinkenberg 1931, 509.

³²⁴ Hekimoğlu 2010, Levha VIII- Levha IX, Kat. No. 5-14.

³²⁵ Graeve 1992, Lev. 15- 3-4.

³²⁶ Bayburtluoğlu 1979, PL. V, Kat. No. 7.

³²⁷ Mollard-Besques 1986, PL. XXVI, B202- B208, PL. XXXV, B326,329.

³²⁸ Kaplan 2009, Lev. 1, Kat. No. 4.

³²⁹ Kaplan 2009, Lev.2, Kat. No. 5.

³³⁰ Mollard-Besques 1986, PL. XXXI, B260,262,266,269, PL. XXXII, B271,273,287,288.

³³¹ Higgins 1954, PL.54, 358.

³³² Higgins 1954, PL.13, 70, PL. 14, 63,69, 71, 72,73.

³³³ Blinkenberg 1931, PL.97, 2138,2142, PL. 100, 2192, 2191, 2196, 2197.

³³⁴ Mellink 1983, Lev. 59, fig. 11.

³³⁵ Mendel 1908, lev. 3-9.

³³⁶ Laumonier 1956, PL.5, 64,71, PL. 16, 73-75.

³³⁷ Mollard-Besques 1986, PL. XI, B85,B87.

³³⁸ Mollard-Besques 1986, PL. XLIX, B 532-534.

³³⁹ Mollard-Besques 1986, PL. XX, B158, 160. Pisani 2006, Fig.3,K.10.

³⁴⁰ Higgins 1954, PL. 85-86, 654-662. Leyenaar- Plaisier 1979, PL.2, 7-12.

³⁴¹ Goldman-Jones 1942, Fig. 160, 1-3.

³⁴² Higgins 1954, PL. 151, 1099, 1102.

³⁴³ Bayburtluoğlu 1979, PL. V, Kat. No. 7.

yıllarına tarihlenmiştir³⁴⁴. Troas bölgesinde yer alan Gergis'den bulunmuş başka bir figürin de **K. 8** numaralı eser ile duruş ve stil açısından benzerlikler göstermektedir. Eser, Kaplan tarafından MÖ 550 yılına tarihlenmiştir³⁴⁵. Başka bir benzer örnek ise Klazomenai'den bulunmuş ve Mollard - Besques tarafından MÖ 6. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmiştir³⁴⁶. Benzer örnekler ile karşılaştırıldığında stil ve duruş özelliklerinden yola çıkılarak, **K. 8** numaralı oturan tanrıça tipindeki figürinin MÖ 540-520 yıllarına ait olduğu düşünülmektedir.

6.2.4. Oturan Tanrı - Tanrıça Figürini

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 9** numaralı figürin oturan, khiton üzerine himation giyimli tanrıça ve tanrıdan oluşmaktadır. Kırık parçaların birleştirilmesiyle oluşturulmuştur, fakat gövde üzerindeki bazı bölümler ve kaidenin bir bölümü eksiktir. Üç ayrı kırık parçadan oluşmaktadır. Sağda, tanrıça yer alır. Tanrıçanın başında bulunan manto baş ile birlikte tüm vücudu sarar. Sol kol yanda vücuduna paralel uzanır. Dirseğinden kırık sağ kol çapraz şekilde sol göğüs üzerine durmaktadır. Solda yer alan tanrının baş ve gövdesinin az bir kısmı korunmuştur. Yüz detayları tahrip olduğu için tanımlama yapmak oldukça güçtür. Elbise içinde hareketsiz verilen bacaklar birbirinden ayrıık işlenmiştir. Figürinler alttaki dörtgen formlu alçak kaide üzerinde uzanır.

K. 9 numaralı figürine benzer tipteki buluntular, Myrina³⁴⁷, Dardanos³⁴⁸, Tanagra³⁴⁹, Boeotia³⁵⁰, Kıbrıs³⁵¹, Rhodos³⁵², Delos³⁵³ ve Palestrina'da³⁵⁴ bulunmuştur. Benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda bahsedilen Boeotia buluntusunun **K. 9** numaralı figürinden daha erken özellikler gösterdiği tespit edilmiştir. Rhodos buluntusunun mezar kontekstine göre tarihlenmiş olması ve **K. 9** numaralı eser ile benzerlikler göstermesi, bu iki eserin aynı dönem üretimi olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda, **K. 9** numaralı figürin MÖ 5. yüzyıl sonlarına ait olmalıdır.

³⁴⁴ Bayburtluoğlu 1979, 16-17, Levha V, Kat. No. 7.

³⁴⁵ Kaplan 2009, 37, Lev. 1, Kat. No. 4.

³⁴⁶ Mollard-Besques 1986, 51, PL. XXXV, 329.

³⁴⁷ Mollard-Besques 1963, PL. 5, e- M82, f- MYRINA 1211.

³⁴⁸ Winter 1903, 106, 2.

³⁴⁹ Heuzey 1883, PL 11,6.

³⁵⁰ Mollard-Besques 1986, PL. XI, B90.

³⁵¹ Heuzey 1883, PL. 16, 1.

³⁵² Higgins 1954, PL. 39, 231.

³⁵³ Laumonier 1956, PL. 19, 161.

³⁵⁴ Pensabene 2001, Tav.7, 26.

Bu tipin söz konusu buluntu merkezlerindeki benzer örnekleri değerlendirildiğinde, oturan figürlerin kimi temsil ettiği konusunda farklılıklar gözlenmiştir. Myrina Nekropolü’den bulunmuş M. 82 numaralı figürin, Mollard - Besques tarafından “*tanrı ve tanrıça*” olarak değerlendirilmiştir. Mollard- Besques’e göre bu tipin kökeni Rhodos’dan gelmektedir³⁵⁵. Tanagra’dan bulunmuş ve aynı tip özellikleri gösteren bir diğer figürin ise Heuzey tarafından “*arkaik bir grup*” olarak sınıflandırmıştır³⁵⁶. Boeotia’dan bulunmuş ve **K. 9** numaralı figürine göre daha erken özellikler gösteren başka bir eser ise “*çift grubu*” olarak değerlendirilmiş, fakat kimleri simgelediğine değinilmemiştir³⁵⁷. Rhodos’da bir mezar kontekstinden bulunan ve **K. 9** numaralı figürin ile benzer özellikler gösteren başka bir buluntu ise Higgins tarafından yüzeyi aşınmış olmasına rağmen “*Demeter ve Persephone*” olarak yorumlanmıştır³⁵⁸. Laumonier, Delos’tan bulunmuş ve **K. 9** numaralı figürine göre daha erken özellikler gösteren fakat aynı ikonografiye sahip bir başka figürini “*tanrı ve tanrıça*” tipolojisinde değerlendirmiştir. Laumonier’e göre bu tip oturan tanrıça tipinin farklı bir varyasyondur. Kökeni hakkında buluntu yoğunluğu dikkate alındığında Rhodos ya da Samos olabileceğini düşünülmektedir. Tanrı ve tanrıçanın oturarak betimlendiği tipin genellikle mezar kontekstinde bulunmuş olması ise Hades ve Persephone ile ilişkili görülmüştür³⁵⁹. **K. 9** numaralı tanrı ve tanrıça figürlerinin hangi tanrı ve tanrıçayı sembolize ettiği konusunda net bir yorum yapılamamıştır. Bu sebeple Arkaik Dönem modasını yansıtan bu örneğin oturan tanrıçalar ile benzer bir inanış ve amaçla üretilmiş olabileceğini söylemek mümkündür.

6.2.5. Tapınak Oğlanı Figürini

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 10** numaralı figürin erkek çocuk/Temple Boy/Tapınak Oğlanı tipindedir. Küçük aşınmalar dışında eserin tümü korunmuştur. Oturur durumdaki çocuk çıplak işlenmiştir. Başında üçgen formlu, başı tamamen kapatan sivri uçlu bir pilos yer alır. Çocuğun yüzü aşınmıştır. Oval yüz hatlarına sahip ve çıkıntılı bir çenesi vardır. Boynu başa göre uzun ve geniş, hareket nedeniyle sağ omuz, sol omuza göre yukarıdadır. Sağ el dirsekten kırılmış ve yukarıdaki sağ diz kapağı üzerinde yer almaktadır. Sol el vücuda birleşik dirsekten bükülüp göbek üzerindedir. Sol bacak yerde yana açılarak dizden bükülmüş ve sağ ayağın altına uzanmıştır, sağ bacak dizden kırık ve dikeydir.

³⁵⁵ Mollard- Besques 1963, 17, PL.5, e-M.82.

³⁵⁶ Heuzey 1883, PL 11,6.

³⁵⁷ Mollard- Besques 1986, 15-16, PL. XI. B90,

³⁵⁸ Higgins 1954, 85, PL. 39, 31.

³⁵⁹ Laumonier 1956,81,82, PL. 19, 161.

İlk olarak Aphrodite ve Apollon'a adanmış bir adak alanından bulunmuş bu tipteki figürinlerin tapınak ile bağlantılı olduğunu düşünülerek, 1893 yılında Ohnefalsch - Richter tarafından figürinler "*Temple Boys/Tapınak Oğlanı*" olarak adlandırılmıştır³⁶⁰. Literatüre "*Temple Boys- Tapınak Oğlanı*" olarak geçen figürinler hala bu tipoloji içerisinde değerlendirilmektedir. Söz konusu tip hakkında en kapsamlı çalışma Hadzisteliou - Price tarafından 1969 yılında yapılmıştır³⁶¹. Araştırmacı bu tipin kökeni, kimi temsil ettiği ve alt tipleri hakkında detaylı çalışmalar yürütmüştür. Öncelikle Tapınak Oğlanı figürinlerinin kimi temsil ettiğine değinmek gerekirse, bu konu hakkında birden fazla görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki, tanrı ve tanrıçaların çocuklarını (Eros, çocuk Dionysos gibi) veya onlarla ilişkilendirilen çocukları (Attis, Adonis, Harpokrates gibi) temsil ettikleri düşünülmektedir. Olasılıkla nekropol alanlarına mezar hediyeleri olarak bırakılmalarından kaynaklı olarak apotropeik cinleri sembolize ettikleri ise diğer bir görüştür. Başka bir düşünceye göre kutsal alanlara bırakılmış olmaları sebebiyle dinsel işler için adanmış tapınak köleleri olarak veya bir tanrıyı ya da dinsel bir figürin dışında erkek çocuk sahibi olmak isteyen aileler tarafından sunu oldukları düşünülmektedir³⁶².

Kyme antik kentinde ise Kuzey Tepe'de yer alan ve birden fazla evreye ve bu evreler içerisinde Kybele, Kourotrophos ve Isis'e adandığı düşünülen alanda çok sayıda Tapınak Oğlanı figürini, Kourotrophos/Oturan Tanrıçalar ile birlikte ele geçmiştir ve bu iki tip arasında bir bağlantı olduğunu düşünülmektedir. Bunun dışında Kyme Nekropol alanlarında daha önceki bölümlerde de değindiğimiz üzere mezarlarda Tapınak Oğlanı figürinleri ile birlikte Kourotrophos figürinlerinin bulunması çocuklu ölümleri, anneleri veya erken yaşta ölmüş bebeklerin mezarlarına korunma amacıyla bırakıldıklarını düşündürmektedir. Farklı bölgelerde, farklı tanrı ve tanrıçaya adanmış tapınaklarda ve nekropol alanlarından bulunan söz konusu tipi, bulunduğu kontekst ve bölgenin dini yapısı ile birlikte değerlendirmek gerekmektedir.

Tapınak Oğlanı tipinin kökenin Mısır olduğu, daha sonra Fenike'de lotus üzerine oturan Horus betimlerinin MÖ 1. Bin yılda tipin farklı bir varyasyonu olarak devam ettiği ve ticari etkileşim sonucunda Kıbrıs ve Rhodos'tan Batı Anadolu'ya ve oradan da Kıta Yunanistan'a yayılım gösterdiği düşünülmektedir³⁶³. Olasılıkla bu geniş bölgesel yayılımın

³⁶⁰ Ohnefalsch-Richer 1893,103.

³⁶¹ Hadzisteliou-Price 1969, 95-111.

³⁶² Hadzisteliou-Price 1969, 106-107.

³⁶³ Hadzisteliou-Price 1969, 105.

sonucu olarak tipin duruş açısından farklılıkları oluşmuştur. Bu farklılık genellikle ellerin hareketi ve oturuş pozisyonunda gözlenmiştir³⁶⁴.

K. 10 numaralı figürin ile benzer tipteki buluntular, Kyme³⁶⁵, Myrina³⁶⁶, Larisa³⁶⁷, Pitane³⁶⁸, Aigai³⁶⁹, Klaros³⁷⁰, Ionia³⁷¹, Pergamon³⁷², Neandria³⁷³, Tavolia³⁷⁴, Atina³⁷⁵, Boeotia³⁷⁶, Rhodos³⁷⁷, Korint³⁷⁸ ve Mısır'da³⁷⁹ bulunmuştur.

Tapınak Oğlanı tipi, Batı Anadolu kentlerinde MÖ 5. yüzyılda ortaya çıkmış ve MÖ 5 ve 4. yüzyıllarda yaygın olarak üretilmiştir³⁸⁰. Kyme antik kentinden bulunmuş ve yayınlanmış diğer Tapınak Oğlanı figürinleri³⁸¹ ile **K. 10** numaralı figürin karşılaştırıldığında stil ve duruş açısından benzerlikler saptanmıştır. Olasılıkla Kyme antik kentinde Tapınak Oğlanı ve Kourotrophos figürinleri üretimi konusunda uzmanlaşmış ve MÖ 5. yüzyılın ortalarından başlayarak Hellenistik Dönem sonuna kadar devam eden bir üretim söz konusudur. Myrina ve Larisa kentlerinden bulunmuş bu tipteki buluntular da araştırmacılar tarafından Kyme'nin yerel üretimi olarak yorumlanmıştır³⁸². Diğer buluntu merkezlerinden bulunan Tapınak Oğlanı figürinleri ile **K. 10** numaralı figürin karşılaştırıldığında, **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürininin yüzeyinin aşınmış olmasına rağmen kolların vücuttan ayrılmış olması ve pilos üzerindeki çok renkli dekorasyon göze alındığında MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına ait olduğu düşünülmektedir.

³⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Hadzisteliou-Price 1969, 95-111.

³⁶⁵ Dufkova 1974, PL. 34, 54-60, Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 121, 113,114,116.; Fırat 2004, Lev. 17-21; Çokoğullu 2007, Lev.1; Lebe 2013, Lev. 7,42-46; Topuz 2019, Lev. 19-22, K.21-31.

³⁶⁶ Baudat 1953, PL. XIX,51; Mollard-Besques 1972, PL.3, MYRINA 983.

³⁶⁷ Boehlau-Schefold 1942, Taf. 9, nr. 26-28.

³⁶⁸ Hekimoğlu 2010, Levha XXI, Kat. No. 42.

³⁶⁹ Dereboylu 2012, Lev. 22- K. 30-32.

³⁷⁰ Doğan- Gürbüz 2012, Levha 36, Kat. No. 291-301.

³⁷¹ Özyiğit 1993, Res. 80-81.

³⁷² Kielau 2009, Taf.30B,258-260.

³⁷³ Kaplan 2009, Lev. 54, Kat No 188.

³⁷⁴ Kaplan 2009, Lev. 56-57. Kat No 190-193,195.

³⁷⁵ Fjeldhagen 1995, fig.6.

³⁷⁶ Higgins 1954, PL. 115, 835-837.

³⁷⁷ Higgins 1954, PL.46, 267.

³⁷⁸ Merker 2000, PL. 19, C223,235, PL. 20, 240,241.

³⁷⁹ Fjeldhagen 1995,Kat.No.34.

³⁸⁰ Dufkova 1974,124.

³⁸¹ Dufkova 1974, PL. 34, 54-60, Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 121, 113,114,116.; Fırat 2004, Lev. 17-21; Çokoğullu 2007, Lev.1; Lebe 2013, Lev. 7,42-46; Topuz 2019, Lev. 19-22, K.21-31.

³⁸² Baudat 1953, PL. XIX,51; Mollard-Besques 1972, PL.3, MYRINA 983; Boehlau-Schefold 1942, Taf. 9, nr. 26-28.

6.3. Tanrı Tipleri

6.3.1. Eros Figürini

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 11** numaralı eser Eros figürinine ait baş parçasıdır. Figürinin başı ve boyunun bir kısmı korunmuş, diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüz yuvarlak formlu ve dolgundur. Baş üzerinde dairesel formlu ve bezemeli bir çelenk yer alır. Bitkisel bezemeli çelenkten sarkan yapraklar alın ve yüzü çevrelemektedir. Saçlar kısa ve öne doğru taranmıştır. Alın dışı çıkık, göz boşluğu derinde, göz kapakları etli, burun küçük ve basık, elmacık kemikleri şişkin, yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalıdır. Çene yuvarlak ve geniş, boyun ise uzun ve incedir.

Eros figürinleri özellikle Hellenistik Dönem ile birlikte geniş bir tipolojik yelpaze sunmaktadır. Bu tipolojik farklılıklar ile beraber bebek, çocuk ve genç yaşta, uçan, kanatlı, hayvanlarla beraber tasvir edilen, lyra ya da kithara çalan veya libasyon yapan farklı tip ve ikonografiler yer almaktadır³⁸³. **K. 11** numaralı figürinin sadece baş kısmının korunmuş olmasına rağmen Batı Anadolu'da MÖ 2. yüzyıla tarihlenen Eros tipleri değerlendirildiğinde, bir uçan Eros figürinine ait bir baş olmalıdır. Benzer tip ve ikonografiye sahip figürinlerin en yoğun görüldüğü merkez Myrina'dır. Myrina Nekropolü'nden bulunmuş benzer tipteki Eros figürinleri³⁸⁴ ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda, **K. 11** numaralı figürinin başında bulunan çelenk ve başın hafif sağa doğru dönüş yapmasıyla uçan Eros tipindeki bir figürine ait baş parçası olabileceği tespit edilmiştir. Bunun yanında yüz fizyonomisi incelendiğinde **K. 11** numaralı figürinin "*Eros Ephebe - genç Eros*" tipolojisine³⁸⁵ ait olduğu tespit edilmiştir.

K. 11 numaralı Eros figürini ile benzer tipteki eserler Kyme³⁸⁶, Myrina³⁸⁷, Pergamon³⁸⁸, Priene³⁸⁹, Tralleis³⁹⁰, Tarsus³⁹¹, Mısır³⁹² ve Delos'dan³⁹³ bulunmuştur.

³⁸³ Farklı merkezlerden bulunmuş ve farklı tipolojilere sahip Eros figürinleri için bkz. Bouzek 1980, 135, fig. 22,2; Burr 1934, PL. XXIII 54-56, PL. XXII 57,58; Mollard- Besques 1972, PL, MYR 55, 57, PL 40, MYRINA 848, MYR 64, MYR 66, PL 42, MYR60, PL 44, MYR 62, PL 64 MYRINA 1099, PL 53, MYRINA 975, PL 54, MYR 89; Kielau 2009, Taf.468, 410-413; Rumscheid 2006, Taf 99, 2-3 Kat Nr 237; Taf. 101,1-2 Kat Nr 239; Goldman 1950, PL. 248, 498-500; Kaufmann 1915, Taf.51; Laumonier 1956, PL. 176, 839-850

³⁸⁴ Burr 1934, PL. XXIII 54-56, PL. XXII 57,58; Mollard- Besques 1972, PL, MYR 55, 57, PL 40, MYRINA 848, MYR 64, MYR 66, PL 42, MYR60, PL 44, MYR 62, PL 64 MYRINA 1099, PL 53, MYRINA 975, PL 54, MYR 89.

³⁸⁵

³⁸⁶ Bouzek 1980, 135, fig. 22,2.

K. 11 numaralı Eros figürinine ait baş parçası ile benzer stil özelliklerine sahip Myrina Nekropolü’den bulunmuş M. 27 numaralı eser karşılaştırıldığında, her iki figürinin de başında bulunan dairesel formlu bitkisel çelenk göze çarpmaktadır. M. 27 numaralı figürinin başında bulunan çelenk, **K. 11** numaralı esere göre daha yüksek formudur. M. 27 numaralı figürinin bir ayağı önde, ayakta, çıplak, başı soluna dönüktür. Yüzü ise **K. 11** numaralı esere göre daha yetişkin bir fizyonomiye sahiptir. Bazı farklılıklara rağmen iki eser arasındaki stil biçiminin aynı olması Myrina buluntusu ile Kyme buluntusunun çağdaş olduğunu düşündürmektedir. Mollard - Besques tarafından değerlendirilen M. 27 numaralı eser MÖ 2. yüzyılın ortalarına tarihlenmektedir³⁹⁴. **K. 11** numaralı figürin ile benzer tipolojide başka bir eser Aigai’dan bulunmuştur. Dereboylu tarafından Eros figürinleri başlığı altında “*simit bant taşıyan tipler*” olarak sınıflandırılmıştır. Başın ölçüleri ve benzer örnekler temel alındığında, K. 46 numaralı figürinin 9 cm yüksekliğinde küçük boyutlu, ayakta ve çıplak bir figürin olabileceği üzerinde durulmuştur. Bu durum **K. 11** numaralı eser için geçerli değildir. Baş formları benzer olsa da **K. 11** numaralı figürin baş yüksekliğinin 4.8 cm olması yaklaşık olarak 20-25 cm yüksekliğine sahip bir figürin olduğunu düşündürmektedir. Aigai buluntusu ile **K. 11** numaralı figürin karşılaştırıldığında, her iki eserin de başında bulunan çelenk ve saç formu benzer olsa da Aigai buluntusu daha geç özellikler göstermektedir. Dereboylu tarafından Geç Hellenistik Dönem’e tarihlenmiştir³⁹⁵. **K. 11** numaralı eser ile farklı buluntu merkezlerinden benzer tipoloji ve stildeki figürinler karşılaştırıldığında, **K. 11** numaralı figürinin MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısında üretildiği ve olasılıkla Myrina’dan bir koroplastta ait olduğu düşünülmektedir.

Hellenistik Dönem ile birlikte pek çok merkezde nekropol alanlarında mezar hediyesi olarak Eros figürinlerinin bırakılması göze çarpmaktadır. **K. 11** numaralı Eros figürinin nekropol alanı buluntusu olması, Eros ve mezar ikonografisi arasındaki bağlantıya değinmeyi gerektirmektedir. Mollard – Besques, Myrina Nekropolü’nden bulunmuş Eros figürinlerini değerlendirmiş ve bu tipin genellikle çocuk mezarlarına bırakıldığını

³⁸⁷ Burr 1934, PL. XXIII 54-56, PL. XXII 57,58; Mollard- Besques 1972, PL, MYR 55, 57, PL 40, MYRINA 848, MYR 64, MYR 66, PL 42, MYR60, PL 44, MYR 62, PL 64 MYRINA 1099, PL 53, MYRINA 975, PL 54, MYR 89.

³⁸⁸ Kielau 2009, Taf. 21A, K. 151a.

³⁸⁹ Rumscheid 2006, Taf 99, 2-3 Kat Nr 237; Taf. 101,1-2 Kat Nr 239,

³⁹⁰ Çekilmez 2014, Levha 39, K.28, LEVHA 40, K.28, LEVHA 49, K.31.

³⁹¹ Goldman 1950, PL. 248, 498-500.

³⁹² Kaufmann 1915, Taf.51.

³⁹³ Laumonier 1956, PL. 176, 839-850.

³⁹⁴ Mollard-Besques 1972, 36, PL. 39, M.27.

³⁹⁵ Dereboylu 2012, 120-121, Levha 23, K.46.

aktarmıştır³⁹⁶. Fakat başka bir görüşe göre Eros figürinlerinin evlenmeden ölen genç kızların mezarlarına bırakıldığı savunulmaktadır³⁹⁷. Yaygın görüş ise cinsiyet ya da yaş olarak ayırım yapmanın dışında Eros figürinlerinin ölen kişiyi diğer dünyaya taşıyan bir ruh taşıyıcı, yol gösterici ya da koruyucu olarak bırakıldıklarıdır. Laumonier, bu görüşü desteklemekte ve Eros figürinlerinin apotropeik (kötülüklerden koruyucu) olarak mezarlara bırakıldığını aktarmaktadır³⁹⁸. Erosların ölüm ikonografisi Klasik Dönem’de sadece mezarlara bırakılan figürinlerde değil aynı zamanda lahitler üzerindeki betimlemelere yansımıştır. Sonuç olarak, Eros figürinlerinin mezarlara bırakılmış olmasının cinsiyet veya yaş üzerine yorum yapmanın doğru olmayacağı düşünülmektedir. Ruh taşıyıcı veya koruyucu kimliklerinin dönemin dinsel inancı ile şekillendiğine ve yaygın kullanılan bir ikonografi olduğunu düşündürmektedir.

6.4. Kadın Tipleri

6.4.1. Ayakta Giyimli Kadın Figürinleri

Çalışma kapsamında **K. 12-17** numaralı beş figürin ayakta, giyimli kadın tipleri başlığı altında değerlendirilmiştir. Tipolojik sınıflandırma içerisinde figürinler kronolojik olarak tanımlanmıştır. Grup içerisindeki en erken örnekler MÖ 5. yüzyılın sonundan, en geç örnek ise MS 2. yüzyıla tarihlenmektedir. **K. 12-15** numaralı figürinler geç Klasik Dönem özelliği taşımakta ve aynı tipolojiye sahiptir. Bu nedenle söz konusu figürinler birlikte değerlendirilmiştir.

K. 12 numaralı figürin ayakta, khiton üzerine himation giyimlidir. Yüzeydeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Alın üzerinden başlayarak sıkıca tüm başı saran ve arkada sivrilerek sonlanan bir sakkos takmıştır. Başlığın altından sarkan geriye taranmış saçların bir bölümü alın üzerine dökülür. Yüz oval formlu zayıf, alın dışa çıkık, gözler küçük ve derinde, göz kapakları etli, yanaklar yağlı, burun uzun ve kemerli, ağız büyük ve geniş, çene ise yuvarlatılmıştır. Boyun uzun ve ince, vücudun üst kısmı dik, omuzlar geniş ve güçlüdür. Sağ kolunu vücuduna paralel aşağı uzatıp sağ elini sağ göğsü üzerine uzatır. Sol kol da benzer şekilde vücuda paralel aşağı uzanır, dirsekten bükülerek öne uzanıp mantonun kıvrımlarını tutmaktadır. Bel kalın ve güçlü, hafif sağına doğru eğik, bacaklar kalın, sağ bacak geride ve hareketli, sol bacak ise önde ve vücudun ağırlığını taşır. **K. 12** numaralı

³⁹⁶ Mollard-Besques 1972,35-65.

³⁹⁷ Rohde 1968, 8.

³⁹⁸ Laumonier 1956,164.

figürin ile benzer tipteki eserler Smyrna³⁹⁹, Priene⁴⁰⁰, Ionia⁴⁰¹, Limyra⁴⁰², Girit⁴⁰³, Yunanistan⁴⁰⁴, Atina⁴⁰⁵, Delos⁴⁰⁶ ve Korinht'ten⁴⁰⁷ bulunmuştur.

K. 13 numaralı figürin ayakta, khiton üzerine himation giyimlidir. Birden fazla kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen gövde üzerinde yer yer küçük kırıklar ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar bulunmaktadır. Başın bir bölümü manto ile örtülü, alın üzerinden ortadan ikiye ayrılan saçlar ise ince dalgalar halinde boynun her iki yanına dökülür. Yüz oval formlu dolgun, alın dışa çıkık, gözler küçük ve derinde, burun uzun ve kemerli, yanaklar şişkin, ağız küçük ve kapalı, çene ise yuvarlatılmıştır. Boyun ince ve uzun, mantonun içerisinde kalan omuzlar belirgin değildir. Sağ kol vücuduna paralel aşağı uzanır ve sağ eliyle elbisenin kıvrımlarını tutar, sol kol ise dirseğine kadar vücuduna paralel aşağı iner, dirsekten bükülüp öne doğru uzattığı sol eliyle mantosunun kıvrımlarını kavrar. Bel kalın, güçlü ve vücudun hareketinden dolayı hafif sağına eğiktir. Bacaklar kalın, bir adım geride hareketli olan sağ bacağın aksine, sol bacak hareketsiz ve vücudun ağırlığını taşır. Khiton kıvrımları düz, vücuduna dik ve hareketsiz olarak ayak bileklerine kadar iner, ayakları açıkta bırakır, belin solundan başlayan ve vücuda dolandırılan iki sıra kalın bant şeklindeki manto sol kol üzerinden aşağı dikey kalın bant şeklinde dökülür. **K. 13** numaralı figürin ile benzer tipteki eserler, Priene⁴⁰⁸, Lindos⁴⁰⁹, Girit⁴¹⁰ ve Paestina'dan⁴¹¹ bulunmuştur.

K. 14- 15 numaralı figürinler -Atölyeler başlığı altında da değindiğimiz üzere- aynı kalıptan üretilmişlerdir. Bu sebeple eserlerin tanımı ve değerlendirilmesi birlikte yapılmıştır. Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın figürinleridir. Yüzeydeki aşınmalar dışında eserler sağlamdır. Baş tamamen manto ile sıkıca örtülü, alın üzerinde kalın bant formunda saçlar yer alır. Yüz oval formlu ve dolgun, alın küçük ve dışa çıkık, gözler belirgin ve derinde, yanaklar şişkin, burun uzun ve kemerli, ağız küçük ve kapalı, çene belirgin ve

³⁹⁹ Winter 1903,11,2; Higgins 1969, PL.62,2334.

⁴⁰⁰ Rumscheid 2006, Taf.18,1-4, Kat. Nr. 37.

⁴⁰¹ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 151, 1162.

⁴⁰² Zhuber-Okrag 1990, 76, TK.11.

⁴⁰³ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 118, 86,88,89.

⁴⁰⁴ Sinn 1977, Taf.9, Kat. Nr. 30.

⁴⁰⁵ Burr-Thompson 1966, PL.19, fig.16.

⁴⁰⁶ Laumonier 1956, PL. 127,273.

⁴⁰⁷ Davidson 1942, fig.5, 38.

⁴⁰⁸ Rumscheid 2006, Taf. 16, 1-4, Kat. Nr. 35.

⁴⁰⁹ Blinkenberg 1931, PL. 144, 3075,3077.

⁴¹⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 18, 86.

⁴¹¹ Pensabene 2001, Tav. z,7.

yuvarlatılmıştır. Boyun ince ve uzun, vücudun üst kısmı dik, omuzlar dar ve belirsizdir. Sağ kol dirsekten bükülüp sol göğüsün üzerine dökülen mantonun ucunu kavrar, sol kol vücuduna paralel dirsekten hafif bükülerek bel hizasındaki elbise kıvrımlarını tutar. Sol göğüs küçük ve belirgin iken sağ göğüs kolun hareketinden dolayı işlenmemiştir. Sağ bacak önde ve hareketli, sol bacak elbise içinde vücudun ağırlığını taşır. Mantonun bir ucu sol koltuk altına tutturulduktan sonra yukarı doğru yükselir, başı ve vücudun üst kısmını kapatır. Sağ omuz üzerinden sağ bacağı da kapatacak şekilde önce sağ elin bileğine kadar vücudu sarar daha sonra sol omuza ve oradan da sol kola sarılarak açılıp aşağı dökülür. Elbise kıvrımları büyük oranda hareketsiz bir şekilde ayakuçlarını açıkta bırakarak kaideye kadar uzanır, her iki kolun hareketinden dolayı mantoda küçük yatay kıvrımlar oluşmuştur. **K. 14-15** numaralı figürinlerin benzer örnekleri Myrina⁴¹², Aiolis Bölgesi⁴¹³, Pergamon⁴¹⁴, Ionia⁴¹⁵, Priene⁴¹⁶, Tarsus⁴¹⁷, Rhodos⁴¹⁸, Lindos⁴¹⁹, Kıta Yunanistan⁴²⁰, Atina⁴²¹ ve Paestina'dan⁴²² bulunmuştur.

K. 12-15 numaralı ayakta giyimli kadın figürinleri MÖ 5. sonu - 4. yüzyıl giyimli kadın tipolojisini yansıtmaktadır. Değerlendirilen dört eser benzer stilde ve aynı tipolojik sınıfta yer almasına rağmen figürinlerin duruş ve hareketlerinde bazı farklılıklar gözlenmiştir. Bu farklılıklardan biri kadınların başlarında yer alan manto, sakkos veya başlıklardır. **K. 12** numaralı figürin başını sıkıca saran sakkos, **K. 13** numaralı figürinin manto üzerinde yer alan başlık, **K. 14-15** numaralı figürinin ise başlarının örtülü olmasıdır. Ele alınan figürinlerin tümü sol elleri ile vücutlarını saran mantonun ucunu tutmaktadır. Fakat mantonun vücuda sarılışında farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum **K. 14-15** numaralı figürinlerde mantonun vücudu sıkı sarılması ile görülmektedir. Mantonun vücuda sıkıca sarılması Tanagra stili olarak adlandırılan giyimli kadınlarda görülmektedir⁴²³. Hekimoğlu, Pitane'de bulunmuş benzer tipteki üç figürini Tanagra stilinde değerlendirmiş ve MÖ 4. yüzyıla tarihlenmiştir⁴²⁴. Tanagra'da MÖ 4. yüzyılda başlayan ve MÖ 3. yüzyılda kadar

⁴¹² Burr 1934, PL. XXXII,79

⁴¹³ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 121, 117.

⁴¹⁴ Kielau 2009, Taf. 35A, 295.

⁴¹⁵ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 23,126-129; Özyiğit 1993, Res.79.

⁴¹⁶ Rumscheid 2006, Taf.14, 3-4, Kat. Nr. 30, Taf.55, Kat. Nr. 125.

⁴¹⁷ Goldman 1950, PL. 239, 355.

⁴¹⁸ Higgins 1969, PL. 101, 2640,2641.

⁴¹⁹ Blinkenberg 1931, PL. 144, 3074.

⁴²⁰ Sinn 1977, Taf.9, Kat. Nr. 30;

⁴²¹ Winter 1903, 71,8.

⁴²² Pensabene 2001, Tav. Z.1.

⁴²³ Higgins 1986,132.

⁴²⁴ Hekimoğlu 2010, 34, Levha X-XI, K. 15-17.

devam eden söz konusu tipin Anadolu varyasyonları MÖ 3. yüzyılda görülmeye başlamıştır⁴²⁵. MÖ 3. yüzyıl örnekleri ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda **K. 12-15** numaralı figürinlerin kıyafet kıvrımlarındaki sadelik, duruştaki hareketsizlik, kaide ve buhar deliği formu MÖ 4. yüzyıla ait olduklarını göstermektedir.

K. 16 numaralı figürin ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın figürinidir. Figürinin başı, boynu, her iki omzu, sağ göğsü ve sağ kolu kırık ve eksik, yüzeyinde aşınmalar, sol kalıp birleşim yerinde de çatlaklar mevcuttur. Eserin korunan sol göğsü belirgin, sol kol vücuduna paralel mantonun kıvrımlarını tutar. Bacaklar elbise içerisinde hareketsiz ve belirgin değildir. Khiton kaideye doğru giderek genişleyen dikey kütleli kıvrımlarla aşağı doğru uzanırken, himation belin sağından çapraz belirgin parçalı kütleler ile sol kolda toplanır. Eserin arka yüzü kabaca işlenmiş, arka yüzde küçük dairesel formlu pişirme deliğine ve yüksek yuvarlak kaideye sahiptir. Benzer örnekler Kyme⁴²⁶, Myrina⁴²⁷, Güney İtalya⁴²⁸ ve Amathus'da⁴²⁹ bulunmuştur.

K. 16 numaralı figürin ile benzer Kyme'de bulunmuş iki eser Dufkova tarafından değerlendirilmiştir. Dufkova, **K. 16** numaralı figürinde de olduğu gibi- şematik kıvrımlara değinmiş, bu figürinlerin Tanagra giyimli kadınlarının Myrina'da üretilen taklitlerine benzer olduğu ve Kyme'nin yerel üretimi olduğunu aktarmaktadır⁴³⁰. Dairesel kaide formu Tanagra giyimli kadın figürinlerinde kullanılmıştır, Anadolu'da ise Tanagra giyimli kadın tipindeki figürinlerin dikdörtgen kaide ile üretildiğini fakat Myrina'da bulunmuş bazı figürinlerde dairesel kaide kullanıldığı gözlenmiştir⁴³¹. **K. 16** numaralı figürinde de yüksek dairesel formlu bir kaide kullanılmıştır. Khiton üzerinde yer alan ve vücudunu çapraz bir formda saran himationun vücudu sarışı ve sol elin kıyafet kıvrımlarını yukarı doğru çekmesiyle **K. 16** numaralı eser, tip ve stil açısından Tanagra giyimli kadın tipolojisinin Kyme'de üretilmiş yerel bir örneği olarak değerlendirilmelidir. Figürinin kıyafet kıvrımlarındaki şematik form, kaide formu ve buhar deliği temel alındığında **K. 16** numaralı figürin MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

⁴²⁵ Çekilmez 2014, 88.

⁴²⁶ Dufkova 1974, PL. 26, 7a-8.

⁴²⁷ Mollard-Besques 1972, PL. 112, d-MYR 229, PL 113, M-74, PL.142, e-MYRINA 691.

⁴²⁸ Mollard- Besques 1986, PL. 30, 3508.

⁴²⁹ Queyrel 1988, PL. 42, 412.

⁴³⁰ Dufkova 1974, 135-136, PL 26, 7-8.

⁴³¹ Çekilmez 2014, 88; Uhlenbrock 1990, 17.

K. 17 numaralı figürin ayakta, khiton üzerine himation giyimlidir. Figürin birden fazla kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen sol bacak ve gövdenin bir bölümü dışında kırık ve eksiktir. Sol ayak önde ve hareketli, sağ ayak geride vücudun ağırlığını taşır. Khiton dalgalı dikey kıvrımlar ile kaideye doğru dökülür, sol ayak elbiseden sıyrılır ve ayakucunu açıkta bırakır. Mantonun sol koldan gelen kıvrımları açılarak aşağı dökülür. Yüksek, dörtgen formlu kaidenin ön yüzü profilli diğer kısımları düzdür. Kaidenin arka kısmında korunan “**APT(EMONOC)**” harflerinden oluşan bir koroplast imzası bulunmaktadır. Bir önceki bölümde atöleyeler başlığı altında değerlendirdiğimiz, **K. 17** numaralı figürinin Myrina’da MS 1. yüzyılın sonu - MS 2. yüzyılın başında üretim yapan Artemonos isimli bir koroplastın üretimi olduğu tespit edilmiştir. Koroplast Artemonos’un üretimi olduğu tespit edilen diğer figürinler, Aphrodite Pandemos⁴³², ikili ziyafet sahnesi⁴³³, kithara üzerinde oturan Musa⁴³⁴ ve kaide kısmı korunmuş ayaktan⁴³⁵ oluşmaktadır. **K. 17** numaralı figürinin kaidesi ile birlikte alt gövdesinin bir kısmının korunmuş olması figürinin tipolojisinin saptanmasını zorlaştırmıştır. Bu sebeple **K. 17** numaralı figürin ayakta, giyimli kadınlar sınıflandırmasında değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan ayakta, giyimli kadın tiplerinin Kyme Doğu Nekropolü buluntuları arasında en geç dönem özelliklerini gösteren örneğini oluşturmaktadır.

6.4.2. Oturan, Giyimli Kadın Figürinleri

Oturan giyimli kadın tipoloji içerisinde değerlendirilen **K. 18 - 20** numaralı üç figürin bulunmaktadır. **K. 18** ve **K. 19** numaralı figürinler bir hayvanın üzerinde oturur pozisyonda ve bu özellikleriyle **K. 20** numaralı eserden ayrılmaktadır.

K. 18 numaralı eser, katır/eşek üzerinde oturan, khiton üzerine himation giyimli bir kadın figürinidir. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş sıkıca manto ile sarılı, aşağı eğiktir. Figürinin yüz detaylarını tanımlamak aşınmadan dolayı oldukça güç olmasına rağmen oval yüz, büyük ve derinde gözler, uzun burun ve geniş ağız yapısına sahiptir. Başın duruşundan dolayı boyun belirsiz, omuzlar ise dardır. Başlı saran manto omuzlara doğru dökülür. Sağ kol vücuda paralel, dirsekten hafif bükülerek sağ bacak üzerinde durur, belirgin olmamakla birlikte sol kol da aynı şekilde sol bacak üzerinde durmaktadır. Kıyafet içerisinde olan bacaklar ince ve hareketsiz olarak aşağı doğru iner, elbise bacakları sıkıca

⁴³² Mollard-Besques 1963, 32, MYR 39, PL 36,b- PL 236-e.

⁴³³ Mollard-Besques 1963, 127, MYR 270, PL 253,c, PL 236,f.

⁴³⁴ Mollard-Besques 1963, 88, MYR 205, PL 107,f, PL 237, a-b.

⁴³⁵ Mollard-Besques 1963, 203, MYRINA 1697, PL, 237 c-d.

sarar ve ayakuçlarını açıkta bırakır. Giyimli kadın figürünün üzerine oturduğu katırın/eşeğin kulakları, ağız kısmı ve kuyruğu belirgin olmasına rağmen ayakları kabaca işlenmiştir.

K. 18 numaralı figürünün benzer örnekleri Kyme (İDÇ)⁴³⁶, Myrina⁴³⁷ ve Kıbrıs'tan⁴³⁸ bulunmuştur. Kyme antik kenti İDÇ Nekropol Alanı'ndan mezar dışı buluntusu olarak benzer bir figürin Lebe tarafından "*atlı binici*" tipolojisinde değerlendirilmiştir⁴³⁹. Yüzeyi oldukça aşınmış durumda olan figürünün üzerinde oturmuş olduğu hayvanın at olmasıyla **K. 18** numaralı eserden ayrılır. Fakat her iki figüründe de hayvanın üzerindeki oturuş pozisyonları aynıdır. İDÇ Nekropolü buluntusunda da **K. 18** numaralı figüründe olduğu gibi başını saran bir manto bulunmaktadır. **K. 18** numaralı eserden farklı olarak manto üzerinde yüksek formlu bir başlık yer almaktadır. Bu başlık, Lebe tarafından pilos olarak tanımlanmıştır⁴⁴⁰. Figürünün cinsiyetine değinilmemiş fakat atlı bir süvari olarak sınıflandırılması olasılıkla araştırmacı tarafından erkek bir figür olarak düşünülmüştür. Fakat -atlı binici/süvari- figürinlerinde genellikle atın üzerinde yer alan figürin dik bir formda cepheden ve bir eliyle atın dizginlerini tutar, diğer eliyle de mızrak ya da kalkan taşımaktadır. Farklı tipolojiler sunan binici/süvari figürinlerinde atın yürür, şaha kalkar veya sabit biçimde farklı duruşları bulunmaktadır⁴⁴¹. Bu tipolojik özellikler değerlendirildiğinde, olasılıkla figürin aşınmış olmasında kaynaklı olarak ve at ile birlikte tasvir edilmesi, bu eserin binici figürünü olarak sınıflandırılmasına neden olmuştur. Fakat **K. 18** numaralı figürinle aynı tipolojik özellikleri barındırması -oturan kadın- figürinleri sınıflandırılmasında değerlendirilmelidir.

K. 18 numaralı figürin ile benzer tipolojik özellikler gösteren başka bir eser Kıbrıs'tan bulunmuştur⁴⁴². **K. 18** numaralı eserden farklı olarak Kıbrıs buluntusunda kadının kucağında bir çocuk yer almaktadır. Higgins, Kıbrıs buluntusunu Myrina'dan bulunmuş benzer tipteki başka bir figürin ile karşılaştırmıştır⁴⁴³. Myrina'dan bulunmuş ve koroplast Artemonos üretimi olduğu saptanan "*Aphrodite Pandemos*" tipindeki figürin, keçi üzerinde oturmaktadır⁴⁴⁴. Duruş ve tipolojinin **K. 18** numaralı eser ile benzer olduğu gözlenmiştir. Bu durum, **K. 18** numaralı figürin ile aynı tipolojiye sahip fakat daha geç bir örneğin varlığı

⁴³⁶ Lebe 2013, Levha 15, Kat. No. 91.

⁴³⁷ Mollard- Besques 1963, PL.6, MYR 40.

⁴³⁸ Burr-Higgins 2001, PL 147, 2907, PL. 155, 2953.

⁴³⁹ Lebe 2013, Levha 15, Kat. No. 91.

⁴⁴⁰ Lebe 2013, 61.

⁴⁴¹ Dufkova 1974, 128.

⁴⁴² Burr-Higgins 2001, PL 147, 2907, PL. 155, 2953.

⁴⁴³ Mollard- Besques 1963, PL.6, MYR 40.

⁴⁴⁴ Mollard-Besques 1963, PL. 36, b- MYR 39.

açısından önemlidir. **K. 18** numaralı figürin benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar ve mezar konteksti değerlendirildiğinde, MÖ 5. yüzyılın son çeyreği ile MÖ 4. yüzyıl başına tarihlenmektedir.

K. 19 numaralı eser güvercin üzerinde oturan, giyimli kadın figürinidir. Figürinin gövdesinin üst kısmı ve güvercinin başı kırıktır. Kadına ait korunan bacaklar birbirinde ayırık, diz hizasından başlayan kıvrımlar aşağıya inmektedir. Güvercinin korunan boyun kısmı dışa çıkık, kuyruk ise uzun ve köşelidir.

K. 19 numaralı figürin ile benzer buluntular Myrina⁴⁴⁵, Troas⁴⁴⁶, Küçük Asya⁴⁴⁷, Kıbrıs⁴⁴⁸, Capua⁴⁴⁹, Rhodos⁴⁵⁰, Tarse⁴⁵¹, Boeotia⁴⁵², Tanagra⁴⁵³ ve Tarentum'dan⁴⁵⁴ bulunmuştur.

K. 19 numaralı figürinin tamamının korunmuş olmaması nedeniyle tipolojik olarak bir sınıflandırma yapılamamaktadır. Fakat Boeotia'dan bulunmuş ve **K. 19** numaralı figürine oldukça benzer bir örnek, Leyenaar- Plaisier tarafından "*Aphrodite*" olarak değerlendirilmiştir⁴⁵⁵. Troas Bölgesi'nden bulunmuş benzer tipolojiye sahip fakat daha geç özellikler gösteren başka bir buluntu ise Kaplan tarafından Aphrodite grubu içerisinde değerlendirilmiştir⁴⁵⁶. Higgins ise Kıbrıs'tan bulunmuş benzer tipolojideki başka bir figürini yine Aphrodite olarak tanımlamaktadır⁴⁵⁷. **K. 19** numaralı figürinin korunan kısımlarının oldukça az olması nedeniyle figürinin kimliği konusunda yorum yapılamamaktadır. Bu nedenle – oturan kadın- tipoloji içerisinde değerlendirilmiştir. **K. 19** numaralı figürinin tarihlenmesi ise beraberinde bulunan diğer buluntuların değerlendirilmesiyle yapılmıştır. **K.9, K. 12, K. 13** ve **K. 18** numaralı figürünler ile aynı mezar kontekstinden bulunmuş ve MÖ 5. yüzyılın sonu ile MÖ 4. yüzyılın başına ait olduğu düşünülmektedir.

⁴⁴⁵ Winter 1903, 193,1

⁴⁴⁶ Winter 1903, 194,3; Kaplan 2009, Levha 11, Kat. No. 38.

⁴⁴⁷ Winter 1903, 194,2.

⁴⁴⁸ Higgins 1969, PL. 148,2909. Burr-Higgins 2001, PL 148, 2909.

⁴⁴⁹ Mollard- Besques 1986, PL.05, D3353

⁴⁵⁰ Higgins 1969, PL. 148, 2909.

⁴⁵¹ Heuzey 1883, PL. 53,2.

⁴⁵² Leyenaar-Plaisier 1979, PL.11, 58.

⁴⁵³ Winter 1903, 192,5.

⁴⁵⁴ Winter 1903, 192,8.

⁴⁵⁵ Leyenaar-Plaisier 1979,36-37, PL.11, 58.

⁴⁵⁶ Kaplan 2009, Levha 11, Kat. No. 38.

⁴⁵⁷ Burr-Higgins 2001, PL 148, 2909.

Oturan giyimli kadınlar sınıflandırması içerisinde değerlendirilen son figürin **K. 20** numaralı eserdir. **K. 20** numaralı figürin oturan, khiton giyimli kadın figürünüdür. Figürinin başı, boynun bir bölümü, ayakları, kaidesi ve arka yüzün büyük bir kısmı kırık ve eksiktir. Korunan boyun vücuda göre orantılı, omuzlar geniş ve belirgindir. Her iki omuz üzerinde de khitonun askıları belirgindir. Sağ kol vücuduna paralel dirsekten hafif bükülüp sağ bacak üzerinde, sol kol ise sağa göre daha önde fakat aynı şekilde durur. Göğüsler belirgin değil, göğüs altında olasılıkla kemeri bulunmaktadır. Bel kalın ve göbek hafif şişkindir. Oturur pozisyonda olan figürinin bacakları birbirinden ayrık ve o alanda elbise kıvrımları V şeklinde aşağı doğru giderek açılmaktadır. Eserin arka yüzü kabaca işlenmiştir. Oturduğu platform arka yüzde oval bir form ile belirtilmiştir. **K. 20** numaralı figürinin kıyafet kıvrımları, sağ ve sol el arasındaki kontrast Hellenistik Dönem modasını yansıtmaktadır. Oturan giyimli kadınlar tipolojisinin en geç örneğini oluşturmaktadır.

6.4.3. Kadın Figürin Başları

Çalışma kapsamında Kyme Doğu Nekropolü'nden bulunmuş kadın figürinlere ait beş figürin başı değerlendirilmiştir. Söz konusu figürinler nekropol alanı içerisinde mezar dışından ve çalışmalar sırasında yapılan sondaj çalışmalarından ele geçmiştir. Olasılıkla kışın alanda taban suyunun yükselmesiyle taşınmış ve o sırada kırılmış olmalıdırlar. Ele alınan **K. 21 - 25** numaralı kadın figürinlerine ait baş parçaları, MÖ 2. yüzyıl ve 1. yüzyılın ilk yarısının stil özelliklerini taşımaktadır.

Bu grup içerisinde değerlendirilen ilk eser **K. 21** numaralı figüründür. Figürinin ön yüzü iki kırık parçanın birleştirilmesi ile baş, saçların bir kısmı ve boyundan oluşmakta, arka yüz kırık ve eksiktir. Baş sağına doğru keskin bir dönüş yapar ve yukarıya doğru bakar. Saçlar ortadan ikiye ayrılıp, büyük dalgalar halinde alnın sağından ve solundan kulakları kapatarak arkaya doğru taralıdır. Yüz oval ve dolgun, alın dışa çıkık, göz kapakları etli, gözleri badem formunda, yanaklar yağlı, elmacık kemikleri belirgin, burun uzun, ağız yüze göre orantılı ve hafif açık, çene oval ve güçlüdür. Boyun başın hareketinden dolayı hafif sağına hareketli uzun ve kalındır. **K. 21** numaralı eser, başının ve boynun kontrast hareketi, yüzündeki patatik ifade, yanakların yağlı, elmacık kemiklerinin ise belirgin işlenmesi ile MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına ait olabileceği düşünülmektedir. **K. 21** numaralı figürin ile benzer özellikler taşıyan örnekler Pergamon⁴⁵⁸ ve Delos'tan⁴⁵⁹ bulunmuştur.

⁴⁵⁸ Kielau 2009, Taf. 52B, 480.

MÖ 4. yüzyılda Praxiteles'in Knidoslu Aphrodite heykelinde uyguladığı saç stili Hellenistik Dönem boyunca heykellerde olduğu gibi figürinlerde de uygulanmıştır. Literatüre “*Knidian Coiffure - Knidos Stili*” olarak geçen bu saç stili tipolojisine ait çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 22** ve **23** numaralı iki figürin başı bulunmaktadır. Knidos tipi saç stilinde ortadan ikiye ayrılan saçlar dalgalar halinde geriye doğru taranır ve ense üzerinde bir topuz ile sonlanmaktadır. Bu durum **K. 22-23** numaralı figürinlerin saç tipinde de görülmektedir. Burr - Thompson figürinlerde Knidos saç tipinin ilk olarak MÖ 250'de görülmeye başladığını aktarmaktadır⁴⁶⁰. Söz konusu figürinler benzer saç stiline sahip olsalar da **K. 23** numaralı figürinin, **K. 22**'ye göre daha erken stil özellikleri gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum, **K. 23** numaralı eserin baş ve boyunundaki kontrast harekette, gözlerin ve yüz hatlarının işlenişinde görülmektedir.

K. 23 numaralı eser ile benzer özellikler taşıyan figürinler Myrina⁴⁶¹, Pergamon⁴⁶², Halikarnassos⁴⁶³, Priene⁴⁶⁴, Atina⁴⁶⁵ ve Girit'te⁴⁶⁶ bulunmuştur. Myrina ve Pergamon buluntuları **K. 23** numaralı esere göre daha geç özellikler göstermektedir⁴⁶⁷. Priene'den bulunmuş ve benzer stil özelliklerine sahip bir başka figürin ile **K. 23** numaralı eser çağdaş olmalıdır⁴⁶⁸. Benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda, **K. 23** numaralı figürin MÖ 175-150 yılları arasına tarihlenmektedir.

K. 22 numaralı figürin başı ile benzer stil özelliklerine sahip buluntular, Smyrna⁴⁶⁹, Myrina⁴⁷⁰, Pergamon⁴⁷¹, Priene⁴⁷², Halikarnassos⁴⁷³ Tarsus⁴⁷⁴, Lesbos⁴⁷⁵ ve Delos'tan⁴⁷⁶ bulunmuştur. Benzer örnekler ve **K. 23** numaralı figürin ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına ait olduğu düşünülmektedir.

⁴⁵⁹ Laumonier 1956, PL.79, 938.

⁴⁶⁰ Burr-Thompson 1963,37.

⁴⁶¹ Burr 1934, PL. XL,108.

⁴⁶² Kielau 2009, Taf 52B, 481.

⁴⁶³ Higgins 1969, PL. 92, 2561,2562,2366.

⁴⁶⁴ Rumscheid 2006, Taf. 90, Kat. Nr. 220.

⁴⁶⁵ Davidson- Thompson 1975, fig. 58, 74.

⁴⁶⁶ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 42, 237.

⁴⁶⁷ Burr 1934, PL. XL,108; Kielau 2009, Taf 52B, 481.

⁴⁶⁸ Rumscheid 2006,477, Taf. 90, Kat. Nr. 220.

⁴⁶⁹ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 62, 376-379.

⁴⁷⁰ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 113, 794,801,802.

⁴⁷¹ Kielau 2009, Taf 52B, 481.

⁴⁷² Rumscheid 2006, Taf. 20,4-6, Kat. Nr. 41.

⁴⁷³ Higgins 1969, PL. 92, 2561,2562,2366.

⁴⁷⁴ Goldman 1950, fig.216, 54.

⁴⁷⁵ Higgins 1969, PL.80, 2474.

⁴⁷⁶ Laumonier 1956, PL.79, 990.

Hellenistik Dönem içerisinde MÖ 3. yüzyılda figürinlerde yaygın görülen başka bir saç tipi ise literatüre “*Melon Coiffure- Kavun Dilimi*” olarak geçmiştir. Kavun dilimi saç tipine sahip çalışma kapsamında değerlendirilen tek bir örnek bulunmaktadır. **K. 24** numaralı eserin ön yüzüne ait baş ve boyun kısmı korunmuş, diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınmalar ve kırıklar bulunmaktadır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, saçlar kavun dilimi şeklinde kalın tutamlar ile ayrılıp olasılıkla arkada toplanmaktadır. Yüz yuvarlak formlu, alın geniş ve dışa çıkık, gözler badem, göz kapakları etli, göz bebekleri belirgin, yanaklar dolgun, burun küçük, ağız ise küçük ve hafif açıktır. Yuvarlatılmış çene ve ince uzun boyun yapısına sahiptir. Burr-Thompson’a göre MÖ 3. yüzyılda Tanagra stiline bir parçası olan ve yaygın kullanılan bu saç tipi, MÖ 2 ve 1. yüzyılda da kullanılmaya devam edilmiştir⁴⁷⁷.

K. 24 numaralı figürin ile benzer saç stiline sahip figürinler Kyme⁴⁷⁸, Myrina⁴⁷⁹, Pergamon⁴⁸⁰, Priene⁴⁸¹, Kıbrıs⁴⁸² ve Lesbos’tan⁴⁸³ bulunmuştur.

Kyme antik kenti, İDÇ Nekropol alanından mezar dışı buluntusu olarak bulunmuş ve **K. 24** numaralı eser ile benzer özellikler gösteren bir figürin bulunmuştur⁴⁸⁴. Lebe tarafından Myrina ve Aigai buluntuları ile karşılaştırılan söz konusu eser MÖ 3 – 2. yüzyıla tarihlenmektedir⁴⁸⁵. **K. 24** numaralı eser ile karşılaştırıldığında daha erken stil özellikler gösterdiği tespit edilmiştir. Dufkova, Kyme figürinlerini incelediği çalışmasında, kavun dilimi saç tipinin Myrina’da üretilen eserlerde yaygın kullanıldığına değinmekte ve bu tipin Myrina karakteri yansıttığına aktarmaktadır⁴⁸⁶. Fakat bu genelleme Hellenistik Dönem’de bu saç tipinde üretilmiş birçok figürin farklı merkezlerden bulunmuş olmasıyla değişmiştir.

K. 24 numaralı figürin ile benzer saç ve stil özelliklerine sahip örnekler Kyme⁴⁸⁷, Myrina⁴⁸⁸, Pergamon⁴⁸⁹, Priene⁴⁹⁰, Kıbrıs⁴⁹¹ ve Lesbos’tan⁴⁹² bulunmuştur. Benzer örnekler

⁴⁷⁷ Burr-Thompson 1963,38.

⁴⁷⁸ Lebe 2014, Levha 10, Kat.No.61.

⁴⁷⁹ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 120, 886,888,897.

⁴⁸⁰ Kielau 2009, Taf. 48A, 428-433; Taf. 50B,473.

⁴⁸¹ Rumscheid 2006, Taf. 94, Kat. Nr. 229, 230.

⁴⁸² Higgins 1969, PL. 148, 2912,2914.

⁴⁸³ Higgins 1969, PL. 80, 2479.

⁴⁸⁴ Lebe 2014, Levha 10, Kat.No.61.

⁴⁸⁵ Lebe 2014, 38.

⁴⁸⁶ Dufkova 1974, 141.

⁴⁸⁷ Lebe 2014, Levha 10, Kat.No.61.

⁴⁸⁸ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 120, 886,888,897.

⁴⁸⁹ Kielau 2009, Taf. 48A, 428-433; Taf. 50B,473.

⁴⁹⁰ Rumscheid 2006, Taf. 94, Kat. Nr. 229, 230.

ile yapılan karşılaştırmalar sonucundan **K. 24** numaralı eser MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına ait olmalıdır.

K. 25 numaralı figürin, bu grup içerisinde değerlendirilen en geç örneği temsil etmektedir. Eserin baş ve boynun bir kısmı korunmuş, diğer parçaları kırık ve eksiktir. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, yüz oval ve dolgunur. Saçlar alın üzerinden ortadan ikiye ayrılır, iri bukleler ile kulakları örter, başın arkasında yer alan düz ve geriye doğru taralı saçlar ile birleşip ense üzerinde küçük bir topuz ile toplanır. Alın geniş, gözler badem formulu, göz kapakları etli, burun küçük, basık ve burun ucu aşağı sarkıktır. Yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalı, dudaklar dolgun, çene ise yuvarlatılmış ve belirgindir. Figürinin sol kulağında büyük dairesel formulu bir küpe vardır. Korunan boyun ince, uzun ve boynunda Venüs halkası olarak adlandırılan ince bir boğum yer alır. Saçların ortadan ayrılması ve arkada bir topuz ile bağlanması Knidos stili saç tipine benzer özellikler gösterse de iri bukleler halinde taralı dalgalı saç yapısı ile bu stilden ayrılmaktadır. Pergamon⁴⁹³, Smyrna⁴⁹⁴ ve Ionia'dan⁴⁹⁵ bulunmuş benzer saç ve yüz tipine sahip figürinler tespit edilmiştir. Benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar ve saç ve yüz formu değerlendirildiğinde, **K. 25** numaralı figürinin MÖ 100 – 50 yıllarına ait olduğu düşünülmektedir.

6.5. Erkek Tipleri

Çalışma kapsamında **K. 26** ve **K. 27** numaralı erkek figürin parçaları değerlendirilmiştir. **K. 26** numaralı eser erkek figürine ait baş ve gövde parçasından oluşmaktadır. Figürinin başı, sol omzunda taşıdığı olasılıkla bir çocuğa ait bacak parçası dışında diğer kısımları kırık ve eksiktir. Baş öne eğik ve örtülü, yüz yuvarlak, alın dışa çıkık, kaşlar belirgin, gözler badem formulu, yanaklar dolgun, burun aşınmış, ağız ise ince ve kapalıdır. Boyun kalın ve başın duruşundan kaynaklı olarak bodurdur. Korunan sol omuz üzerinde olasılıkla bir çocuğa ait bacak parçası oturur. Bacak oldukça kalın, detaysız ve bileklerden kırıktır.

⁴⁹¹ Higgins 1969, PL. 148, 2912,2914.

⁴⁹² Higgins 1969, PL. 80, 2479.

⁴⁹³ Kielau 2009, Taf. 44B,385.

⁴⁹⁴ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 66, 413.

⁴⁹⁵ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 166, 1276.

Benzer tipolojiye sahip örnekler Pitane⁴⁹⁶, Smyrna⁴⁹⁷, Rhodos⁴⁹⁸ ve Lindos'tan⁴⁹⁹ bulunmuştur.

K. 26 numaralı figürin ile benzer yüz formuna sahip Pitane buluntusu, Hekimoğlu tarafından “*göbekli cüce figürini*” olarak tanımlanmıştır⁵⁰⁰. **K. 26** numaralı figürinin sağlam olarak bulunamaması nedeniyle Pitane buluntusu ile sadece yüz formları karşılaştırılabilmektedir. Benzer yüz tipolojisine sahip iki eser arasındaki farklılık Pitane buluntusunun omzunda ikinci bir figürin bulunmamasıdır. Söz konusu tipolojiye sahip figürinler Arkaik Dönem’de yaygın olarak üretilmiş ve elleri göbeğinin üzerinde, omzunda bir çocuk ya da maymun taşıyan çeşitli vasyasyonları bulunmaktadır⁵⁰¹. Winter, Smyrna ve Rhodos’dan bulunmuş ve **K. 26** numaralı figürin ile benzer tipteki eserleri “*Arkaik Tipler*” grubunda değerlendirmiştir. Rhodos’dan bulunmuş ve **K. 26** numaralı figürin ile benzer özelliklere sahip bir diğer eser ise Higgins tarafından “*çömelmiş cüce ve küçük bir figürin*” olarak tanımlanmıştır⁵⁰². Lindos’da ise yine aynı tipolojiye sahip başka bir figürin bulunmuş ve Blinkenberg tarafından “*çömelen cüce ve maymun*” olarak sınıflandırılmıştır⁵⁰³. **K. 26** numaralı figürinin bir bölümünün kırık olması ve omzunda taşıdığı ikinci figürin sadece bacağına bir kısmının korunmuş olması nedeniyle figürinin kimi temsil ettiği saptanamamıştır. Fakat Lindos ve Rhodos örnekleri ile yüz formu, başını saran başlık ve omzunda taşıdığı ikinci figür ile oldukça benzerdir ve söz konusu eser Arkaik Dönem özellikleri taşımaktadır. Benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda **K. 26** numaralı figürinin MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına ait olduğu düşünülmektedir.

İkonografik olarak bu tipteki figürinlerin çocuk mezarlarına bırakılan koruyucu figürinler olduğu düşünülmektedir. Syrakhoussai ve Megara Hyblaea’da bulunan nekropol alanlarında çocuk mezarlarında çok sayıda bu tipteki figürinlerin ele geçmesi cücelerin çocuklar için koruyucu bir güce sahip olduğunu düşündürmüştür⁵⁰⁴. Blinkenberg, bu tipteki figürinlerin kökeninin Mısır tanrılarında geldiğini düşünmektedir⁵⁰⁵. Higgins, bu görüşü

⁴⁹⁶ Hekimoğlu 2010, Levha XIX, Kat. No. 38.

⁴⁹⁷ Winter 1903, 154, 8.

⁴⁹⁸ Higgins 1954, PL. 18, 88,93.

⁴⁹⁹ Blinkenberg 1931, PL. 108, 2318.

⁵⁰⁰ Hekimoğlu 2010,46.

⁵⁰¹ Hekimoğlu 2010,46.

⁵⁰² Higgins 1954, PL. 18, 88.

⁵⁰³ Blinkenberg 1931, PL. 108, 2318.

⁵⁰⁴ Hekimoğlu 2010, 46-50.

⁵⁰⁵ Blinkenberg 1931, 560.

desteklemektedir⁵⁰⁶. Başka bir görüş ise Mısır'da amulet olarak üretilen figürinlerin daha sonra Yunan dünyasında çocuk oyuncakları olarak kullanıldığıdır⁵⁰⁷. Kyme Doğu Nekropolü buluntusunun mezar konteksti içerisinde bulunmamasından dolayı, bireyin yaşı ve çocuk mezarlarına oyuncak ya da koruyucu olarak bırakıldıkları konusunda yorum yapılamamaktadır.

Erkek tipleri başlığı altında değerlendirilen ikinci eser, **K. 27** numaralı bir erkek figürine ait baş parçasıdır. Figürinin sadece ön yüzüne ait baş kısmı korunmuş, yüzeyinde aşınmalar bulunmaktadır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, saçlar alın üzerine doğru perçemler halinde taranmış ve saçların hemen ardından yüksek bir başlık başın üzerinde yer alır. Yüz yuvarlak ve dolgun, alın dar ve dışa çıkık, gözler küçük ve derinde, burun uzun ve kemerli, yanaklar dolgun, ağız küçük ve kapalı, çene ise güçlüdür. Benzer tipteki figürinler Smyrna⁵⁰⁸, kuzey Ionia Bölgesi⁵⁰⁹, Priene⁵¹⁰, Girit⁵¹¹ ve Boeotia'dan⁵¹² bulunmuştur.

K. 27 numaralı figürin ile benzer tipteki bir eser Smyrna'dan bulunmuş ve Leiden Müzesi'nde korunmaktadır⁵¹³. Her iki eserde de Hellenistik Dönem'de Eros ve Ephebos figürin başlarında görülen çelenk başı sarmaktadır. Hellenistik Dönem figürinlerinden farklı olarak alın üzerine dökülen saçlar Roma İmparatorluk Dönemi saç modasını yansıtmaktadır. **K. 27** numaralı figürinin yüz formu ve saç yapısı değerlendirildiğinde, MS 1. yüzyıla ait olduğu düşünülmektedir.

6.6. Çocuk Tipleri

Çocuk Tipleri bölümünde **K. 28 - 30** numaralı figürinler değerlendirilmiştir. **K. 28** numaralı figürin ayakta, khlamys giyimli kithara çalan erkek çocuk figürinidir. Üzerindeki yoğun korozyon nedeniyle yüz ve saç detayları anlaşılammakta, ayakları ve kaidesi eksik bunun dışında eser sağlamdır. Başını sağına ve aşağı doğru döndürmüştür. Saçlar önce alın üzerinde ortadan ikiye ayrılmış, başın tepesinde iki ayrı tutam şeklinde toplanmış, uzun ve dalgalı formda yanlardan kulakları kapattıktan sonra omuzlara doğru dökülür. Yüz dolgun ve yuvarlak, başın hareketi sebebiyle boynu sağına eğiktir. Sağ kol vücuduna çapraz sol

⁵⁰⁶ Higgins 1954, 56.

⁵⁰⁷ Hekimoğlu 2010, 46-50.

⁵⁰⁸ Higgins 1969, PL65, 2348.

⁵⁰⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 158, 1206, PL. 175, 1359.

⁵¹⁰ Rumscheid 2006, Taf. 134, Kat. Nr. 312.

⁵¹¹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 19, 103.

⁵¹² Leyenaar-Plaisier 1979, PL 38, 220.

⁵¹³ Higgins 1969, PL65, 2348.

kolu ile tuttuğu kitharaya doğru uzanır ve kolun hareketi nedeniyle vücuttan sıyrılan khlamys vücudun önünü açıkta bırakır. Vücudunun üst kısmına dayadığı kitharayı sol eliyle tutar. Khlamysın kıvrımları ince bant sırası şeklinde vücuduna çapraz sağ kol üzerinde toplanır. Her iki bacakta oldukça kalın yapıda sol bacak bir adım önde ve taşıyıcı, sağ bacak geride ve hareketsizdir.

K. 28 numaralı figürin ile benzer tipolojiye sahip eserler, Myrina⁵¹⁴, Pergamon⁵¹⁵, Smyrna⁵¹⁶, Tralleis⁵¹⁷ Priene⁵¹⁸, Stratonikeia⁵¹⁹, Troia⁵²⁰, Tavolia⁵²¹, Capua⁵²², Tarsus⁵²³, İtalya⁵²⁴, Syrakusa⁵²⁵ ve Tarent'den ⁵²⁶ bulunmuştur.

Myrina'dan bulunmuş aynı tipolojideki bir figürin Leyenaar - Plaisier tarafından "kitharalı çocuk" olarak değerlendirilmiştir⁵²⁷. Myrina buluntusu ile **K. 28** numaralı örnek karşılaştırıldığında, Myrina örneğinde vücudun ön yüzü tamamen çıplak, khlamys vücudun arka yüzünden aşağı dökülmektedir. Kitharayı tutan sağ kolun hareketi **K. 28** numaralı eser ile benzerdir. Myrina örneğinde sağ bacak hareketli ve vücuttan ayrıktır. Baş ise karşıya bakar biçimde işlenmiştir. İki eser arasında duruş açısından farklılıklar olsa da aynı tipolojiye sahip ve olasılıkla çağdaş eserlerdir. Troas Bölgesi'nde Tavolia antik kentinden benzer tipolojiye sahip iki figürin bulunmuştur⁵²⁸. Tavolia buluntuları ile **K. 28** numaralı figürin karşılaştırıldığında, kitharanın figürin sol yanında durması, figürlerin çıplak/yarı çıplak olması ve bir bacağın önde diğer bacağın ise geride duruşu ile benzerlikler göstermektedir. Fakat Kaplan tarafından değerlendirilen figürinler Apollon olarak tanımlanmıştır⁵²⁹. Bu tanımlama olasılıkla **K. 28** numaralı esere göre genç bir yüz fizyonomisine sahip olmaları ve başından bulunan çelenkten dolayı olmalıdır. Kyme Doğu Nekropolü buluntusunun yüz fizyonomisinin çocuk grubuna uygun olmasıyla ve Apollon'a dair herhangi bir atribünün bulunmaması nedeniyle – *kithara çalan erkek çocuk*- olarak

⁵¹⁴ Burr 1934, PL. XV,39. Leyenaar-Plaisier 1979, PL 109,743.

⁵¹⁵ Töpperwein 1976, Taf. 26, Kat. Nr. 171.

⁵¹⁶ Winter 1903, PL 350, 9.

⁵¹⁷ Çekilmez 2014, Levha 65-67, Kat. No. 42-43.

⁵¹⁸ Rumscheid 2006, Taf. 30, 5-6, Kat. Nr. 72; Taf. 105, Kat. Nr. 251 (Saç yapısı benzer).

⁵¹⁹ Baldran 1993, 214,2.

⁵²⁰ Tavukçu 1999, Levha 25, Kat. No. 100, Levha 26, Kat. No. 101.

⁵²¹ Kaplan 2009, Levha 14, Kat No 49-50.

⁵²² Mollard- Besques 1986, PL. 50, D3615.

⁵²³ Goldman 1950, PL.213,21.

⁵²⁴ Winter 1903, 352,1.

⁵²⁵ Winter 1903, 352,2.

⁵²⁶ Winter 1903, 352,5.

⁵²⁷ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 109,743.

⁵²⁸ Kaplan 2009, Kat. No 49-50.

⁵²⁹ Kaplan 2009, 178-179.

değerlendirilmiştir. Tralleis'den ise **K. 28** numaralı figürin ile benzer tipte Eros figürinleri bulunmuştur⁵³⁰. Duruş ve stil olarak benzerlikler göstermelerine rağmen Tralleis buluntularının arka yüzünde yer alan kanatlar nedeniyle Kyme örneğinden tipolojik olarak ayrılmaktadır. **K. 28** numaralı figürin ile benzer örnekler karşılaştırılmış ve Tralleis buluntularına göre daha geç özellikler gösterdiği, Troas buluntularına göre ise daha erken stil özelliklerine sahip olduğu tespit edilmiştir. **K. 28** numaralı kithara çalan çocuk figürininin MÖ 150-130 yıllarına ait olduğu düşünülmektedir.

K. 29 numaralı eser erkek çocuk figürinine ait baş parçasıdır. Figürinin sadece baş kısmının ön yüzü korunmuş, diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınmalar bulunmaktadır. Baş aşağı doğru eğik, yüz oval ve dolgun, saçlar kısa, gözler büyük ve derinde, yanaklar şişkin burun ve ağız aşınmış, çene ise yuvarlak ve güçlüdür. Benzer örnekleri Myrina⁵³¹ ve Kuzey Ionia Bölgesi'nden⁵³² bulunmuştur. Myrina'dan bulunmuş 742 numaralı eser ile oldukça benzer özellikler göstermektedir⁵³³. **K. 29** numaralı figürinin yüzeyinin aşınmış olması ve figürine ait çok küçük bir kısmın korunmuş olması nedeniyle tarihlleme benzer örnekler yardımıyla yapılmıştır. **K. 29** numaralı eser MÖ 1. yüzyıla ait olmalıdır.

Çocuk tipleri bölümünde değerlendirilen son eser **K. 30** numaralı erkek çocuk figürinine ait baş parçasıdır. Baş ve sol omuzun bir kısmı korunmuş, diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınmalar bulunmaktadır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, yüz yuvarlak formlu, başında çift sıra diadem ya da çelenk vardır. Saçlar alın üzerinde ince, düz kütleler halinde öne doğru taralı, gözler küçük ve derinde, burun basık, ağız küçük, çene yuvarlatılmıştır. Korunan sol omzun baş göre orantılı ve omuz üzerinde mantosunun bir kısmı yer alır. Figürinin arka yüzü kabaca işlenmiştir.

K. 30 numaralı figürin ile benzer örnekler Pergamon⁵³⁴, Kuzey Ionia Bölgesi⁵³⁵ Halikarnassos⁵³⁶, Magnesia⁵³⁷ Girit⁵³⁸, Boeotia⁵³⁹, Samos⁵⁴⁰ ve Tarse'den⁵⁴¹ bulunmuştur.

⁵³⁰ Çekilmez 2014, Levha 65-67, K. 42-43.

⁵³¹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 108, 742, PL. 128, 991,992,993, PL. 179, 1395, PL. 180, 1406.

⁵³² Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 174, 1345.

⁵³³ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 108, 742

⁵³⁴ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 135, 1050.

⁵³⁵ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 159, 1214.

⁵³⁶ Higgins 1969, PL. 99, 2634.

⁵³⁷ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 144, 1114.

⁵³⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 19, 105.

⁵³⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 38, 223.

⁵⁴⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 45, 266.

K. 30 numaralı figürinin başında yer alan diademin altında alın üzerine düz ve kütleler halinde dökülen saç stili ve yüz formu değerlendirildiğinde, MS 1. yüzyıl özellikleri gösterdiği tespit edilmiştir.

6.7. Grotesk, Kukla ve Mask Tipleri

Çalışma kapsamında Grotesk, Kukla ve Mask Tipleri başlığı altında **K. 31** numaralı grotesk - kukla figürini, **K. 32** numaralı oturan grotesk figürini ve **K. 33** numaralı aplike olarak kullanılmış bir adet pişmiş toprak komedi maskı değerlendirilmiştir.

Grotesk terimi figürinlerde karikatürize edilmiş yüz formu veya vücut uzuvlarına sahip ve özellikle bedenlerinde fiziksel bozuklukların vurgulandığı eserler için kullanılmaktadır⁵⁴². Akdeniz Bölgesi, Anadolu ve Mısır'da yer alan antik kentlerde yapılan çalışmalarda farklı tiplere sahip pek çok grotesk figürini bulunmuştur. Anadolu'da bu tip figürinlerin en yoğun görüldüğü kent Smyrna'dır ve bu durum Smyrna'da Hellenistik Dönem'de yer alan tıp alanında uzman bir okulun varlığı ile açıklanmaktadır⁵⁴³. Mollard-Besques bu tipin Anadolu özelinde çıkış noktasının Smyrna olduğunu ve Batı Anadolu'da diğer kentlere Smyrna'dan yayıldığını aktarmaktadır⁵⁴⁴.

İlk olarak bu terim, 20. yüzyılın başlarında Charcot ve Regnault tarafından tartışılmış ve bu figürin tiplerinin patolojik bozuklukları ifade ettiği saptanmıştır⁵⁴⁵. Fakat grotesk figürinlerinin çok çeşitli varyasyonlarının bulunması, bu figürinlerin sadece patolojik bozuklukları temsil ettiği görüşünü desteklememektedir. A. G. Mitchell, grotesk figürinleri üç alt grupta değerlendirmiştir ve söz konusu alt tipleri patolojik groteskler, karikatürize edilmiş groteskler ve tiyatral groteskler olarak ayırmıştır⁵⁴⁶.

K. 31 numaralı figürinin başı sert bir biçimde sağına dönüktür, profilden, hareketsiz ve karşıya bakmaktadır. Baş arkaya doğru uzun ince bir formda genişlemektedir. Yüz yuvarlak ve vücuduna göre büyük, alın dışa çıkık, gözler iri, göz bebekleri belirgin, burun yüze göre orantısız derecede büyük, ağız geniş ve hafif açık, çene ise güçlü ve yuvarlatılmıştır. Boyun işlenmemiş, boyun ve gövdenin bağlantı noktasında dairesel formu

⁵⁴¹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 189, 1485

⁵⁴² Mitchell 2013, 275.

⁵⁴³ Sayın 2018, 213.

⁵⁴⁴ Mollard-Besques 1972,126.

⁵⁴⁵ Mitchell 2013, 275.

⁵⁴⁶ A.g.e, 276.

kukla deliği yer alır. Omuzlar başa göre orantılı, sağ omuz aşağıda, sol omuz ise yukarıda durur, her iki kol da vücuda paralel ve bitişiktir. Figürinin sağ ve sol profili, ön ve arka yüzü işlenmiştir. **K. 31** numaralı figürinin başı vücut oranına göre aşırı büyük ve uzun formu nedeniyle patolojik grotesk tipolojisi içerisinde değerlendirilmiştir. **K. 31** numaralı figürin ile benzer tipteki buluntular, Smyrna⁵⁴⁷ ve Tarsus'dan⁵⁴⁸ bulunmuştur. Smyrna ve Tarsus buluntuları ile **K. 31** numaralı figürinin yüz tipi açısından benzer olsa da Kyme örneğinin boyun kısmında yer alan kukla deliği ile bu örneklerden farklıdır.

K. 32 numaralı figürin kaide üzerinde oturan bir grotesk figürinidir. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş hafif soluna dönük, saçlar işlenmemiş, yüz yuvarlak formu ve büyük, alın geniş ve dışa çıkık gözler iri ve derinde, burun küçük ve basık, burun delikleri belirgin ve abartılı, yanaklar şişkin, kulaklar olması gerekenden daha büyük, ağız geniş ve açık, çene ise güçlü ve yuvarlatılmıştır. Boyun kalın ve kısa, omuzlar başa göre küçüktür. Sol kolunu dirseğinden bükerek sol göğsü üzerinde dökülen mantonun kıvrımlarını tutar, sağ kolu ise vücuduna paralel dirsekten hafif bükük ve sağ bacağı üzerinde durur. Göbek şişkin ve cinsel organ belirgindir. Sol bacak dizden bükülüp öne uzatılmış olan sağ bacağın üzerine atılmıştır. **K. 32** numaralı oturan grotesk figürini yüz hatları, abartılmış büyüklükteki ağız, başının vücuduna göre büyük formu dikkate alındığında karikatürize edilmiş grotesk figürinleri sınıflandırılmasında yer almaktadır.

K. 32 numaralı figürin ile benzer tipteki eserler Rhodos⁵⁴⁹, Boeotia⁵⁵⁰ ve Lindos'tan⁵⁵¹ bulunmuştur. Lindos buluntusu da **K. 32** numaralı figürinde olduğu gibi bir kaide üzerinde oturmaktadır⁵⁵². Bacakların duruş pozisyonu, göbeğin şişkin verilmesi ve kolların hareketi ile duruş açısından benzerlikler göstermektedir. Fakat Lindos buluntusu Blinkenberg tarafından “*oturan Silenos*” olarak tanımlanmıştır⁵⁵³. **K. 32** numaralı figürinin basık burnu, yuvarlak yüz hatları, kel olması, göbeğinin belirgin olması ve cinsel organının belirginliği dikkate alındığında, Silen tasvirleri ile benzerlik gösterse de figürinin kulaklarının insan figürinlerinde olduğu gibi betimlenmesi ve kuyruğunun olmayışı ile Silenos figürinlerinden ayrılmaktadır. Başka bir değerlendirmeye göre ise **K. 32** numaralı figürin tipinin kısa boylu ve şişman işlenmesi, cinsel organının belirgin formu ile Mısır

⁵⁴⁷ Higgins 1969, PL. 69, 2384; PL. 71, 2395-2399; Hasselin- Rous vd 2015, Levha XVI, 130.

⁵⁴⁸ Goldman 1950, fig 237, 323,324.

⁵⁴⁹ Higgins 1954, PL. 46, 272.

⁵⁵⁰ Winter 1903, 392,1.

⁵⁵¹ Blinkenberg 1931, Pl. 109, 2329.

⁵⁵² Blinkenberg 1931, Pl. 109, 2329.

⁵⁵³ Blinkenberg 1931, 564.

tanrısı Bes ile ilişkilendirilmiştir⁵⁵⁴. Bu durum ticari etkileşim sayesinde oluşan kültürel aktarımın sonucu olarak yorumlanabilir. Fakat **K. 32** numaralı figürin Bes figürinleri ile duruş açısından farklılıklar göstermektedir. Bunun yanı sıra Bes figürinlerinde cinsel uzuv abartılı şekilde büyük tasvir edilmektedir. Bu farklılıklar nedeniyle, **K. 32** numaralı figürinin grotesk tipoloji içerisinde değerlendirmek uygun görülmüştür.

İkonografik olarak değerlendirildiğinde grotesk figürinlerini buluntu konteksine göre yorumlanması gerekmektedir. Bu durum, grotesk tipi figürinlerin mezar hediyesi olarak nekropol alanlarında bulunması, tapınaklara adak olarak bırakılmaları ve evlerde kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle MÖ 4. yüzyılda gündelik yaşamın sanata yansımalarından kaynaklı olarak grotesk figürinlerinin yaygın kullanımı göze çarpmaktadır. Bu yaygın kullanım Roma İmparatorluk Dönemi'nde de devam etmiştir⁵⁵⁵.

K. 31 numaralı grotesk kukla figürünü çalışma kapsamında değerlendirilen Yapı 1 olarak adlandırılan Hellenistik Dönem'den, MS 2. yüzyıla kadar üç yapı evresine sahip olduğu tespit edilen zeytinyağı işliğinden bulunmuştur. **K. 32** numaralı grotesk figürünü ise Mezar 21 olarak adlandırılan pişmiş topraktan yapılmış bebek/çocuk lahdinden bulunmuştur. Buluntu konteksi ile beraber değerlendirildiğinde, **K. 31** numaralı figürünün zeytinyağı işliğinde bulunması ve kukla deliği göze alındığında günlük yaşam ile ilişkili bir ikonografiye sahip olduğu söylenebilir. **K. 32** numaralı oturan grotesk figürünün ise mezar konteksti içerisinde bulunması, lahitin boyutları ve beraberinde bulunan oyuncak koç ve güvercin figürinleri ile birlikte değerlendirildiğinde, erken yaşta ölen ve korunmaya ihtiyacı duyan bireyin mezarına bırakılmış apotropik bir nesne olarak yorumlanmaktadır.

Grotesk figürinlerinin tarihlenmesi genellikle buluntu konteksi yardımıyla yapılmaktadır. Bunun nedeni figürinlerin stil ya da dönem modası hakkında bir veri sunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple, **K. 31** numaralı figürünün buluntu konteksi göz önüne alındığında, MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmiştir. **K. 32** numaralı figürin, aynı atölye üretimi olduğunu saptadığımız **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürinine göre tarihlenmiştir. Bu nedenle, MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmiştir.

K. 33 numaralı eser Kyme Doğu Nekropol alanından yüzey buluntusu olarak ele geçmiştir. Olasılıkla bir seramiğin dış yüzüne ait kabartma mask parçasıdır. Bir kısmı

⁵⁵⁴ Lewis 2002,56; Çekilmez 2014, 101.

⁵⁵⁵ Çekilmez 2014, 101-102.

korunmuş diğer kısımları kırık ve eksiktir. Alın üzerinde her iki yandan bir bant şeklinde aşağı doğru inen çizgisel saç kütleleri mevcuttur. Kaşlar bitişik ve abartılı, gözler küçük ve badem formu, ağız açık ve oldukça büyüktür. **K. 33** numaralı figürinin ağız kısmının büyük ve yukarı doğru açık olması komedi maskı tipolojisine ait olduğunu göstermektedir.

Benzer tipteki mask örnekleri, Myrina⁵⁵⁶, Priene⁵⁵⁷, Ephesos⁵⁵⁸, Tralleis⁵⁵⁹, Gordion⁵⁶⁰, Atina Agorası⁵⁶¹ ve Korinth'ten⁵⁶² bulunmuştur. Benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda MÖ 2. yüzyıla tarihlenmiştir.

6.8. Hayvan Tipleri

Çalışma kapsamında dört güvercin (**K. 34- 37**), iki kaplumbağa (**K. 38-39**) ve tekil örnekler ile temsil edilen, domuz (**K. 40**), horoz (**K. 41**), koç (**K. 42**) ve aslan (**K. 43**) figürinleri hayvan tipleri başlığı altında değerlendirilmiştir.

Güvercin figürinleri birçok uygarlıkta tanrıçaların kutsal hayvanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mezopotamya'da İstar'la, Fenike'de Astarte'yle, Yunan dünyasında Aphrodite'yle, Roma'da ise Venüs ile ilişkilendirilmekte ve söz konusu tanrıçaların kutsal hayvanı olarak anılmaktadır⁵⁶³. Güvercin figürinlerinin özellikle Aphrodite ile ilişkisi tanrıçanın kutsal alanlarına bırakılan figürinlerde ve rahipleri tarafından kurban edilen güvercinler ile açıklanmaktadır⁵⁶⁴. Figürinlerde ise Aphrodite'nin güvercin üzerine oturmuş tasvirleri, Aphrodite kültü ile güvercin arasındaki ilişkinin bir diğer somut göstergesini oluşturmaktadır. Güvercin figürinlerinin ritüel nesnelere olmalarının dışında günlük yaşamda çocuk oyuncakları olarak da karşımıza çıkmaktadır. Çocuk oyuncakları bağlamında domestik yapılarda ve mezar kontekstlerinde sıklıkla güvercin figürinlerine rastlanmaktadır⁵⁶⁵. Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 34 – 37** numaralı güvercin figürinleri farklı mezar kontekstlerinden mezar içi buluntusu olarak saptanmıştır. **K. 34** numaralı figürin dışında incelenen diğer üç güvercin figürinin de ayaklarının arasında 0.4 – 0.6 cm çapından bir delik bulunmaktadır. Bu durum bu figürinlerin çingirak olarak

⁵⁵⁶ Mollard-Besques 1963, PL. 228, a-h; PL 230, c-e.

⁵⁵⁷ Rumscheid 2006, Taf. 156, 3-4 Kat. Nr. 377.

⁵⁵⁸ Lang-Auinger 2007, Taf. 51, TK.78, Taf. 57, TK 78.

⁵⁵⁹ Çekilmez 2014, Lev. 116, K. 105.

⁵⁶⁰ Romano 1995, PL. 32, No. 110,111.

⁵⁶¹ Grandjouan 1961, PL. 13, No. 553-558.

⁵⁶² Bookidis 1982, PL. 68, No.4 a-c.

⁵⁶³ Hekimoğlu 2010, 73.

⁵⁶⁴ A.g.e, 73.

⁵⁶⁵ Töpperwein 1976, 137.

kullanıldığını göstermektedir. Bu nedenle nekropol alanından mezar hediyesi olarak bulunmuş **K. 34-37** numaralı figürinleri, Aphrodite'nin kutsal hayvanı olarak düşünmek yerine gündelik hayattan nesnelere ya da oyuncak olarak değerlendirilmiştir.

K. 34 - 37 numaralı figürinlerin benzerleri, Myrina⁵⁶⁶, Pergamon⁵⁶⁷, Ionia Bölgesi⁵⁶⁸, Priene⁵⁶⁹, Troia⁵⁷⁰, Assos⁵⁷¹, Parion⁵⁷², Patara⁵⁷³, Elaeus⁵⁷⁴, Cyrenaica⁵⁷⁵, Lindos⁵⁷⁶, Rhodos⁵⁷⁷ ve Attika'da⁵⁷⁸ rastlanmıştır.

Güvercin figürinlerinin basit yapımları nedeniyle stil ve dönemi yansıtan özellikler barındırmamaktadır. Bu doğrultuda, Kyme Doğu Nekropolü güvercin figürinleri buluntu konteksti göz önüne alınarak tarihlenmiştir. **K. 36** numaralı figürin beraberinde bulunan diğer buluntuların yardımıyla MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına ait olmalıdır. **K. 37** numaralı güvercin ise yine buluntu konteksti doğrultusunda MÖ 420-400 yıllarına tarihlenmektedir. **K. 34 - 35** numaralı figürinler ise mezar konteksti içerisindeki tek buluntuyu oluşturmaktadır. Bu nedenle söz konusu figürinler **K. 36-37** numaralı eserlerle karşılaştırılmıştır. **K. 34** numaralı figürin yüksek, geniş dörtgen formlu kaidesi ile güvercin tipleri içerisindeki en erken buluntuyu oluşturmaktadır. **K. 35** numaralı figürin ise **K. 36-37** numaralı figürine göre daha erken bir örnek olmalıdır. Fakat kesin tarih verilememektedir.

Kyme Doğu Nekropolü güvercin figürinlerinden **K. 34-36** numaralı figürinler olasılıkla çocuk yaşta ölen bireylerin mezarlarına ölü armağanı olarak bırakılmış oyuncaklar olarak değerlendirilmiştir. **K. 37** numaralı güvercin figürini ise bu üç eserden ayrılmaktadır. Beraberinde bulunan giyimli kadın figürinleri, oturan kadın figürinleriyle bulunmuştur. Bu durum ergenlik çağına gelmiş genç kızların oyuncaklarını tanrıçalara sunmaları ile ilişkilendirilmiştir ve **K. 37** numaralı güvercin figürini genç yaşta, evlenmemiş bir kadın bireye ait armağan olarak değerlendirilmelidir.

⁵⁶⁶ Baudat 1953, PL. XIX, 340.

⁵⁶⁷ Töpperwein 1976, Taf. 84, Nr. 576.

⁵⁶⁸ Higgins 1954, PL.

⁵⁶⁹ Rumscheid 2006, Taf. 84, Nr. 576.

⁵⁷⁰ Thompson 1963, PL. LVI, Nr. 290.

⁵⁷¹ Tavukçu 1999, Levha 60, K. 237 a-d; Tolun 2009, 52, Res. 22.

⁵⁷² Aydın-Tavukçu 2006, Levha 32, Kat. No. 59-60.

⁵⁷³ Işın 2007, Fig.63-66, K. 58-61,

⁵⁷⁴ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B311,312.

⁵⁷⁵ Mollard-Besques 1992, PL.143, D4403,D4404.

⁵⁷⁶ Blinkenberg 1931, PL. 114,2418,2420.

⁵⁷⁷ Higgins 1954, PL. 34, 183-185.

⁵⁷⁸ Higgins 1954, PL.25,145.

Çalışma kapsamında iki kaplumbağa figürini (**K. 38-39**) değerlendirilmiştir. **K. 38** numaralı figürinin yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Baş yuvarlak formlu, hareketsiz ve karşıya bakar. Gövde dikdörtgen formlu kabuklar ile kaplıdır. Ön ayaklar, arka ayaklara göre daha uzun, kuyruk yuvarlatılmış ve kısadır. **K. 39** numaralı kaplumbağa figürünü ise birçok kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Yüzeyinde aşınmalar ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar vardır. Baş hareketsiz karşıya bakar, üst gövdede kabuk kısmı çizgiler ile şekillendirilmiştir. Ayaklar yanda yuvarlatılmış formdadır.

K. 38-39 numaralı eserler ile benzer tipteki kaplumbağa figürinleri, Kyme⁵⁷⁹, Aigai⁵⁸⁰ Pitane⁵⁸¹, Myrina⁵⁸², Larisa⁵⁸³, Smyrna⁵⁸⁴, Assos⁵⁸⁵, Elaeus⁵⁸⁶, Lindos⁵⁸⁷, Delos⁵⁸⁸, Attika⁵⁸⁹ ve Rhodos'tan⁵⁹⁰ bulunmuştur.

Kaplumbağa Antik Dönem'de ikonografik olarak pek çok tanrı ve tanrıça ile ilişkilendirilmiştir. Kaplumbağa kabuğundan yaptığı müzik aleti nedeniyle Hermes ile daha sonra Hermes'in bu müzik aletini Apollon'a hediye etmesinden kaynaklı olarak Apollon ile ilişkilendirilmiştir. Phidias tarafından yapılan *Aphrodite Ourania* heykelinde tanrıçanın ayakları altında bir kaplumbağanın bulunması⁵⁹¹ Aphrodite ile de bağlantılı olduğunu düşündürmektedir. Bunun dışında Artemis ve Athena'ya adanmış kutsal alanlarda adak hediyesi olarak kaplumbağa figürinleri tespit edilmiştir⁵⁹². Kaplumbağanın Antik Dönem'de tedavi amacıyla iç organlarından ilaç üretilmesi ise Asklepios ile ilişkilidir⁵⁹³. Söz konusu figürinler ikonografik olarak buluntu kontekstine göre yorumlanmalıdır.

K. 38 - 39 numaralı figürinler nekropol alanı içerisinde mezar armağanı olarak bulunmuştur. Stil ve dönem modasını yansıtmamaları nedeniyle figürinlerin tarihlenmesi kontekstte bulunan ve tarihleyici unsurlar barındıran diğer figürinler yardımıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda, **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürünü ile birlikte bulunan **K. 38** numaralı

⁵⁷⁹ Lebe 2013, Levha 13, Kat. No. 82-83.

⁵⁸⁰ Dereboylu 2012, Levha 59, K. 271.

⁵⁸¹ Hekimoğlu 2010, Levha XXVII, Kat. No. 56-59.

⁵⁸² Baudat 1953, PL. XIX,38.

⁵⁸³ Boehlau-Schefold 1942, 48, Taf. 10, 44.

⁵⁸⁴ Şakar 2015, Lev. XXVII/ 114-117, Kat. No. 26.

⁵⁸⁵ Tolun 2009,52, res. 23.

⁵⁸⁶ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B319,323,324.

⁵⁸⁷ Blinkenberg 1931, PL.114, 2437, 2438.

⁵⁸⁸ Laumonier 1956, 93, PL. 21,217.

⁵⁸⁹ Higgins 1954, PL 87, 667,668; Leyenaar- Plaisier 1979, PL.3,6.

⁵⁹⁰ Higgins 1954, PL. 35, 191-197.

⁵⁹¹ Pausanias, VI.25.1.

⁵⁹² Hekimoğlu 2010, 66.

⁵⁹³ Işın 2007, 78-79.

eser MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. **K. 39** numaralı figürin ise daha önce bahsettiğimiz üzere **K. 37** numaralı güvercin ile aynı mezardan bulunmuştur ve mezar MÖ 420-400 yıllarına tarihlenmektedir.

K. 40 numaralı domuz figürünü birden fazla parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmasına rağmen gövdenin bir kısmı, kuyruğu ve sağ arka ayağı eksiktir. Baş hareketsiz karşıya bakar, yüz stilize edilmiş, gözler küçük ve yuvarlak, burun uzun ve yukarı kavisli, burun ucu küt, sağ kulak aşağıda sol kulak yukarıda, ayaklar ince ve uzundur.

Benzer örnekleri Myrina⁵⁹⁴, Troas Bölgesi⁵⁹⁵, Ionia Bölgesi⁵⁹⁶, Rhodos⁵⁹⁷, Lindos⁵⁹⁸, Olynthos⁵⁹⁹, Korinth⁶⁰⁰ ve İtalya'dan⁶⁰¹ bulunmuştur.

Domuz figürinleri Demeter kültü ile ilişkilendirilmiştir. Bu ilişki, Korinth'te yer alan Demeter - Kore kutsal alanına bırakılmış domuz figürinleri ve onlarla beraber bulunmuş domuz taşıyan kadın figürinlerinden kaynaklanmaktadır⁶⁰². Olynthus'ta ise nekropol alanından mezar buluntusu olarak bulunmuş ve içerisindeki çakıl taşları nedeniyle çingirak olarak düşünülmüş bir grup figürin oyuncak olarak değerlendirilmiştir⁶⁰³. Ölüm ikonografisi içerisinde Roma Dönemi'nde ise mezarların yasal olarak kabul edilmesi adına domuz kurban edilmesi ritüeller arasında yer almaktadır⁶⁰⁴. **K. 40** numaralı figürin nekropol alanı içerisinde bulunmuştur. Kırık parçalarının birleştirilmesi ile oluşturulmuş olması çingirak amacıyla kullanılıp kullanılmadığını anlamamızı zorlaştırmıştır. Fakat benzer örneklerin buluntu kontekstleri de değerlendirildiğinde, **K. 40** numaralı domuz figürünü olasılıkla oyuncak olarak kullanılmış olmalıdır. Söz konusu figürünün mezar içi buluntusu olmaması nedeniyle kontekste göre tarihlendirme yapılamamaktadır. Fakat kil rengi, yapım tekniği ve pişirme derecesi çalışma kapsamında incelenen diğer figürinler ile değerlendirildiğinde MÖ 5 - 4 yüzyıla ait olduğu düşünülmektedir.

⁵⁹⁴ Baudat 1953, PL. XIX,39.

⁵⁹⁵ Kaplan 2009, Levha 67, Kat No 235-236.

⁵⁹⁶ Leyenaar-Plaisier 1979, PL.25146,147.

⁵⁹⁷ Higgins 1954, PL. 33, 177-182.

⁵⁹⁸ Blinkenberg 1931, PL. 3,2410.

⁵⁹⁹ Robinson 1952, PL. 100, 308-311.

⁶⁰⁰ Stroud 1965, Plate 11, b

⁶⁰¹ Mollard-Besques 1986, PL. 79, D3789, D3788, 3780.

⁶⁰² Stroud 1965, 22.

⁶⁰³ Robinson 1952, 244-246.

⁶⁰⁴ Tamsü- Polat 2013,451.

K. 41 numaralı horoz figürünü dairesel formlu yüksek bir kaide üzerinde durmaktadır. Boyun ve kalıp birleşim yerlerindeki çatlaklar dışında eser sağlamdır. Baş hafif sağa eğimli, yüz aşınmış, boyun kalın, kanatlar kapalı ve kuyruk hizasında birleşir. Kuyruk önce yukarı daha sonra aşağı doğru kavislidir.

Benzer örnekleri, Myrina⁶⁰⁵, Pergamon⁶⁰⁶, Aigai⁶⁰⁷, Ionia Bölgesi⁶⁰⁸, Smyrna⁶⁰⁹, Troia⁶¹⁰, Delos⁶¹¹, Rhodos⁶¹² ve İtalya'dan⁶¹³ bulunmuştur.

Horoz ikonografik olarak mitolojide başta Zeus olmak üzere birçok tanrı ve tanrıça ile ilişkilendirilmiştir. Leto'nun doğumu sırasında yanında bulunan horozdan kaynaklı olarak Apollon ve Artemis ile, Asklepios kültüründe ise horoz kurban edilmesini Sokrates'in vasiyetinden öğrenmekteyiz⁶¹⁴. **K. 41** numaralı figürün, Kyme Doğu Nekropolü 23 numaralı mezarın tek ölü armağını oluşturmaktadır. Bu nedenle horoz figürünü ile ölüm ikonografisi değerlendirildiğinde, tanrı ya da tanrıçaya ait sembolik bir nesne olmanın dışında Antik Dönem'de *psykhopompos* rolü ile ruhları taşıdığına inanılan bir varlık olarak yorumlanmaktadır⁶¹⁵. Ürkmez, horozun nekrolojik anlamını incelemiş ve ölü ruhları diğer dünyaya götürdüğünü ve ölünün gözlerini orada açtığına değinmiştir⁶¹⁶. Mezar stelleri üzerinde de horoz tasvirlerinin kötü ruhları sesi ile korkuttuğu için yapıldığını aktarmaktadır. Bunun dışında, Arkaik Dönem'den itibaren kötü ruhlardan kurtulmak amacıyla ölü yatağına horoz bağlandığı da bilinmektedir⁶¹⁷. Bu doğrultuda, **K. 41** numaralı horoz figürünü ölen bireyin diğer dünyaya taşınmasına yardım etmek ve kötü ruhlardan korunma amacıyla bırakılmış olmalıdır. Buluntu konteksti içerisinde tarihleyici hiçbir unsurun bulunmaması nedeniyle benzer örnekler değerlendirilmiş ve **K. 41** numaralı horoz figürünü MÖ 5. yüzyıla tarihlenmiştir.

K. 42 numaralı koç figürünü yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, boynuzlar ve gözler daha sonradan eklenen kil ile belirginleştirilmiştir.

⁶⁰⁵ Mollard-Besques 1963, PL. 182, a-c; Duchene-Matheix 2007, 134.

⁶⁰⁶ Kielau 2009, Taf. 100A, Kat 1036-1037.

⁶⁰⁷ Dereboylu 2012, Levha 60, K. 272-273.

⁶⁰⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 25, 1144.

⁶⁰⁹ Besques 1972, 367, PL. 205,k.

⁶¹⁰ Burr-Thompson 1963, PL. LV,288.

⁶¹¹ Laumonier 1956, 279, PL. 100, 1344-1345.

⁶¹² Higgins 1954, PL. 33, 187; PL. 135, 188,190.

⁶¹³ Mollard-Besques 1986, PL. 80, a-f.

⁶¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ürkmez 2012, 290-291.

⁶¹⁵ Ürkmez 2012, 242.

⁶¹⁶ A.g.e, 291.

⁶¹⁷ A.g.e, 291.

Burun uzun, gövde başa göre orantılıdır. Ayaklar yuvarlatılmış kuyruk kısa, figürinin tüyleri ince uçlu bir obje ile dalgalı çizgilerle ile oluşturulmuştur.

Benzer örnekleri, Myrina⁶¹⁸, Kyme⁶¹⁹, Pitane⁶²⁰, Tralleis⁶²¹, Ephesos⁶²², Pergamon⁶²³, Gordion⁶²⁴ ve Boeotia'dan⁶²⁵ bulunmuştur. **K. 42** numaralı figürin, **K. 32** oturan grotesk ve **K. 36** güvercin figürini ile birlikte bulunmuş ve buluntu kontekstine göre tarihlenmiştir. Bu durumda koç figürünü MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına ait olmalıdır ve oyuncak olarak değerlendirilmiştir.

Koç figürinleri, MÖ 2. bin yılda içki kaplarına aplike olarak yapılmaktadır. Daha sonra bu gelenek MÖ 7. yüzyılda dekoratif amaçlı bronz kaplarda da kullanılmıştır. Kutsal alanlara adak hediyesi olarak da bırakılmış pek çok koç figürünü bulunmaktadır. Bu durum canlı hayvan kurbanı ile ilişkilendirilmiştir. Hellenistik ve Roma Dönemi'nde daha çok pişmiş topraktan yapılmış oyuncaklar olarak kullanılmıştır⁶²⁶. **K. 42** numaralı koç figürünü de buluntu konteksti değerlendirildiğinde oyuncak olarak değerlendirilmiştir.

K. 43 numaralı aslan figürünün yüzünün sol bölümünün bir kısmı kırık bunun dışında sağlamdır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, yüzü stilize edilmiştir. Kalın çatık kaşlar, dairesel gözler, göz bebekleri derinde ve belirgin, uzun büyük burun, küt ve küçük ağızlıdır. Başın sağında yelelerine ait tüyler dalgalı kıvrımlar ile belirtilmiştir. Bir figürüne ait bir parça olarak değerlendirilmiştir. Yapı 2 olarak adlandırılan ve Hellenistik Dönem'den, Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar kullanım gördüğü kurtarma kazıları sırasında tespit edilen alandan bulunmuştur. **K. 43** numaralı figürünün kırık olması nedeniyle figürin tipi hakkında yorum yapılamamaktadır. Eserin stil ve dönem modası yansıtmamasından dolayı beraberinde bulunan **K. 24** numaralı kadın figürününe ait baş parçası ve **K. 28** numaralı kithara çalan çocuk figürünü ile birlikte değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına ait olmalıdır.

⁶¹⁸ Baudat 1953, PL. XIX, 37.

⁶¹⁹ Lebe 2013, I-Levha 14, Kat. No. 88.

⁶²⁰ Hekimoğlu 2010, Levha XXXI, Kat. No. 76-77.

⁶²¹ Çekilmez 2014, Lev. 127, K.133.

⁶²² Lang-Auinger 2003, Taf. 131, TK. 104.

⁶²³ Töpperwein 1976, Taf. 83, Nr. 573.

⁶²⁴ Romano 1995, PL. 6İ Nr. 22.

⁶²⁵ Higgins 1954, PL. 125, 872.

⁶²⁶ Çekilmez 2014, 128.

6.9. Diğer Figürin Tipleri

Çalışma kapsamında diğer figürinler başlığı altında dört eser değerlendirilmiştir. **K. 44** numaralı figürin olasılıkla bir plaka kalıbının korunan kısmını oluşturmaktadır. **K. 45** numaralı figürin Eros ya da Nike figürinine ait kırık bir kanat parçasıdır. **K. 46** numaralı figürin bir taht/koltuk kısmı korunmuş bir eserden oluşmaktadır. Değerlendirilen son eser ise **K. 47** numaralı Phallos'tur.

K. 44 numaralı eser plaka kalıbının korunan bir kısmından oluşmaktadır. Kalıp parçasının çok az bir bölümü korunmuştur. Korunan alandan anlaşıldığı üzere tahtta oturan, Ana Tanrıça/Kybele'dir. Korunan bölümleri, tanrıçanın sağ kolu, sağ göğsü, gövde ve kıyafetin bir bölümünü oluşturmaktadır. Bunun dışında tanrıçanın oturmakta olduğu tahtın da bir kısmı görülmektedir. Khiton üzerine himation giyimli tanrıçanın sağ solu vücuduna paralel aşağı iner, dirsekten itibaren dışa açılır ve sağ elinde omphaloslu phiale tutar. Sağ göğüs belirgin ve küçük, bel kalın ve hafif soluna hareketlidir. Kalça sağına doğru dışa çıkık ve kalçasına dolanan himation tomarı kalın bant şeklindedir.

K. 44 numaralı plaka kalıbı ile benzer tipteki figürin ve plakalar, Myrina⁶²⁷, Aigai⁶²⁸, Pergamon⁶²⁹, Troia⁶³⁰ ve Ephesos'tan⁶³¹ bulunmuştur.

K. 44 numaralı kalıp parçasının Ana Tanrıça/Kybele olarak yorumlanmasının nedeni sağ elinde tuttuğu omphaloslu phiale ve figürün tahtta oturuyor olmasıdır. MÖ 5. yüzyıl sonlarından itibaren Ana Tanrıça/Kybele olarak adlandırılan figürinlerde tanrıçanın omphaloslu phiale ve tymphanon ile tasvir edildiği gözlenmiştir⁶³². Söz konusu kalıp parçasının olasılıkla sol elinde de tymphanon olmalıdır. Fakat bu kısım korunmamıştır. Aigai'den bulunan benzer örneklerden yola çıkarak⁶³³, **K. 44** numaralı kalıbın naiskos içerisinde, tahta oturan, bir elinde omphaloslu phiale, diğer elinde tymphanon tutan ana tanrıçaya ait plaka olduğu düşünülmektedir. Aigai örneğinde⁶³⁴, tahtın her iki yanına yer alan aslan figürleri de bu tipin kimliğinin ana tanrıça ile özdeşleştirmemize yardımcı olmuştur.

⁶²⁷ Mollard- Besques 1963, PL. 177, MYR 195.

⁶²⁸ Dereboyu 2012, Levha 15-17, K. 1-11, Levha 66, K. 323.

⁶²⁹ Kielau 2009, Taf. 3A,8.

⁶³⁰ Burr-Thompson 1963, PL. IX, 21.

⁶³¹ Soykal 1993, 53-56.

⁶³² Dereboyu 2012, 73.

⁶³³ Dereboyu 2012, Levha 31, K. 82-84, Levha 32, K. 88, K. 92.

⁶³⁴ Dereboyu 2012, Levha 66, K. 323.

K. 44 numaralı eserin korunan bölümlerinden yola çıkarak, figürin sağ kolunun vücuttan ayırık ve kontast hareketi, bel ve kalçanın birbirine zıt duruşu ve kıyafet detayları MÖ 2. yüzyıl örnekleri ile uyumluluk göstermektedir. Bu nedenle, **K. 44** numaralı plaka kalıbı MÖ 2. yüzyıla ait olmalıdır.

K. 45 numaralı figürin Eros ya da Nike figürinine ait sağ kanat parçasıdır. Tek kalıp kullanılarak baskı tekniğinde üretilmiştir. Arka yüzü düzeltilmiş ve bu işlem sırasında koroplastın parmak izleri eserin arka yüzünde korunmuştur. **K. 45** numaralı kanat parçasının ölçüleri dikkate alındığında büyük boyutlu (15-20 cm) Eros ya da Nike figürinine ait olduğu düşünülmektedir. Benzer örnekleri Pergamon⁶³⁵, Myrina⁶³⁶, Aigai⁶³⁷, Priene⁶³⁸, Tralleis⁶³⁹ ve Delos'tan⁶⁴⁰ bulunmuştur. Benzer korunmuş örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda, MÖ 2. yüzyıla ait olduğu tespit edilmiştir.

K. 46 numaralı figürin parçası (taht/koltuk) yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Yüksek yarım daire formlu arkalıği, dairesel formlu oturma alanı çift kademelidir. Kaide, ön yüzde platformlu yanlar ve arkada ise dairesel ve yüksek formludur. Arka yüz kabaca işlenmiştir. Nekropol alanı içerisinde M. 20 numaralı mezardan bulunmuştur. Kontekst içerisinde yer alan **K. 2** numaralı Aphrodite figürinin oturduğu taht ile aynı forma sahiptir. Mezar konteksti dikkate alındığında **K. 46** numaralı eser MÖ 170-160 yıllarına tarihlenmektedir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen son eser **K. 47** numaralı phallostur. Alanda yapılan sondaj çalışmaları sırasında tespit edilmiştir. Söz konusu figürinin kontekst içerisinde bulunmamasından kaynaklı olarak tarihleme yapılamamaktadır.

⁶³⁵ Kielau 2009, Taf. 87B, Kat. 895,

⁶³⁶ Mollard-Besques 1963, PL. 80, MYR 169, PL. 81, e, PL. 231, MYRINA 1218, PL 234, MYR 417.

⁶³⁷ Dereboylu 2012, Levha 31, K. 82-84, Levha 32, K. 88, K. 92.

⁶³⁸ Rumscheid 2006, Taf. 96-101,109, Kat. Nr. 234-239.

⁶³⁹ Çekilmez 2014, Levha 38-74, K. 28-30.

⁶⁴⁰ Laumonier 1956, PL. 55,544.

7. BÖLÜM

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın konusunu oluşturan figürinler, Strabon tarafından Aiolis Bölgesi kentlerinin en büyüğü ve en güzeli olarak tanımlanan ve bölgenin başkenti konumundaki Kyme antik kentinin 2 km doğusunda bulunan Doğu Nekropol alanında tespit edilmiştir. Bu nedenle, tez çalışmasının ilk bölümünde Aiolis Bölgesi, Aiol göçleri (?) ve Kyme antik kentinin tarihsel süreç içerisindeki önemli kırılma noktalarına değinilmiştir. Bölge ve bağlı bulunduğu kentin antik dönem içerisinde yaşanan gelişmeleri, ticari etkileşimleri, savaşları ve hâkimiyeti mücadeleleri kentte yaşayanları etkilemiştir. Bu etkinin sanata yansımaları yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda çalışmanın başlangıcında bölge ve kentin tarihsel sürecini hakkında bilgi verilmiştir.

Kyme antik kentinin lokalizasyonu 15. yüzyılda Ciriaco de Pizziccolli d'Ancona tarafından gerçekleştirilmiştir⁶⁴¹. Kentte yapılan ilk kazı çalışmaları ise 19. yüzyılda dönemin arkeoloji alanına hâkim ve öncü isimlerde olan D. Baltazzi tarafından başlatılmıştır⁶⁴². Daha sonra D. Baltazzi'nin, S. Reinach ve E. Pottier'ye göndermiş olduğu mektupların sonucunda, S. Reinach ve E. Pottier, Kyme antik kentinde kazı çalışmalarını sürdürmüştür. 1925 yılında ise Cumhuriyet tarihimizin Mustafa Kemal Atatürk imzalı ilk arkeolojik çalışma izni olması açısından oldukça önem arz eden belge ile Çekoslavakya'daki Prag Üniversitesi öğretim üyesi A. Salac başkanlığındaki kazı heyeti kente kısa süreli çalışmalar yürütmüştür. 1986 yılına kadar E. Akurgal, H. T. Uçankuş ve V. İdil tarafından sondaj ve kurtarma kazıları yapılmıştır. 1986 yılından 2007 yılına kadar Kyme antik kenti çalışmaları İtalya'daki Catania Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. S. Lagona tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmalarda Kyme antik kentinin pek çok yapısı açığa çıkarılmıştır. 2008 yılında ise S. Lagona, kazı başkanlığını öğrencisi Doç. Dr. A. La Marca'ya bırakmıştır. 2016 yılına kadar A. La Marca başkanlığında sürdürülen çalışmalarda, kent surunun büyük bir kısmı açığa çıkarılmış, tiyatronun restitüsyon denemeleri yapılmış, Agora'nın genişletme çalışmaları ve Ortaçağ Kalesi olarak adlandırılan yapıda restorasyon faaliyetleri yürütülmüştür.

⁶⁴¹ Texier 1865,11.

⁶⁴² Baltazzi 2002, 340-341.

Çalışma kapsamında incelen figürinlerin nekropol alanından bulunması ve nekropol alanın MÖ 6. yüzyıl ortalarından, MS 2. yüzyıla kadar geniş bir tarih aralığına sahip olması nedeniyle, Kyme kentinin yapıları incelenmiştir. Bu çalışma 19. yüzyıl kazılarında başlayarak, 2016 yılına açığa çıkarılmış kentin tüm yapı kalıntılarının incelenmesiyle oluşturulmuştur. Kyme antik kentinin dönemler içerisinde değişimi, sosyal yaşantısı, inanç biçimi, kamusal alanları, ticari mekânları ve dinsel alanları konusunda fikir sahibi olmanın figürinleri anlamak ve yorumlamak açısından yardımcı etmenler olacağı düşünülmüş ve bölümler içerisinde değerlendirilmiştir.

Kyme antik kentinin tespit edilen diğer nekropol alanlarına bütüncül bir yaklaşımla bakmak için nekropol alanlarındaki mezar tipleri ve figürinler incelenmiştir. Bu çalışma yürütülürken nekropol alanlarının günümüzde sanayi kuruluşları arazilerinde olmaları ve bu nedenle sanayi kuruluşlarının isimleri ile anılmaları çalışma için bir problem oluşturmuştur. Bu problemin çözülmesi adına Kyme antik kentinin nekropol alanları, kente göre konumları, mezar tipleri ve hangi dönemlerde kullanıldıkları tespit edilmiş ve literatüre bütüncül bir çalışma olarak kazandırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazılarında tespit edilen, İzmir Demir Çelik A.Ş. arazisi sınırları içerisinde yer alan, 877 ve 879 numaralı parsellerde yapılan çalışmalarda bir nekropol alanı tespit edilmiştir. Kentin 1 km doğusunda yer alan ve “*Samurlu Nekropolü*” olarak adlandırılan alanın çalışmamızın konusunu oluşturan Doğu Nekropol’ün bir uzantısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kyme antik kentinin koroplastik geleneğini ve özelliklerini belirlemek adına kente yapılan çalışmalarda tespit edilen ve yayınlanan figürinler incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, kentte tespit edilen ve yayınlanan figürinlerin en erken tarihli buluntu grubunu MÖ 5. yüzyıla tarihlenen Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı figürinleri oluşturmaktadır. Fakat bu durum Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinin incelenmesi ile değişmiştir. Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 5** numaralı Kore figürini, **K. 8** numaralı oturan tanrıça figürini ve **K. 26** numaralı erkek figürinine ait baş parçasının MÖ 6. yüzyıl stil özellikleri göstermektedir. Bu durum Kyme koroplastiği açısından önemli veriler sunmaktadır.

Kyme antik kentinin koroplastik araştırmalarının incelenmesi sonucunda kente Arkaik Dönem’de varlığını bildiğimiz Kybele kültürünün olasılıkla Klasik Dönem’de Kourotrophos kültüne evrildiği tespit edilmiştir. Bu durum, kutsal alan, adak çöplüğü, konut yapıları ve nekropol alanlarında tespit edilen en yoğun buluntu grubunun Kourotrophos ve

beraberinde bulunan Tapınak Oğlanı figürinleri ile açıklanmaktadır. Her ne kadar Doğu Nekropolü figürinleri arasında tekil örneklerle temsil edilseler de Kyme figürin tipolojisine genel çerçeve ile baktığımızda bu kültürün varlığı yadsınamazdır.

Kyme Doğu Nekropolü figürinlerini ele aldığımız çalışmada, figürinlerin buluntu kontekstleri, mezar tipleri, ölü gömme gelenekleri üzerinde durulmuştur. Nekropol alanında 2010 ve 2011 yıllarında sürdürülen kurtarma kazılarında toplam 145 mezar tespit edilmiştir. Açığa çıkarılan mezarların bir kısmı antik dönemde soyulmuş, bir kısmı ise taban suyunun yükselmesiyle tahrip olmuştur. Korunan mezarlarda, inhumasyon gömülerin yanı sıra kremasyon mezarlara rastlanmıştır. Fakat yaygın geleneğin inhumasyon olduğu gözlenmiştir. Nekropol alanı mezar tipoloji içerisinde geniş bir yelpaze sunmaktadır. Tespit edilen mezar tipleri; amphora mezarlar, basit toprak mezarlar, taş kapaklı basit toprak mezarlar, çatı kiremit kapaklı basit toprak mezarlar, taş sanduka mezarlar, taş lahit ve pişmiş toprak lahit mezarlardan oluşmaktadır.

Çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin bir kısmı, **M. 20, M. 21, M. 23, M. 33, M. 72, M. 92, M. 93 ve M. 105** numaralı farklı tiplerdeki mezarlara ölü hediyesi olarak bırakılmıştır. Kontekst incelendiğinde nekropol alanında pişmiş toprak lahit tipinin MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısında yaygın kullanıldığı, mezar hediyeleri ve lahitlerin boyutları incelendiğinde çocuk mezarlarına ait olduğu gözlenmiştir. Bunun dışında nekropol alanına bırakılan mezar hediyelerinin mezar tipi ile bir bağlantısı olmadığı, aksine **M. 93**'ün basit toprak mezar tipinde olmasına rağmen mezar hediyesi yoğunluğunun diğer mezarlardan daha fazla olmasının maddiyat ile mezar tipinin ve mezar hediyelerinin arasında bir bağlantı olmadığını göstermiştir.

Kil içerisinde yer alan katkı maddeleri figürinlerin üretim merkezlerinin toprak özelliklerini yansıtması açısından önemlidir. Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010 - 2011) figürin buluntularının katkı maddeleri incelendiğinde, figürinlerin üretildikleri dönem ile katkı maddeleri arasından bir bağlantı saptanmıştır. Bu durum kronolojik olarak değerlendirildiğinde, Arkaik Dönem'de yoğun kum, mika ve kireç göze çarpmaktadır. Klasik Dönem'de az miktarda mika katkısı tespit edilmiştir. Tez çalışması kapsamında incelenen figürinlerin en yoğun tarih aralığı Hellenistik Dönem'i kapsamaktadır. Bu döneme tarihlenen figürinlerin kil katkıları irdelendiğinde iyi arındırılmış bir kil yapısına sahip, mika ve kum katkılı oldukları gözlenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi örneklerinde ise yoğun kum katkısı göze çarpmaktadır.

Figürinler için önemli noktalardan biri de üretim teknikleridir. Tarihsel süreci içerisinde figürinlerin yapım teknikleri el, çark ve kalıp yapımı olarak üçe ayrılmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen Kyme Doğu Nekropolü figürin buluntularının tümü kalıp yapımıdır. Kalıp yapımı figürinlerde döküm, yarı döküm ve baskı olmak üzere üç farklı teknik kullanılmaktadır. Kyme Doğu Nekropolü figürinleri değerlendirildiğinde, % 77 oranında yarı döküm tekniği ile üretildikleri saptanmıştır. Çalışma kapsamında altı figürin döküm, beş figürin ise baskı tekniğinde üretilmiştir. Figürinlerinde Klasik Dönem'de iki ayrı kalıp kullanırken, Hellenistik Dönem'de üretimdeki gelişimin etkisiyle çoklu kalıp uygulaması diğer kentlerde olduğu gibi Kyme figürinlerinde de uygulanmıştır.

Kalıptan çıkarılan figürinlerde fırınlamadan önce son aşama astar uygulamasıdır. Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinde üç tip astar uygulaması tespit edilmiştir. Söz konusu astar tipleri, kalın ve macun kıvamına sahip beyaz astar, inceltilmiş mat kireç astar ve olasılıkla kilin seyreltilmesi ile oluşturulan kırmızı ve kahverengi tonlarındaki astardan oluşmaktadır. Astar uygulaması her ne kadar tarihleyici bir unsur olarak değerlendirilmese de, Kyme Doğu Nekropolü figürinlerinde MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen eserlerde ve Klasik Dönem içlerine ait olduğu saptanan figürinlerde kalın, seyreltilmemiş, macun kıvamlı astar kullanılmıştır. İnceltilmiş beyaz astar uygulamasının ise Hellenistik Dönem figürinlerine uygulandığı tespit edilmiştir. Tek başına tarihleyici bir ölçüt olmasa da üretim tekniklerinin dönemler arasındaki değişimi ve gelişimini göstermesi açısından önemlidir.

Antik dönemde tıpkı heykeller gibi figürinlerin de yüz, saç, kıyafet detaylarının boyandığı bilinmektedir. Fakat bitkisel kökler ile elde edinilen boya zaman içerisinde doğal faktörler nedeniyle aşınmakta ve sadece kalıntılar gözlenebilmektedir. Bu durum Kyme Doğu Nekropolü buluntuları için de geçerlidir. Kyme Doğu Nekropolü figürinleri incelendiğinde eserlerin birçoğunda boya kalıntıları tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin kıyafet ve manto detaylarının yoğunlukla kırmızı ve kırmızının tonlarında boyandığı tespit edilmiştir. Hayvan figürinlerinde ise gaga, kanat ve kuyruklarının koyu kırmızı ve gri tonlarında boyandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca kil, katkı, astar, boya gibi faktörlerin figürinlerin atölye tespiti konusunda önemli detaylar sunduğu düşünülmektedir. **K. 10** ve **K. 32** numaralı figürinlerde kullanılan boya uygulaması ve renk tonlarındaki benzerlik bu iki eserin aynı atölye üretimi olduğunu saptamamıza yardımcı olmuştur.

Çalışma kapsamında ele alınan atölye özellikleri ve üretim konusu, Kyme antik kentinin figürinleri özelinde daha önce yayınlanmış olan çalışmalarda üzerinde durulmamış konulardan biridir. Kentte yapılan bilimsel kazılar ve kurtarma kazılarında pişmiş toprak figürin üretimine yönelik herhangi bir atölyenin varlığı ve yeterli miktarda kalıbın bulunmaması bu duruma etkindir. Bu faktörler dışında konum itibariyle Myrina antik kentine yakınlığı Kyme’de üretim konusunun özellikle Hellenistik Dönem’de geri planda kalmasına neden olmuştur.

Çalışma kapsamında altı atölye tespit edilmiştir. Atölye 1’in MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısında üretim yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. **K. 10** numaralı Tapınak Oğlanı figürini ve **K. 32** numaralı oturan grotesk figürinin dışında, Kyme antik kenti territoryumunda bulunmuş ve F. Lebe⁶⁴³ tarafından yayınlanmış başka bir Tapınak Oğlanı figürinin de söz konusu atölyenin üretimi olduğu saptanmıştır. Ayrıca Kyme antik kentinde Kourotrophos ve Tapınak Oğlanı figürinlerinin üretiminde uzmanlaşmış bir atölyenin varlığını da düşünülmektedir.

Aynı kalıp üretimi olduğunu saptadığımız **K. 14** ve **K. 15** numaralı giyimli kadın figürinlerin hamur renkleri, teknik özellikleri ve katkıları incelendiğinde Kyme’nin yerel üretimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. MÖ 4. yüzyılda üretim yaptığı düşünülen Kymeli bir atölye olarak yorumlanmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen eserlerden Kyme antik kentinde figürin üretimine dair en önemli buluntu, bir plaka kalıbı parçasından oluşmaktadır. Habaş Nekropolü olarak adlandırılan alanda yapılan kazılarda, nekropol alanı sınırları içerisinde bulunan bu eser, bir Kybele figürinin gövde parçasından oluşmaktadır. Plaka kalıbı, MÖ 2. yüzyıla tarihlenmekte ve Kyme’de bu dönemde üretimin devam ettiğini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Myrina antik kentinin coğrafi olarak Kyme’ye yakınlığı figürinler üzerindeki Myrina koroplastiği etkisiyle de anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi MÖ 200 civarından itibaren Yüksek Hellenistik Dönem ile başlayan ve MS 2. yüzyıla kadar etkisi devam eden Myrina koroplastik sanatı, Batı Anadolu kentleri başta olmak üzere Anadolu ve tüm Akdeniz dünyasını etkilemiştir. Çalışma kapsamında ele alınan **K. 1** ve **K. 3** numaralı Aphrodite figürinlerinin Myrina’dan bulunmuş ve koroplast imzaları ile Myrina üretimi olduğu

⁶⁴³ Lebe 2014, 98, Levha 7, Kat. No.46.

kanıtlanan eserlerle, aynı kalıp üretimi olduğu tespit edilmiştir. Bunun dışından giyimli bir kadın figürinine ait gövde parçasından oluşan **K. 17** numaralı eserin kaide kısmında yer alan “**APTEM**” imzasından yola çıkarak bu imzanın *Artemonos* isimli koroplasta ait olduğu tespit edilmiştir. Koroplast *Artemonos*'un Myrina'da MS 1. yüzyılın sonu - MS 2. yüzyılın başında üretim yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen figürinler farklı tipoloji ve ikonografiler sunmaktadır. Bu nedenle dokuz ana tip ve alt tipleri ile oluşturulan sınıflandırmalarla değerlendirilmiştir. En yoğun tipolojik sınıf kadın figürinlerini oluşturmaktadır. Bu sıralamalı dinsel kimlikli figürinler takip etmektedir.

Tipolojik değerlendirme, tanrıça başlığı altında değerlendirilen üç farklı tipolojiye sahip Aphrodite figürinlerinin incelenmesi ile başlamıştır. Aphrodite figürinlerinin nekropol alanlarında sıklıkla mezar konteksi içerisinde rastlanmasının, tanrıçanın “*Androphonos (insanların katili)*”, “*Tymbaryhos (mezarıcı)*” ve “*Persephoessos (ölüler âleminin kraliçesi)*” sıfatları ile ilişkili olabileceği üzerinde durulmuştur. Aphrodite figürinlerinin genellikle aşk, evlilik ve cinsellik kavramları ile ele alınmasının aksine ölüm ikonografisi ile bağlantısına değinilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin aynı kontekst içerisinde bulunmasının bireyin cinsiyeti konusunda geleneksel olarak kadınla ilişkilendirmek yerine, figürinler ile mezar ilişkisinin tanrıçanın çok yönlü kimliği ile bağdaştırmanın doğru olacağını düşünülmektedir.

Dinsel kimlikli figürinler tipoloji içerisinde değerlendirilen ve çalışmanın en erken buluntusunu oluşturan Kore figürinin kökenin Ionia Bölgesi olduğu ve Arkaik Dönem'de pek çok Batı Anadolu kentinde üretildiği saptanmıştır. Ayrıca bu tipin kökeninin Batı Anadolu'dan Rhodos, Kıta Yunanistan ve Güney İtalya'ya yayılım gösterdiği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında iki örnek ile temsil edilen Kourotrophos tipindeki figürinler, Hadzistelio - Price'e göre Arkaik Dönem'de Ionia Bölgesi'nde yaygın üretilen oturan tanrıça figürinlerinin Aioli varyasyonu olduğu düşünülmektedir. Hadzistelio - Price'in yorumuna katılmakla birlikte, diğer Aiolis Bölgesi kentlerinden bulunmuş Kourotrophos figürinlerinin sayısal dağılımı göze alındığında - Aigai, Myrina, Larisa, Neotheikos- bu tipin Kyme'nin yerel üretimi ve tipi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kyme antik kentinde ise Kuzey Tepe’de yer alan ve birden fazla evreye ve bu evreler içerisinde Kybele, Kourotrophos ve Isis’e adandığı düşünülen alanda çok sayıda Tapınak Oğlanı figürini, Kourotrophos figürini ile birlikte ele geçmiştir ve bu iki tip arasında bir bağlantı olduğunu düşünülmektedir. Bunun dışında Kyme Nekropol alanlarında daha önceki bölümlerde de değindiğimiz üzere mezarlarda Tapınak Oğlanı figürinleri ile birlikte Kourotrophos figürinlerinin bulunması çocuklu ölümleri, anneleri veya erken yaşta ölmüş bebeklerin mezarlarına korunma amacıyla bırakıldıklarını düşündürmektedir. Farklı bölgelerde, farklı tanrı ve tanrıçaya adanmış tapınaklarda ve nekropol alanlarından bulunan söz konusu tipi, bulunduğu konteksti ve bölgenin dini yapısı ile birlikte değerlendirmek gerekmektedir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen figürinlerin hangi döneme ait olduklarının tespiti, stil özelliklerinin belirlenmesi, buluntu konteksti ve benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda saptanmıştır. Değerlendiren figürinlerin % 52’si Hellenistik Dönem’e tarihlenmiştir. % 30’u Klasik Dönem özellikleri yansıtmakta, Roma İmparatorluk Dönemi stil özellikleri gösteren % 11 oranında figürin bulunurken, Arkaik Dönemi ise % 7 ile temsil etmektedir. Nekropol alanından bulunan figürinler MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında, MS 2. yüzyıla kadar geniş bir tarihsel yelpaze ve buna bağlı olarak farklı tip ve ikonografiler sunmaktadır.

Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010- 2011) figürinlerinin incelendiği çalışmada, Kyme antik kentinin Arkaik ve Klasik Dönem’de yerel atölyelerinin varlığı tespit edilmiştir. Hellenistik Dönem’de Myrina antik kentine yakınlığından dolayı üretim azalmış olsa da çalışma kapsamında ele alınan plaka kalıbının MÖ 2. yüzyıla ait olması üretimin Hellenistik Dönem’de de devam ettiğini kanıtlamaktadır. Bunun dışında Kyme’nin Antik Dönem’de önemli bir liman kenti olmasının sonucu olarak ticari etkileşimin varlığı figürin tiplerinde de yansımıştır. Bu çalışma Kyme antik kentinin ve Kyme figürinlerinin arkeoloji bilimine tanıtılması amacıyla hazırlanmış ve sunulmuştur.

Tez çalışması kapsamında değerlendirilen figürinler Kyme antik kenti Doğu Nekropol alanına mezar hediyesi olarak bırakılmıştır. Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010- 2011) figürinleri ile birlikte bulunan diğer mezar hediyelerinin bir arada değerlendirilmesi çalışma için önem arz etmektedir. Fakat çalışma için İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından alınan iznin figürinleri kapsamı nedeniyle tez çalışmasında sadece

figürinler ele alınmıştır. Daha sonra yapılacak bilimsel araştırmalarda tüm kontekstin bir arada değerlendirilmesi Habaş Nekropolünü yorumlamak adına önem arz etmektedir.

Kyme Doğu Nekropolü (Habaş Kurtarma Kazısı 2010- 2011) figürinlerinin ele alındığı çalışmada atölye saptamaları, yerel üretim ve ithal figürinlerin değerlendirilmeleri sadece stil özelliklerinden yola çıkılarak gözleme dayalı yapılmıştır. Günümüzde arkeometrik yöntemlerinin gelişmesiyle eserler üzerinde tahribatsız analiz yöntemleri uygulanabilmektedir. Çalışma kapsamında incelenen figürinler üzerine detaylı XRF analizleri yapılamamıştır. Bunun nedenini bütçe problemi ve eserlerin müzede yer almasından kaynaklanmaktadır. Kyme koroplastiğini üzerine daha sonra yapılacak çalışmalarda arkeometrik analizlerinin uygulanabilmesi, edindiğimiz bilgilerinin bilimsel olarak desteklenmesi açısından oldukça önemlidir.

Çalışmanın sonucunda ulaşılan bir diğer öneri ise Kyme antik kenti nekropollerinin bütüncül bir yaklaşım ile ele alınmasıdır. İzmir Müzesi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazılarında açığa çıkarılan nekropol alanları, mezar tipleri ve buluntularının bir arada değerlendirilmesi ve literatüre kazandırılması Kyme antik kenti ve Aiolis Bölgesi araştırmalarına ışık tutacaktır.

Ağır sanayi kuruluşları arasında kalan ve ülkemizin şanssız kentlerinden biri olan Kyme antik kentinde yıl boyunca III. Derece Arkeolojik Sit alanlarında, İzmir Müze Müdürlüğü uzmanları tarafından kurtarma kazıları yürütülmektedir. Bu çalışmalar sayesinde kentte tahribat en az seviyeye indirilmeye çalışılmaktadır. Kurtarma kazıları sonucunda ortaya çıkarılan buluntuların yayınlanması ve literatüre kazandırılması, yok olmaya yüz tutmuş kentin tanıtılması ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması adına oldukça önemlidir.

8. BÖLÜM

8. KATALOG

K. 1 Aphrodite Figürini

(Lev. 7)

Müze Env. No: 26752

Buluntu Yeri: Mezar 20

Buluntu Tarihi: 24.08.2010

Seviye: 6, 50 m.

Ölçüleri: h: 27. 3 cm, gen: 6. 7 cm. baş h: 3. 6 cm, baş gen: 3 cm, kaide gen: 11. 8 cm, figürin gen: 6. 7 cm, cidar: 0. 5 cm, pişirme deliği h: 3. 5 cm, pişirme deliği gen: 3. 2 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı hamurlu, 10 YR 8/1 beyaz astarlı, 7,5 YR/ 5/6 sarımsı kırmızı boyalı, mika, kum, kireç ve taşçık katkı.

Yapım Tekniği: Baş döküm tekniği, gövde iki ayrı kalıp yapımı.

Tanım ve Tipoloji: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli sütuna dayalı Aphrodite figürini. Birden fazla kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuş, gövde üzerinde yer yer küçük kırıklar ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar oluşmuştur. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış, yanlara doğru taranan uzun ve dalgalı saçlar kulakların üst kısmını örterek arkada topuz yapılarak toplanmış, hafif dalgalı kütleler halindedir. Topuzun iki yanından omuzlara kadar sarkan saç bukleleri yuvarlak boğumlar halindedir. Baş hafif soluna dönük ve sol elinde tuttuğu objeye bakar. Yüz oval ve ince formlu, alın dışa çıkık, kaşlar ince, göz boşluğu badem formlu, göz kapakları şişkin ve göz bebekleri belirgindir. Üst kısmı saçlar tarafından kapanan kulaklarda dairesel formlu küpeleri vardır. Elmacık kemikleri şişkin, yanaklar yağlı, burun uzun ve kemerli, ağız ise küçük ve kapalıdır. Belirgin verilen çene oval formludur. Boyun

başa göre uzun ve kalın, sağ omzu sağ elinin hareketinden dolayı sol omza göre aşağıdadır. İnce kumaştan khiton giyimlidir. Omuzlardaki askılı elbise sağ göğsü açıkta bırakır ve khitonun sağ askısı, sağ kol üzerine dökülür. Sağ kol bel hizasında dirsekten bükülüp öne doğru uzanarak elinde bir obje tutar. Vücuttan ayrı verilerek solundaki desteğe dayanan sol kolunu öne uzatarak elinde bir meyve (elma?) tutmaktadır. Kalın ve hareketsiz verilen basen kalındır. Sol bacağın hareketi nedeniyle bel soluna eğik işlenmiş ve bu nedenle belin sağ tarafı dışa çıkık işlenmiştir. Sağ bacak dik şekilde ve hareketsiz vücudun ağırlığını taşıırken sol bacak dizinden kırılarak çapraz şekilde sağ bacağın önüne uzanır. Elbise alttaki geniş dörtgen formlu kaideye kadar vücudu sıkıca sarmaktadır. Khiton kıvrımları göğsün alt kısmından bele kadar dikey dalgalı kıvrımlar halinde aşağı dökülür. Solundaki desteğin üzerinden başlayarak devam eden mantonun bir ucu belin arkasından dolanarak belin sağına uzanır, oradan yatay ve çapraz şekilde tomar yaparak öndeki hareketli sol kola uzanır, sol kola dolandıktan sonra destekle birlikte açılarak aşağı dökülür. Benzer şekilde yatay ve çapraz şekilde sol bacak üzerinde sol kola uzanan kalın bant formlu kıvrımlar yer alır. Dörtgen formlu geniş kaideye ve büyük oval formlu pişirme deliğine sahiptir.

Benzer Örnekleri: Myrina⁶⁴⁴, Aigai⁶⁴⁵ (sol elinde tuttuğu elma ve kıyafet nedeniyle benzer), Kyme⁶⁴⁶, Amathonte (Kıbrıs)⁶⁴⁷, Priene⁶⁴⁸, Tralleis⁶⁴⁹, Knidos, Klaros⁶⁵⁰ ve İtalya'dan⁶⁵¹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 170 – 160.

⁶⁴⁴ Burr 1934, PL. XXXIII,83. Baudat 1953, PL. IX,17; Mollard- Besques 1963, PL 25, LY 1606, e-629, c- B 147.

⁶⁴⁵ Dereboylu 2012, Levha 18, K.16.

⁶⁴⁶ Winter 1903, 86,1.

⁶⁴⁷ Queyrel 1988,PL.5,19, 21, 24, 25, 32, 34, PL.19, 77.

⁶⁴⁸ Winter 1903, 64,1; Rumscheid 2006, Taf. 10,3, Kat. No. 24, Taf. 47, 3-4 Kat. Nr. 11, Taf 61, Kat. Nr. 140-141.

⁶⁴⁹ Çekilmez 2014, Levha 26-27, K.17.

⁶⁵⁰ Doğan- Gürbüzler 2012, Levha 5, Kat. No. 11.

⁶⁵¹ Mollard-Besques 1986, PL. 02, f-D3340.

K. 2 Aphrodite Figürini

(Lev. 8)

Müze Env. No: 26738

Buluntu Yeri: Mezar 20

Buluntu Tarihi: 24.08.2010

Seviye: 6.50 cm

Ölçüleri: h: 10.2 cm, gen: 5.3 cm, cidar: 0.6 cm, figür h: 8.5 cm, figür gen: 2.6 cm, baş h: 1.6 cm baş gen: 1.5 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2. 5 YR 6/4 açık kırmızı hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Astar üzerinde 5 YR 3/2 koyu kırmızımsı kahverengi tonunda boya izleri görülmektedir. Kum ve az miktarda mika katkıdır.

Yapım Tekniği: Yarı döküm tekniği.

Tanım: Tahta oturan çıplak Aphrodite figürini. Küçük kırık ve eksikler dışında sağlamdır. Yüksek arkalı oval formu tahta oturan figürin başını hafifçe soluna ve yukarı doğru çevirmiş. Saçlar kavun dilimi şeklinde ve tüm başı kaplar. Yüz yuvarlak formu ve dolgun, alın dışa çıkık, kaşlar kemer şeklinde ve kalın, göz boşluğu büyük, göz kapakları etli ve göz bebeği belirgindir. Burun basık ve alt kısmı geniş, yanaklar yağlı ve dolgun, hafif açık olan dudaklarla birlikte ağız küçüktür. Başa göre boyun kısa ve kalındır. Sol kolunun hareketi nedeniyle sağ omzu diğerine göre hafif yukarıda, omuzlar kalın ve güçlüdür. Dirseğinden bükerek sol göğsü üzerine uzattığı sol eliyle göğsünü tutar. Dirsekten bükülen sağ kol, taht boyunca sağ bacağına paralel olarak yanda yer alır. Göğüslerin alt kısmında verilen strophion göğüsleri açıkta bırakmıştır. Göğüsler küçük, göbek hafif şişkin ve göbek deliği belirgindir. Birbirine bitişik verilen bacaklar kalın ve dolgundur. Tahtın önünde yer alan dörtgen formu kaideye parmak uçlarıyla basar. Ayak bileklerinde halhaller yer alır. Figürinin pişirme deliği yoktur. Kaide altındaki oval açıklık pişirme deliği olarak kullanılmıştır.

Benzer Örnekleri: Kyme⁶⁵², Myrina⁶⁵³, Aigai⁶⁵⁴ Priene⁶⁵⁵, Pergamon⁶⁵⁶, Parion⁶⁵⁷, Assos⁶⁵⁸ Klaros⁶⁵⁹, Korinth⁶⁶⁰, Tavolia⁶⁶¹, Delos⁶⁶², Samos⁶⁶³ ve Atina'dan⁶⁶⁴ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 170-160.

K. 3 Aphrodite Figürini

(Lev. 9)

Müze Env. No: HBŞ- KRT 113

Buluntu Yeri: Mezar 20

Buluntu Tarihi: 24.08.2010

Seviye: 6. 50 cm.

Ölçüleri: h: 24.1 cm, gen: 8.4 cm, kaide h: 2.3 cm, kaide gen: 4.4 cm, baş h: 2.9 cm, baş gen: 2.6 cm, vücut h: 17.3 cm, pişirme deliği çapı: 2.1 cm, cidar: 0.5 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 7.5 YR 7/4 pembe hamur renginde, 7.5 YR 8/1 beyaz astarlı. Saçlarında 7.5 YR 2.5/1 siyah renkte boya izleri, yoğun mika ve kum katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıp yapımı, baskı tekniği ile üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, çıplak, anadyomene tipinde Aphrodite figürini. Birçok kırık parçanın

⁶⁵² Ürkmez 2016,175, Fig. 14.

⁶⁵³ Mollard-Besques 1963, Pl. 10, c-MYR 7, d- LY 1577, e-IHA 170, f-MYR 12, g- MY R66; Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 99, 695, 697, 698; Schürmann 1989, Taf. 72, 409; Schmidt 1994, Taf 30, 156.

⁶⁵⁴ Dereboylu 2012, Levha 33, K. 98- 103.

⁶⁵⁵ Rumscheid 2006, Taf. 32, 1-2 Kat. Nr. 79, 3 – 4 Kat. Nr. 80, 5 Kat. Nr. 81.

⁶⁵⁶Boehring-Krauss 1937, Taf. 52, c-8; Leyenaar-Plaisier 1979, PL 130, 1013,1014,1015.

⁶⁵⁷ Tavukçu 2006, Levha 29, Kat. No. 43.

⁶⁵⁸ Busse 2006, Taf. 23,1, Taf. 24,1-5.

⁶⁵⁹ Doğan-Gürbüz 2012, Levha 5, Kat. No. 16.

⁶⁶⁰ Corinth XII, PL.19, 224,225,226.

⁶⁶¹ Kaplan 2009, Kat No 39.

⁶⁶² Higgins 1967, 108, 50B.

⁶⁶³ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 49, 295.

⁶⁶⁴ Burr 1933, Fig.2, 2.T-57.

birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen gövde üzerinde, sol bacağında ve sağ ayakla birlikte kaidede kırık ve eksikler yer alır. Yüz oval formlu zayıf, alın üzerinde bir nodusla birlikte saçlar ortadan ikiye ayrılmış, yanlara doğru taranan dalgalı ve uzun saçlar kulakların üst kısmını kapatarak arkada topuzla toplanır. Geri kalanlar ise enseye döküldükten sonra boynun her iki yanından ellerle kavranmaktadır. Baş sağına ve yukarı dönük, boyun uzun ve sağına doğru hareketlidir. Alın dışa çıkık, göz boşluğu derinde, göz kapakları ince, burun uzun ve kemerli, yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalı, çene ise sivridir. Omuzlar dar, hareket nedeniyle sağ omuz yukarıda, solu daha aşağıdadır. Kollarını dirseğinden büktükten sonra yukarı doğru uzatıp her iki yanda saç tutamlarını kavrayarak saçlarındaki köpükleri aşağı sıyırmaktadır. Göğüsler küçük ve yukarıda, bele kadar vücudun üst kısmı dikey şekilde aşağı doğru genişler. Basen kalın ve sağ bacağının hareketi nedeniyle beli sağına eğiktir. Bacaklar kalın ve birbirinden ayrık ve hareketli olan sağ bacak önde, gerideki sol bacak vücudun ağırlığını taşır. Figürinin yanında yer alan ve bacakları boyunca uzanan yunus, kuyruğuyla figürinin genital kısmını kapatır. Kaide yüksek dörtgen formlu, arka yüzde yer alan pişirme deliği büyük dairesel formludur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁶⁶⁵, Ionia Bölgesi (buluntu merkezi belirsiz)⁶⁶⁶, Smyrna⁶⁶⁷, Pergamon⁶⁶⁸, Ephesos⁶⁶⁹, Tralleis⁶⁷⁰, Assos⁶⁷¹, Stratonikeia⁶⁷², Patara⁶⁷³, Tarsus⁶⁷⁴, Delos⁶⁷⁵ ve Mısır'dan⁶⁷⁶ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 30 – MS 30.

⁶⁶⁵Winter 1903, 211,8; Mollard-Besques 1963, PL 19, a- MYR36, b- MYRINA 1035, c-MYR 37, d- LY 1554; Leyenaar-Plaisier 1979, PL 94, 673, PL. 149, 1145.

⁶⁶⁶ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 148, 1144; PL 149, 1145.

⁶⁶⁷ Winter 1903, 211,9.

⁶⁶⁸ Kielau 2009, Taf. 8B,72.

⁶⁶⁹ Öztürk 2007, 30-32, K.1- K.2, LEV.1.

⁶⁷⁰ Çekilmez 2014, K.8-K.12, Levha 21-23.

⁶⁷¹ Busse 2006, Taf. 26,2.

⁶⁷² Tamsu- Polat 2013, Levha 100,c.

⁶⁷³ Işın 1998, 50-53, K.15, Levha 13b.

⁶⁷⁴ Goldman 1950, fig.211, 10,4, fig. 212,9; Higgins 1969, PL. 157, 2967.

⁶⁷⁵ Laumonier 1956, PL. 51, 485- 487.

⁶⁷⁶ Kaufmann 1915, Taf. 30, 228,231, 232, 234.

K. 4 Ephedrismos Grubu

(Lev. 10)

Kazı Env. No: --

Buluntu Yeri: Mezar 105

Buluntu Tarihi: 14.07.2011

Seviye: 6.72

Ölçüleri: h: 16. 6 cm, gen: 7. 9 cm, korunan figür h: 15. 4 cm, figür gen: 4. 8 cm, baş h: 2. 8 cm, baş gen: 1. 7 cm, kanat h: 7. 1 cm, kanat gen: 3 cm, cidar: 0. 9 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 4/6 sarımsı kırmızı hamurlu, beyaz astarlı, astar üzerinde 5 Y 7/1 açık gri astar boyalı. İyi pişmiş, kum, kireç ve az miktarda taşçık katkılı.

Yapım Tekniği: Yarı döküm tekniği ile iki ayrı kalıp yapımı.

Tanım: Ayakta, giyimli, kanatlı Tanrıça figürünün iki kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Fakat sağ bacak ve kaide kısmı kırık ve eksiktir. Başında yüksek bir polos bulunmaktadır. Kanatlar polos ile aynı hizada yukarıda ve açıktır. Baş önüne eğik, göğüs hizasında figürüne sarılan ikinci bir figür yer alır. Tanrıça sağ kolu ile ikinci figürün sağ kolunu tutmaktadır. İkinci figürün başı sağ profilden verilmiştir. Yüzü kanatlı tanrıçaya bakmaktadır. İkinci figür peplos giyimlidir. Eserin arka yüzü işlenmemiş sadece düzeltilmiştir. Kısmen korunan pişirme deliği altta boyuna dikdörtgen üstte ise kemer formudur. Alçak dörtgen kaidelidir. **Benzer Örnekleri:** Boeotia⁶⁷⁷ ve Tavolia'den (Troas)⁶⁷⁸ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl ilk yarısı.

⁶⁷⁷ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 14, 69.

⁶⁷⁸ Kaplan 2009, Levha 64, Kat No 216.

K. 5 Kore

(Lev. 11)

Müze Env. No: 26889

Buluntu Yeri: 207 – D12-Y38/I birim

Buluntu Tarihi: 11.10.2010

Seviye: 7.34

Ölçüleri: h: 8 cm, gen: 2.6 cm, cidar: 1.8 cm, kaide h: 0.4 cm, kaide gen: 2.6 cm, baş h: 1.9 cm, baş gen: 1.7 cm, figür h: 7.3 cm, figür gen: 2.6 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı hamurlu, beyaz astarlı, üzerinde 2.5 YR 4/6 kırmızımsı kahverengi ve 2.5 YR 2.5/1 kırmızımsı siyah astar boyalı. Yoğun kum, mika ve az miktarda kireç katkılı.

Yapım Tekniği: Döküm tekniği ile yapılmıştır.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli genç kız/kore figürünü. Belin alt kısmından kırılarak ikiye ayrılan gövde sonradan birleştirilmiş bunun dışında sağlamdır. Saçları önde kalın kütleler halinde, arka yüzünde ise omuzlara mısır peruğu biçimde dökülür. Yüz oval ve dolgun, gözler badem formu, burun uzun ve kemikli, dudaklar kapalı ve arkaik gülümseme ile verilmiştir. Elmacık kemikleri belirgindir. Boyun kalın ve bodur. Başa göre omuzlar dardır. Dirseğinden bükülen sağ kol vücuda paralel aşağı uzanır, sağ eliyle mantonun kıvrımlarını belinin sağ tarafında tutmaktadır. Dirsekten bükülen sol kol çapraz şekilde göğüslerin arasına uzanarak elinde kuş tutmaktadır. Frontal bir duruşla birlikte üst kısmı geniş verilen gövde ayaklara kadar giderek daralır. Göğüsler küçük ve belirgin, bel kısmı dar ve hareketsiz, elbise içindeki hareketsiz bacaklar bitişiktir. Arka yüzde kalça belirgin şekilde dışa çıkık işlenmiştir. Parmak uçları elbiseden sıyrılırken elbise aşağıdaki alçak dörtgen kaideye kadar vücudu sıkıca sarmaktadır. Sağ elinin hareketi nedeniyle elbise üzerinde belin sağından yukarıya çapraz uzanan kıvrımlar yer alır. Onun dışında belinden aşağı kaideye kadar uzanan dikey hareketsiz kıvrımlar yer alır.

Benzer Örnekleri: Erythrai⁶⁷⁹, Klaros⁶⁸⁰, Ionia(?)⁶⁸¹, Trakya (Eleaus)⁶⁸², Atina⁶⁸³, Attika⁶⁸⁴, Rhodos⁶⁸⁵ ve Delos'dan ⁶⁸⁶ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 560 – 550.

K. 6 Kourotrophos Figürini Parçası

(Lev. 12)

Müze Env. No: HBŞ ETD 13

Buluntu Yeri: 207/326

Ölçüleri: h: 3.5 cm, gen: 2.2 cm, baş h: 2 cm, baş gen: 1.2 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı hamurlu, aynı renkte astarlı, mika ve kum katkılı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıp yapımı, yarı döküm tekniğinde, kalıp birleşim yerlerine ek kil eklenmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyimli tanrıça figürini parçası. Başın boyna kadar kısmı korunmuş, diğer bölümler kırık ve eksiktir. Eserin yüzeyi aşınmış durumda olduğu için ayrıntılar gözlemlenememiştir. Yüz oval formulu ve zayıf, alın üzerinde bant şeklinde saç detayı ve tüm başı kaplayan manto görünmektedir.

Benzer Örnekleri: Aiolis Bölgesi (buluntu merkezi belirsiz)⁶⁸⁷, Kyme⁶⁸⁸, Aigai⁶⁸⁹, Myrina⁶⁹⁰, Larisa⁶⁹¹, Neontheikos⁶⁹², Pergamon⁶⁹³, Troas⁶⁹⁴, Ephesos⁶⁹⁵, Kıbrıs⁶⁹⁶,

⁶⁷⁹ Bayburtluoğlu 1977, PL. IX, Kat. No. 17, PL. X, Kat. No. 18, PL. XI, Kat. No.9, PL. XII, Kat. No. 20, PL. XXIX, Kat. No. 53.

⁶⁸⁰ Doğan- Gürbüzler 2012, Lev. 9-10, K. 29-38.

⁶⁸¹ Mollard-Besques 1986, PL. XXV, B179.

⁶⁸² Mollard-Besques 1986, PL. XXXI, B225

⁶⁸³ Mollard-Besques 1986, PL. II, 2-4, Pisani 2006, PL. 27, B.

⁶⁸⁴ Mollard-Besques 1986, PL. III, B15.

⁶⁸⁵ Higgins 1954, PL. 10, 49, PL. 13, 57.

⁶⁸⁶ Laumonier 1956, PL.4, 52, 55.

⁶⁸⁷ Higgins 1954, PL. 74, 563. Leyenaar- Plaisier 1979, PL.20,108-111.

⁶⁸⁸ Dufkova 1974, PL. 27, 9-17. Fırat 2004, Lev. I- Lev. XIV, Kat. No. 1-14.

⁶⁸⁹ Dereboylu 2012, Lev. 32, K. 93-95,

⁶⁹⁰ Mollard- Besques 1963, Pl, 5, MYRINA 1138.

⁶⁹¹ Boehlau-Schefold 1942, taf.6, Nr. 4-5.

⁶⁹² Uysal 1994, 14, Lev. X, Kat. No. IIC.1- IIC.2.

⁶⁹³ Leyenaar-Plaisier 1979, 364, PL. 130, 1009.

⁶⁹⁴ Kaplan 2009, Lev. 43, Kat.No.149.

⁶⁹⁵ Soykal-Alanyalı 2002, 169-176, res. 3-6.

Boiotia⁶⁹⁷, Lindos⁶⁹⁸, Kamiros⁶⁹⁹ İtalya⁷⁰⁰ ve Megare'den ⁷⁰¹ bulunmuştur. **Tarih:** MÖ 5. yüzyıl.

K. 7 Kourotrophos/Tanrıça Figürini

(Lev. 13)

Müze Env. No: 4

Buluntu Yeri: 1147 Parsel, 72 Numaralı Sondaj

Ölçüleri: h: 5.9 cm, gen: 2.1 cm, cidar: 0.8 cm, kaide h: 0.7 cm, kaide gen: 2 cm, baş h: 1.2 cm, baş gen: 1.1 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 açık kırmızı hamurlu, beyaz astar üzerine 2.5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi boyalı, yoğun kum, mika ve az miktarda kireç katkılı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniği ile yapılmıştır.

Tanım: Tahtta oturan, khiton üzerine himation giyimli, tanrıça/Kourotrophos figürini. Yüzeydeki aşınmalar dışında sağlamdır. Üstteki manto baştan itibaren vücudu sıkıca sarmaktadır. Yüz yuvarlak formlu ve dolgun, boyun kalın ve uzun, omuzlar dar ve güçsüz, elleriyle kucağındaki çocuk/bebeği tutar. Bacaklar dizden bükülüp aşağı uzanır ve kaideye dökülen elbise kıvrımları görülmektedir. Dikey kıvrımlar kalın ve hareketsizdir. Arka yüzü işlenmemiş sadece düzeltilmiştir. Pişirme deliği yoktur, kaide altında oval formlu açıklık pişirme deliği amacıyla kullanılmıştır. Dairesel ve alçak kaidelidir.

Benzer Örnekleri: Kyme⁷⁰², Aiolis Bölgesi (buluntu merkezi belirsiz)⁷⁰³, Aigai⁷⁰⁴, Myrina⁷⁰⁵, Larisa⁷⁰⁶, Neontheikos⁷⁰⁷, Pergamon⁷⁰⁸, Troas⁷⁰⁹, Ephesos⁷¹⁰, Kıbrıs⁷¹¹, Boiotia⁷¹², Lindos⁷¹³, Kamiros⁷¹⁴ ve İtalya'dan⁷¹⁵ bulunmuştur. **Tarih:** MÖ 5. yüzyıl.

⁶⁹⁶ Winter 1903, I,155, Fig.2.

⁶⁹⁷ Nicholson 1968, 23, PL. 30,68.

⁶⁹⁸ Blinkenberg 1931, 545, PL. 104, 2256.

⁶⁹⁹ Higgins 1954, 87, PL. 39, 230.

⁷⁰⁰ Fridh-Haneson 1987, 67.

⁷⁰¹ Mollard-Besques 1986, PL. B B47.

⁷⁰² Dufkova 1974, PL. 27, 9-17. Fırat 2004, Lev. I- Lev. XIV, Kat. No. 1-14.

⁷⁰³ Leyenaar- Plaisier 1979, PL.20,108-111.

K. 8 Oturan Tanrıça Figürini

(Lev. 14)

Müze Env. No: HBŞ ETD 10

Buluntu Yeri: 207/35 75 Numaralı Sondaj

Buluntu Tarihi: 2010

Ölçüleri: h: 5.9 cm, gen: 3.8 cm, cidar: 0.65 cm, tabure h: 1.5 cm, tabure gen: 2.5 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 5/6 kırmızı hamurlu, yoğun kum, taşçık, mika ve az miktarda kireç katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarım döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyimli, tahtta oturan tanrıça figürini parçası. Dizin üst kısmından kaideye kadar korunmuş, üst gövdesine ait parçası kırık ve eksiktir. Dizleri üzerinde yer alan elleri aşağı doğru uzanır. Elbise içindeki bacaklar kalın ve hareketsizdir. Elbise tüm vücudu sıkıca sarar, sadece ayaklar elbise sıyrılarak kaide üzerine basar. Dizleri üzerinden aşağı dökülen manto kıvrımlarının uç kısmı kırlangıçkuyruğu motifi şeklindedir.

Benzer Örnekleri: Pitane⁷¹⁶, Miletos⁷¹⁷, Erythrai⁷¹⁸, Ionia Bölgesi⁷¹⁹, Gergis⁷²⁰, Neandria⁷²¹, Trakya (Eleaus)⁷²², Halikarnassos⁷²³, Rhodos⁷²⁴, Lindos⁷²⁵, Iasos⁷²⁶,

⁷⁰⁴ Dereboylu 2012, Lev. 32, K. 93-95,

⁷⁰⁵ Mollard- Besques 1963, Pl, 5, MYRINA 1138.

⁷⁰⁶ Boehlau-Schefold 1942, taf.6, Nr. 4-5.

⁷⁰⁷ Uysal 1994, 14, Lev. X, Kat. No. IIC.1- IIC.2.

⁷⁰⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, 364, PL. 130, 1009.

⁷⁰⁹ Kaplan 2009, Lev. 43, Kat.No.149.

⁷¹⁰ Soykal-Alanyalı 2002, 169-176, res. 3-6.

⁷¹¹ Winter 1903, I,155, Fig.2.

⁷¹² Nicholson 1968, 23, PL. 30,68.

⁷¹³ Blinkenberg 1931, 545, PL. 104, 2256.

⁷¹⁴ Higgins 1954, 87, PL. 39, 230.

⁷¹⁵ Fridh-Haneson 1987, 67.

⁷¹⁶ Hekimoğlu 2010, Levha VIII- Levha IX, Kat. No. 5-14.

⁷¹⁷ Graeve 1992, Lev. 15- 3-4.

⁷¹⁸ Bayburtluoğlu 1979, PL. V, Kat. No. 7.

Kos⁷²⁷, Delos⁷²⁸, Boeotia⁷²⁹, Yunanistan⁷³⁰, Melos Adası⁷³¹, Attika⁷³², Halae Nekropolü⁷³³ ve Sicilya'dan⁷³⁴ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 540-520.

K. 9 Tanrıça ve Tanrı Figürini

(Lev. 15)

Müze Env. No: HBŞ ETD 18

Buluntu Yeri: Mezar 93

Buluntu Tarihi: 26.10.2010, **Seviye:** 6.43 cm

Ölçüleri: ort. h: 8.50 cm, gen: 3.9 cm, kaide h: 0.9 cm, cidar: 0.4 cm, sağ figür korunan h: 4.2 cm, sağ figür korunan gen: 2.3 cm. sağ figür baş h: 1.3 cm, sağ figür baş gen: 1.1 cm, sol figür baş h: 1.5 cm, sol figür baş gen: 1.1cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamurlu, beyaz astar üzerine 2.5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi astar boyalı, kum ve mika katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Oturan, khiton üzerine himation giyimli tanrıça ve tanrı figürini. Kırık parçaların birleştirilmesiyle oluşturulmuştur, fakat gövde üzerindeki bazı bölümler ve

⁷¹⁹ Mollard-Besques 1986, PL. XXVI, B202- B208, PL. XXXV, B326,329.

⁷²⁰ Kaplan 2009, Lev. 1, Kat. No. 4.

⁷²¹ Kaplan 2009, Lev.2, Kat. No. 5.

⁷²² Mollard-Besques 1986, PL. XXXI, B260,262,266,269, PL. XXXII, B271,273,287,288.

⁷²³ Higgins 1954, PL.54, 358.

⁷²⁴ Higgins 1954, PL.13, 70, PL. 14, 63,69, 71, 72,73.

⁷²⁵ Blinkenberg 1931, PL.97, 2138,2142, PL. 100, 2192, 2191, 2196, 2197.

⁷²⁶ Mellink 1983, Lev. 59, fig. 11.

⁷²⁷ Mendel 1908, lev. 3-9.

⁷²⁸ Laumonier 1956, PL.5, 64,71, PL. 16, 73-75.

⁷²⁹ Mollard-Besques 1986, PL. XI, B85,B87.

⁷³⁰ Mollard-Besques 1986, PL. XLIX, B 532-534.

⁷³¹ Mollard-Besques 1986, PL. XX, B158, 160. Pisani 2006, Fig.3,K.10.

⁷³² Higgins 1954, PL. 85-86, 654-662. Leyenaar- Plaisier 1979, PL.2, 7-12.

⁷³³ Goldman-Jones 1942, Fig. 160, 1-3.

⁷³⁴ Higgins 1954, PL. 151, 1099, 1102.

kaidenin bir bölümü eksiktir. Üç ayrı kırık parçadan oluşmaktadır. Sağda, tanrıça yer almaktadır. Tanrıçanın başında yer alan manto baş ile birlikte vücudu sarar. Sol kol yanda vücuduna paralel uzanır. Dirseğinden kırık sağ kol çapraz şekilde sol göğüs üzerine durmaktadır. Solda yer alan tanrı figürünün baş ve gövdesinin az bir kısmı korunmuştur. Yüz detayları tahrip olduğu için tanımlama yapmak oldukça güçtür. Elbise içinde hareketsiz verilen bacaklar birbirinden ayrık işlenmiştir. Figürinler alttaki dörtgen formlu alçak kaide üzerinde uzanır. Arka yüz kabaca işlenmiştir, pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁷³⁵, Dardanelles⁷³⁶, Tanagra⁷³⁷, Boeotia⁷³⁸, Kıbrıs⁷³⁹, Rhodos⁷⁴⁰, Delos⁷⁴¹ ve Paestina'dan⁷⁴² bulunmuştur. **Tarih:** MÖ 420- 400.

K. 10 Tapınak Oğlanı/Temple Boy Figürini

(Lev. 16)

Müze Env. No: 26751

Buluntu Yeri: Mezar 33

Buluntu Tarihi: 20.09.2010

Seviye: 6.90 m.

Ölçüleri: h: 10.1 cm, gen: 5.1 cm, cidar: 1 cm, baş h: (başlık ile birlikte) 4.2 cm, baş gen: 1.4 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı hamurlu, 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı astarlı. Göbek ve göğüs kısmında 10 R 5/6 kırmızı, pilos üzerinde 7.5 YR 4/8 turuncu boyalı. Mika, kum, kireç ve taşıçık katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıp yapımı, yarım döküm tekniğinde üretilmiştir.

⁷³⁵ Mollard-Besques 1963, PL. 5, e- M82, f- MYRINA 1211.

⁷³⁶ Winter 1903, 106, 2.

⁷³⁷ Heuzey 1883, PL 11,6.

⁷³⁸ Mollard-Besques 1986, PL. XI, B90.

⁷³⁹ Heuzey 1883, PL. 16, 1.

⁷⁴⁰ Higgins 1954, PL. 39, 231.

⁷⁴¹ Laumonier 1956, PL. 19, 161.

⁷⁴² Pensabene 2001, Tav.7, 26.

Tanım: Oturan, çıplak, erkek çocuk/Temple Boy/Tapınak Oğlanı figürünü. Küçük aşınmalar dışında eserin tümü korunmuştur. Vücudunun arkasını ve omuzlarını saran bir manto giyimli, ön yüzü çıplaktır. Başında üçgen formlu başı tamamen kapatan sivri uçlu pilos yer alır. Çocuğun yüzü aşınmıştır. Oval yüz hatlarına sahip ve çıkıntılı bir çenesi vardır. Boynu başa göre uzun ve geniş, omuzlar geniş ve kalın, hareket nedeniyle sağ omuz sol omuza göre yukarıdadır. Sağ el dirsekten kırılmış ve yukarıdaki sağ diz kapağı üzerinde yer almaktadır. Sol el vücuda birleşik dirsekten bükülüp göbek üzerindedir. Sol bacak yerde yana açılarak dizden bükülmüş ve sağ ayağın altına uzanmıştır, sağ bacak dizden kırık ve dikeydir. Arka yüz kabaca işlenmiş, pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Kyme⁷⁴³, Myrina⁷⁴⁴, Larisa⁷⁴⁵, Pitane⁷⁴⁶ Aigai⁷⁴⁷, Klaros⁷⁴⁸, Ionia Bölgesi⁷⁴⁹, Pergamon⁷⁵⁰, Neandria⁷⁵¹, Tavolia⁷⁵², Atina⁷⁵³, Boeotia⁷⁵⁴, Rhodos⁷⁵⁵, Korint⁷⁵⁶ ve Mısır'dan ⁷⁵⁷ bulunmuştur. **Tarih:** MÖ 350-300.

⁷⁴³ Dufkova 1974, PL. 34, 54-60, Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 121, 113,114,116.; Fırat 2004, Lev. 17-21; Çokoğullu 2007, Lev.1; Lebe 2013, Lev. 7,42-46; Topuz 2019, Lev. 19-22, K.21-31.

⁷⁴⁴ Baudat 1953, PL. XIX,51; Mollard-Besques 1972, PL.3, MYRINA 983.

⁷⁴⁵ Boehlau-Schefold 1942, Taf. 9, nr. 26-28.

⁷⁴⁶ Hekimoğlu 2010, Levha XXI, Kat. No. 42.

⁷⁴⁷ Dereboylu 2012, Lev. 22- K. 30-32.

⁷⁴⁸ Doğan- Gürbüzler 2012, Levha 36, Kat. No. 291-301.

⁷⁴⁹ Özyiğit 1993, Res. 80-81.

⁷⁵⁰ Kielau 2009, Taf.30B,258-260.

⁷⁵¹ Kaplan 2009, Lev. 54, Kat No 188.

⁷⁵² Kaplan 2009, Lev. 56-57. Kat No 190-193,195.

⁷⁵³ Fjeldhagen 1995, fig.6.

⁷⁵⁴ Higgins 1954, PL. 115, 835-837.

⁷⁵⁵ Higgins 1954, PL.46, 267.

⁷⁵⁶ Merker 2000, PL. 19, C223,235, PL. 20, 240,241.

⁷⁵⁷ Fjeldhagen 1995,Kat.No.34.

K. 11 Eros Figürini Başı

(Lev. 17)

Müze Env. No: 32? 27?

Buluntu Yeri: 207 Parsel D13-Y39/b.

Buluntu Tarihi: 09.08.2011

Ölçüleri: h: 4.8 cm, gen: 3.9 cm, baş h: 2.6 cm, baş gen: 2 cm, boyun h: 0.6 cm, boyun gen: 1.4 cm, çelenk h: 0,8 cm, çelenk gen: 3.9 cm, çelenk kalınlığı: 0.8 cm, baş kalınlığı: 2.9 cm, boyun kalınlığı: 1,8 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 5/8 kırmızı hamurlu, beyaz astar üzerine 10 YR 7/4 açık koyu pembemsi kahverengi ve 10 YR 3/2 çok koyu grimsi kahverengi astar boyalı. Mika, kum ve az miktarda kireç katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Eros figürini baş parçası. Baş ve boyun korunmuş, diğer kısımlar kırık ve eksiktir. Yüz yuvarlak formlu ve dolgun. Dairesel formlu ve bezemeli bir çelenkle birlikte yaprak ve bitkiler başın ön kısmını sarmaktadır. Saçlar kısa ve öne taranmış. Alın dışı çıkık, göz boşluğu derinde, göz kapakları etli, burun küçük ve basık, elmacık kemikleri şişkin, yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalıdır. Çene yuvarlak ve geniş, boyun ise uzun ve incedir.

Benzer Örnekleri: Kyme⁷⁵⁸, Myrina⁷⁵⁹, Pergamon⁷⁶⁰, Priene⁷⁶¹, Tralleis⁷⁶², Tarsus⁷⁶³, Mısır⁷⁶⁴ ve Delos'dan⁷⁶⁵ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 150-130.

⁷⁵⁸ Bouzek 1980, 135, fig. 22,2.

⁷⁵⁹ Burr 1934, PL. XXIII 54-56, PL. XXII 57,58; Mollard- Besques 1972, PL, MYR 55, 57, PL 40, MYRINA 848, MYR 64, MYR 66, PL 42, MYR60, PL 44, MYR 62, PL 64 MYRINA 1099, PL 53, MYRINA 975, PL 54, MYR 89.

⁷⁶⁰ Kielau 2009, Taf. 21A, K. 151a.

⁷⁶¹ Rumscheid 2006, Taf 99, 2-3 Kat Nr 237; Taf. 101,1-2 Kat Nr 239,

⁷⁶² Çekilmez 2014, Levha 39, K.28, LEVHA 40, K.28, LEVHA 49, K.31.

⁷⁶³ Goldman 1950, PL. 248, 498-500.

⁷⁶⁴ Kaufmann 1915, Taf.51.

⁷⁶⁵ Laumonier 1956, PL. 176, 839-850.

K. 12 Giyimli Kadın Figürini

(Lev. 18)

Müze Env. No: 26761

Buluntu Yeri: Mezar 93

Seviye: 6.43 m. **Ölçüleri:** h: 13.6 cm, gen: 4.1 cm, cidar: 0.9 cm, kaide h: 1 cm, kaide gen: 4.5 cm, figür h: 12.2 cm, figür gen: 4.2 cm, baş h: 2 cm, baş gen: 1.9 cm, pişirme deliği çapı: 2.1 cm. **Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri:** 2.5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamurlu, 10 R 8/1 beyaz astarlı, az miktarda mika ve kum katkılı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıp yapımı, yarı döküm tekniğinde üretilmiştir. **Tanım:** Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü. Yüzeydeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Alın üzerinden başlayarak sıkıca tüm başı saran ve arkada sivrilerek sonlanan bir sakkos takmıştır. Başlığın altından sarkan geriye taranmış saçların bir bölümü alın üzerine dökülür. Yüz oval formlu zayıf, alın dışa çıkık, gözler küçük ve derinde, göz kapakları etli, yanaklar yağlı, burun uzun ve kemerli, ağız büyük ve geniş, çene ise yuvarlatılmıştır. Boyun uzun ve ince, vücudun üst kısmı dik, omuzlar geniş ve güçlüdür. Sağ kolunu vücuduna paralel aşağı uzatıp sağ elini sağ göğsü üzerine uzatır. Sol kol da benzer şekilde vücuda paralel aşağı uzanır, dirsekten bükülerek öne uzanıp mantonun kıvrımlarını tutmaktadır. Bel kalın ve güçlü, hafif sağına doğru eğik, bacaklar kalın ve güçlü, sağ bacak geride ve ayak hareketli, sol bacak ise önde ve vücudun ağırlığını taşır. Geniş, dörtgen ve alçak kaideli, figürünün arka yüzü kabaca işlenmiş, büyük ve dairesel pişirme deliğine sahiptir. **Benzer Örnekleri:** Smyrna⁷⁶⁶, Priene⁷⁶⁷, Ionia⁷⁶⁸, Limyra⁷⁶⁹, Girit⁷⁷⁰, Yunanistan⁷⁷¹, Atina⁷⁷², Delos⁷⁷³ ve Korinht'ten⁷⁷⁴ bulunmuştur. **Tarih:** MÖ 420-400.

⁷⁶⁶ Winter 1903,11,2; Higgins 1969, PL.62,2334.

⁷⁶⁷ Rumscheid 2006, Taf.18,1-4, Kat. Nr. 37.

⁷⁶⁸ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 151, 1162.

⁷⁶⁹ Zhuber-Okrag 1990, 76, TK.11.

⁷⁷⁰ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 118, 86,88,89.

⁷⁷¹ Sinn 1977, Taf.9, Kat.Nr. 30.

K. 13 Giyimli Kadın Figürini

(Lev. 19)

Müze Env. No: 65

Buluntu Yeri: Mezar 93

Buluntu Tarihi: 26.10.2010

Seviye: 6.43 cm

Ölçüleri: h:13cm, gen: 3.8 cm cidar: 0.9 cm, baş h: 2.4, baş gen: 2.2 cm, kaide h: 3.8 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 10 YR 8/1 tonunda beyaz astarlı, astar üzerinde 5 YR 4/2 koyu kırmızımsı gri astar boya izleri görülmekte, yoğun mika çok az kum katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıp ile yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın. Birden fazla kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen gövde üzerinde yer yer küçük kırıklar ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar bulunmaktadır. Başın bir bölümü manto ile örtülü, alın üzerinden ortadan ikiye ayrılan saçlar ince dalgalar halinde boynun her iki yanına dökülür. Yüz oval formlu dolgun, alın dışa çıkık, gözler küçük ve derinde, burun uzun ve kemerli, yanaklar şişkin, ağız küçük ve kapalı, çene ise yuvarlatılmıştır. Boyun ince ve uzun, mantonun içerisinde kalan omuzlar belirgin değildir. Sağ kol vücuduna paralel aşağı uzanır ve sağ eliyle elbisenin kıvrımlarını tutar, sol kol ise dirseğine kadar vücuduna paralel aşağı iner, dirsekten bükülüp öne doğru uzattığı sol eliyle mantosunun kıvrımlarını kavrar. Bel kalın, güçlü ve vücudun hareketinden dolayı hafif sağına eğiktir. Bacaklar kalın, bir adım geride hareketli olan sağ bacağın aksine, sol bacak hareketsiz ve vücudun ağırlığını taşır. Khitonun

⁷⁷² Burr-Thompson 1966, PL.19, fig.16.

⁷⁷³ Laumonier 1956, PL. 127,273.

⁷⁷⁴ Davidson 1942, fig.5, 38.

kıvrımları düz, vücuduna dik ve hareketsiz olarak ayak bileklerine kadar iner, ayakları açıkta bırakır, belin solundan başlayan ve vücuda dolandırılan iki sıra kalın bant şeklindeki manto sol kol üzerinden aşağı dikey kalın bant şeklinde dökülür. Kaidesi geniş, alçak ve dörtgen formlu, arka yüz kabaca işlenmiş ve pişirme deliği yoktur. Kaide altında yer alan açıklık pişirme deliği amacıyla kullanılmıştır.

Benzer Örnekleri: Pitane⁷⁷⁵, Priene⁷⁷⁶, Lindos⁷⁷⁷, Girit⁷⁷⁸ ve Paestina'dan⁷⁷⁹ bulunmuştur.

Tarih: 420- 400.

K. 14 Giyimli Kadın Figürini

(Lev. 20)

Müze Env. No: 27193

Buluntu Yeri: Mezar 105

Buluntu Tarihi: 14.07.2011

Ölçüleri: h: 12.8 cm, gen: 2.9 cm, cidar: 0.8 cm, baş gen: 2.2 cm, baş h: 2.2 cm, kaide: 2.6 cm x 2.5 cm, pişirme deliği çapı: 1.7 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 5/4 hamurlu, beyaz astarlı, hamur içerisinde az miktarda mika ve kum katkısı vardır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniği tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın. Yüzeydeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş tamamen manto ile sıkıca örtülü, alın üzerinde kalın bant formunda saçlar yer alır. Yüz oval formlu ve dolgun, alın küçük ve dışa çıkık, gözler belirgin ve derinde, yanaklar şişkin, burun uzun ve kemerli, ağız küçük ve kapalı, çene belirgin ve yuvarlatılmıştır. Boyun ince ve uzun, vücudun üst kısmı dik, omuzlar

⁷⁷⁵ Hekimoğlu 2010, Levha X-XI, K.15-17.

⁷⁷⁶ Rumscheid 2006, Taf. 16, 1-4, Kat. Nr. 35.

⁷⁷⁷ Blinkenberg 1931, PL. 144, 3075,3077.

⁷⁷⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 18, 86.

⁷⁷⁹ Pensabene 2001, Tav. z,7.

dar ve belirsizdir. Sağ kol dirsekten bükülüp sol göğüsün üzerine dökülen mantonun ucunu kavrar, sol kol vücuduna paralel dirsekten hafif bükülerek bel hizasındaki elbise kıvrımlarını tutar. Sol göğüs küçük ve belirgin iken sağ göğüs kolun hareketinden dolayı işlenmemiştir. Sağ bacak önde ve hareketli, sol bacak elbise içinde vücudun ağırlığını taşır. Mantonun bir ucu sol koltuk altına tutturulduktan sonra yukarı doğru yükselir, başı ve vücudun üst kısmını kapatır. Sağ omuz üzerinden sağ bacağı da kapatacak şekilde önce sağ elin bileğine kadar vücudu sarar daha sonra sol omuza ve oradan da sol kola sarılarak açılıp aşağı dökülür. Figürinin kıvrımları büyük oranda hareketsiz bir şekilde ayakuçlarını açıkta bırakarak kaideye kadar uzanır, her iki kolun hareketinden dolayı mantoda küçük yatay kıvrımlar oluşmuştur. Eserin arka yüzü kabaca işlenmiş, büyük dairesel formlu pişirme deliğine ve alçak dörtgen formlu kaideye sahiptir.

Benzer Örnekleri: Myrina⁷⁸⁰, Pitane⁷⁸¹, Aiolis Bölgesi⁷⁸², Pergamon⁷⁸³, Ionia Bölgesi⁷⁸⁴, Priene⁷⁸⁵, Tarsus⁷⁸⁶, Rhodos⁷⁸⁷, Lindos⁷⁸⁸, Yunanistan⁷⁸⁹, Atina⁷⁹⁰ ve Paestum'dan⁷⁹¹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

⁷⁸⁰ Burr 1934, PL. XXXII,79

⁷⁸¹ Hekimoğlu 2010, Levha X-XI, K.15-17.

⁷⁸² Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 121, 117.

⁷⁸³ Kielau 2009, Taf. 35A, 295.

⁷⁸⁴ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 23,126-129; Özyiğit 1993, Res.79.

⁷⁸⁵ Rumscheid 2006, Taf.14, 3-4, Kat. Nr. 30, Taf.55, Kat. Nr. 125.

⁷⁸⁶ Goldman 1950, PL. 239, 355.

⁷⁸⁷ Higgins 1969, PL. 101, 2640,2641.

⁷⁸⁸ Blinkenberg 1931, PL. 144, 3074.

⁷⁸⁹ Sinn 1977, Taf.9, Kat. Nr. 30;

⁷⁹⁰ Winter 1903, 71,8.

⁷⁹¹ Pensabene 2001, Tav. z. 1.

K. 15 Giyimli Kadın Figürini

(Lev. 21)

Müze Envanter Numarası: 27194

Buluntu Yeri: Mezar 105

Buluntu Tarihi: 14.07.2011

Ölçüleri: h: 12.7 cm, gen: 2.9 cm, cidar: 0.8 cm, baş gen: 1.9 cm, baş h: 2.1 cm, kaide gen: 4.1 cm, kaide h: 0.9 cm, buhar deliği çapı: 1.6 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 4/6 hamur renginde, beyaz astar boyalıdır. Manto üzerinde 10 R 3/6 tonunda boya izleri vardır. Hamur içerisinde az miktarda mika ve kum katkısı vardır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş tamamen manto ile sarılı, alın üzerinde ortadan ayrılan saçlar her iki tarafta kulakları kapatarak boyun hizasına dökülür. Yüz ince ve oval formlu, gözler küçük ve derinde, burun uzun ve kemerli, ağız küçük ve kapalı, çene geniş ve belirgin, boyun ince ve uzun, omuzlar geniş, vücut dik ve hareketsizdir. Sağ kol dirsekten bükülerek vücuduna çapraz şekilde sağ göğüs üzerinde yer alan mantonun kıvrımlarını tutar. Sol kol vücuduna paralel, dirsekten hafif bükülüp bel hizasındaki elbise kıvrımlarını kavrar. Sağ bacak önde ve hareketli, sol bacak elbise içinde vücudun ağırlığını taşır. Mantonun bir ucu sol koltuk altına tutturulduktan sonra yukarı doğru yükselir, başı ve vücudun üst kısmını kapatır. Sağ omuz üzerinden sağ bacağı da kapatacak şekilde önce sağ elin bileğine kadar vücudu sarar daha sonra sol omuza ve oradan da sol kola sarılarak açılıp aşağı dökülür. Khiton figürinin ayakuçlarını açıkta bırakacak şekilde düz ve kıvrımsız olarak aşağı inerken himation her iki kolun da hareketinden dolayı vücuduna çapraz kıvrımlar oluşturur. Sol kolun tuttuğu elbisenin bir kısmı kalın bant şeklinde sol bacak hizasına dökülür. Eserin arka yüzü kaba işlenmiştir. Büyük dairesel formlu pişirme deliğine ve alçak dörtgen

kaideye sahiptir.

Karşılaştırma Örnekleri: Myrina⁷⁹², Aiolis Bölgesi⁷⁹³, Pitane⁷⁹⁴, Pergamon⁷⁹⁵, Ionia Bölgesi⁷⁹⁶, Priene⁷⁹⁷, Tarsus⁷⁹⁸, Rhodos⁷⁹⁹, Lindos⁸⁰⁰, Yunanistan⁸⁰¹, Atina⁸⁰² ve Palestrina'dan⁸⁰³ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

⁷⁹² Burr 1934, PL. XXXII,79

⁷⁹³ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 121, 117.

⁷⁹⁴ Hekimoğlu 2010, Levha X-XI, K.15-17.

⁷⁹⁵ Kielau 2009, Taf. 35A, 295.

⁷⁹⁶ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 23,126-129; Özyiğit 1993, Res.79.

⁷⁹⁷ Rumscheid 2006, Taf.14, 3-4, Kat. Nr. 30, Taf.55, Kat. Nr. 125.

⁷⁹⁸ Goldman 1950, PL. 239, 355.

⁷⁹⁹ Higgins 1969, PL. 101, 2640,2641.

⁸⁰⁰ Blinkenberg 1931, PL. 144, 3074.

⁸⁰¹ Sinn 1977, Taf.9, Kat. Nr. 30;

⁸⁰² Winter 1903, 71,8.

⁸⁰³ Pensabene 2001, Tav. Z.1.

K. 16 Giyimli Kadın Figürini

(Lev. 22)

Müze Env. No: HBŞ ETD 15

Buluntu Yeri: 207/Yapı 1/2 birim

Ölçüleri: h: 8.3 cm gen: 2.9 cm, cidar: 0.5 cm, pişirme deliği çapı 2.1 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde astar korunmamıştır. Hamuru içerisinde yoğun kireç, kum ve mika katkısı gözlemlenmiştir.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın. Figürinin başı, boynu, her iki omzu, sağ göğsü ve sağ kolu kırık ve eksik, yüzeyinde aşınmalar, sol kalıp birleşim yerinde de çatlaklar mevcuttur. Eserin korunan sol göğsü belirgin, sol kol vücuduna paralel mantonun kıvrımlarını tutar. Bacaklar elbise içerisinde hareketsiz ve belirgin değildir. Khiton kaideye doğru giderek genişleyen dikey kütleli kıvrımlarla aşağı doğru uzanırken himation belin sağından çapraz belirgin parçalı kütleler ile sol kolda toplanır. Eserin arka yüzü kabaca işlenmiş, arka yüzde küçük dairesel formlu pişirme deliğine ve yüksek yuvarlak kaideye sahiptir.

Benzer Örnekleri: Kyme⁸⁰⁴, Myrina⁸⁰⁵, Güney İtalya⁸⁰⁶ ve Amathus'dan⁸⁰⁷ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl ikinci yarısı.

⁸⁰⁴ Dufkova 1974, PL. 26, 7a-8.

⁸⁰⁵ Mollard-Besques 1972, PL. 112, d-MYR 229, PL 113, M-74, PL.142, e-MYRINA 691.

⁸⁰⁶ Mollard- Besques 1986, PL. 30, 3508.

⁸⁰⁷ Queyrel 1988, PL. 42, 412.

K. 17 Giyimli Kadın Figürini

(Lev. 23)

Müze Env. No: HBŞ ETD 11

Buluntu Yeri: Yapı1/2 birim

Buluntu Tarihi: 17.09.2010

Ölçüleri: h: 15.8 cm, kaide h: 3.9 cm, kaide gen: 7.9 cm, kaide: 5.3 x 7.9 cm, yazı gen: 1.2 cm, harf h: 0.7 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı hamur renginde, 7.5 YR 8/1 beyaz astara sahiptir. Astar üzerinde 2.5 YR 5/6 kırmızı tonunda ek boya izleri görülmektedir. Hamur yoğun mika ve az miktarda kum katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın. Figürin birden fazla kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen sol bacak ve gövdenin bir bölümü dışında kırık ve eksiktir. Sol ayak önde ve hareketli, sağ ayak geride vücudun ağırlığını taşır. Khiton dalgalı dikey kıvrımlar ile kaideye doğru dökülür, sol ayak elbiseden sıyrılır ve ayakucunu açıkta bırakır. Mantonun sol koldan gelen kıvrımları açılarak aşağı dökülür. Yüksek, dörtgen formlu kaidenin ön yüzü profilli diğer kısımları düzdür. Kaidenin arka kısmında korunan “APT(EMONOC)” harfleri olasılıkla koroplast imzasının korunan harflerine aittir.

Benzer Örnekler: Myrina⁸⁰⁸ ve Kyme'den⁸⁰⁹ bulunmuştur.

Tarih: MS 1. yüzyıl sonu - MS 2. yüzyıl başı.

⁸⁰⁸ Burr 1934,61, PL XXXI,71; Kassab 1988, 28-29, PL 59-60, 309,310, 311, 313

⁸⁰⁹ Dufkova 1974, PL 42, 109a-109b.

⁸⁰⁹ Dufkova 1974, 156.

K. 18 Oturan Kadın Figürini

(Lev. 24)

Müze Env. No: 26763

Buluntu Yeri: Mezar 93

Buluntu Tarihi: 26.10.2010

Seviye: 6.46 cm.

Ölçüleri: h: 9.1 cm, gen: 7.9 cm, cidar: 0.5 cm, kaide h: 0.8 cm, kaide gen: 5.9 cm, figür baş gen: 1.5 cm, baş h: 1.7 cm, figür h: 6.8 cm, figür gen: 2.4 cm, pişirme deliği: 2.7 x 2.1 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 10 YR 8/3 koyu kahverengi hamur renginde, 10 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Beyaz astar üzerinde 5 R 5/8 kırmızı ve 7.5 YR 5/3 kahverengi boya izleri gözlemlenmiştir. Mika ve kum katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Katır/Eşek üzerinde oturan, khiton üzerine himation giyimli kadın. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş sıkıca manto ile sarılı, aşağı eğiktir. Figürinin yüz detaylarını tanımlamak aşınmadan dolayı oldukça güç olmasına rağmen oval yüz, büyük ve derinde gözler, uzun burun ve geniş ağız yapısına sahiptir. Başın duruşundan dolayı boyun belirsiz, omuzlar ise dardır. Başlı saran manto omuzlara doğru dökülür. Sağ kol vücuda paralel, dirsekten hafif bükülerek sağ bacak üzerinde durur, belirgin olmamakla birlikte sol kol da aynı şekilde sol bacak üzerinde durmaktadır. Kıyafet içerisinde olan bacaklar ince ve hareketsiz olarak aşağı doğru iner, elbise bacakları sıkıca sarar ve ayakuçlarını açıkta bırakır. Giyimli kadın figürünün üzerine oturduğu katırın kulakları, ağız kısmı ve kuyruğu belirgin olmasına rağmen ayakları kabaca işlenmiştir. Arka yüz kabaca işlenmiş, büyük dairesel pişirme deliğine ve dörtgen formlu alçak kaideye sahiptir.

Benzer Örnekleri: Kyme (İDÇ)⁸¹⁰, Myrina⁸¹¹ ve Kıbrıs'dan⁸¹² bulunmuştur.

Tarih: MÖ 420- 400.

⁸¹⁰ Lebe 2013, Levha 15, Kat.No. 91.

⁸¹¹ Mollard- Besques 1963, PL.6, MYR 40.

⁸¹² Burr-Higgins 2001, PL 147, 2907, PL. 155, 2953.

K. 19 Oturan Kadın Figürini

(Lev. 25)

Müze Env. No: 67

Buluntu Yeri: Mezar 93

Buluntu Tarihi: 26.10.2010

Seviye: 6.46 cm.

Ölçüleri: h: 7 cm, gen: 7.6 cm, figür h: 5.1 cm, figür gen: 4.1cm, kaide h: 1.9 cm, kaide gen: 4,3 cm, pişirme deliği: 3.1 x 3.3 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 7.5 YR 7/3 pembe hamur renginde, 7.5 YR 8/1 beyaz astar üzerine 10 R 5/6 kırmızı ve 10 R 3/1 koyu kırmızımsı gri ek boya kullanılmıştır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Güvercin üzerinde oturan, giyimli kadın. Kadın figürünün gövdesinin üst kısmı ve güvercinin başı kırıktır. Kadına ait korunan bacaklar birbirinde ayrık, diz hizasından başlayan kıvrımlar aşağıya inmektedir. Güvercinin korunan boyun kısmı dışa çıkık, kuyruk ise uzun ve köşelidir. Yüksek oval formlu kaideli, arka yüz kabaca işlenmiştir. Pişirme deliğinin korunan kısmından anlaşıldığı üzere büyük dörtgen forma sahiptir.

Benzer Örnekleri: Myrina⁸¹³, Troas Bölgesi⁸¹⁴, Küçük Asya⁸¹⁵, Kıbrıs⁸¹⁶, Capua⁸¹⁷, Rhodos⁸¹⁸, Tarse⁸¹⁹, Boeotia⁸²⁰, Tanagra⁸²¹ ve Tarentum'dan⁸²² bulunmuştur.

Tarih: MÖ 420- 400.

⁸¹³ Winter 1903, 193,1

⁸¹⁴ Winter 1903, 194,3; Kaplan 2009, Levha 11, Kat. No. 38.

⁸¹⁵ Winter 1903, 194,2.

⁸¹⁶ Higgins 1969, PL. 148,2909. Burr-Higgins 2001, PL 148, 2909.

⁸¹⁷ Mollard- Besques 1986, PL.05, D3353

⁸¹⁸ Higgins 1969, PL. 148, 2909.

⁸¹⁹ Heuzey 1883, PL. 53,2.

⁸²⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, PL.11, 58.

⁸²¹ Winter 1903, 192,5.

⁸²² Winter 1903, 192,8.

K. 20 Oturan Kadın Figürini

(Lev. 26)

Müze Env. No: HBŞ-KRT11

Buluntu Yeri: 207 parsel, 337

Buluntu Tarihi: 09.08.2010

Seviye: 7.19 cm

Ölçüleri: h: 6.7 cm, gen: 2.9 cm, cidar: 0.6 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi hamur renginde, beyaz astar üzerine 2.5 YR 3/2 koyu kırmızımsı kahverengi boya izleri gözlemlenmiştir. Yoğun mika, az kum katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıp yapımı ile yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Dörtgen formlu kaide üzerinde oturan, khiton giyimli kadın figürinidir. Figürinin başı, boynun bir bölümü, ayakları, kaidesi ve arka yüzün büyük bir kısmı kırık ve eksiktir. Korunan boyun vücuda göre orantılı, omuzlar geniş ve belirgindir. Her iki omuz üzerinde de khitonun askıları belirgindir. Sağ kol vücuduna paralel dirsekten hafif bükülüp sağ bacak üzerinde, sol kol ise sağa göre daha önde fakat aynı şekilde durur. Göğüsler belirgin değil, göğüs altında olasılıkla kemeri bulunmaktadır. Bel kalın ve göbük hafif şişkindir. Oturur pozisyonda olan figürinin bacakları birbirinden ayrık ve o alanda elbise kıvrımları V şeklinde aşağı doğru giderek açılmaktadır. Eserin arka yüzü kabaca işlenmiştir. Pişirme deliği yoktur.

Tarih: MÖ 200 - 150.

K. 21 Kadın Figürin Başı

(Lev. 27)

Müze Env. No: HBŞ ETD 16

Buluntu Yeri: 207/96- s birim

Buluntu Tarihi: 30.07.2010

Ölçüleri: h: 6 cm, korunan baş h: 3.3 cm, korunan baş gen: 3.3 cm, cidar: 0.5 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 5/6 kırmızı hamur renginde, 10 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Hamur içerisinde yoğun mika ve az miktarda kum katkısı bulunmaktadır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıp yapımı ile yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Kadın figürinine ait baş parçası. Figürinin ön yüzü iki kırık parçanın birleştirilmesi ile baş, saçların bir kısmı ve boyundan oluşmakta, arka yüz kırık ve eksiktir. Baş sağına doğru keskin bir dönüş yapar ve sağına ve yukarıya doğru bakar. Saçlar ortadan ikiye ayrılıp büyük dalgalar halinde alnın sağından ve solundan kulakları kapatarak arkaya doğru taralıdır. Yüz oval ve dolgun, alın dışa çıkık, göz kapakları etli, gözleri badem formunda, yanaklar yağlı, elmacık kemikleri belirgin, burun uzun, ağız yüze göre orantılı ve hafif açık, çene oval ve güçlüdür. Boyun başın hareketinden dolayı hafif sağına hareketli uzun ve kalındır.

Benzer Örnekleri: Pergamon⁸²³ ve Delos'dan⁸²⁴ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 200 – 150.

⁸²³ Kielau 2009, Taf. 52B, 480.

⁸²⁴ Laumonier 1956, PL.79, 938.

K. 22 Kadın Figürin Başı

(Lev. 28)

Buluntu Yeri: 207. Parsel, D12-Y38/h kare

Buluntu Tarihi: 09.08.2011

Ölçüleri: h: 2.8 cm, gen: 1.2 cm, cidar: 1 cm, baş h: 1.8 cm, baş gen: 1.2cm, boyun h: 0.9 cm, boyun gen: 1.3 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 5YR 7/1 açık gri astarlıdır. Yoğun kum ve az miktarda kireç katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan baskı tekniği ile üretilmiştir.

Tanım: Kadın figürinine ait baş parçası. Figürinin başı ve boynu korunmuş, arka yüzü kırık ve eksik, yüzeyinde aşınmalar vardır. Baş hafif sağına eğik, saçlar ortadan ayrılıp kulakları örterek ince dalgalı halde geriye taralıdır. Yüz yuvarlak ve dolgun, alın geniş ve dışa çıkık, gözler badem formu, göz kapakları etli, göz bebeği derinde, burun kırık, yanaklar dolgun ve yağlı, ağız aşınmış, çene yuvarlatılmıştır. Sol kulağında dairesel formu küpesi yer almakta, boyun başa göre kalındır.

Benzer Örnekleri: Smyrna⁸²⁵, Myrina⁸²⁶, Pergamon⁸²⁷, Priene⁸²⁸, Halikarnassos⁸²⁹ Tarsus⁸³⁰, Lesbos⁸³¹ ve Delos'dan⁸³² bulunmuştur.

Tarih: MÖ 150-100.

⁸²⁵ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 62, 376-379.

⁸²⁶ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 113, 794,801,802.

⁸²⁷ Kielau 2009, Taf 52B, 481.

⁸²⁸ Rumscheid 2006, Taf. 20,4-6, Kat. Nr. 41.

⁸²⁹ Higgins 1969, PL. 92, 2561,2562,2366.

⁸³⁰ Goldman 1950, fig.216, 54.

⁸³¹ Higgins 1969, PL.80, 2474.

⁸³² Laumonier 1956, PL.79, 990.

K. 23 Kadın Figürin Başı

(Lev. 29)

Müze Env. No: 27208

Buluntu Yeri: 207 Parsel D13- Y 39 / a karesi.

Buluntu Tarihi: 10.08.2011

Ölçüleri: h: 4.1 cm, gen: 3.7 cm, cidar: 2 cm, yüz h: 1.9 cm, yüz gen: 1.4 cm, saç gen: 2.8 cm, saç h: 2 cm, boyun h: 1.3 cm, boyun gen: 2.4 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 7.5 YR 4/3 kahverengi hamur renginde, 5 YR 5/6 güçlü kahverengi astarlıdır. Hamur içerisinde yoğun kum katkısı bulunmaktadır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Kadın figürinine ait baş parçası. Figürinin başı ve boynu korunmuş diğer bölümler kırık ve eksik, yüzeyinde aşınmalar mevcuttur. Baş hafif sağına ve aşağı eğik, uzun saçlar önce ortadan ikiye ayrılıp yanlara doğru taranmış, kulakları örttükten sonra ense üzerinde topuzla toplanmış. Yüz oval ve dolgun, alın dışa çıkık, gözler iri ve derinde, yanaklar dolgun ve yağlı, burun uzun ve büyük, ağız küçük ve kapalı, çene ise yuvarlatılmıştır. Sol kulağında büyük dairesel formlu bir küpe mevcuttur. Boyun başın hareketinden kaynaklı olarak hafif sağına eğik ve kalındır. Arka yüzde saç detayları işlenmiştir.

Benzer Örnekleri: Myrina⁸³³, Pergamon⁸³⁴, Halikarnassos⁸³⁵, Priene⁸³⁶, Atina⁸³⁷ ve Girit'ten⁸³⁸ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 175 – 150.

⁸³³ Burr 1934, PL. XL,108.

⁸³⁴ Kielau 2009, Taf 52B, 481.

⁸³⁵ Higgins 1969, PL. 92, 2561,2562,2366.

⁸³⁶ Rumscheid 2006, Taf. 90, Kat. Nr. 220.

⁸³⁷ Davidson- Thompson 1975, fig. 58, 74.

⁸³⁸ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 42, 237.

K. 24 Kadın Figürin Başı

(Lev. 30)

Müze Env. No: HBŞ-KRT 20

Buluntu Yeri: 207- Yapı 2, 207-253 Numaralı Sondaj

Buluntu Tarihi: 4.08.2010

Seviye:-

Ölçüleri: h: 2.9 cm, gen: 1.8 cm, cidar: 0.5 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: Hamur rengi 2.5 YR 5/6 kırmızı hamur renginde, 10 R 8/1 tonunda beyaz astarlıdır. Mika, kum ve kireç katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde yapılmıştır.

Tanım: Kadın figürinine ait baş parçası. Figürinin ön yüzüne ait baş ve boyun kısmı korunmuş, diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınmalar ve kırıklar bulunmaktadır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, saçlar kavun dilimi şeklinde kalın tutamlar ile ayrılıp olasılıkla arkada toplanmaktadır. Yüz yuvarlak formu, alın geniş ve dışa çıkık, gözler badem, göz kapakları etli, göz bebekleri belirgin, yanaklar dolgun, burun küçük, ağız ise küçük ve hafif açıktır. Yuvarlatılmış çene ve ince uzun boyun yapısına sahiptir.

Benzer Örnekleri: Kyme⁸³⁹, Myrina⁸⁴⁰, Pergamon⁸⁴¹, Priene⁸⁴², Kıbrıs⁸⁴³ ve Lesbos'dan⁸⁴⁴ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 150-100.

⁸³⁹ Lebe 2014, Levha 10, Kat.No.61.

⁸⁴⁰ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 120, 886,888,897.

⁸⁴¹ Kielau 2009, Taf. 48A, 428-433; Taf. 50B,473.

⁸⁴² Rumscheid 2006, Taf. 94, Kat. Nr. 229, 230.

⁸⁴³ Higgins 1969, PL. 148, 2912,2914.

⁸⁴⁴ Higgins 1969, PL. 80, 2479.

K. 25 Kadın Figürin Başı

(Lev. 31)

Müze Env. No: 27205

Buluntu Yeri: 207 Parsel, D12/ Y38 / H Karesi

Buluntu Tarihi: 2.08.2011

Ölçüleri: h: 4 cm, gen: 2.9 cm, yüz h: 2.1 cm. yüz gen: 1.6 cm - 1.2 cm boyun h: 1.4 cm. boyun gen: 1.6 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 10 R 5/6 kırmızı hamur renginde, 2.5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi astarlanmıştır. Yoğun kum ve taşcık katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Kadın figürinine ait baş parçası. Baş ve boynun bir kısmı korunmuş, diğer parçaları kırık ve eksiktir. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, yüz oval ve dolgundur. Saçlar alın üzerinden ortadan ikiye ayrılır, iri bukleler ile kulakları örter, başın arkasında yer alan düz ve geriye doğru taralı saçlar ile birleşip ense üzerinde küçük bir topuz ile toplanır. Alın geniş, gözler badem formu, göz kapakları etli, burun küçük, basık ve burun ucu aşağı sarkıktır. Yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalı, dudaklar dolgun, çene ise yuvarlatılmış ve belirgindir. Figürinin sol kulağında büyük dairesel formu bir küpe vardır. Korunan boyun ince, uzun ve boynunda ince bir boğum alır.

Benzer Örnekleri: Pergamon⁸⁴⁵, Smyrna⁸⁴⁶ ve Ionia Bölgesi'nden⁸⁴⁷ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 100-50.

⁸⁴⁵ Kielau 2009, Taf. 44B,385.

⁸⁴⁶ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 66, 413.

⁸⁴⁷ Leyenaar- Plaisier 1979, PL. 166, 1276. K. 32

K. 26 Erkek Figürin Parçası

(Lev. 32)

Müze Env. No: HBŞ ETD 12

Buluntu Yeri: D12-Y38- I

Buluntu Tarihi: 11.10.2010

Seviye: 7.34 cm

Ölçüleri: h: 4.6 cm, gen: 3.8 cm, baş h: 2.50 cm, baş gen: 2 cm, bacak h: 3.8 cm, bacak gen: 1.1 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Beyaz astar üzerinde 2.5 YR 4/8 sarımsı kırmızı ek boya izleri eserin yüzünde gözlemlenmiştir. Hamur taşcık ve kum katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Erkek figürine ait baş ve gövde parçası. Figürinin başı, sol omzunda taşıdığı olasılıkla bir çocuğa ait bacak parçası dışında diğer kısımları kırık ve eksiktir. Baş öne eğik ve örtülü, yüz yuvarlak, alın dışa çıkık, kaşlar belirgin, gözler badem formu, yanaklar dolgun, burun aşınmış, ağız ise ince ve kapalıdır. Boyun kalın ve başın duruşundan kaynaklı olarak bodurdur. Korunan sol omuz üzerinde olasılıkla bir kadına ait bacak parçası omuz üzerinde oturur. Bacak oldukça kalın, detaysız ve bileklerden kırıktır. Figürinin arka yüzünde yatay şerit şekilde beş sıradan oluşan bantlar yer alır.

Benzer Örnekleri: Pitane⁸⁴⁸, Smyrna⁸⁴⁹, Rhodos⁸⁵⁰ ve Lindos'dan⁸⁵¹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 550-500.

⁸⁴⁸ Hekimoğlu 2010, Levha XIX, Kat. No. 38.

⁸⁴⁹ Winter 1903, 154, 8.

⁸⁵⁰ Winter 1903, PL. 213, 2; Higgins 1954, PL. 18, 88,93.

⁸⁵¹ Blinkenberg 1931, PL. 108, 2318.

K. 27 Erkek Figürin Başı

(Lev. 33)

Müze Env. No: HBŞ ETD 17

Buluntu Yeri: 885/75

Buluntu Tarihi: 06.11.2010

Ölçüleri: h: 3 cm, gen: 2 cm, çelenk h: 0.8 cm, baş h: 2cm, cidar: 0.4 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 4/8 sarımsı kırmızı hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Hamur içerisinde mika ve kum katkısı yer almaktadır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Erkek figürinine ait baş parçası. Figürinin sadece ön yüzüne ait baş kısmı korunmuş, yüzeyinde aşınmalar bulunmaktadır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, saçlar alın üzerine doğru perçemler halinde taranmış ve saçların hemen ardından yüksek bir başlık başın üzerinde yer alır. Yüz yuvarlak ve dolgun, alın dar ve dışa çıkık, gözler küçük ve derinde, burun uzun ve kemerli, yanaklar dolgun, ağız küçük ve kapalı, çene ise güçlüdür.

Benzer Örnekleri: Smyrna⁸⁵², Kuzey Ionia Bölgesi⁸⁵³, Priene⁸⁵⁴, Girit⁸⁵⁵ ve Boeotia'dan⁸⁵⁶ bulunmuştur.

Tarih: MS 1. yüzyıl.

⁸⁵² Higgins 1969, PL65, 2348.

⁸⁵³ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 158, 1206, PL. 175, 1359.

⁸⁵⁴ Rumscheid 2006, Taf. 134, Kat. Nr. 312.

⁸⁵⁵ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 19, 103.

⁸⁵⁶ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 38, 220.

K. 28 Erkek Çocuk Figürini

(Lev. 34)

Müze Env. No: HBŞ-KRT 5

Buluntu Yeri: 207 parsel, Yapı 2,Oda 4.

Buluntu Tarihi: 09.08.2010

Ölçüleri: h: 9.8 cm, gen: 5 cm, cidar: 0.6 cm, baş h: 2.4 cm, baş gen: 1.9 cm, pişirme deliği h: 2.4 cm, pişirme deliği gen: 1.9 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde, beyaz astar üzerine 10 YR 7/8 sarı, 2.5 YR 5/6 kırmızı, 10 R 4/8 kırmızı boyalı. Pişirmeden kaynaklı sert hamur yapısı ve hamurda renk değişimleri mevcuttur. Kum, mika, az miktarda taşcık ve kireç katlıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan baskı tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Ayakta, khlamys giyimli kithara çalan erkek çocuk figürünü. Üzerindeki yoğun korozyon nedeniyle yüz ve saç detayları anlaşılamamakta, ayakları ve kaidesi eksik bunun dışında eser sağlamdır. Başını sağına ve aşağı doğru döndürmüştür. Saçlar önce alın üzerinde ortadan ikiye ayrılmış, başın tepesinde iki ayrı tutam şeklinde toplanmış, uzun ve dalgalı saçlar yanlardan kulakları kapattıktan sonra omuzlara doğru dökülür. Yüz dolgun ve yuvarlak, başın hareketi sebebiyle boynu sağına eğiktir. Sağ kol vücuduna çapraz sol kolu ile tuttuğu kitharaya doğru uzanır ve kolun hareketi nedeniyle vücuttan sıyrılan khlamys vücudun önünü açıkta bırakır. Vücudunun üst kısmına dayadığı kitharayı sol eliyle tutar. Khlamysın kıvrımları ince bant sırası şeklinde vücuduna çapraz sağ kol üzerinde toplanır. Her iki bacakta oldukça kalın yapıda sol bacak bir adım önde ve taşıyıcı, sağ bacak geride ve hareketsizdir. Arka yüz kabaca işlenmiştir. Pişirme deliği büyük oval formundadır.

Benzer Örnekleri: Myrina⁸⁵⁷, Pergamon⁸⁵⁸, Smyrna⁸⁵⁹, Priene⁸⁶⁰, Stratonikeia⁸⁶¹, Troia⁸⁶², Capua⁸⁶³, Tarsus⁸⁶⁴, İtalya⁸⁶⁵, Syrakusa⁸⁶⁶ ve Tarent'ten⁸⁶⁷ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 150-130.

⁸⁵⁷ Burr 1934, PL. XV,39. Leyenaar-Plaisier 1979, PL 109,743.

K. 29 Erkek Çocuk Figürin Başı

(Lev. 35)

Müze Env. No: HBŞ ETD 20

Buluntu Yeri: Yapı 3

Buluntu Tarihi: 18.09.2010

Ölçüleri: h: 2.1cm, gen: 1.8 cm, baş h: 1.8 cm, baş gen: 1.3 cm. cidar: 0.6 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi astarlıdır. Astar üzerinde 5 YR 3/2 koyu kırmızımsı kahverengi boya izleri görülmektedir. Hamur içerisinde mika katkısı gözlemlenmiştir.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Erkek çocuk figürinine ait baş parçası. Figürinin sadece baş kısmının ön yüzü korunmuş diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınmalar bulunmaktadır. Baş aşağı doğru eğik, yüz oval ve dolgun, saçlar kısa, gözler büyük ve derinde, yanaklar şişkin burun ve ağız aşınmış, çene ise yuvarlak ve güçlüdür.

Benzer Örnekleri: Myrina⁸⁶⁸ ve Kuzey Ionia Bölgesi'nden⁸⁶⁹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 1. yüzyıl.

⁸⁵⁸ Töpperwein 1976, Taf. 26, Kat. Nr. 171.

⁸⁵⁹ Winter 1903, PL 350, 9.

⁸⁶⁰ Rumscheid 2006, Taf. 30, 5-6, Kat. Nr. 72; Taf. 105, Kat. Nr. 251 (Saç yapısı benzer).

⁸⁶¹ Baldiran 1993, 214,2.

⁸⁶² Tavukçu 1999, Levha 25, Kat. No. 100, Levha 26, Kat. No. 101.

⁸⁶³ Mollard- Besques 1986, PL. 50, D3615.

⁸⁶⁴ Goldman 1950, PL.213,21.

⁸⁶⁵ Winter 1903, 352,1.

⁸⁶⁶ Winter 1903, 352,2.

⁸⁶⁷ Winter 1903, 352,5.

⁸⁶⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 108, 742, PL. 128, 991,992,993, PL. 179, 1395, PL. 180, 1406.

⁸⁶⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 174, 1345.

K. 30 Erkek Çocuk Figürin Başı

(Lev. 36)

Müze Env. No: HBŞ-KRT-09

Buluntu Yeri: 207 parsel, 131 numaralı sondaj

Ölçüleri: h: 4.2 cm, gen: 2.5 cm, cidar: 0.4 cm, baş h: 2.7cm, baş gen: 2.2 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 5/6 sarımsı kırmızı hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astar boyalı ve yoğun mika ve kum katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Erkek çocuk figürinine ait baş ve gövde parçası. Baş ve sol omuzun bir kısmı korunmuş diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınmalar bulunmaktadır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, yüz yuvarlak formlu, başında çift sıra diadem ya da çelenk vardır. Saçlar alın üzerinde ince, düz kütleler halinde öne doğru taralı, gözler küçük ve derinde, burun basık, ağız küçük, çene yuvarlatılmıştır. Korunan sol omzun baş göre orantılı ve omuz üzerinde mantosunun bir kısmı yer alır. Figürinin arka yüzü kabaca işlenmiştir.

Benzer Örnekleri: Pergamon⁸⁷⁰, Kuzey Ionia Bölgesi⁸⁷¹, Halikarnassos⁸⁷², Magnesia⁸⁷³ Girit⁸⁷⁴, Boeotia⁸⁷⁵, Samos⁸⁷⁶ ve Tarse'den⁸⁷⁷ bulunmuştur.

Tarih: MS. 1. yüzyıl.

⁸⁷⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 135, 1050.

⁸⁷¹ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 159, 1214.

⁸⁷² Higgins 1969, PL. 99, 2634.

⁸⁷³ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 144, 1114.

⁸⁷⁴ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 19, 105.

⁸⁷⁵ Leyenaar-Plaisier 1979, PL 38, 223.

⁸⁷⁶ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 45, 266.

⁸⁷⁷ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 189, 1485

K. 31 Grotesk Kukla Figürini

(Lev. 37)

Müze Env. No: 26890

Buluntu Yeri: 207 – Yapı 1, D20-Y35/R Karesi

Ölçüleri: h: 4.5 cm, gen: 2.8 cm, cidar: 0.4 cm, baş h: 1.6 cm, baş gen: 2.8 cm, kukla deliği çapı: 0.6 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 5/6 sarımsı kırmızı hamur renginde, 5 YR 7/2 pembemsi gri astarlıdır. Yoğun mika ve az kum katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Grotesk - kukla figürini. Yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Baş sert bir biçimde sağına dönük, profilden, hareketsiz ve karşıya bakar, arkaya doğru genişler, yüz yuvarlak ve vücuduna göre büyük, alın dışa çıkık, gözler iri, göz bebekleri belirgin, burun yüze göre orantısız derecede büyük, ağız geniş ve hafif açık, çene ise güçlü ve yuvarlatılmıştır. Boyun işlenmemiş, boyun ve gövdenin bağlantı noktasında dairesel formlu kukla deliği yer alır. Omuzlar başa göre orantılı, sağ omuz aşağıda, sol omuz ise yukarıda durur, her iki kol da vücuda paralel ve bitişiktir. Figürinin sağ ve sol profili, ön ve arka cephesi işlenmiştir.

Benzer Örnekleri: Smyrna⁸⁷⁸ ve Tarsus'dan⁸⁷⁹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı.

⁸⁷⁸ Higgins 1969, PL. 69, 2384; PL. 71, 2395-2399; Hasselin- Rous vd 2015, Levha XVI, 130.

⁸⁷⁹ Goldman 1950, fig 237, 323,324.

K. 32 Grotesk Figürini

(Lev. 38)

Müze Env. No: 2673

Buluntu Yeri: Mezar 21

Buluntu Tarihi: 25.08.2010

Seviye:-

Ölçüleri: h: 8.6 cm, gen: 3.9 cm, cidar: 1.1 cm, baş h: 2.9 cm, baş gen: 2.6 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 10 YR 8/3 çok açık kahverengi hamur renginde, 10 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Eserin beyaz astar üzerine 2.5 YR 6/6 açık kırmızı, 2.5 YR 3/6 koyu kırmızı ve 5 Y 4/1 koyu gri renklerinde ek boya izlerine rastlanılmıştır. Yoğun kum katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan gövde yarı döküm, baş döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Kaide üzerinde oturan, grotesk figürini. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş hafif soluna dönük, saçlar işlenmemiş, yüz yuvarlak formlu ve büyük, alın geniş ve dışa çıkık gözler iri ve derinde, burun küçük ve basık, burun delikleri belirgin ve abartılı, yanaklar şişkin, kulaklar olması gerekenden daha büyük, ağız geniş ve açık, çene güçlü ve yuvarlatılmıştır. Boyun kalın ve kısa, omuzlar başa göre küçüktür. Sol kol vücuduna paralel dirsekten bükülür ve sol göğüs üzerinde dökülen mantonun kıvrımlarını tutar, sağ kol ise vücuduna paralel dirsekten hafif bükülür ve sağ bacak üzerinde durur. Göbek şişkin ve cinsel organ belirgindir. Sol bacak dizden bükülüp öne uzatılmış olan sağ bacağın üzerine atılır. Küçük bir kaide üzerinde oturmakta olan figürinin pişirme deliği yoktur ve kaide altındaki boşluk pişirme deliği amacıyla kullanılmıştır.

Benzer Örnekleri: Rhodos⁸⁸⁰, Boeotia⁸⁸¹ ve Lindos'dan⁸⁸² bulunmuştur.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı.

⁸⁸⁰ Higgins 1954, PL. 46, 272.

⁸⁸¹ Winter 1903, 392,1.

⁸⁸² Blinkenberg 1931, L 109, 2329.

K. 33 Mask Parçası

(Lev. 39)

Müze Env. No: HBŞ KRT 3

Buluntu Yeri: Yüzey Buluntusu

Ölçüleri: h: 2.50 cm, gen: 1.2 cm, cidar: 0.5 cm, yüz profili h: 1.7 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 4/3 koyu kırmızımsı kahve hamur renginde, 5 YR 2.5/1 siyah astarlı, az mika ve taşcık katkılı.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımıdır.

Tanım: Aplike komedi maskı parçası. Olasılıkla bir seramik formuna ait kabartma mask kısmı korunmuş diğer kısımları kırık ve eksiktir. Alın üzerinde her iki yandan bir bant şeklinde aşağı doğru inen çizgisel saç kütleleri mevcuttur. Kaşlar bitişik ve abartılı, gözler küçük ve badem formlu, ağız açık ve oldukça büyüktür. Arka yüz kabaca düzeltilmiş ve astarlanmıştır.

Benzer Örnekleri: Myrina⁸⁸³, Priene⁸⁸⁴, Ephesos⁸⁸⁵, Tralleis⁸⁸⁶, Gordion⁸⁸⁷, Atina Agorası⁸⁸⁸ ve Korinth'ten⁸⁸⁹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

⁸⁸³ Mollard-Besques 1963, PL. 228, a-h; PL 230, c-e.

⁸⁸⁴ Rumscheid 2006, Taf. 156, 3-4 Kat. Nr. 377.

⁸⁸⁵ Lang-Auinger 2007, Taf. 51, TK.78, Taf. 57, TK 78.

⁸⁸⁶ Çekilmez 2014, Lev. 116, K. 105.

⁸⁸⁷ Romano 1995, PL. 32, No. 110,111.

⁸⁸⁸ Grandjouan 1961, PL. 13, No. 553-558.

⁸⁸⁹ Bookidis 1982, PL. 68, No.4 a-c.

K. 34 Güvercin Figürini

(Lev. 40)

Müze Env. No: HBŞ-KRT 91

Buluntu Yeri: Mezar 72

Ölçüleri: h: 7.7 cm, boy gen: 10 cm, cidar: 0.7 cm, kaide h: 0.9 cm, kaide gen: 4.1 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 5/6 kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 5 YR 7/1 açık gri astarlıdır. Eserin gaga, kuyruk ve kanatlarında 10 R 3/6 koyu kırmızı boya izlerine rastlanmıştır. Yoğun kum ve yoğun kireç katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan baskı tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Güvercin figürini. Birden fazla parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen gövdede, kaidede ve kuyruk kısmında kırık ve eksikler vardır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, gagası büyük ve uzun, gözler stilize ve dairesel formlu ve belirgin, kanatlar kapalı, belirgin ve kuyruk ile birleşir. Yüksek dörtgen bir kaideye sahiptir. Pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁸⁹⁰, Pergamon⁸⁹¹, Ionia Bölgesi⁸⁹², Priene⁸⁹³, Troia⁸⁹⁴, Assos⁸⁹⁵, Parion⁸⁹⁶, Patara⁸⁹⁷, Elaeus⁸⁹⁸, Cyrenaica⁸⁹⁹, Lindos⁹⁰⁰, Rhodos⁹⁰¹ ve Attika'dan⁹⁰² bulunmuştur.

Tanım: MÖ 5. yüzyıl.

⁸⁹⁰ Baudat 1953, PL. XIX, 340.

⁸⁹¹ Töpperwein 1976, Taf. 84, Nr. 576.

⁸⁹² Higgins 1954, PL.

⁸⁹³ Rumscheid 2006, Taf. 84, Nr. 576.

⁸⁹⁴ Thompson 1963, PL. LVI, Nr. 290.

⁸⁹⁵ Tavukçu 1999, Levha 60, K. 237 a-d; Tolun 2009, 52, Res. 22.

⁸⁹⁶ Aydın-Tavukçu 2006, Levha 32, Kat. No. 59-60.

⁸⁹⁷ Işın 2007, Fig.63-66, K. 58-61,

⁸⁹⁸ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B311,312.

⁸⁹⁹ Mollard-Besques 1992, PL.143, D4403,D4404.

⁹⁰⁰ Blinkenberg 1931, PL. 114,2418,2420.

⁹⁰¹ Higgins 1954, PL. 34, 183-185.

⁹⁰² Higgins 1954, PL.25,145.

K. 35 Güvercin Figürini

(Lev. 41)

Müze Env No: 26765

Buluntu Yeri: Mezar 92

Buluntu Tarihi: 26.10.2010

Seviye: 6.85 m

Ölçüleri: h: 4.9 cm, gen: 6.7 cm, cidar: 0.6 cm, delik çapı: 0.4 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Beyaz astar üzerinde 10 R 5/8 kırmızı ve 5 Y 4/2 zeytin grisi tonunda ek boya kullanılmıştır. Yoğun kum ve kireç katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Güvercin figürini. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, üçgen formlu uç kısmı yuvarlatılmış gaga, düz ve uzun boyun, kapalı ve belirgin kanatları kuyruk hizasında birleşir. Ayaklar yüksek ve ayakların ortasında dairesel formlu bir delik bulunur. Kaide ve pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹⁰³, Pergamon⁹⁰⁴, Ionia Bölgesi⁹⁰⁵, Priene⁹⁰⁶, Troia⁹⁰⁷, Assos⁹⁰⁸, Parion⁹⁰⁹, Patara⁹¹⁰, Elaeus⁹¹¹, Cyrenaica⁹¹², Lindos⁹¹³, Rhodos⁹¹⁴ ve Attika'dan⁹¹⁵ bulunmuştur.

Tarih: -

⁹⁰³ Baudat 1953, PL. XIX, 340.

⁹⁰⁴ Töpperwein 1976, Taf. 84, Nr. 576.

⁹⁰⁵ Higgins 1954, PL.

⁹⁰⁶ Rumscheid 2006, Taf. 84, Nr. 576.

⁹⁰⁷ Thompson 1963, PL. LVI, Nr. 290.

⁹⁰⁸ Tavukçu 1999, Levha 60, K. 237 a-d; Tolun 2009, 52, Res. 22.

⁹⁰⁹ Aydın-Tavukçu 2006, Levha 32, Kat. No. 59-60.

⁹¹⁰ Işın 2007, Fig. 63-66, K. 58-61,

⁹¹¹ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B311,312.

⁹¹² Mollard-Besques 1992, PL.143, D4403,D4404.

⁹¹³ Blinkenberg 1931, PL. 114,2418,2420.

⁹¹⁴ Higgins 1954, PL. 34, 183-185.

⁹¹⁵ Higgins 1954, PL.25,145.

K. 36 Güvercin Figürini

(Lev. 42)

Müze Env. No: 26737

Buluntu Yeri: Mezar 21

Buluntu Tarihi: 25.08.2010

Seviye:-

Ölçüleri: h: 6.4 cm, gen: 8 cm, cidar: 0.6 cm, delik çapı: 0.5 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 10 YR 7/4 çok açık kahverengi hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astar boyalıdır. Astar üzerinde 5 YR 3/1 çok koyu gri, 2.5 YR 3/6 koyu kırmızı tonunda ek boya izleri görülmektedir. Hamur içerisinde katkı maddesi olarak kum, taşcık ve az miktarda kireç katkısı bulunmaktadır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Güvercin figürünü. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş hafif sağına eğik, yuvarlatılmış kısa gaga, ince kavisli boyun, dışa çıkık belirgin göğüs, kapalı kanatlar kuyruk hizasında birleşir, yüksek, geniş ayakları arasında figürünün alt kısmında küçük dairesel formlu bir delik yer alır.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹¹⁶, Pergamon⁹¹⁷, Ionia Bölgesi⁹¹⁸, Priene⁹¹⁹, Troia⁹²⁰, Assos⁹²¹, Parion⁹²², Patara⁹²³, Elaeus⁹²⁴, Cyrenaica⁹²⁵, Lindos⁹²⁶, Rhodos⁹²⁷ ve Attika'dan⁹²⁸ bulunmuştur. **Tarih:** Mezar konteksti dikkate alındığında MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

⁹¹⁶ Baudat 1953, PL. XIX, 340.

⁹¹⁷ Töpperwein 1976, Taf. 84, Nr. 576.

⁹¹⁸ Higgins 1954, PL.

⁹¹⁹ Rumscheid 2006, Taf. 84, Nr. 576.

⁹²⁰ Thompson 1963, PL. LVI, Nr. 290.

⁹²¹ Tavukçu 1999, Levha 60, K. 237 a-d; Tolun 2009, 52, Res. 22.

⁹²² Aydın-Tavukçu 2006, Levha 32, Kat. No. 59-60.

⁹²³ Işın 2007, Fig.63-66, K. 58-61,

⁹²⁴ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B311,312.

⁹²⁵ Mollard-Besques 1992, PL.143, D4403,D4404.

⁹²⁶ Blinkenberg 1931, PL. 114,2418,2420.

⁹²⁷ Higgins 1954, PL. 34, 183-185.

⁹²⁸ Higgins 1954, PL.25,145.

K. 37 Güvercin Figürini

(Lev. 43)

Müze Env. No: 26762

Buluntu Yeri: Mezar 93

Buluntu Tarihi: 26.10.2010

Seviye: 6.41

Ölçüleri: h: 6.6 cm, gen: 8.9 cm, cidar: 0.7 cm, delik çapı: 0.4 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 7.5 8/2 pembemsi beyaz tonunda astarlanmıştır. Astar üzerinde 10 R 4/8 kırmızı ve 5 Y 4/3 yeşil tonunda ek boya kullanılmıştır. Hamur içerisinde kum ve az miktarda mika katkısı bulunmaktadır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Güvercin figürini. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş hareketsiz karşıya bakar, belirgin uzun üçgen formlu gaga, ince uzun boyun, dışa çıkık kavisli göğüs, kapalı kuyrukta birleşen kanatları ve yuvarlatılmış ayaklara sahiptir. Figürinin alt kısmında dairesel formlu bir delik bulunmaktadır.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹²⁹, Pergamon⁹³⁰, Ionia Bölgesi⁹³¹, Priene⁹³², Troia⁹³³, Assos⁹³⁴, Parion⁹³⁵, Patara⁹³⁶, Elaeus⁹³⁷, Cyrenaica⁹³⁸, Lindos⁹³⁹, Rhodos⁹⁴⁰ ve Attika'dan⁹⁴¹ bulunmuştur.

Tarih: Mezar konteksti dikkate alındığında MÖ 420-400'e tarihlenmektedir.

⁹²⁹ Baudat 1953, PL. XIX, 340.

⁹³⁰ Töpperwein 1976, Taf. 84, Nr. 576.

⁹³¹ Higgins 1954, PL.

⁹³² Rumscheid 2006, Taf. 84, Nr. 576.

⁹³³ Thompson 1963, PL. LVI, Nr. 290.

⁹³⁴ Tavukçu 1999, Levha 60, K. 237 a-d; Tolun 2009, 52, Res. 22.

⁹³⁵ Aydın-Tavukçu 2006, Levha 32, Kat. No. 59-60.

⁹³⁶ Işın 2007, Fig.63-66, K. 58-61,

⁹³⁷ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B311,312.

⁹³⁸ Mollard-Besques 1992, PL.143, D4403,D4404.

⁹³⁹ Blinkenberg 1931, PL. 114,2418,2420.

⁹⁴⁰ Higgins 1954, PL. 34, 183-185.

⁹⁴¹ Higgins 1954, PL.25,145.

K. 38 Kaplumbağa Figürini

(Lev. 44)

Müze Env. No: 26750

Buluntu Yeri: Mezar 33

Buluntu Tarihi: 20.09.2010

Seviye: 7.00 m.

Ölçüleri: h: 3.2 cm, gen: 9.5 x 7.1cm, cidar: 0.5 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. Beyaz astar üzerine 5 YR 3/1 çok koyu gri boya izleri mevcuttur. Yoğun mika ve kireç katkılıdır.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan baskı tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Kaplumbağa figürini. Yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Baş yuvarlak formlu, hareketsiz ve karşıya bakar. Gövde dikdörtgen formlu kabuklar ile kaplıdır. Ön ayaklar arka ayaklara göre daha uzun, kuyruk yuvarlatılmış ve kısadır.

Benzer Örnekleri: Kyme⁹⁴², Myrina⁹⁴³, Pitane⁹⁴⁴, Smyrna⁹⁴⁵, Aigai⁹⁴⁶, Larissa⁹⁴⁷, Assos⁹⁴⁸, Elaeus⁹⁴⁹, Lindos⁹⁵⁰, Delos⁹⁵¹, Attika⁹⁵² ve Rhodos'dan⁹⁵³ bulunmuştur.

Tarih: Mezar konteksti dikkate alındığında MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

⁹⁴² Lebe 2013, Levha 13, Kat. No. 82-83.

⁹⁴³ Baudat 1953, PL. XIX,38.

⁹⁴⁴ Hekimoğlu 2010, Levha XXVII, Kat. No. 56-59.

⁹⁴⁵ Şakar 2015, Lev. XXVII/ 114-117, Kat. No. 26.

⁹⁴⁶ Dereboylu 2012, Levha 59, K. 271.

⁹⁴⁷ Boehlau-Schefold 1942, 48, Taf. 10, 44.

⁹⁴⁸ Tolun 2009,52, res. 23.

⁹⁴⁹ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B319,323,324.

⁹⁵⁰ Blinkenberg 1931, PL.114, 2437, 2438.

⁹⁵¹ Laumonier 1956, 93, PL. 21,217.

⁹⁵² Higgins 1954, PL 87, 667,668; Leyenaar- Plaisier 1979, PL.3,6.

⁹⁵³ Higgins 1954, PL. 35, 191-197.

K. 39 Kaplumbağa Figürini

(Lev. 44)

Müze Env. No: 64

Buluntu Yeri: Mezar 93

Buluntu Tarihi: 26.10.2010

Seviye: 6.43

Ölçüleri: uz: 9.2 cm, h: 3.6cm, gen: 6.7 cm, cidar: 0.5 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astar üzerine 5 YR 4/3 kırmızımsı kahverengi boyalıdır. Hamur içerisinde yoğun taşçık, kum, az miktarda kireç ve mika katkıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Kaplumbağa figürini. Birçok kırık parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen kırık ve eksiklikler vardır. Yüzeyinde aşınmalar ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar vardır. Baş hareketsiz karşıya bakar, üst gövde de kabuk kısmı çizgiler ile şekillendirilmiştir. Ayaklar yanda yuvarlatılmış formdadır.

Benzer Örnekleri: Kyme⁹⁵⁴, Aigai⁹⁵⁵ Pitane⁹⁵⁶, Myrina⁹⁵⁷, Larissa⁹⁵⁸, Smyrna⁹⁵⁹, Assos⁹⁶⁰, Elaeus⁹⁶¹, Lindos⁹⁶², Delos⁹⁶³, Attika⁹⁶⁴ ve Rhodos'dan⁹⁶⁵ bulunmuştur.

Tarih: Mezar konteksti dikkate alındığında MÖ 420-400'e tarihlenmektedir.

⁹⁵⁴ Lebe 2013, Levha 13, Kat. No. 82-83.

⁹⁵⁵ Dereboylu 2012, Levha 59, K. 271.

⁹⁵⁶ Hekimoğlu 2010, Levha XXVII, Kat. No. 56-59.

⁹⁵⁷ Baudat 1953, PL. XIX,38.

⁹⁵⁸ Boehlau-Schefold 1942, 48, Taf. 10, 44.

⁹⁵⁹ Şakar 2015, Lev. XXVII/ 114-117, Kat. No. 26.

⁹⁶⁰ Tolun 2009,52, res. 23.

⁹⁶¹ Mollard- Besques 1986, PL. XXXIV, B319,323,324.

⁹⁶² Blinkenberg 1931, PL.114, 2437, 2438.

⁹⁶³ Laumonier 1956, 93, PL. 21,217.

⁹⁶⁴ Higgins 1954, PL 87, 667,668; Leyenaar- Plaisier 1979, PL.3,6.

⁹⁶⁵ Higgins 1954, PL. 35, 191-197.

K. 40 Domuz Figürini

(Lev. 45)

Müze Env. No: HBŞ-KRT 92

Buluntu Yeri: 207 – D13-Y38/T birim

Buluntu Tarihi: 5.10.2010

Ölçüleri: uz: 11.2 cm, gen: 4.1cm, h: 6cm, cidar: 0.7 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astara sahiptir. Beyaz astar üzerinde 5 YR 3/2 koyu kırmızımsı kahverengi ve 5 YR 2.5/1 siyah boya izleri, yoğun miktarda kireç ve taşçık katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan yarı döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Domuz figürini. Birden fazla parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmasına rağmen gövdenin bir kısmı, kuyruğu ve sağ arka ayağı eksiktir. Baş hareketsiz karşıya bakar, yüz stilize edilmiş, gözler küçük ve yuvarlak, burun uzun ve yukarı kavisli, burun ucu küt, sağ kulak aşağıda sol kulak yukarıda, ayaklar ince ve uzundur. Pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹⁶⁶, Troas Bölgesi⁹⁶⁷, İonia Bölgesi⁹⁶⁸, Rhodos⁹⁶⁹, Lindos⁹⁷⁰, Korihnt⁹⁷¹, Olynthos⁹⁷² ve İtalya'dan⁹⁷³ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 5 - 4. yüzyıl.

⁹⁶⁶ Baudat 1953, PL. XIX,39.

⁹⁶⁷ Kaplan 2009, Levha 67, Kat No 235-236.

⁹⁶⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, PL.25146,147.

⁹⁶⁹ Higgins 1954, PL. 33, 177-182.

⁹⁷⁰ Blinkenberg 1931, PL. 3,2410.

⁹⁷¹ Stroud 1965, Plate 11, b

⁹⁷² Robinson 1952, PL. 100, 308-311.

⁹⁷³ Mollard-Besques 1986, PL. 79, D3789, D3788, 3780.

K. 41 Horoz Figürini

(Lev. 45)

Müze Env. No: 26888 - HBŞ-KRT 90

Buluntu Yeri: Mezar 23

Buluntu Tarih: 26.08.2010

Ölçüleri: h: 9.6 cm, gen: 9.5 cm, cidar: 0.6 cm, kaide h: 0.9 cm, kaide gen: 3,8 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı hamur renginde, 5 YR 8/1 beyaz astar üzerine 10 YR 4/8 koyu sarımsı kahverengi ve 5 Y 4/2 yeşilimsi gri tonunda boya izleri mevcuttur. Yoğun kum ve az miktarda kireç katkılıdır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıp.

Tanım: Horoz figürini. Boyun ve kalıp birleşim yerlerindeki çatlaklar dışında eser sağlamdır. Baş hafif sağa eğimli, yüz aşınmış, boyun kalın, kanatlar kapalı ve kuyruk hizasında birleşir. Kuyruk önce yukarı daha sonra aşağı doğru kavislidir. Dairesel formlu, yüksek bir kaideye sahip, pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹⁷⁴, Pergamon⁹⁷⁵, Aigai⁹⁷⁶, Ionia Bölgesi⁹⁷⁷, Smyrna⁹⁷⁸, Troia⁹⁷⁹, Delos⁹⁸⁰, Rhodos⁹⁸¹ ve İtalya'dan⁹⁸² bulunmuştur.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl.

⁹⁷⁴ Mollard-Besques 1963, PL. 182, a-c; Duchene-Matheix 2007, 134.

⁹⁷⁵ Kielau 2009, Taf. 100A, Kat 1036-1037.

⁹⁷⁶ Dereboylu 2012, Levha 60, K. 272-273.

⁹⁷⁷ Leyenaar-Plaisier 1979, PL. 25, 1144.

⁹⁷⁸ Besques 1972, 367, PL. 205,k.

⁹⁷⁹ Burr-Thompson 1963, PL. LV,288.

⁹⁸⁰ Laumonier 1956, 279, PL. 100, 1344-1345.

⁹⁸¹ Higgins 1954, PL. 33, 187; PL. 135, 188,190.

⁹⁸² Mollard-Besques 1986, PL. 80, a-f.

K. 42 Koç Figürini

(Lev. 46)

Müze Env. No: 26735

Buluntu Yeri: Mezar 21

Buluntu Tarihi: 25.08.2010

Ölçüleri: h: 4.9 cm, gen: 5.8 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 7.5 YR 7/4 pembe hamur renginde, 7.5 YR 8/2 pembemsi beyaz astar üzerine 7.5 YR 2.5/1 siyah boya izleri, kum ve kireç katkılı.

Yapım Tekniği: Döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Koç figürini. Yüzeyindeki aşınmalar dışında eser sağlamdır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, Boyunuzlar ve gözler daha sonradan eklene kil ile belirginleştirilmiştir. Burun uzun, gövde başa göre orantılıdır. Ayaklar yuvarlatılmış kuyruk kısa, figürinin tüyleri ince uçlu bir obje ile dalgalı çizgilerle oluşturulmuştur. Pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹⁸³, Kyme⁹⁸⁴, Pitane⁹⁸⁵, Tralleis⁹⁸⁶, Ephesos⁹⁸⁷, Pergamon⁹⁸⁸, Gordion⁹⁸⁹ ve Boeotia'dan⁹⁹⁰ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı.

⁹⁸³ Baudat 1953, PL. XIX, 37.

⁹⁸⁴ Lebe 2013, I-Levha 14, Kat. No. 88.

⁹⁸⁵ Hekimoğlu 2010, Levha XXXI, Kat. No. 76-77.

⁹⁸⁶ Çekilmez 2014, Lev. 127, K.133.

⁹⁸⁷ Lang-Auinger 2003, Taf. 131, TK. 104.

⁹⁸⁸ Töpperwein 1976, Taf. 83, Nr. 573.

⁹⁸⁹ Romano 1995, PL. 61 Nr. 22.

⁹⁹⁰ Higgins 1954, PL. 125, 872.

K. 43 Aslan Figürini Parçası

(Lev. 47)

Müze Env. No: HBŞ-KRT 8

Buluntu Yeri: 207 parsel, Yapı 2, Oda 4 Güney Mevki.

Buluntu Tarihi: 14.08.2010

Ölçüleri: h: 2.9 cm, gen: 2.7 cm, cidar: 0.8 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde, 2.5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi astarlı, az miktarda kum ve mika katkılı.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Aslan figürünü. Figürünün ön yüzüne ait, yüzün sol bölümünün bir kısmı kırık bunun dışında sağlamdır. Baş hareketsiz ve karşıya bakar, yüz stilize edilmiştir. Kalın çatık kaşlar, dairesel gözler, göz bebekleri derinde ve belirgin, uzun büyük burun, küt ve küçük ağızlıdır. Başın sağında yelelerine ait tüyler dalgalı kıvrımlar ile belirtilmiştir.

Tarih: MÖ 150-100.

K. 44 Plaka Kalıp Parçası

(Lev. 48)

Müze Env No: HBŞ ETD 08

Buluntu Yeri: 207/96 H Birim Güney, D19-Y36 karesi

Ölçüleri: h: 4.3 cm, gen: 5.2 cm, cidar: 1.4 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 7.5 YR 6/4 açık kahverengi hamur renginde pişirmeden kaynaklı gri renkler hamurun ortasında yer almaktadır. Yoğun kum ve az miktarda taşcık katkı.

Tanım: Tahta oturan, tanrıça/Kybele figürinine ait kalıp parçası. Korunan bölümleri, figürinin sağ kolu, sağ göğsü, gövde ve kıyafetin bir bölümünü oluşturmaktadır. Khiton giyimli tanrıçanın/ Kybele'nin sağ solu vücuduna paralel aşağı iner, dirsekten itibaren dışarı açılır ve sağ elinde omphalos phiale tutar. Sağ göğüs belirgin ve küçük, bel kalın ve hafif soluna hareketli, kalça sağına doğru dışa çıkık, kalçasına dolanan himation tomarı kalın bant şeklindedir.

Benzer Örnekleri: Myrina⁹⁹¹, Aigai⁹⁹², Pergamon⁹⁹³, Troia⁹⁹⁴ ve Ephesos'tan⁹⁹⁵ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

⁹⁹¹ Mollard- Besques 1963, PL. 177, MYR 195.

⁹⁹² Dereboylu 2012, Levha 15-17, K. 1-11, Levha 66, K. 323.

⁹⁹³ Kielau 2009, Taf. 3A,8.

⁹⁹⁴ Burr-Thompson 1963, PL. IX, 21.

⁹⁹⁵ Soykal 1993, 53-56.

K. 45 Figürin Kanat Parçası

(Lev. 48)

Müze Env. No: HBŞ ETD 19

Buluntu Yeri: D 12- Y.38/ s karesi.

Buluntu Tarihi: 21.10.2010

Seviye: 7.18 cm.

Ölçüleri: h: 2.9 cm, gen: 5 cm, cidar: 0.6 cm

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8 açık kırmızı hamur rengine sahiptir. 2.5 YR 7/1 açık kırmızımsı gri astarlıdır. Hamur içerisinde yoğun kum katkısı bulunmaktadır.

Yapım Tekniği: Baskı tekniği ile üretilmiştir.

Tanım: Kanat parçası. Bir figürinin sağ kanadına ait, yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Üç aşamalı tüy sırasından oluşmaktadır. Arka yüz kabaca işlenmiştir.

Karşılaştırma Örnekleri: Pergamon⁹⁹⁶, Myrina⁹⁹⁷, Aigai⁹⁹⁸, Priene⁹⁹⁹, Tralleis¹⁰⁰⁰ ve Delos'tan¹⁰⁰¹ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

⁹⁹⁶ Kielau 2009, Taf. 87B, Kat. 895,

⁹⁹⁷ Mollard-Besques 1963, PL. 80, MYR 169, PL. 81, e, PL. 231, MYRINA 1218, PL 234, MYR 417.

⁹⁹⁸ Dereboylu 2012, Levha 31, K. 82-84, Levha 32, K. 88, K. 92.

⁹⁹⁹ Rumscheid 2006, Taf. 96-101,109, Kat. Nr. 234-239..

¹⁰⁰⁰ Çekilmez 2014, Levha 38-74, K. 28-30.

¹⁰⁰¹ Laumonier 1956, PL. 55,544.

K. 46 Koltuk/Taht

(Lev. 49)

Müze Env. No: 26739

Buluntu Yeri: Mezar 20

Buluntu Tarihi: 24.08.2010

Ölçüleri: h: 8.3 cm, gen: 4.6 cm, kaide h: 1.1 cm, kaide gen: 3.7 cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 5 YR 6/6 kahverengimsi sarı hamur renginde, 2.5 Y 8/2 açık sarı astarlı, kaide kısmında 10 YR 2/1 siyah boya kullanılmıştır. Yoğun mika ve kum katkılı.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan döküm tekniğinde üretilmiştir.

Tanım: Koltuk/taht. Olasılıkla bir figürinin parçasıdır. Eser yüzeyindeki aşınmalar dışında sağlamdır. Yüksek yarım daire formlu arkalıği, dairesel formlu oturma alanı çift kademelidir. Kaide ön yüzde platformlu yanlar ve arkada ise dairesel ve yüksek formludur. Arka yüz kabaca işlenmiştir, pişirme deliği yoktur.

Benzer Örnekleri: Myrina¹⁰⁰².

Tarih: MÖ 170-160.

¹⁰⁰² Mollard-Besques 1963, PL 184, 1702.

K. 47 Phallos

(Lev. 50)

Müze Env. No: HBŞ ETD 21

Buluntu: Phallos

Buluntu Yeri: 207/301

Buluntu Tarihi: 16.07.2010

Ölçüleri: h: 5.1 cm, gen: 1.1 cm, cidar: 0.5cm.

Hamur Rengi, Yapısı, Katkı Maddeleri: 2.5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi hamur renginde, yoğun mika ve kum katkı.

Yapım Tekniği: Döküm tekniğinde üretilmiştir.

9. KAYNAKLAR

AJA American Journal of Archaeology.

Akurgal, E. (1956). Foça Kazıları ve Kyme Sondajları. *Anatolia* 1-3, 32-42.

Akurgal, E. (2003). *Anadolu Uygarlıkları*. İstanbul: Net Yayınları.

Anatolia Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölümü Dergisi.

Arkeoloji Dergisi Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Arseven, M. (2013). *Larisa'da (Buruncuk) Bulunan Arkaik Taş Mimari Eserler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Fakültesi, İstanbul.

Atıcı, M – Karakaş, G. (2013). Kyme Doğu Nekropolü (İzmir İli, Aliağa İlçesi, Samurlu Köyü, 877 ve 879. Parsel). 22. *Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 229-242.

Atilla, C- Korkmaz, E. – Gürman, B. (2015). Kyme Doğu Nekropolü Mezar Tipleri. E. Okan- C. Atilla (Editörler), *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan*. İstanbul: Ege Yayınları.

Aydın-Tavukçu, Z. (2006). *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Baldıran, A. (1993). Stratonikeia Hellenistik Dönem Terrakotaları. Selçuk Üniversitesi, Fen–Edebiyat Fakültesi, *Edebiyat Dergisi*, 7-8, 207 – 220.

Baltazzi, A. (2002). Bir İzmir’li Arkeolog: Büyük Dedem Demostene Baltazzi. *İzmir Kent Kültürü Dergisi*. 340-341.

Baudat, B. (1953). Terres cuites de l’École française d’Athènes. *BCH* Vol.77.1, 1-45, Pl. I-XX.

Bayburtluoğlu, C. (1977). *Erythrai II, Pişmiş Toprak Eserler, Terracottas in Erythrai*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

BCH Bulletin de Correspondance Hellenique.

Belgiovine, E.- Capuzzo, D.- Pace, R. (2011, Eylül). Agora. *Araştırma Toplantısı: AiolisKyme’si: Şehir ve Yayılım Alanı*, 23 Eylül 2011, İzmir.

Belleten Türk Tarih Kurumu Süreli Yayını.

Besques, S. M. (1972). *Catalogue Raisonné Des Figurines Et Reliefs En Terre Cuite Grecs, Étrusques Et Romains Du Musée Du Louvre, III: Epoques Hellénistique Et Romaine. Grèce Et Asie Mineure*. Paris.

- Blinkenberg (1931). *Lindos. Fouilles de l'Acropole 1902-1914. I. Les petit objets*. Berlin.
- Boardman J. (2001). *Yunan Heykeli, Arkaik Dönem*. İstanbul: Homer Kitabevi.
- Boehlau, J. – Schefold, K. (1942). *Larisa am Hermos. III, Die Kleinfunde*. Berlin: Gruyter Press.
- Boehringer, E. - Krauss, F. (1937). Das Temenos für den Herrscherkult, Prinzessinnen Palais. *Altertümer von Pergamon*, Band. 9. Berlin.
- Bookidis, N. (1982). Hellenistic Terracotta Group From Corinth. *Hesperia* 51,3, 229-247.
- Bouzek, J. (1974). *Anatolian Collection Of Charles University. Kyme I*, Praha: Univerzita Karlova Press.
- Bouzek, J. (1980). Finds From Kyme In Turkish Museum And The Present Satate Of The Ruins. Bouzek, J. (Edt.). *The Results Of The Czechlovak Expedition Kyme II* içinde (131-147). Praha: Univerzita Karlova.
- Bouzek, J. (1980). *Finds From Kyme In Turkish Museums And Yhe Present State Of The Ruins, The Results Of The Czechlovak Expedition, Kyme II*. Univerzita Karlova Press: Praha, 131-148.
- BSA Annual of the British School at Athens.*
- Burn, L.– Higgins, R. A. (2011). *Catalogue of the Greek Terracottas in the British Museum III*. London: British Museum Press.
- Burr Thompson, D. (1963). Three Centuries of Hellenistic Terracottas the Second Century B.C. *Hesperia* Vol.3, No.3 (Jul.-Sep.1963). 301-317.
- Burr Thompson, D. (1963). *Troy, The Terracotta Figurines of the Hellenistic Period: Supplementary Monograph III*. New Jersey: Princeton University Press.
- Burr, D. (1934). *Terra-cottas from Myrina in the Museum of Fine Arts Boston*. Wien.
- Burr-Thompson, D. (1966). The Origin of Tanagras. *AJA* Vol.70, 1966, 51-63, Pl.17-20.
- Busse, F. (2006). Hellenistische Terrakotten II, Ausgrabungen in Assos 1993, *Asia Minos Studien, Band 57*, 181-214, Taf. 22-23.
- Cedrus Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi.*
- Chesterman, J. (1974). *Classical Terracotta Figures*. New York: Ward Lock Press.
- CollAn Colloquium Anatolicum, Anadolu Sohbetleri, Türk Eskiçağ Bilimler, Enstitüsü Yayını.*
- Corinth Result of Excavations Conducted by the American Scholl of Classical Studies at Athens.*

- Çekilmez, M. (2014). *Tralleis Güney Nekropolü Terrakotta Figürinleri*. Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çırak, N- Kaya, S. (2010). 2009 İDÇ Nekropolü Kurtarma Kazısı. *18. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 217-232.
- Çırak, N. –Kaya, S. (2012). La Necropoli dell’İDÇ. Marca, L. A. – Mancuso, S. (Editörler) *Kyme d’Eolide, Catalgo della Mostra dotografica: Scavi archeologici italiani a Kyme d’Eolide Centro Editoriale e Librario* içinde (24-25). Calabria University.
- Çokoğullu, S. (2007). *Ege Gübre Kazısı’ndan Ele Geçen Pişmiş Toprak Heykelcikler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.)
- Davidson G. R. (1942). The Minos Objects. *Corinth XII*, Princeton.
- Davidson G. R.- Thompson, D. B. (1975). *Small Objects From The Pnyx:1*, Hesperia Supplement VII, Amsterdam: Swets & Zeitlinger B.V.
- Delos* Exploration Archeologique Delos Faite par L’Ecole Francaise d’ Athenes.
- Dereboylu, E. (2012). *Aigai Pişmiş Toprak Figürinleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Doğan Gürbüzler, E. (2012). *Klaros Kazıları Bulunmuş Olan Pişmiş Toprak Figürinler ve Kültür Açısından Değerlendirilmeleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Doğer, E. (1998). *İlk İskânlardan Yunan İşgaline Kadar Menemen Ya Da 'Tarhaniyat Tarihi*. İzmir: Sergi Yayınevi.
- Doğer, E. (2017). *Aliağa Tarihi: İlk Çağ’dan 21. Yüzyıla*. Aliağa Kent Kitaplığı Dizisi No:4. Ankara: Pelin Ofset.
- Dufkova, M. (1974). Terracottas. Bouzek, J. (Edt.) *Anatolian Collection of Charles University – Kyme I* içinde (103-162). Praha.
- Erdan, E. - Gür, B. (2018). Myrina’nın Gizergahı: Bir Çıkılmaz Sokak Olarak “Aiol Göç Efsanesi” ve Doğu Akdeniz Bağlantıları. M. Çekilmez- E. D. Poulain, E. Erdan (Editörler), *Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, Belgeler ve Yeni Araştırmalar, Cilt 2* içinde (385-418). Ankara.
- Erhat, A. (2012). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Esposito, E. – Felici, E.– Gianfrotta, P.A. –Scognamiglio, E. (2003). Il porto di Kyme, in “Archeologia subacquea. Studi, ricerche e document. Roma III, 1-37.
- Fırat, M. (2009). İzmir Arkeoloji Müzesi’nden Bir Grup Terrakotta Figürin. *CollAn VIII*, 171-198.

- Fırat, M. (2014). *Aliğa Kurtarma Kazısından Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir.
- Fjeldhagen, M. (1995). *Catalogue Graeco- Roman Terracottas From Egypt*. Copenhagen: 7 Carlsberg Glyptotek, Press.
- Foça, S. (2011). *İzmir İli Aliğa İlçesi Kendirci Mevkii İDÇ Liman Kurtarma Kazısında Ortaya Çıkarılan Bir Grup Mezarın İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir.
- Frasca, M. – Camera, M. – Cottonaro, M.- Giuffrida, V. -. Granata, A. – Pace, A. (2011). Güney Tepe Yerleşim Alanı. *Araştırma Toplantısı: Aiolis Kyme'si: Şehir ve Yayılım Alanı*, 23 Eylül 2011, İzmir.
- Fridh-Haneson, B. (1987). Votive Terracottas From Italy, Types And Problems. *Gifts To The Gods, Proceedings Of The Uppsala Symposium 1985*, 67-76.
- Goldman, H. (1950). The Terracotta Figurines, Goldman, H. (Edt.), *Excavations at Gözllü Kule, Tarsus, Vol I: The Hellenistic and Roman Periods içinde* (297-383). Princeton.
- Goldman, H.- Jones, F. (1942). Terracottas from the Necropolis of Halae. *Hesperia*, Vol. 11, No. 4, 365-421.
- Graeve, V. V. (1992). Milet 1991, Vorbericht über die Arbeiten des Jahres 1991. *IsMitt* 42, 97-134.
- Grandjouan, C. (1961). *Terracottas And Plastic Lamps Of The Roman Period*. Agora VI, Princeton: American School Of Classical Studies at Athens.
- Grasso, A. T. (2008). *Il Santuario dello Kourotrophos a Kyme Eolice*. Ricerche I, Università Della Calabria. Collana Del Dipartimento Di Archeologia E Storia Delle Arti, Università Della Calabria.
- Grasso, M. (2006). Terrecotte Figurate de Kyme Eolica. Lagona, S. (Edt). *Studi Su Kyme Eolica III içinde* (11-97).Catania.
- Hadzisteliou - Price, T. (1978). *Kurotrophos: Cults and Representations of the Greek Nursing Deities*. Leiden: Printed in the Netherlands.
- Hadzisteliou-Price, T. (1969). The Type Of The Crouching Child and The Temple Boys. *BSA* 64, 95-11, PL. 20-23.
- Hasselin Rous, I. - Çaldıran Işık, M.E - Kongaz, G. (2015). *Musees Archeologiques D'istanbul Catalogue Des Figurines En Terre Cuite Grecques Et Romaines De Smyrne*. İstanbul.
- Havelock, C. M. (2007). *The Aphrodite of Knidos and Her Successors, A Historical Rewiev of the Female Nude in Greek Art*. Michigan: The University of Michigan Press.

- Hekimoğlu, A. (2010). *İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ndeki Pitane Pişmiş Toprak Figürinleri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Herodotos. *Tarih*. (Çev. Ökmen, M.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.
- Hesiodos. *Hesiodos Eseri ve Kaynakları, İşler ve Günler ve Theogonia*. (Çev. Eyüboğlu, S. - Erhat, A.). Ankara: Türk Tarihi Kurumu Yayınları, 1977.
- Hesiodos. *İşler ve Günler*. Hesiodos Eseri ve Kaynakları. (Çev. Eyüboğlu, S – Erhat, A). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Hesperia* *The Journal of the American Scholl of Classical Studies at Athens*.
- Heuzey, L. (1883). *Les Figurines Antiques de Terre Cuite du Musée du Louvre*. Paris.
- Higgins, R. A. (1967). *Greek Terracottas*. London: Methuen-Co Ltd.
- Higgins, R. A. (1969). *Greek Terracotta Figurines*. London: The Trustess Of The British Museum.
- Higgins, R. A. (1970). *Catalogue Of The Terracottas, İn The Departmant Of Greek And Roman Antiquities British Museum, Volume 1: Plate*, The Trustees Of The British Museum.
- Higgins, R. A. (1954). *Catalogue of the Terracottas in the Department of Greekand Roman Antiquities, British Museum I; Greek: 730-330 B.C*. London.
- Higgins, R.A. (1969). *Greek Terracotta Figures*. London.
- Higgins, R.A. (1970). The Polychrome Decoration Of Greek Terracottas. *Studies İn Conservation 15/4 Special Issue On The Conservatiin, Technique And Examination Of Polychromed Sculpture, 272-277*.
- Higgins, R. A. (1986). *Tanagra And The Figurines*. New Jersey: Prenceton University Press.
- Higgins, R. A. (1986). *Tanagra and The Figurines*. New Jersey: Princeton University Press.
- Höricht, L S. – Giovanni, V. -Dilapino S. – Landi, M. E. (2011). Geç Hellenistik Küçük Tapınak. *Araştırma Toplantısı: Aiolis Kyme'si: Şehir ve Yayılım Alanı*, 23 Eylül 2011, İzmir.
- Huxley, F. (1959). *Ion Movements During Nerve Activity, Part I. Physical and Chemical Aspects of Nerve Impulse Conduction*. England: Cambridge University Press.
- IstMitt* *Istanbuler Mitteilungen Beiheft*.
- Işın, G. (1998). *Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri'nde Patara Terrakottaları*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Işın, G. (2007). Patara Terrakotaları Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri. İstanbul: Ege Yayınları.

İdil, V. (1984,Nisan). Kyme Kazısı 1983 Çalışmaları. Yazılı Bildiri, 6. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı. İzmir, 415-419.

İdil, V. (1984,Nisan). Kyme Kazısı 1983 Çalışmaları. Yazılı Bildiri, 6.Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı, İzmir, 415-419.

İdil, V. - Bingöl, O. (1983, Mayıs). Kyme Kazıları. Yazılı Bildiri, 5. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı, İstanbul, 269-275.

İren, K. (2008). The Necropolis Of Kyme Unveiled: Some Observations On The New Finds. Delemen, İ. - Çokay-Kepçe, S.- Özdizbay, A.- Turak, Ö. (Editörler), *Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı Cilt II* içinde (613-639). Antalua: Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.

JHS The Journal of Hellenic Studies.

Kaplan, D. (2009). *Çanakkale Arkeoloji Müzesi Frank Calvert Koleksiyonu Terrakotta Figürinleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.

Kassab, D. (1988). *Statuettes en Terre cuites de Myrina Corpus Monogrammes, Lettres et Signes*. Paris.

Kaufmann, C.M. 1915). *Graeco-Agyptische Koroplastik*. Heinrich Finck Verlag, Leipzig und Kairo.

Kepçe, S. Ç. - Gerçeker, S. Ö. (2011). *Kilden Suretler*. Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Antik Çağ Terrakotta Figürinleri / Images In Terracotta - Ancient Terracotta Figurines In The Sadberk Hanım Museum Collection. İstanbul.

Kielau, S. (2009). *Terrakotten aus Pergamon, Tonfiguren aus Wohnhäusern der Stadtgrabung*. Dissertation, Bielefeld University.

Klein, W. (1932). *Child Life in Greek Art*. New York: Columbia University Press.

Koçak, M. 2013. *Aphrodite Am Pfeiler*. Ege Yayınları, İstanbul: Ege Yayınları.

Konak Tarakçı, S. – Selçuk, T. (2012). Batı Limanı 1205 Parsel Kurtarma Kazısı 2011. 21. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ankara, 185-198.

Korkmaz, E. – Gürman, B. (2011). İzmir İli, Aliğa İlçesi, Bozköy Biçerova Mevkii Kyme Antik Kenti Doğusu Sur Dışı Yapıları ve Doğu Nekropolü Kurtarma Kazısı. 20. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ankara, 71-96.

Koşay, H. Z. - Orgun, E. Z. - Bayram S. - Tan E. (2013). *Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Çağlarında Türk Kazı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

KST Kazı Sonuçları Toplantısı.

- Küçükğüney, Z. – Tunç, P. A. (2008). İDÇ Liman Kurtarma Kazısı (İzmir İli, Aliağa İlçesi, Çakmaklı Köyü, Kendirci Mevkii, 613 ve 68 Parseller). *17. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 53-74.
- Lagona S. (2013). Kyme e la Macedonia. Kökdemir, G. (edt.) *Orhan Bingöl'e 67. Yaş Armağanı* içinde (339-352). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Lagona, S. (1987). 1986 Yılında Kyme'de Sürdürülen Arkeoloji ve Topoğrafya İncelemeleri. Yazılı Bildiri, *9. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 89-95.
- Lagona, S. (1988). Kyme 1987 Kazıları. Yazılı Bildiri, *10. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 53-59.
- Lagona, S. (1989). 1988 Yılı Kyme Kazıları. Yazılı Bildiri, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 69-77.
- Lagona, S. (1991). 1989 Yılı Kyme Kazıları. Yazılı Bildiri, *12. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 201-219.
- Lagona, S. (1992). 1990 Yılı Kyme Kazıları. Yazılı Bildiri, *13. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 91-99.
- Lagona, S. (1993). 1991 Yılı Kyme Kazıları. Yazılı Bildiri, *14. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 309-315.
- Lagona, S. (1995). 1992 Yılı Kyme Kazıları. Yazılı Bildiri, *15. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 1-11.
- Lagona, S. (1998). 1996 Yılı Aiolis Kymesi Arkeolojik Kazı ve Araştırmaları. Yazılı Bildiri, *19. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 1*, Ankara, 837-844.
- Lagona, S. (2000). Aiolis Kymesi 1998 Yılı Kazı ve İnceleme Çalışmaları. Yazılı Bildiri. *21. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*, Ankara, 217-227.
- Lagona, S. (2003). Aiolis Kyme 'sinde Yirmi Yıldır Sürdürülen İtalyan Arkeolojik Kazı ve Araştırmaları. Yazılı Bildiri. *24. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara. 485- 481.
- Lagona, S. (2007). Kyme 2004. Yazılı Bildiri, *28. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildir Kitabı Cilt1*. Ankara, 9-15.
- Lang Auinger, C. (2007). Aphrodite And Eros An Furniture in The Late Hellenistic and Early Roman Imperial Period. *IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri*. 26-28 Kasım 2007, Bildiriler Kitabı, Türk Seramik Derneği Yayını, İstanbul, 270-275.
- Lang, Auinger, C. (2007). Skulpturen Aus Tralles, Zu Einem Neuen Zweifigurenrelief. *IsMitt* 16, 115-29.
- Laumonier, A. (1956). *Exploration Archéologique de Délos XXIII. Les figurines de terre cuite*. Paris: Boccard Press.

- Laumonier, A. (1956). *Exploration Archéologique de Délos XXIII. Les figurines de terre cuite*. Paris: Boccard Press.
- Lebe, F. (2013). *İDÇ Nekropolü'nde 2009-2011 Yılları Arasında Mezar Dışından Gelen Figürinler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir.
- Leick, G. (1996). *A Dictionary Of Ancient Near Eastern Mythology*. London: Routledge Press.
- Lewis, S. (2002). *The Athenian Woman, an Iconographic Handbook*. London: Routledge Press.
- Leyenaar Plaisier, P. G. (1979). *Les Terres Cuites Grecques et Romaines, Catalogue de la Collection du Musée National des Antiquités à Leiden*. Leiden.
- Mancuso, S. (2011). Ancient Monuments Between Research And Development: The Theatre Of Kyme Aeolis. in *15th. Symposium of the Mediterranean Archaeology (SOMA 2011)*. Catania, 391-399.
- Marca, A. L. (2010). Kyme 2008 Çalışmaları. Yazılı Bildiri, 31. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 4*. Ankara, 397-417.
- Marca, A. L. (2011). Kyme 2009 Yılı Kazıları. Yazılı Bildiri, 32. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 4*. Ankara, 368-382.
- Marca, A. L. (2012). Kyme 2010: Şehir ve Yayılım Alanı, Topoğrafik Veriler. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı 27*. Ankara, 191-208.
- Marca, A. L. (2013). Aiolis Kymesi 2011 Yılı Kazıları. Yazılı Bildiri, 34. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 307-319.
- Marca, A. L. (2015). Eski ve Yeni Görünümüyle Aiolis Kymesi Arkeolojik Siti. Yazılı Bildiri, 36. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 3*. Ankara, 113-135
- Marca, A. L. (2016). Kyme'deki Kültler ve Kutsal Alanlar. 37. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 3*. Ankara, 237-253.
- Marca, A. L. (2014). Aiolis Kymesi 2012 Yılı Kazı Çalışmaları. Yazılı Bildiri, 35. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 3*. Ankara, 203-216.
- Marca, A. L. (2017). Aiolis Kyme'si Antik Kenti Merkezindeki Kentsel Alan Dönüşümü. 38. *Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiri Kitabı Cilt 2*. Ankara, 215-233.
- Mellink, M. J. (1983). Archaeology in Asia Minör. *AJA* 65, 37-52.
- Mendel, G. (1908). *Catalogue des Figurines Grecques de Terre cuite: Musees Imperiaux Ottomans*. İstanbul: İstanbul Arkeoloji Müzesi Kataloğu.
- Merker, G. S. (2000). *Corinth XVIII.4 The Sanctuary of Demeter And Kore. Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic, and Roman Periods*. New Jersey: The American School of Classical Studies at Athens.

- Miriello, D. – Bloise, A. – Crisci, G.– Apollaro, C.–Marca, A. La (2011). Characterisation Of Archaeological Mortars and Plasters from Kyme (Turkey). *Journal of Archaeological Science*, 38. 794-804.
- Mitchell, A. G. (2013). Disparate Bodies in Ancient Artefacts The Function Of Caricature and Pathological Grotesques Among Roman Terracotta Figurines. C. Laes, C. Goodey, M.L. Rose (Editörler), *Disabilities In Roman Antiquity Disparate Bodies A Capite Ad Calcem içinde (275-297)*. Leiden: Brill Press.
- MKKS Müze Kurtarma Kazıları Sonuçları.
- Mollard Besques, S. (1963). *Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains II Myrina*. Musee du Louvre et Collections des Universites de France. Paris: Editions des Musees Nationaux,
- Mollard- Besques, S. (1986). *Catalogue Raisonne Des Figürines Et Reliefs En Terre- Cuite Grecs, Etruques Et Romains, IV-I. Epoques Hellenistique Et Romaine Italie Meridionale- Sicile-Sardaigne*. Musee du Louvre et Collections des Universites de France, Paris: Press Des Nationaux.
- Mollard- Besques, S. (1992). *Catalogue Raisonne Des Figurines et Reliefs En Terre- Cuire Grecs et Romains Iv-I. Epoques Hellenistique et Romaine Cyrenaique, Egypte Ptolemaïque et Romaine Afrique Du Nord Et Proche-Orient*. Paris.
- Mollard-Besques, S. (1972). *Catalogue Raisonne Des Figurines Et Reliefs En Terre-Cuite Grecs Et Romains III, Epoques Hellenistique Et Romaine Grece Et Asie Mineure*. Paris: Press Des Musees Nationaux.
- Muscarella O. W. (2013). *Archaeology, Artifacts and Antiquities of the Ancient Near East*. Boston: Leiden.
- Nicholson, F. (1968). *Ancient Life in Miniature, an Exhibition of Classical Terracottas From Private Collections in England 12 th October to 30 th November 1968*. Birmingham: Birmingham Museum & Art Gallery Catalogues.
- Ohnefalsch Richter, M. (1893). *Kypros: The Bible and Homer*. Londra: Asher Press.
- OLBA Mersin Üniversitesi Kliya Arkeolojisini Araştırma Merkezi Yayınları.
- ÖJH *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien*.
- Özcan, F. (2007). *Die Figürlichen Terrakotten Von Milet Aus Klassischer und Hellenistischer Zeit. Inauguraldissertation, Fakultät Für Geschichtswissenschaft. Ruhr Universität: Bochum*.
- Öztürk, F. (2007). *Efes Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özyiğit, Ö. (1993). *Ionia Bölgesi Pişmiş Toprak Heykelcikleri Araştırma Projesi*. Ege Üniversitesi.

- Pausanias. *Periegesis (Periegesis tes Hellados): Pausanias, Description of Greece I-V.* (Çev. Jones, W. H. S.). London: Harvard University Press. (Eserin orijinali 1918-1935'de yayımlanmıştır.).
- Pensabene, P. (2011). *Le Terrecotte Del Museo Nazionale Romano II, Materiali Dai Depositi Votivi Di Palestrina: Vollezioni, Kircheriana Et Palestrina*. Roma: L'Erma di Bretschneider Press.
- Pisani, M. (2006). The Collection of Terracotta Figurines in The British School at Athens. *BSA 101*, 269-368.
- Pottier, E – Reinach, S. (1883). Fouilles Dans La Necropole de Myrina (1), Les Figurines de Terre-Cuite. *BCH 7*, 81-95.
- Pottier, E.- Reinach, S. (1887). *La Nécropole de Myrina*. Paris.
- Queyrel, A. (1988). Les Figurines Hellenistiques de Terre Cuite. *Etudes Chpriotes X, Amathone IV*. Paris.
- Ragone, G. (1990). *Il Tempio di Apollo Gryneios in Eolide*. Virgilio, B. (Edt.). *Studi Ellenistici 3*, 9-112.
- RE Paulys Realencyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft.*
- Reinach, S. (1887). Inedit Terracottas From Myrina in The Museum Constantinople. *AJA Vol. IV. No:4*, 413-420.
- Reinach, S. (1889). Statuettes Archaïques de Cybele Decouvertes a Cyme. *BCH 13*, 543-561.
- Robinson, D. M. (1952). *Terracottas, Lamps And Coins Found in 1934-1938, Excavation At Olythus, Part XIV*. London: Oxford University Press.
- Rohde, E. (1968). *Griechische Terrakotten*. Tübingen: Wasmuth Verlag.
- Romana, I. B. (1995). The Terracotta Figurines and Related Vessels. *Gordion Spicial Studies II*, University Museum Monograph 86, Philadelphia: The University Museum Of Philadelphia Press.
- Rose, C. B. (2008). Separating Fact From Fiction in the Aiolian Migration. *The Journal of the American School of Classical Studies at Athens, Vol. 77*, 399-430.
- Rumscheid, F. (2006). Die figürlichen Terrakotten von Priene Fundkontexte, Ikonographie und Funktion in Wohnhäusern und Heiligtümern im Licht antiker Parallelbefunde. *Archeologische Forschungen Band 22, Priene Band I*. Wiesbaden.
- Sayın, E. (2018). Antik Çağ'ın Grotesk Figürinleri. 7. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, Bildirileri Kitabı III*, Burdur, 211-230.
- Schmidt, E. (1994). *Katalog der antiken Terrakotten, Teil I. Die figürlichen Terrakotten, Martin-von-Wagner-Museum der Universität Würzburg*. Mainz: Philipp von Zabern Press.

- Schürmann, W. (1989). *Katalog der antiken Terrakotten im Badischen Landesmuseum Karlsruhe*. Studies in Mediterranean Archaeology Vol. LXXXIV. Göteborg: Paul Aströms Forlag Press.
- Sevin, V. (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sinn, U. (1977). *Terrakotten, Staatliche Kunstsammlungen Kassel*. Kassel.
- SOMA *Symposium of the Mediterranean Archaeology*
- Soykal Alanyalı, F. (2002). Ephesos'ta bulunmuş Olan Bir Terrakotta Figürin Işığında Kourotrophoi. II. *Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Eskişehir, 169-176.
- Soykal F. (1993). Eine Spätklassische Terrakotta Statuette Der Kybele Aus Ephesos. *Österreichische Archäologische Institut Berichte und Materialien* 5, 53-56, Wien.
- Strabon. *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: Kitap XII–XIII–XIV)*. (Çev. Pekman, A.). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2015.
- Stroud, R. S. 1965. The sanctuary of demeter and kore on acrocorinth preliminary report 1: 1961-1962. *Hesperia* 34, 1-24.
- Şakar, G. (2015). *Smyrna Terrakottaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tahberer, S. (2006). *Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki Helenistik ve Roma Dönemleri Terracotta Figürinlerin Yapım Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tamsü Polat, R. (2013). *Stratonikeia Akdağ Nekropolü: Somut ve Soyut Kültür Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tavukçu, A. Y. (1999). *Troas Bölgesi Terrakotta Figürinleri, İ.Ö. 1375 – İ.S. 395*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Texier, C. (1865). *The Principal Ruins of Asia Minor*, London.
- Texier, C. (1865). *The Principal Ruins of Asia Minor*. London.
- Texier, C. (2002). *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi Arkeolojisi (2.Cilt)*. (Çev. Suat, A.). Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları.
- Thompson, H. (1952). Excavations İn The Athenian Agora 1951. *Hesperia* 21, 2, 83-113.
- Tolun, V. (2009). Assos Nekropolü'nde Bulunan Terrakotta Heykelcikler. *Arkeoloji ve Sanat*, 130 (Ocak-Nisan 2009), 43-56, Res.1-24.

- Topuz, H. (2019). *İzmir İli Aliğa İlçesi 2015 Yılı Nemport Limanı Kurtarma Kazısı Terrakotta Figürinleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Töpperwein, E. (1976). *Terrakotten von Pergamon*. Berlin: Walter de Gruyter,
- TÜBA-AR *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*.
- Uçankuş, T. (1980). Kyme Kurtarma Kazıları 1979. Yazılı Bildiri, 2. *Kazı Sonuçları Toplantısı, Bildiri Kitabı*. Ankara, 139-149.
- Uhlenbrock, J. P. (1990). The Coroplast's Art, Greek Terracottas Of The Hellenistic World, *An Exhibition And Publication In Honor Of Dorothy Burr Thompson On The Occasion Of Her Ninetieth Birthday*. Newyork: College Art Gallery Press.
- Ürkmez, Ö. (2014). Aiolis Kymesi'nden Samurlu 877 Nekropolisi. *CollAn XIII*, 337-387.
- Ürkmez, Ö. (2016). Aiolis Kymesi'nden Samurlu 879 Nekropolisi. *CollAn 15*,156-187.
- Ventrelli, D. 2004. *Le Terracotte Figurate Del Museo Nazionale Jatta Di Ruvo*. Bari: Edipuglia.
- Verger, S. - Pace, R. - Jolivet, V. (2013). La Fouille Du Kelebek Tepe, un Grand Tumulus Tardo - Archaique Dans la Nécropole Nord de Kymè. *Anatolia Antiqua XXI*, 245-259.
- Vierneisel- Schlörb, B. (1977). *Die Figürlichen Terrakotten I. Spit Mykenisch Bis Späthellenistisch*. Kerameikos Ergebnisse Der Ausgrabungen Band XV. Munchen.
- Winter F. (1903). *Die antiken Terrakotten*, Vol. III, Die Typen der figürlichen Terrakotten, I-II. Berlin-Stuttgart.
- Zhuber-Okrog, K. (1990). Die Terrakotten von Limyra. *ÖJH 60*, 53-120.

10. TABLOLAR

Tablo 1: Kyme Antik Kenti Nekropol Alanları.

Nekropol Alanı	Konumu	Mezar Tipleri	Dönemi
Güney Nekropolü ¹⁰⁰³	Güney	Taş sanduka, pişmiş toprak lahit, pithos, urne, basit toprak.	Geometrik Dönemden Klasik Döneme kadar.
İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolü ¹⁰⁰⁴	Güney	Kireçtaşı plaka, kiremit, basit toprak, taş sanduka, urne ve lahit mezar.	MÖ 625/550- MS 1. yüzyıl.
Batı Liman Nekropolü ¹⁰⁰⁵	Güneybatı	Ana kayaya oygu, basit toprak, çatı kiremitli, taş sanduka ve urne.	MÖ geç 5. yüzyıl – MÖ erken 2. yüzyıl.
Dört Yıldızlar Nekropolisi ¹⁰⁰⁶	Güneydoğu	Lahit, taş sanduka ve urne.	MÖ 7. yüzyıl – MS 7. yüzyıl.
Ayaz Nekropolü ¹⁰⁰⁷	Güney	-	Geometrik Dönem- (?)
Samurlu 877 Nekropolü ¹⁰⁰⁸	Doğu	Kiremit çatılı, taş kaplama, taş sanduka, basit toprak, urne, pithos, lahit.	MÖ 4. yüzyıl ortaları - MS 1. yüzyıl.
Samurlu 879 Nekropolü ¹⁰⁰⁹	Doğu	Kiremit, basit toprak, pithos, kireçtaşı plaka kapaklı, urne, kremasyon ve lahit.	MÖ 4. yüzyıl - MS 100.
Habaş Nekropolü ¹⁰¹⁰	Doğu	Urne, amphora, basit toprak, taş kapaklı basit toprak,, çatı kiremit kapaklı basit toprak,taş sanduka, taş lahit ve pişmiş toprak lahit.	MÖ 7. yüzyıl – MS 1. yüzyıl sonu.

¹⁰⁰³ İren 2008, 613-638.

¹⁰⁰⁴ Çırak - Kaya 2012, 24-25; Çırak- Kaya 2010, 217-224; Küçükgüney- Altun 2008, 53-65.

¹⁰⁰⁵ Konak – Selçuk 2012, 186-198.

¹⁰⁰⁶ Marca 2018, 233; La Marca 2010, 404-407, res. 9-13; La Marca 2015, 633-640.

¹⁰⁰⁷ Sudano 2015, 431-433.

¹⁰⁰⁸ Atıcı – Karakaş 2013, 229-234; Ürkmez 2014, 354-355.

¹⁰⁰⁹ Atıcı – Karakaş 2013, 229-242; Ürkmez 2016, 157-187.

¹⁰¹⁰ Korkmaz- Gürman 2011,69-82.

Tablo 2: Kyme Antik Kenti Figürinlerinin Buluntu Alanı, Figürin Tipleri ve Tarihi.

Buluntu Alanı	Figürin Tipleri	Tarih
Aliağa, Bozköy Ilıca Mevkii ¹⁰¹¹	15 Kourotrophos 12 Tapınak Oğlanı	MÖ 5. yüzyıl
Aliağa, Bozköy Ilıca Mevkii 130, 209, 210 ve 617 parsel ¹⁰¹²	8 Kourotrophos 6 Tapınak Oğlanı	MÖ 5. yüzyıl başı- MÖ 5. yüzyıl ortaları
Ege Gübre Fabrikası ¹⁰¹³	12 Kourotrophos, 3 Tapınak Oğlanı, 1 Adak Plakası 1 Kybele (?), 2 kadın figürin gövde parçası, 8 kadın başı, 3 erkek başı, 3 kanat parçası, 5 bacak parçası, 2 kol, 1 göğüs parçası.	MÖ 5. yüzyıl ortaları- MÖ 1. yüzyıl
İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolü ¹⁰¹⁴	1 Kourotrophos, 1 Tapınak Oğlanı, 1 ayakta giyimli kadın, 1 horoz ¹⁰¹⁵ . 1 Aphrodite, 5 Eros, 26 Kourotrophos, 17 Tapınak Oğlanı, 16 kadın figürin (ayakta, giyimli ve oturan tipte), 3 çocuk figürin, 3 erkek, 7 tiyatral tip (mask, aktör, grotesk), 6 hayvan, 4 plaka parçası ve figürin parçaları (kanat, giysi parçaları, kaide parçaları) ¹⁰¹⁶ .	MÖ 5. yüzyıl- MÖ 1. yüzyıl
Batı Liman 1205 Parsele ¹⁰¹⁷	1 Kourotrophos, 1 koç, 1 domuz, 1 kline üzerinde yatan çocuk figürini.	MÖ 325-265
Samurlu Nekropolü 879 Parsele ¹⁰¹⁸	1 Kybele(?), 1 Eros(?), 1 kukla bebek, 4 ayakta giyimli kadın figürin parçaları, 2 kadın başı, 2 Mask, 1 yunus.	MÖ 4. yüzyıl - MS 100
2015 Yılı Nempört Limanı, 1021 Ada, 1 Parsele ¹⁰¹⁹	12 Tapınak Oğlanı, 6 Kourotrophos, 8 kadın başı, 1 Eros, 1 Aphrodite, 1 Bes, 4 hayvan, 1 süvari, 1 aktör, 11 çocuk figürini.	MÖ 5. yüzyıl- MÖ 100.

¹⁰¹¹ Fırat 2004, 1 vd.

¹⁰¹² Fırat 2009, 171-198.

¹⁰¹³ Çokoğullu 2007, 1-vd.

¹⁰¹⁴ Çırak – Kaya 2010, 217 – 232; Foça 2011, 1 – vd.; Lebe 2013, 1 – vd.

¹⁰¹⁵ Çırak – Kaya 2010, 217 – 232; Foça 2011, 1 – vd.

¹⁰¹⁶ Lebe 2013, 1 – vd.

¹⁰¹⁷ Konak – Selçuk 2012, 186-198.

¹⁰¹⁸ Atıcı – Karakaş 2013, 229-242; Ürkmez 2016, 157-187.

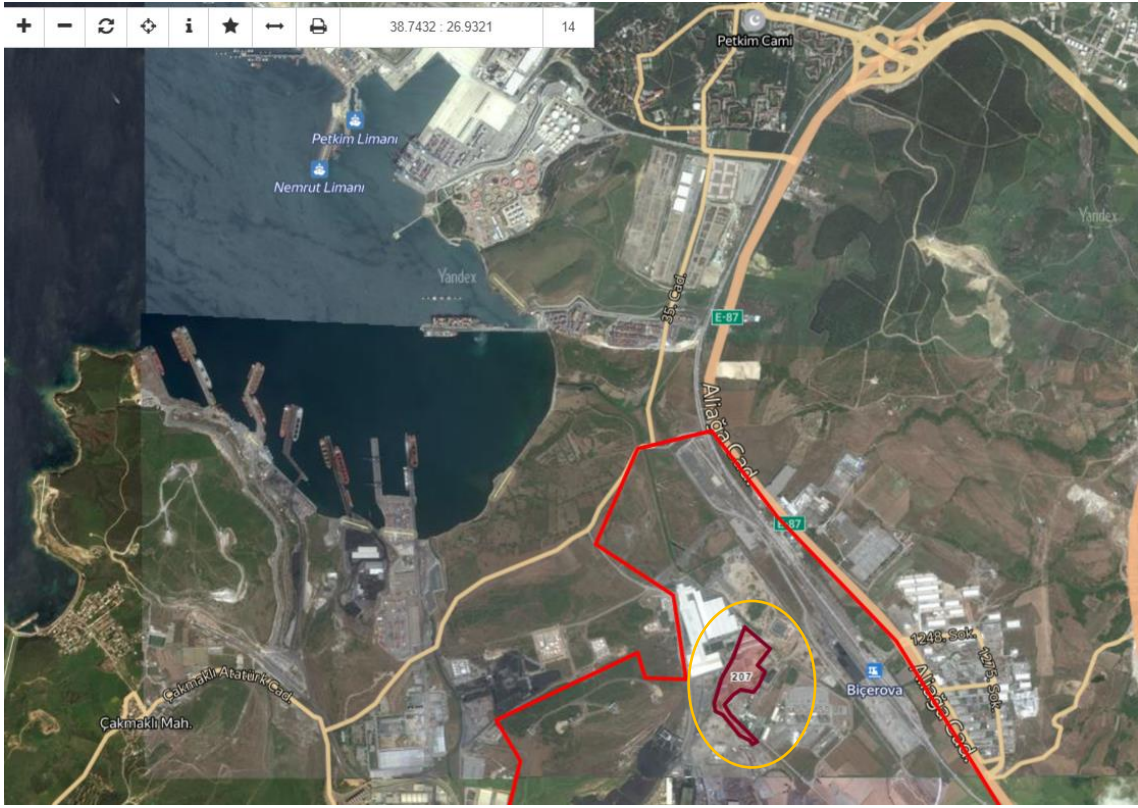
¹⁰¹⁹ Topuz 2019, 1 vd.

11. HARİTALAR

Harita 1: Aiolis Bölgesi ve Kyme Antik Kentinin Konumu.

Harita 2: Kyme Doğu Nekropolü, Habaş Kurtarma Kazıları Figürinlerinin Bulunduğu Alan.

12. LEVHALAR

LEVHA 1

MEZARLARIN KONTEKSTİ

MEZAR 20

K. 1

K. 2

K. 3

K. 46

MEZAR 21

K. 32

K. 42

K. 36

MEZAR 23

K. 41

MEZAR 33

K. 10

K. 38

MEZAR 72

K. 34

MEZAR 92

K. 35

MEZAR 93

K. 9

K. 12

K. 13

K. 18

K. 19

K. 37

K. 39

MEZAR 105

K. 4

K. 14

K. 15

NEKROPOL ALANI MEZAR DIŞI FİGÜRİN BULUNTULARI

K. 11
D13 Y39 b kare

K. 22
D12-Y38 H birim

K. 25
D12-Y38 H birim

K. 40
207 – D13-Y38/T birim

K. 44
D19-Y36

K. 45
D 12- Y.38/ s kare

NEKROPOL ALANI MEZAR DIŞI SONDAJ BULUNTULARI

K. 6
207/326

K. 7
72 Numaralı Sondaj

K. 8
207/35 75 Numaralı Sondaj

K. 20
207 /337

K. 21
207/96

K. 27
885/75

K. 30
207/131 numaralı sondaj

K. 47
207/301

NEKROPOL ALANI YAPI 1-2-3

K. 16
Yapı 1

K. 17
Yapı 1

K. 31
Yapı 1

K. 24
Yapı 2

K. 28
Yapı 2

K. 44
Yapı 2

K. 29
Yapı 3

K. 33
Yüzey Buluntusu

A - K. 1 Ön yüz

B - K. 1 Arka Yüz

C - K. 1 Sağ Profil

D - K. 1 Sol Profil

A - K. 2 Ön Yüz

B - K. 2 Arka Yüz

C - K. 2 Sağ Profil

D - K. 2 Sol Profil

A - K. 3 Ön Yüz

B - K. 3 Ön Yüz

C - K. 3 Sağ Profil

D- K. 3 Sol Profil

A - K. 4 Ön Yüz

B - K. 4 Arka Yüz

C - K. 4 Sağ Profil

D - K. 4 Sol Profil

A - K. 5 Ön Yüz

B - K. 5 Arka Yüz

C - K. 5 Sağ Profil

D - K. 5 Sol Profil

A - K. 6 Ön Yüz

B - K. 6 Arka Yüz

C - K. 6 Sağ Profil

D - K. 6 Sol Profil

A - K. 7 Ön Yüz

B - K. 7 Arka Yüz

C - K. 7 Sağ Profil

D - K. 7 Sol Profil

A- K. 8 Ön Yüz

B- K. 8 Arka Yüz

C- K. 8 Sağ Profil

D- K. 8 Sol Profil

A- K. 9 Ön Yüz

C- K. 9 Üst Gövde Detay

D- K. 9 Alt Gövde Detay

A- K. 10 Ön Yüz

B- K. 10 Arka Yüz

C- K. 10 Sağ Profil

D- K. 10 Sol Profil

A- K. 11 Ön Yüz

B- K. 11 Arka Yüz

C- K. 11 Sağ Profil

D- K. 11 Sol Profil

A- K. 12 Ön Yüz

B- K. 12 Arka Yüz

C- K. 12 Sağ Profil

D- K. 12 Sol Profil

A- K. 13 Ön Yüz

B- K. 13 Arka Yüz

C- K. 13 Sağ Profil

D- K. 13 Sol Profil

A- K. 14 Ön Yüz

B- K. 14 Arka Yüz

C- K. 14 Sağ Profil

D- K. 14 Sol Profil

A- K. 15 Ön Yüz

B- K. 15 Arka Yüz

C- K. 15 Sağ Profil

D- K. 15 Sol Profil

A- K. 16 Ön Yüz

B- K. 16 Arka Yüz

C- K. 16 Sağ Profil

D- K. 16 Sol Profil

A- K. 17 Ön Yüz

B- K. 17 Arka Yüz

C- K. 17 Sağ Profil

D- K. 17 Sol Profil

A- K. 18 Ön Yüz

B- K. 18 Arka Yüz

C- K. 18 Sağ Profil

D- K. 18 Sol Profil

A- K. 19 Ön Yüz

B- K. 19 Arka Yüz

C- K. 19 Sağ Profil

D- K. 19 Sol Profil

A- K. 20 Ön Yüz

B- K. 20 Arka Yüz

C- K. 20 Sağ Profil

D- K. 20 Sol Profil

A- K. 21 Ön Yüz

B- K. 21 Arka Yüz

C- K. 21 Sağ Profil

D- K. 21 Sol Profil

A- K. 22 Ön Yüz

B- K. 22 Arka Yüz

C- K. 22 Sağ Profil

D- K. 22 Sol Profil

A- K. 23 Ön Yüz

B- K. 23 Arka Yüz

C- K. 23 Sağ Profil

D- K. 23 Sol Profil

A- K. 24 Ön Yüz

B- K. 24 Arka Yüz

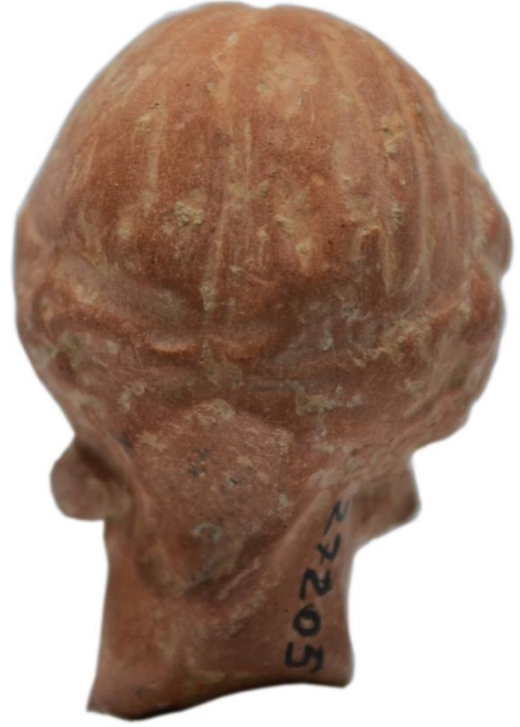
C- K. 24 Sağ Profil

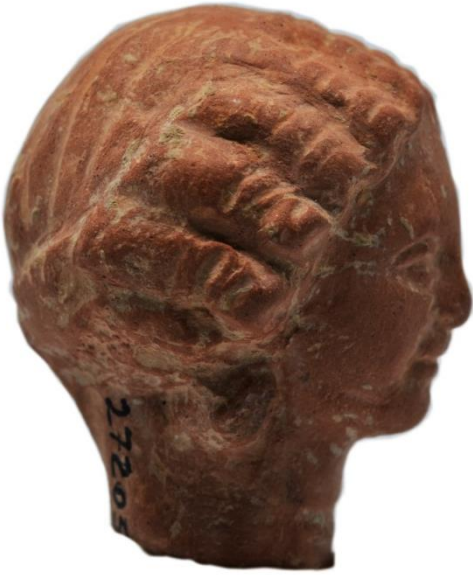
D- K. 24 Sol Profil

A- K. 25 Ön Yüz

B- K. 25 Arka Yüz

C- K. 25 Sağ Profil

D- K. 25 Sol Profil

A- K. 26 Ön Yüz

B- K. 26 Arka Yüz

C- K. 26 Sağ Profil

D- K. 26 Sol Profil

A- K. 27 Ön Yüz

B- K. 27 Arka Yüz

C- K. 27 Sağ Profil

D- K. 27 Sol Profil

A- K. 28 Ön Yüz

B- K. 28 Arka Yüz

C- K. 28 Sağ Profil

A- K. 29 Ön Yüz

B- K. 29 Arka Yüz

C- K. 29 Sağ Profil

D- K. 29 Sol Profil

A- K. 30 Ön Yüz

B- K. 30 Arka Yüz

C- K. 30 Sağ Profil

D- K. 30 Sol Profil

A K. 31 Ön Yüz

B- K. 31 Arka Yüz

C- K. 31 Sağ Profil

D- K. 31 Sol Profil

A K. 32 Ön Yüz

B- K. 32 Arka Yüz

C- K. 32 Sağ Profil

D- K. 32 Sol Profil

A- K. 33 Ön Yüz

B- K. 33 Arka Yüz

A- K. 34 Ön Yüz

B- K. 34 Arka Yüz

C- K. 34 Sağ Profil

D- K. 34 Sol Profil

A- K. 35 Ön Yüz

B- K. 35 Arka Yüz

C- K. 35 Sağ Profil

D- K. 35 Sol Profil

A K. 36 Ön Yüz

B- K. 36 Arka Yüz

C- K. 36 Sağ Profil

D- K. 36 Sol Profil

A-K. 37 Ön Yüz

B- K. 37 Arka Yüz

C- K. 37 Sağ Profil

D- K. 37 Sol Profil

A-K. 38. Ön Yüz

B- K. 38 Arka Yüz

C- K. 38 Sağ Profil

D- K. 38 Sol Profil

A-K. 39 Ön Yüz

B- K. 39 Arka Yüz

C- K. 39 Sağ Profil

D- K. 39 Sol Profil

A-K. 40 Ön Yüz

B- K. 40 Arka Yüz

C- K. 40 Sağ Profil

D- K. 40 Sol Profil

A-K. 41 Ön Yüz

B- K. 41 Arka Yüz

C- K. 41 Sağ Profil

D- K. 41 Sol Profil

A-K. 42 Ön Yüz

B- K. 42 Arka Yüz

C- K. 42 Sağ Profil

D- K. 42 Sol Profil

A-K. 43 Ön Yüz

B- K. 43 Arka Yüz

C- K. 43 Sağ Profil

D- K. 43 Sol Profil

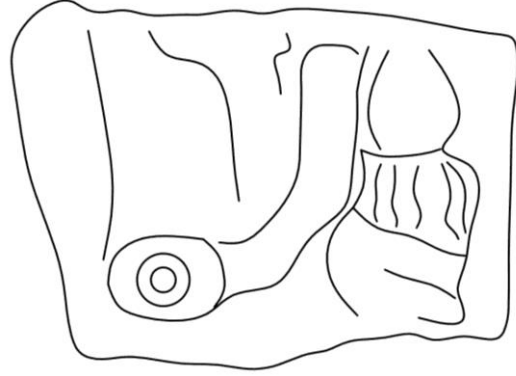
A-K. 44 Ön Yüz

B- K. 44 Arka Yüz

C- K. 44.

D- K. 44 Çizim

A- K. 45 Ön Yüz

B- K. 45 Arka Yüz

A-K. 46 Ön Yüz

B- K. 46 Arka Yüz

C- K. 46 Sağ Profil

D- K. 46 Sol Profil

A-K. 47 Ön Yüz

B-K. 47 Arka Yüz

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Pınar TAŞPINAR

Doğum Yeri ve Tarihi : Isparta- 1992

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi/ Fen-Edebiyat Fakültesi/
Arkeoloji Bölümü

Lisansüstü Öğrenimi : Aydın Adnan Menderes Üniversitesi/ Sosyal Bilimler
Enstitüsü/ Arkeoloji Anabilim Dalı/ Yüksek Lisans.

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (Yökdil: 60), Almanca (B2).

İş Deneyimi

Kazı Deneyimi

2012-2015 Pisidia Antiokheia Kazısı/ Öğrenci

2016 Pisidia Antiokheia Kazısı/ Arkeolog

Yüzey Araştırmaları

2017-2019 Myrina ve Gryneion Antik Kentleri Arkeolojik Yüzey Araştırmaları.

2018-2019 Tisna Antik Kenti ve Yakın Çevresi Yüzey Araştırması.

İletişim

e-posta Adresi : ptaspinar.pt@gmail.com

Tarih : 11.11.2019

Bilimsel Etkinlikler

Yayınlar

Taşpınar, P. (2019). Kyme Antik Kenti. M. Çekilmez (Edt.), *Aliağa ve Çevresindeki Antik Kentler içinde*, (15-26). Ankara.

Çekilmez, M. – Erön, A - Erdan, E.- Taşpınar, P. vd. (2019). 2017 Yılı Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırması (3. Sezon). *36. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 3. Cilt.* (83-102). Ankara.

Dereboylu Poulain, E – Taşpınar, P. – Arınç, M. (2018). 2017 Yılı Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırması Seramik Buluntuları. M. Çekilmez, E. Erdan ve E. Dereboylu Poulain (Edt.), *Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları Belgeler ve Yeni Araştırmalar, 2. Cilt,* (61- 96). Ankara.

Özcan, F. – Arınç, M. – Taşpınar, P. (2018). 2017 Yılı Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmalarında Bulunan Ağırlık ve Ağırşaklar. M. Çekilmez, E. Erdan ve E. Dereboylu Poulain (Edt.), *Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları Belgeler ve Yeni Araştırmalar, 2. Cilt,* (273-284). Ankara.